

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

TÜRKİYE’NİN BALKANLARA YÖNELİK KÜLTÜREL
DİPLOMASİ FAALİYETLERİ: STRATEJİK KAMU
DİPLOMASİSİ İÇİN BİR MODEL

Ömer ATCI
25022110391

TEZ DANIŞMANI

Prof.Dr.Seda MENGÜ

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN:

Adı ve Soyadı : ÖMER ATCI Numarası : 2502110391
Anabilim Dalı / Halkla İlişkiler ve Tanıtım / Danışmanı : PROF. DR. SEDA MENGÜ
Anasana Dalı / Programı : TANITIM / DOKTORA
Tez Savunma Tarihi : 17.12.2019 Saati : 14.30
Tez Başlığı : TÜRKİYE'NİN BALKANLARA YÖNELİK KÜLTÜREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİ:
STRATEJİK KAMU DİPLOMASİ İÇİN BİR MODEL

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF. DR. SEDA MENGÜ		KABUL
2- PROF. DR. İDİL KARACEMİRLİDAĞ SÜHER		KABUL
3-PROF. DR. YEŞİM GÜÇDEMİR		Kabul
4-PROF. DR. EMİNE YAVAŞGEL		Kabul
5-DR. ÖĞR. ÜYESİ PINAR ASLAN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ. DR. FERİDE AKIM		
2-DR. ÖĞR. ÜYESİ CİHAN BECAN		

ÖZ

TÜRKİYE’NİN BALKANLARA YÖNELİK KÜLTÜREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİ: STRATEJİK KAMU DİPLOMASİSİ İÇİN BİR MODEL

Ömer ATCI

Bir ülkenin kültürü, evrensel değerler taşıdığında ve o ülkenin politikaları diğer devletlerin paylaştığı değerlere ve çıkarlara hizmet ettiğinde, yarattığı çekicilik sebebiyle, arzu edilen sonuçları elde etme imkânını artırır. Bu bağlamda kültür politikaları bir ülkede kültür ve kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi için devlet kuruluşlarının, bakanlıkların, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, vakıfların, derneklerin, üniversitelerin kültür alanlarında izledikleri politikalara denir. Kültürel diplomasi ise kültürel bir ürünün hedef kitleye uygun olarak tanıtılması eylemidir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, bir aktörün kültürel kaynaklarını, ürünlerini ve başarılarını yurt dışında tanıtarak ve kültürel iletişimi kolaylaştırarak uluslararası ekonomik, siyasi, sosyal ilişkileri etkileme ve/veya geliştirme amacını taşır. Kültürün uluslararası ilişkilerde oynadığı hayati rolden dolayı, günümüzde kültürel diplomasi her zamandakinden daha fazla tartışılmaktadır. Bu da kültürün sahip olduğu birleştirici özelliklerinden ve insani değerlerinden kaynaklanmaktadır.

Bu noktalardan hareketle bu tez, Türkiye’nin kültürel diplomasi faaliyetlerinin oluşturulması, koordinasyonu, verilen mesajların hedef kitlelere iletilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi aşamaları ile Türkiye’deki kamu diplomasisi kurumlarının etkinliğinin nasıl artırılması üzerine odaklanmıştır. Çalışmanın hedefi, küreselleşen dünyada iletişim alanındaki gelişmelerin de etkisiyle uluslararası ilişkilerde sert gücün (siyasi, askeri ve ekonomik güç) tek başına belirleyici faktör olmadığını, bunun yanında ülkelerin diğer toplumların kamuoyları nezdindeki imaj ve algılarının pek çok konuda siyasi, askeri ve ekonomik güçten daha fazla avantaj sağlayabildiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye’nin

kültürel diplomasi faaliyetleri çerçevesindeki politikalarını, ilgili kurumların görüş ve önerilerinden alınan geri bildirimlerle incelemek, tartışmak ve bir model önerisi ortaya koymaktır. Bu amaçtan hareketle çalışmada Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetleri için en verimli topraklardan biri olan Balkanlardaki faaliyetler hedef bölge olarak incelenmiş ve Türkiye'nin kültürel diplomasisi için uygulaması gereken model ve politikalar önerilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde diplomasi ve kamu diplomasisi tanımları yapılmış, bu kavramların tarihsel gelişimi, yeni dünya düzenindeki yerleri, yumuşak güç kavramı ve bu kavramın kullanım alanları, ülkelerin imaj yönetimleri ve stratejik iletişim yönetimi incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde kamu diplomasisinin bir tamamlayıcısı olan kültürel diplomasi ele alınmıştır. Bu bölümde kültür ve kültürel diplomasi kavramları, araçları ve uygulamaları tanımlanmış, dünyada kültürel diplomasisinin gelişimi ve modelleri incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünün ilk kısmına Türkiye'nin kültür yapısı ve özellikleri, kamu diplomasisinin aktörleri incelenmiş, ikinci kısmında ise Balkanların uluslararası politikadaki yeri, Türkiye'nin Balkanlara yönelik kültürel diplomasi faaliyetleri kurum bazlı ele alınmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünün ilk kısmında Türkiye'nin kültür diplomasisini yürüten kurumlarla yapılan mülakatlar analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analizlerden elde edilen genel sonuca göre Türkiye'nin kamu diplomasisinin bağımsız bir kurum tarafından yönetilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda bu bölümün ikinci kısmında Türk kamu diplomasisi için bir model önerisi sunulmuş, sonuç bölümünde ise bu modelin uygulanmasındaki avantaj ve dezavantajlar tartışılmış ve Türkiye için kültür diplomasisini geliştirici önlemler sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kamu Diplomasisi, Kültürel Diplomasi, Yumuşak Güç, İmaj, Ulusal Çıkar, Propaganda.

ABSTRACT

TURKEY'S CULTURAL DIPLOMACY ACTIVITIES IN THE BALKANS : A MODEL FOR STRATEGIC PUBLIC DIPLOMACY

Ömer ATCI

When a country's culture has universal values and its policies serve the values and interests shared by others, thanks to its attractiveness, it increases the possibility of achieving the desired outcomes. Cultural policies are defined as the policies that state institutions, ministries, local governments, non-governmental organizations, foundations, associations and universities pursue in the cultural field for the protection and development of cultural goods and assets in a country. Cultural diplomacy is the promotion of a culture and its products to a target audience. Cultural diplomacy aims to influence and/or improve international economic, political and social relations by promoting the cultural resources, products and achievements of an actor and facilitating cultural communication. Because of the vital role that culture plays in international relations, cultural diplomacy is being debated more than ever. This is thanks to the unifying properties and human values of culture.

Based on these points, this study examines the creation and coordination of Turkey's cultural diplomacy activities, the process of delivering messages and evaluation of the outcomes with the focus on how to increase the efficiency of public diplomacy institutions. This study aims to show that the hard power (political, military and economic power) is not the only decisive factor in international relations, as a result of the developments in the field of communication in the globalizing world, the image and perceptions of the countries in the public opinion of the other communities can provide more advantages than the political, military and economic power. In this regard, this study examines Turkey's policies, within the framework of cultural diplomacy, with the feedback, opinion and suggestions received from the relevant

institutions, and discusses and puts forward a model proposal. In this study, Turkey's cultural diplomacy activities within Balkans were chosen as an example and policies that Turkey needs to apply in this field have been proposed.

In this context, in the first part of the study, definitions of diplomacy and public diplomacy have been made, historical development of these concepts, their place in the new world order, the concept of soft power and its usage areas, image management of countries, strategic communication management and public diplomacy models have been examined. In the second part of the study, the concept of cultural diplomacy which is a complement of public diplomacy was discussed. In this part, the concepts, tools and applications of culture and cultural diplomacy were defined and the development of cultural diplomacy in the world and cultural models of diplomacy were examined. In the third part of the study, the Balkans' place in international politics and Turkish institutions' cultural diplomacy activities in the Balkans were discussed. In the first section of the fourth part, interviews conducted with representatives of Turkey's cultural diplomacy institutions have been analyzed and interpreted. This study concludes that Turkey's public diplomacy activities should be managed by an independent public diplomacy agency. In this regard, in the second section of this part, a model proposal for Turkish public diplomacy is presented and advantages and disadvantages of implementation of this model were discussed in the conclusion part.

Keywords: Culture, Public Diplomacy, Cultural Diplomacy, Soft Power, Image, National Interest, Propaganda.

ÖNSÖZ

Uzun ve yorucu bir çalışmadan sonra bu çalışma için şu kişilere teşekkürü bir borç bilirim. Tez yazma sürecinin başından itibaren bana verdiği destek, gösterdiği hoşgörü ve titizlikle yaptığı düzeltmeler için tez danışmanım Prof.Dr. Seda MENGÜ'ye, doktora eğitimim esnasında ders aldığım bütün İstanbul Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğretim üyelerine bu alanda yetişmemde vermiş oldukları emekler için çok teşekkür ederim. Doktora tez izleme jürimde yer alan sayın Prof.Dr.İdil SÜHER'e ve Prof.Dr.Yeşim GÜÇDEMİRE'e olumlu yönlendirmeleri için teşekkür ederim. Doktora eğitimim süresince bana yaptığı fedakârlıklarla yardımcı olan eşim Şükran YAMAN ATCI'ya ve varlığıyla beni hep mutlu kılan biricik oğlumuz Berk'e teşekkürü bir borç bilirim. Mülakatlar esnasında değerli vakitlerini bana ayıran ve yardımlarını esirgemeyen bütün kurum ve kuruluşların değerli yetkililerine teşekkür ederim.

Ömer ATCI

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER İSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DİPLOMASİ, KAMU DİPLOMASİSİ ve HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARI

1.1. Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	6
1.2. Diplomasi Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi.....	10
1.2.1. Kamu Diplomasisi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	12
1.2.2. Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Yaklaşımı.....	18
1.2.3. Kamu Diplomasisinin Bileşenleri.....	19
1.2.3.1. Kültürel Diplomasi.....	20
1.2.3.2. Yurttaş Diplomasi.....	23
1.2.3.4. İnanç Diplomasisi.....	25
1.2.3.4. Lobicilik.....	27
1.3. Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi.....	28
1.3.1. Ülke İmajı ve İtibar Yönetimi.....	30
1.3.2. Stratejik İletişim Yönetimi ve Kamu Diplomasisindeki Yeri....	32
1.3.3. Kamu Diplomasisinde Yönetişim ve Uzlaşmaya Dayalı Karar Alma Süreci.....	36
1.3.3.1. Yönetişim.....	37
1.3.3.2. Uzlaşmaya Dayalı Karar Alma Süreci.....	39

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL DİPLOMASİ ve UYGULAMA ALANLARI

2.1.	Bir Anlam Oluşturma Biçimi Olarak Kültür.....	44
2.2.	Kültürel Diplomasinin Kapsamı ve Çeşitli Bakış Açıları.....	47
2.3.	Kültürel Diplomasinin Amaçları.....	57
2.3.1.	Ulusal İmaj ve Marka.....	57
2.3.2.	Kültürel Egemenlik.....	59
2.3.3.	Yurtiçi Amaç ve Etkiler.....	60
2.4.	Kültürel Diplomasinin Dış Politika Bağlamında İşlevleri.....	61
2.4.1.	Kültürel Diplomasi- Dış Politika İlişkisinin Tarihsel Süreci.....	61
2.4.2.	Kültür ve Dış Politika İlişkisinin Perspektifleri.....	64
2.4.3.	Yeni Diplomasi.....	67
2.4.4.	Kültürel Diplomasi ve Güvenlik.....	69
2.5.	Dünyada Kültürel Diplomasi Örnekleri.....	71
2.5.1.	Amerika Birleşik Devletleri.....	71
2.5.2.	Kanada.....	74
2.5.3.	Japonya.....	78
2.5.4.	İngiltere.....	80
2.5.5.	Kültürel Diplomasinin Gelişiminde Karşılaştırmalı Ülke Örnekleri.....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE ve KÜLTÜREL DİPLOMASİ

3.1.	Türkiye’de Kültürel Diplomasi.....	86
3.1.1.	Türkiye’nin Kültür Yapısı ve Özellikleri.....	86
3.1.2.	Türkiye’nin Kamu Diplomasisi.....	88
3.1.3.	Türkiye’nin Kamu Diplomasisinin Aktörleri.....	90
3.1.3.1.	Başbakanlık Kamu Diplomasi Ofisi / Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı.....	91
3.1.3.2.	Dışişleri Bakanlığı.....	94

3.1.3.3.	Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	96
3.1.3.4.	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA).....	97
3.1.3.5.	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.....	99
3.1.3.6.	Yunus Emre Enstitüsü.....	101
3.1.3.7.	Başbakanlık Afet ve Acil Durumlar Yönetim Başkanlığı (AFAD).....	103
3.1.3.8.	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT).....	104
3.1.4.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinin Paydaşları ve Araçları.....	105
3.1.4.1.	Anadolu Ajansı.....	105
3.1.4.2.	Sivil Toplum Örgütleri, Düşünce Kuruluşları ve Üniversiteler.....	106
3.1.4.3.	Ulusal Markalar ve Ünlüler.....	108
3.2.	Türkiye'nin Balkanlara Yönelik Kültürel Diplomasi Faaliyetleri.....	109
3.2.1.	Uluslararası Politikada Balkanlar.....	109
3.2.2.	Türkiye'nin Balkanlara Yönelik Genel Dış Politikası.....	115
3.2.3.	Türkiye Cumhuriyeti'nin Kamu Diplomasi Aktörlerinin Balkanlara Yönelik Kültürel Diplomasi Faaliyetleri.....	120
3.2.3.1.	T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı.....	120
3.2.3.2.	T.C. Dışişleri Bakanlığı.....	121
3.2.3.3.	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanlığı.....	121
3.2.3.4.	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB).....	121
3.2.3.5.	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB).....	123
3.2.3.6.	Yunus Emre Enstitüsü (YEE).....	123
3.2.3.7.	Diyanet İşleri Başkanlığı.....	124
3.2.3.8.	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT).....	125
3.2.3.9.	Anadolu Ajansı (AA).....	125
3.2.3.10.	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD).....	126

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM, BULGULAR ve ÖNERİ

4.1.	Araştırmanın Yöntemi ve Soruları	127
4.2.	Araştırmanın Bulguları.....	130
4.3.	Araştırmanın Değerlendirmesi.....	161
4.3.1.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisine Kavramsal Bakışı.....	162
4.3.2.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde İmaj.....	163
4.3.3.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Dış İşbirlikleri.....	165
4.3.4.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde İç İşbirlikleri.....	167
4.3.5.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Geribildirim.....	169
4.3.6.	Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Balkanlar.....	171
4.4.	Stratejik Kamu Diplomasi Modeli Önerisi.....	175
4.4.1.	Strateji ve Kültür.....	175
4.4.2.	Stratejik Kamu Diplomasi Modeli Önerisi.....	178
SONUÇ.....		182
KAYNAKÇA.....		188
EKLER.....		210
ÖZGEÇMİŞ.....		264

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1:	Kulüp ve Ağ Diplomasinin Karşılaştırılması.....	10
Tablo 1. 2:	Kamu Diplomasinin Üç Boyutu.....	14
Tablo 1. 3:	Uzlaşya Dayalı Karar Verme Süreci Modeli Safhaları.....	40
Tablo 4. 1:	Katılımcılara Sorulan Sorular.....	128
Tablo 4. 2:	Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İçin Öneriler.....	174

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 1:	Diplomasinin Boyutları.....	7
Şekil 1. 2:	Halkla İlişkiler ve Kamu Diplomasisi Yakınsaklık Modeli.....	35
Şekil 1. 3:	Uzlaşya Dayalı Karar Verme Süreci Modeli.....	42
Şekil 4. 1:	Türk Kamu Diplomasi Modeli.....	179

KISALTMALAR LİSTESİ

AA	: Anadolu Ajansı
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
HDK	: Hükümet Dışı Kuruluşlar
İHH	: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
KTB	: Kültür Ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

GİRİŞ

Kültürel diplomasi, kültürel bir ürünün hedef kitleye, üreticinin beklentilerine uygun olarak anlaşılabilecek şekilde tanıtılması eylemidir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, bir aktörün kültürel kaynaklarını, ürünlerini ve başarılarını yurt dışında tanıtarak ve kültürel iletişimi kolaylaştırarak uluslararası ekonomik, siyasi, sosyal ilişkileri etkileme ve/veya geliştirme amacını taşır. Tarihsel olarak kültürel diplomasi bir ülkenin kültürel özelliklerinin ihracını kolaylaştırma politikası anlamına gelmiştir. Günümüzde Alliance Française, Goethe Institute, British Council, Japan Foundation ve Canada Council gibi kurumların faaliyetleri kültürel diplomasi aktörlerine örnek olarak verilebilmektedir.

Bu aktörlerden hareketle kültürel diplomasi, kültür, sanat ve eğitim yoluyla yabancı ülkelerle ilişki kurmak, geliştirmek ve sürdürmekle ilgilenen diplomasi alanıdır. Bir ulusun kurumlarının, değerler sisteminin ve kültürel özelliklerinin karşılıklı ve çok taraflı olarak tanıtıldığı proaktif bir süreçtir. Bu yönüyle kamu diplomasisinin en önemli unsuru olarak tanımlayabileceğimiz kültürel diplomasi özünü *kültür* kavramı oluşturmaktadır. Kültür bir toplum için anlam oluşturan değerler ve uygulamalar bütünüdür. Bununla birlikte kültür, toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun kazandığı bilgi, sanat, ahlak, gelenek ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir süreç ve kavramdır. Bu bağlamda kültür entelektüel, ruhsal ve estetik bir gelişim süreci; belirli bir halkın bütün bir yaşam biçimi, entelektüel ve sanatsal çabaları olarak tanımlanabilir. Kültürün birçok gösterilme biçimi vardır. Bu kavram yaygın olarak edebiyat, sanat ve eğitim gibi seçkinlere hitap eden yüksek kültür ile kitlelerin eğlencesine/tüketimine odaklanan popüler kültür olarak ikiye ayrılabilir.

Bir ülkenin kültürü, evrensel değerler taşıdığı ve o ülkenin politikaları diğer devletlerin paylaştığı değerlere ve çıkarlara hizmet ettiğinde, yarattığı çekicilik sebebiyle, arzu edilen sonuçları elde etme imkânını artırır. Bu bağlamda kültür politikaları bir ülkede kültürlerin ve kültür varlıklarının korunması ve geliştirilmesi için kültürle ilgilenen devlet kuruluşlarının, bakanlıkların, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin, vakıfların, derneklerin, üniversitelerin kültür alanlarında

izledikleri politikalara denir. Kültür politikası, halkın kültürel yaşama katılabilmesi için elverişli koşulların yaratılması olarak da tanımlanabilir.

Etkin bir kültür politikası ile yürütülecek kültürel diplomasinin, öncelikli olarak tanıtılacak toplumun istek ve iradesini yansıtmaması ve toplumun bütün unsurları tarafından paylaşılan ortak değerleri barındırması gerekir. Demokratik toplumlarda bireyler alınan kararlara birebir katılırlar. Bu durum kararların kamu adına alınmış olduğunu gösterir. Topumlarda kamu çıkarının ön plana alınması, toplumun kamu toplumu ya da kitle toplumu olması bakımından önemlidir. Kitle toplumunda bireyler kendi düşünce ve kanaatlerini kolaylıkla ifade edemezler. İletişim biçimi, bir toplumun kamusal toplum mu yoksa kitle toplumu mu olduğunun en önemli göstergesidir. İletişim biçimi konusunu etkileyen en önemli parametrelerden birisi kültürel demokrasidir. Bu bağlamda kültürel demokrasi; her insanın kültür hakkına sahip olması, herkesin kültüre ulaşabilmesi ve bütün toplum üyelerinin gereksinimleri ve durumlarına göre ülkenin kültür mirasından ve insanlığın kültürel varlığından yararlanabilmesidir.

Günümüzde kamuoyunun diplomaside oynadığı rol büyük önem taşımaktadır. Özellikle 21. yüzyılda, hükümetlerin yalnızca ulus-devletlerin çıkarlarını değil; yerel ve uluslararası hükümet dışı kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin, akademisyenlerin, medya temsilcilerini, etnik ve dinsel nitelikli kurum ve kuruluşların çıkarlarını göz önüne alarak politikalarını yürütmeleri gerekmektedir. Küreselleşme ve teknoloji çağında bilginin ulus-ötesi alanlara iletilmesi, uluslararası ilişkilerde “g  ” kavramının da değişmesine neden olmuştur. Ahlaki meşruiyet ile saygı, kültürel değerler ve bilgi kaynağı olarak inanılrlık gibi yumuşak gücün yeni türleri ön plana çıkmıştır.

Bilgi  ağında daha da önemli hale gelen yumuşak güç, sadece resmi hükümet icraatlarının bir çeşidi olmaktan daha çok, sosyal ve ekonomik bir yan ürün olarak değerlidir. Kendilerine ait yumuşak gücü olan ve kar amacı gütmeyen kurumlar, hükümetlerin çabalarını zorlaştırabilir ve bu çabalara engel olabilirler. Popüler kültürü pazarlayanlar, hükümetlerin hedeflerine ulaşmasına yardım ettiği gibi buna engel de olabilirler. Dolayısıyla bütün bu yumuşak güç unsurları arasında hedef birliği ve eşgüdüm sağlayacak stratejik bir planlama olmadan başarılı sonuçlar elde etmek mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda 21. yüzyılda kamu diplomasisi ve markalama bir

ülkeyi uluslararası sahada tanımlamak için kullanılan stratejik hedefler haline gelmiştir. Günümüzde uluslar, küresel arenada rekabet edebilmek için ülke markalama stratejilerine ağırlık vermek zorundadırlar.

Kamu diplomasisi, uluslararası aktör olmak isteyen ve uluslararası sorunlarla karşı karşıya bulunan ya da dünya sorunlarıyla ilgili bir konuda sonuç almak isteyen tüm ülkelerin hem kendi kamuoylarında hem de dünya kamuoyunda başvurdukları bir yöntemdir. Demokratik yönetimlerde kamuoyunun önemi açıktır. Günümüzde halkın inanmadığı ve desteklemediği şeyleri gerçekleştirmek kolay değildir. Böyle eylemler çeşitli güçlükler doğurmakta, ya da uzun vadede ters sonuçlara yol açmaktadır. Bundan dolayı kamuoyunun görüş ve inançlarındaki değişimler yakından izlenmeli ve politikalar buna göre ayarlanmalıdır.

Kültürün uluslararası ilişkilerde oynadığı hayati rolden dolayı, günümüzde kültürel diplomasi her zamandakinden daha fazla tartışılmaktadır. Bu da kültürün sahip olduğu birleştirici özelliklerinden ve insani değerlerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle ABD’de meydana gelen 11 Eylül olaylarından sonra kültürlerarası diyalog ve kültürel diplomasisi kavramları yaygın olarak gündeme gelmeye başlamıştır. 11 Eylüldeki şok, ABD’nin kendisini yurtdışındaki kültürel diplomasisine olan ilgisini canlandırmasına ve özellikle de azınlıklar olmak üzere Avrupa halklarıyla (yeniden) ilgilenmesi için geniş bir program yelpazesi oluşturmaya sebep olmuştur (Scott-Smith, 2019). Bu bağlamda kültürel diplomasi kalıcı barış için mutlaka başarılması gereken bir olgudur; fakat tek başına yeterli değildir. Politik motivasyon, ekonomik bağımsızlık gibi diğer bileşenler de mevcutsa kültürel diplomasi kesinlikle barışı daha kalıcı yapacaktır. Kültürel diplomasideki amaç tek taraflı avantaj olmayıp diplomatik etkinlikleri bir bütün olarak şekillendirerek istenen şekilde bir imaj sunmaktır. Karşılıklı yarar temeline dayanan, ulusal ve toplumlararası anlayış ve ortaklık sağlamaya yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Dolayısıyla kültürel diplomasi politika yapıcılarının siyasi, ekonomik ve askeri anlaşmalar yapabileceği bir güven ortamının hazırlanmasına yardım edebilir. Politika farklılıklarına rağmen işbirliği için olumlu bir gündem, insandan insana ilişkiler için tarafsız bir altyapı sağlar, sivil toplumun gelişimi hızlandırır, toplumlararası yanlış anlamaları, nefreti ve terör olaylarını azaltır.

Bu noktalardan hareketle bu tezin sorunsalı, Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetlerinin oluşturulması, koordinasyonu, verilen mesajların hedef kitlelere iletilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi aşamaları ile Türkiye'deki kamu diplomasisi kurumlarının etkinliğinin nasıl artırılması gerektiği üzerine odaklanmıştır.

Çalışmanın hedefi, küreselleşen dünyada iletişim alanındaki gelişmelerin etkisiyle uluslararası ilişkilerde, ülkelerin pozisyonunu belirlemede sert gücün (siyasi, askeri ve ekonomik güç) tek başına belirleyici faktör olmadığını, bunun yanında ülkelerin diğer toplumların kamuoyları nezdindeki imaj ve algılarının pek çok konuda siyasi, askeri ve ekonomik güçten daha fazla avantaj sağlayabildiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetleri çerçevesindeki politikalarını, ilgili kurumların görüş ve önerilerinden alınan geri bildirimlerle incelemek, tartışmak ve bir model önerisi ortaya koymaktır. Bu amaçtan hareketle Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetleri için en verimli topraklardan biri olan Balkanlardaki faaliyetler hedef bölge olarak incelenecek ve Türkiye'nin kültürel diplomasisi için uygulaması gereken politikalar önerilecek, Balkanlardaki kültürel diplomasi faaliyetlerinin Türkiye ve Türk imajının oluşmasına yönelik icrası sorgulanacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde diplomasi ve kamu diplomasisi tanımları yapılacak, bu kavramların tarihsel gelişimi, yeni dünya düzenindeki yerleri, yumuşak güç kavramı ve bu kavramın kullanım alanları, ülkelerin imaj yönetimleri ve stratejik iletişim yönetimi incelenecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde kamu diplomasisinin bir tamamlayıcısı olan kültürel diplomasi ele alınmıştır. Bu bölümde kültür ve kültürel diplomasi kavramları, araçları ve uygulamaları tanımlanacak, dünyada kültürel diplomasisinin gelişimi ve modelleri incelenecektir. Çalışmanın üçüncü bölümünün ilk kısmına Türkiye'nin kültür yapısı ve özellikleri, kamu diplomasisinin aktörleri incelenecek, ikinci kısmında ise Balkanların uluslararası politikadaki yeri, Türkiye'nin Balkanlara yönelik kültürel diplomasi faaliyetleri kurum bazlı ele alınacaktır. Çalışmanın dördüncü bölümünün ilk kısmında Türkiye'nin kültür diplomasisini yürüttüğü kurumlarla yapılan mülakatlar analiz edilecek ve yorumlanacaktır. Bu bölümün ikinci kısmında Türk kamu diplomasisi için bir model önerisi sunulacak,

sonuç bölümünde ise bu modelin uygulanmasındaki avantaj ve dezavantajlar tartışılacak ve Türkiye için kültür diplomasisini geliştirici önlemler sıralanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DİPLOMASİ, KAMU DİPLOMASİSİ ve HALKLA İLİŞKİLER

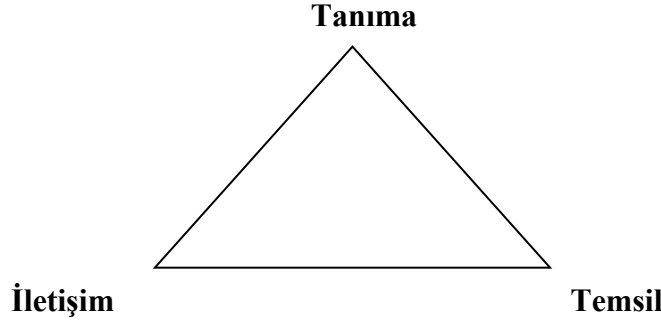
UYGULAMALARI

1.1.Diplomasi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

Uluslararası uyuşmazlıkları ve çatışmaları çözüme kavuşturabilmenin başlıca iki yöntemi vardır. Bunlardan biri savaş, öteki ise diplomasi yöntemidir. Uyuşmazlıkları ve çatışmaları güç yoluyla çözme, savaş yönteminin kullanılmasını içerir; barışçı yollarla çözülmesinde ise diplomasi yöntemine başvurulur (Tuncer, 2009: 15). Bu bağlamda diplomasinin yapılmış pek çok tarifi vardır. Diplomasi, bir hükümetin belli konulardaki kanı ve görüşlerini doğrudan doğruya diğer devletlerin karar vericilerine iletmesi sürecidir. Bu süreç, devlet görevlileri arasında görüşmeler yapılarak yürütülür ve bundan dolayı da diplomasi görüşme sanatı olarak da tanımlanabilir (Sancar, 2012: 11).

Bu noktadan hareketle diplomasi, uzlaşmayı ifade eder. Diplomasi, görüşmeler sanatıdır. Diplomasi, dış politikanın içeriği anlamını ifade eder. Diplomasi, uzman diplomasi organizasyonları eliyle, uluslararası ilişkilerin yürütülmesi sürecidir. Diplomasi, diplomatın sanatı ya da hüneridir. Diplomasi yazarı Sir Ernest Satow, diplomasiyi şu şekilde tarif eder: “Diplomasi, bağımsız devletlerin hükümetleri arasındaki resmi ilişkilerin yürütülmesinde uygulanan zekâ ve incelik” (akt. Tuncer, 2009: 15). İngiliz diplomat Harold Nicolsan’a göre diplomasi, müzakereleri yürütme araç ve süreci, tarihçi Peter Barber göre ise uluslararası ilişkilerin barışçıl yönetimidir (Black, 2010: 12). Ülkelerin kendi kültürlerini, değer yargılarını ve olaylara bakış açılarını, kendilerine ait olan her şeyi dış dünyaya doğru bir şekilde anlatmaları her zaman için büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda diplomasinin temel amacı, köklü ilişkiler inşa etmektir (Bostancı, 2012: 23). Jönsson ve Hall’e göre ise diplomasinin üç boyutu veya üç oluşturu unsur; iletişim, tanıma ve temsildir. Diplomasi öncelikle tanımayla başlar ve temsil ve iletişimin ön şartıdır. İletişim ve müzakere karşılıklı olarak birbirini tanıyan taraflar arasında meydana gelir (Jönsson ve Hall, 2005: 165).

Şekil 1. 1: Diplomasinin Boyutları

Kaynak: Jönsson ve Hall (2005: 165)

Tarihi çok eskilere giden diplomasinin ilk uygulama biçimi, *ad hoc* bir nitelik taşıyan, tek yanlı ve geçici bir diplomasi yöntemidir. Diplomasi temsilcileri, belirli bir amacı ya da görevi gerçekleştirmek üzere, geçici bir süre için ülke dışına gönderilirler ve verilen görevi yerine getirdikten sonra ülkelerine dönerlerdi (Tuncer, 2009: 20). Roma İmparatorluğunun son dönemlerinde müzakere ve diplomasi sanatına olan ihtiyaç hissedilmeye başlanmış ve Bizans İmparatorları bu sanatı ustalıkla kullanmışlardı (Nicolson, 1942: 24). Diplomasinin görevlendirilmiş daimi temsilciler aracılığıyla yürütülmesinin ise 1440-1550 yılları arasında önce İtalya, daha sonra Batı Avrupa devletlerinde başladığı söylenebilir (Black, 2010: 17). Bu noktadan hareketle diplomasinin gelişimi yavaş bir süreç izlemiştir. 15. yüzyılda İtalyan Şehir Devletleri tarafından daimi elçilerin görevlendirilmeye başlamasından sonra diplomasi mesleğini icra edenlerin statü ve rollerinin uluslararası antlaşmalarla belirlenmesi ancak 1815 yılından sonra olabilmektedir (Nicolson, 1942: 26).

Osmanlı İmparatorluğu, 1453 yılından itibaren Avrupa devletlerinin İstanbul'da daimi temsilci bulundurmalarına izin vermesine rağmen kendisi ilk daimi temsilciyi 1793 yılında Londra'ya göndermiştir. Bunun en önemli nedeni bir imparatorluk olan Osmanlı Devletinin kendisini diğer devletlerle eşit görmemesi ya da diğer ifadeyle kendisini 18. yüzyıla kadar onlardan üstün olarak kabul etmesiydi (Yurdusev, 2004: 27). Fakat Duraklama Devrinde Avusturya ile imzalanan Zittvatorok Antlaşmasından sonra Osmanlı Devleti Avrupa devletleri ile düzenli diplomatik ilişkilere başlamıştır (Movat; 1928; 201).

Diplomasi teriminin uluslararası münasebetlerin yürütülme süreci anlamında kullanılmaya başlaması ise 18. yüzyılın sonunda gerçekleşmiştir. 1796 yılında Edmund Burke isimli bir İngiliz devlet adamı ve yazarı, ilk defa “diplomasi” sözcüğünü devletlerarası ilişkilerin ve görüşmelerin yürütülmesinde kullanılan beceri ve taktik anlamında kullanmış, diğer taraftan “diplomatik kurul” deyimini ortaya atmıştır. İşte “*diplomat*” kavramı bundan sonra bu kurulu oluşturan kişileri tanımlamak için kullanılmıştır (Tuncer, 2009: 19).

Son yüzyıldaki demokratik trendin etkisiyle 19. asırda eski diplomasi anlayışı yeni gelişmelere göre şekil değiştirmeye başlamıştır. Demokratik ülkelerdeki diplomasi konsepti ulusal haklar anlayışından ortak uluslararası çıkarlar anlayışına doğru evrilmeye başlamıştır. Nicolson’a göre eski diplomasiden yeni diplomasiye geçişi sağlayan birçok etken olsa da modern diplomasiyi şekillendiren üç faktör vardır: gelişen bir milletler birliği anlayışı, kamuoylarının önemindeki artış ve iletişimdeki hızlı gelişme (Nicolson, 1942: 70).

Özellikle iletişimdeki hızlı gelişme faktörünün etkisiyle 19. asrın sonundan itibaren telgraf, radyo ve telefon gibi iletişim alanında devrim niteliğindeki buluşlarla elçilik mensupları kendi hükümetleri ile doğrudan ve anında iletişim olanağı bulmuş, zamanla diplomasi temsilcilerinin nitelik ve görevleri de değişmiştir. Bu ise diplomasi yöntem ve tekniklerinde anlamlı değişikliklere yol açmıştır. 20. Yüzyılın başlarına kadar uygulanan bu diplomasi yönteminin en önemli özelliği “gizli” olmasıdır. Bu gizlilik yalnızca diplomatik görüşmelerin yürütülüşünü değil, aynı zamanda görüşmelerin sonuçlarını da içermektedir (Tuncer, 2009: 65-81).

Birinci Dünya Savaşı ile birlikte, 19. yüzyıl boyunca devam eden *Avrupa Ahengi* hukuk anlayışının önemli değişikliklere uğradığı görülmektedir.¹ Savaşın bu

¹ Avrupa Ahengi, 1815'ten 1848'e ve 1871'den 1914'e kadar Avrupa güç dengesini temsil eden bir kavramdır. Viyana Kongresinden (1814-1815) sonra Viyana Sistemi olarak bilinen Avrupa Ahenginin ilk aşamasında Avrupa'nın beş büyük devleti olan Prusya, Rusya, İngiltere, Fransa ve Avusturya hâkim oldu. Aynı zamanda Kutsal İttifak üyesi olan Avrupa Ahengi'nin muhafazakâr üyeleri bu sistemi devrimci hareketlere karşı koymak, milliyetçilik güçlerini zayıflatmak ve iktidar dengesini korumak için kullandılar. Napolyon Savaşları'nın sonundan (1815) itibaren başlayan bu sistem 1848 Devrimleriyle çöktü ve cumhuriyetçi isyanlar kontrol edilmesine rağmen, milliyetçilik isyanlarına artmaya başladı. Bunun sonucunda 1871'de İtalya (Sardunya) ve Almanya'nın (Prusya) birleşti. Alman Şansölyesi Otto von Bismarck gelecekteki çatışmaları önlemek için Avrupa Ahenginin canlandırdı ve Fransa, İngiltere, Avusturya, Rusya ve İtalya'yı Almanya ile birlikte ekonomik ve askeri olarak ana karasal güç olmasını hedefledi. Berlin Kongresi ve Berlin Konferansı, emperyalizmin yanı sıra bu

derece geniş bir sahaya yayılarak insanlığı dehşete düşüren bir yıkıma yol açması, savaşları daha az tahripkâr hale getirme ve hatta savaşları önleme, uyuşmazlıkları ve çatışmaları barışçı yollarla çözmeye yönelik çabaların artmasına sebep olmuştur (Sönmezoğlu, Güneş ve Keleşoğlu, 2011: 19).

Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru ABD Başkanı Woodrow Wilson'nun ortaya attığı yeni diplomasi anlayışına göre, demokrasi rejiminin gereği olarak, her vatandaşın dış politika ve diplomasi konularından haberdar olması gerekirdi (Tucker, 2004). Bu anlayışı savunanlara göre diplomasi yalnızca diplomatlara bırakılmayacak kadar önemliydi. Demokratik yönetimin ilkeleri, ulusun yaşamsal çıkarlarının söz konusu olduğu durumlarda kamuoyunun mutlaka haberdar kılınmasını ve kamuoyuna, karar verme mekanizmasının her aşamasında görüş ve düşüncelerini oluşturabilme ve ifade edebilme imkânı sağlamalıydı. Bu görüşün altında yatan sebep milli çıkarların, görüşme sanatında ne kadar yetenek sahibi olursa olsun, bir seçkin grup yerine kamuoyu eliyle korunmasının daha güvenilir olacağıydı (Tuncer, 2011: 78). Bu bağlamda Birinci Dünya savaşını takip eden barış döneminde, çatışmaları önlemek için başta 1919 yılında kurulan Milletler Cemiyeti olmak üzere bir dizi antlaşma tasarlanmıştı (Black, 2010: 190). Fakat bu çabalar İkinci Dünya Savaşı'na giden süreçte savaşı önlemede etkisiz kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşının neden olduğu büyük yıkım ve acılar, Soğuk Savaş döneminde yaşanan tecrübeler ve özellikle iletişim alanında meydana gelen gelişmeler ile küreselleşen dünyada 21. yüzyıla giden süreçte uluslararası ilişkilerde ve diplomasi anlayışında da önemli değişikliklere neden olmuştur. Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel ilişkilerde önemli değişiklikler meydana gelmiş, diplomasi sadece devletlerin resmi temsilcileri tarafından yürütülen bir faaliyet olmaktan çıkmış ve hükümet dışı kuruluşların etkinliği önemli ölçüde artmıştır (Halliday, 2000: 236-240). Dolayısıyla küreselleşme, uluslararası etkileşimin artması ve iletişim masraflarının hızla azalması ile birlikte uluslararası politik alana hükümet dışı kuruluşlar, özel firmalar, ticari ortaklıklar gibi yeni birçok ulusal ve uluslararası aktör girmiştir. Kısaca sadece

devletlerin egemenlik alanlarının ve iktidarlarının katılaşmasını destekledi. Nihayetinde Avrupa Ahengi kendisini Üçlü İttifak ve Üçlü İtilafa böldü ve I. Dünya Savaşı 1914'te patlak verdi. Ayrıntılı bilgi için bkz. Elrod (1976), Stevenson (2004).

bağımsız devletlerin esas olduğu uluslararası sistem, bağımsız devletlerin hala önemli olsa da tek bileşen olmadığı yeni bir sistemle yer değiştirmiştir. Diplomatların sadece diplomatlarla görüştüğü *kulüp diplomasisi* yerini daha az hiyerarşik olan *ağ diplomasisine* bırakmıştır (Cooper, 2008: 273).

Tablo 1.1: Kulüp ve Ağ Diplomasisinin Karşılaştırılması

	Oyuncu Sayısı	Yapı	Şekil	Şeffaflık	Esas Maksat
Kulüp Diplomasisi	Az	Hiyerarşik	Çoğunlukla Yazılı	Az	Antlaşma İmzalamak
Ağ Diplomasisi	Çok	Düz	Yazılı ve Sözlü	Çok	İkili İlişkileri Arttırmak

Kaynak: Cooper (2008: 273)

Bu bağlamda ulusal egemenlik ve devletçilik ilkeleri üzerine kurulu geleneksel diplomasi modelinden daha farklı bir yapıya dönüşün adı olan ağ diplomasisi, diplomatların yaşlı ve hiyerarşik bir “kulüp” (veya “kabine”) diplomasi modelini daha düz ve daha yatay bir “ağ” modeline evirmiştir. Böylece günümüzde devletler arasındaki ilişkilerin nasıl yönetileceğiyle ilgili yüzlerce yıllık meslek ve tecrübeden çok farklı ve yeni bir yöntem ortaya çıkmıştır. Bu büyük değişim ile kamu ve/veya kültürel diplomasinin yükselmesi, dijital diplomasinin ortaya çıkışı ve hükümet dışı kuruluşlar ile bireylerin değerinin artmasına sebep olmuştur (Heine, 2016).

1.2. Diplomasi Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi

Jan Melissen’in Yeni Kamu Diplomasisi kitabında ifade ettiği gibi, geleneksel diplomasi, uluslararası ilişkilerde rolleri ve sorumlulukları açıkça tanımlanmış aktörler tarafından sergilenen bir oyun iken, günümüz post modern dünyasında diplomasi sistemi de değişime uğramıştır. Buna göre artık hiçbir aktör eskisi gibi kontrol edilebilir değildir. Diplomaside gereksinimler değişime uğramıştır ve oyuna yeni aktörler dâhil olmuştur. Açıklık ve sınır ötesi çok sayıdaki aktörle işbirliği diplomaside başarının anahtarı konumuna gelmiştir (Mellisen, 2005: 5).

Soğuk Savaş sonrası dönemde demokrasinin yayılması, medya alanındaki gelişmeler, küresel hükümet dışı kuruluşlar ve protesto hareketlerinin artması, gücün doğasını değiştirmiş ve milli hükümetlerin hareket serbestilerine baskı uygulayarak

kamu diplomasisinin önemini arttırmıştır. Artık hedefleri gerçekleştirebilmek için hükümetlerle olduğu kadar onların halklarıyla da ilişki kurmaya çaba harcamak gerekmektedir (Leonard, 2002: 3). Bu bağlamda küreselleşme ile birlikte uluslararası politikaya devlet-dışı yeni aktörler eklenmiş, sivil toplumun etkinliği artmış, küresel yönetim önem kazanmış, iç ve dış politika ayrımı muğlaklaşmış ve uluslararası gündem çeşitlenmiştir (Ekşi, 2014: 19).

Bu noktadan hareketle küresel diplomasi olarak nitelendirebileceğimiz çağımızın diplomasi yöntemi, öncelikle seçkinlere değil, halklara yönelik bir diplomasi yöntemidir. Kişisel diplomatların artan önemi, ekonomik sorunların uluslararası problemlerin özüne egemen olması, insan hakları konusundaki uluslararası kazanımlar ve kamuoyunun dış politikanın yürütülmesinde giderek artan rolü bu yeni küresel diplomasi anlayışının önemli özellikleridir. Politikacılar, lobiler, basın-yayın organları ve hükümet dışı kuruluşlar günümüz diplomasisinin başlıca aktörleridir. Küresel diplomasinin en önde gelen özelliği ise kamuoyuna yönelik bir diplomasi yöntemi olmasıdır (Tuncer, 2011: 136-146).

Geleneksel diplomasiyi devletten devlete (*government-to-government*) ilişkiler olarak ifade eden Snow (2008:6), kamu diplomasisi tanımında geleneksel ve yeni ayrımı yapmaktadır. Geleneksel kamu diplomasisini, hükümetlerin milli ve dış politika hedeflerini desteklemek için yabancı halkları bilgilendirmek, etkilemek ve ilişki kurmak için hükümetten halka (*government-to-public*) doğru icra edilen bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Yeni kamu diplomasisi ise, başka hükümetlerin dış politika kararlarını doğrudan etkileyecek şekilde, bireyler ve özel gruplar tarafından yabancı halkların tutum ve düşüncelerini doğrudan ve dolaylı olarak etkileyecek şekilde halktan halka (*public-to-public*) bir iletişim olarak ifade edilmektedir. Murrow (1963) ise kamu diplomasisinin sadece hükümetlerle değil, aynı zamanda ve özellikle hükümet dışı kuruluşlar ve bireylerle etkileşimde bulunarak geleneksel diplomasiden farklılaştığını ifade etmektedir (akt. Leonard, 2002: 1).

Geleneksel diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki ayrım belki de ikisi arasında farklı olan özellikler tanımlanarak yapılabilir. *Birincisi*, kamu diplomasisi şeffaf ve ürünleri çoğunlukla yayınlanırken, geleneksel diplomasi flu ve çoğunlukla yayınlanmaz. *İkincisi*, kamu diplomasisi hükümetlerden halklara yönelik bir süreç

iken, geleneksel diplomasi hükümetler arasındaki bir süreçtir. Üçüncüsü, kamu diplomasisinde tema ve sorun halkların tutum ve davranışları iken geleneksel diplomaside hükümetlerin tutum ve davranışlarıdır (Wolf ve Rosen, 2016: 4).

Bu noktalardan hareketle kamu diplomasisinin, küreselleşmenin etkisiyle artan iletişim ve bilgi potansiyelinin yardımıyla, halkların kendileri için en uygun, doğru, iyi ve güzel gördükleri konularda hükümetleri etkileyebilecek bir forma bürünmesi olarak değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla bu ortamda hükümet dışı ve sivil toplum kuruluşlarının önemi büyükse de birey bazında her kişi aslında bir diplomat etkisinde olabilecek potansiyele sahiptir. Sonuç olarak kamu diplomasisi devletler için, özellikle Soğuk Savaşın bitiminden itibaren bir propaganda ve ekonomik çıkarların maksimizasyonu için kullanılan bir etkileşim ve tanıtım aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1.2.1. Kamu Diplomasisi Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

İngilizce’de “*public diplomacy*” olarak kullanılan bu kavram Türkçeye *kamuoyu diplomasisi*, *kamusal diplomasi* veya en yaygın kullanımıyla *kamu diplomasisi* olarak tercüme edilmektedir. Kamu diplomasisi terimi ilk olarak 1965 yılında emekli bir Amerikalı diplomat ve Tufts Üniversitesi Diplomasi Okulu Dekanı Edmund Gullion tarafından kullanılmıştır (Cull, 2009: 17). Gullion’a göre (2015) kamu diplomasisi, dış politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında kamunun tutumunun etkisiyle ilgilidir. Ona göre kamu diplomasisi geleneksel diplomasinin dışında kalan; hükümetler tarafından diğer ülkelerdeki kamuoyunun oluşturulması; bir ülkedeki özel gruplar ve çıkarların diğer ülkedekilerle etkileşimi; dışişleri raporları ve bunun politikaya etkisi; diplomatlar ve yabancı meslektaşları arasındaki iletişim ve kültürler arası iletişim süreci gibi alanları kapsamaktadır. Bu kavram Seib tarafından ise yabancı ülkelerdeki halklarla iletişim kurmak için tasarlanmış planlı bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Seib, 2009: 7). Mellisen’a göre geleneksel diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki en önemli ayrım; geleneksel diplomasi, devletlerin temsilcileri ve diğer uluslararası aktörler arasındaki bir ilişkiyle iken kamu diplomasi yabancı toplumlardaki halkları, özellikle resmi olmayan kurumları, kuruluşları ve bireyleri hedef alan bir faaliyettir (Mellisen, 2005: 5).

Kamu diplomasisi ilişki kurmak; diğer ülkelerin, kültürlerin ve halkların ihtiyaçlarını anlamak; yanlış algıları düzeltmek; ortak amaçlar bulunabilecek alanlar aramaktır. Geleneksel diplomasi ile kamu diplomasisi arasındaki fark, kamu diplomasisinin mevcut hükümetin de ötesinde daha geniş bir insan grubuna ve daha geniş ilgi alanına gereksinim duymasıdır (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 8). Geleneksel diplomasi uluslararası aktörler arasında yürütülürken, kamu diplomasisi uluslararası bir aktörün uluslararası ortamı yabancı bir ülkenin halkıyla etkileşim yoluyla şekillendirme çabasıdır (Cull, 2009: 12). Bununla birlikte uluslararası ilişkilerde yabancı halkları hedef alan iletişim çabaları yeni bir olgu değildir. İmaj geliştirme, propaganda ve kamu diplomasisi olarak tanımlanan faaliyetlerin hepsi diplomasi'nin kendisi kadar eski kavramlardır. Antik çağlarda bile prensler ve onların temsilcileri yabancı topraklardaki kamuoylarını tamamen ihmal etmiyorlardı. Antik Yunan, Roma ve Bizans gibi ülkelerin yöneticileri yabancı halkları hedef alan diplomatik faaliyetlerde bulunmaktaydılar. Kısaca kamu diplomasisi, eski bir şarabın yeni bir kadehte servis edilmesi olarak ifade edilebilir (Mellisen, 2005: 3).

Birleşik Krallık Yabancı Politika Merkezi direktörü Leonard ve arkadaşları kamu diplomasisini üç boyutlu bir süreç olarak tanımlamaktadır (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 10 vd.). Bunlar; *iletişim yönetimi*, *stratejik iletişim* ve *ilişki inşası*dır. Onlara göre kamu diplomasisinin başarabileceği bir etkiler hiyerarşisi mevcuttur. Bunlar:

- İnsanların bir ülke hakkındaki *farkındalıklarını artırmak*,
- Bir ülke ile ilgili insanların *beğenilerini artırmak*,
- İnsanları bir ülkeyle *meşgul etmek*,
- İnsanları *etkilemek*.

Bu amaçları başarabilmek için, hükümetlerin kamu diplomasisinin tek yönlü bir iletişim süreci olmadığının farkında olmaları gereklidir (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 10). En basit bir mantık yürütme ile bir ülke ile ilgili insanların beğenilerini ve farkındalıklarını artırmak o ülkenin ekonomik ve kültürel alandaki gelişimine katkı sağlayacakken bir ülke ile ilgili insanları meşgul etmek ve onları böylece etkilemek ise o ülkenin askeri ve siyasi alandaki gelişimine katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla aslında kamu diplomasisi sadece bir kültür etkileşimi olarak

görülmemelidir. Bu hipotezi desteklemek amacıyla Leonard kamu diplomasisini aşağıdaki tabloda üç satırlı ve üç sütunlu bir kare sistemi ile kavramsallaştırmaktadır.

Tablo 1.2: Kamu Diplomasisinin Üç Boyutu

Amaç	Reaktif (saatler ve günler)	Proaktif (haftalar ve aylar)	İlişki İnşa etme (yıllar)
Politik/Askeri	X		
Ekonomik		X	
Sosyal/Kültürel			X

Kaynak: (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 10).

İlk sütunda yer alan politik/askeri, ekonomik ve sosyal/kültürel konular kamu diplomasisi uygulama alanlarıdır. Bu alanların her birinin değişik zaman ve bağlamda farklı ağırlıkları olmaktadır. Alanların her birinde kamu diplomasisinin her üç boyutundaki faaliyetler değerlendirilmektedir. İlk boyut günlük konularla ilgili iletişim yürütüldüğü haber yönetimidir. Bu boyutta kamu diplomasisi, resmi ve gayri resmi hedef kitleleriyle iletişime geçerek geleneksel diplomasiyi desteklemektedir. İkinci boyut ise, hükümetlerin geleneksel olarak belirli konularda başarılı oldukları fakat ülke ile ilgili bütüncül bir algı yönetiminde eksik kaldıkları stratejik iletişim boyutudur. Buna da politik, ticaret, turizm, yatırım ve kültürel ilişkiler gibi konuların yürütülmesinden farklı kuruluşların sorumlu olması neden olmaktadır. İnsanlar bir ülke hakkındaki algılarını oluştururken birçok konu hakkında aldıkları mesajların tümünü değerlendirmektedir. Bu nedenle bütün kamu diplomasisi kuruluşlarının, bir ülke ile ilgili iletilecek mesajların bütününde pay sahibi olmaları ve daha iyi bir tanıtım için nasıl bir işbirliği yapılabileceği konusunda bir anlayışa sahip olmaları önemlidir. Kamu diplomasisinin üçüncü boyutu ise; burslar, değişim programları, eğitim, seminerler, konferanslar, gerçek ve sanal ağlar ve medya kanalları ile önemli şahsiyetlerle sürekli ilişkilerin geliştirildiği ilişki inşası boyutudur. Sadece ilişki inşa etmek değil aynı zamanda insanların olumlu deneyimler edinmeleri ve bunu sürdürmeleri önemlidir (Leonard, 2002: 10-18). Bu bağlamda Cooper (2008: 243) kamu diplomasisini;

- Tutumları, kültürleri, fikirleri, medyanın çerçevelediği olayları ve konuları **anlamak**,

- İnsanlar ve kuruluşlar arasında diyalog **sağlamak**,
- İletişim uygulamaları ve politik tercihler konusunda politik liderlere, politika yapıcı ve uygulayıcılarına **tavsiyelerde bulunmak**,
- İletişim stratejileri ve eylemlerle fikirleri, davranışları ve sosyal uygulamaları **etkilemek**,
- Faaliyetlerin zamanla etkinliğini **değerlendirmek** ve uyarlamak maksadıyla devletler, devlet kurumları, STK ve sivil şahıslar tarafından kullanılan bir enstrüman olarak tanımlamaktadır.

Buna paralel olarak kamu diplomasisi bir devletin kendi ulusunun düşüncelerini, kurumlarını, kültürünü ve aynı zamanda milli amaçlarını ve güncel politikalarını anlatmak için yabancı ülke halklarıyla yürüttüğü bir iletişim sürecidir. Kamu diplomasisinin iki temel boyutu, siyasal bilgilendirme (ikna) ve kültürel iletişimdir (karşılıklı anlayış). Siyasal bilgilendirme kısa dönemli özel politikalarla ilgilenirken kültürel iletişim uzun dönemli ve daha kalıcı faaliyetlere odaklanmaktadır (Signitzer, 2008: 205). Dolayısıyla kamu diplomasisinin amacı bir ülkenin vatandaşlarının tutumlarını etkileyerek o ülkenin yönetiminin davranışlarını etkilemektir (Malone, 1988: 3).

Cull (2009) kamu diplomasisinin unsurlarını; dinleme, müdafaa, kültürel diplomasi, değişim ve uluslararası yayıncılık olarak tanımlamakta, psikolojik harbi ise kamu diplomasisi ile benzer özellikler taşıyan fakat daha kapalı kapılar arkasında yürütülen bir faaliyet olarak görmektedir (Cull, 2009: 10). Ona göre geleneksel olarak kamu diplomasisi bir devlet ile yabancı bir ülkenin halkı arasındaki ilişki olarak algılanmış ve yürütülmüştür. Bu bağlamda kamu diplomasisi çoğu zaman bütün hedef kitleleriyle doğrudan iletişime geçmemiş; çoğunlukla toplumda etkinliği olan nüfuz sahibi kişileri kullanmıştır. Ama hemen hemen hepsinde yöntem yabancı halklarla ilişki geliştirmek; amaç ise uluslararası ortamı şekillendirmektir (Cull, 2009: 11).

Buna rağmen bilim insanlarının da sık sık kullanmaya başladığı Yeni Kamu Diplomasisinin tanımı geleneksel kamu diplomasisinin tanımıyla uyumlu olsa da, uygulamada bir takım değişiklikler ortaya koymaktadır. Bu değişiklikleri şöyle sıralamak mümkündür (Cull, 2009: 12-13).

- i. Uluslararası aktörler artan bir oranda geleneksel olmayan aktörlerdir ve hükümet dışı kuruluşlar belirleyici konumdadır,
- ii. Dünya halklarıyla iletişim için bu aktörler tarafından gerçek zamanlı ve küresel teknikler (özellikle internet) kullanılmaktadır,
- iii. Bu yeni teknolojiler daha önce net olan ulusal ve uluslararası alanlar arasındaki çizgiyi bulanıklaştırmıştır,
- iv. Propagandanın eski kavramları yerine Kamu Diplomasisi özellikle yer ve ulus markalama gibi pazarlama ve ağ iletişim teorisinden türetilen yeni kavramları kullanmaktadır,
- v. Kamu diplomasisinde yumuşak güç ve markalamanın konuşulduğu itibar ve uluslararası imajın önemli olduğu yeni bir terminoloji kullanılmaktadır,
- vi. Soğuk Savaş dönemi aktör-insan iletişim yönteminden uzaklaşarak, uluslararası aktörlerin kolaylaştırıcı rol oynadığı karşılıklı anlayışa dayanan insan-insan ilişkisine yaklaşmıştır,
- vii. Bu yeni modelde yukarıdan aşağıya mesaj iletimi yerine ilişki geliştirme ön plandadır. Aynı zamanda uluslararası ortamı şekillendirme amacı yine devam etmektedir.

Bilim insanlarının kullanmaya başladığı *yeni kamu diplomasisi* kavramı son on yılda kamu diplomasisi içerik ve uygulamalarında meydana gelen değişikliklere dikkat çekmektedir. Bu değişiklikler genel olarak; iki kutuplu soğuk savaş dünyasının sona ermesi, uluslararası aktörlerin artan önemi, milli ve uluslararası alanları bulanıklaştıran dijital ve gerçek zamanlı teknolojilerin gelişimi ve yer markalama gibi pazarlamadan alınan teorik modellerin ortaya çıkmasıdır. Fakat bu değişimlerin hiçbirisi soğuk savaş döneminin yukarıdan aşağıya iletişim modelinden kişiden kişiye ilişkiler şekline evrilmesi kadar zorlayıcı değildir. Bu bağlamda yukarıdaki maddelerden de görüleceği üzere Yeni Kamu Diplomasisinin en önemli aktörü birey ve en önemli aracı internet tabanlı iletişim araçlarıdır. Bu gücü ele geçiren birey ve hükmet dışı kuruluşlar kamu diplomasisinin yirmi birinci yüzyılda yeni bir evreye geçmesine sebep olmuştur. Soğuk Savaştan sonraki evrede hükümet dışı kuruluşların etkisi artmış olsa da günümüzde tek tek bireylerin önemi daha güçlü hale gelmiştir.

Bununla birlikte kamu diplomasisi faaliyetlerinde etkili ve başarılı olabilmek için öncelikli olarak hedef kitlelerin özelliklerinin iyi bilinmesi oldukça önemlidir. Cull'a göre (2010: 11-17) kamu diplomasisi tasarlayan birçok hükümetin işe konuşmayla başlaması bir hatadır. En iyi kamu diplomasisi dinlemeyle başlar. Yabancı halkların düşüncelerinin sistematik olarak toplanması ve değerlendirilmesi etkili kamu diplomasisinin gereğidir. Dinlemeden ve dünya kamuoyunun görüşüne dikkat etmeden dış politika icra eden ülkelerin başarısız olması kaçınılmazdır. Kamu diplomasisinde altın kural ne söylediğinize değil ne yaptığınıza güvenildiğidir. Yeni teknoloji diplomatlar için dinlemeyi çok daha kolay hale getirmiştir. Blogları gerçek zamanlı olarak izleyecek ve dünyadaki olayların gelişimi günlük olarak takip edebilecek yazılım programları mevcuttur. Teknolojinin diplomatlar ve hedef kitlesi arasında yeni mesafeler koyma riski artsa da dinleme ihtiyacı azalmamıştır ve kamu diplomasisinde insan ilişkileri önemini korumaktadır (Cull, 2010: 12).

Kalın'a göre (2012: 150) kamu diplomasisi çift yönlü bir iletişim ve etkileşim aracıdır. Ülkelerin kamu diplomasisi uygulamalarında öncelikle hedef kitlelerini dinlemeleri, onların önceliklerini belirlemeleri önemlidir. Sonraki adım, ülkenin kendisi hakkında hedef kamuoylarını bilgilendirmesi, paylaşımda bulunması, onları ikna edebilecek girişimlerde bulunmasıdır. Çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahip olan kamu diplomasisinde konuşmak kadar dinlemek, anlatmak kadar anlamak da büyük önem taşımaktadır.

Buna paralel olarak kamu diplomasisi bir ülkenin dış politikalarından bağımsız olarak gelişmemeli, ülkenin orta vadeli hedefleri ve uzun vadeli amaçları ile uyum içinde olmalıdır. Kamu diplomasisi güven ve inandırıcılık üzerine inşa edilir ve uzun dönemde etkili olur. Diğer ülkelere yönelik politikaların belirlendiği psikolojik ve siyasi ortamı oluşturan faktörlerin belirlenmesinde de etki eder (Melisesen, 2005: 15). Bu bağlamda Malone (1988: 5)'in ifadeleriyle kamu diplomasisinin iki temel boyutu siyasi bilgilendirme (ikna) ve kültürel iletişimdir (karşılıklı anlayış). Siyasi bilgilendirmede amaç bir hükümetin kısa vadeli politika ve faaliyetlerinin açıklaması ve savunulmasıdır. Kültürel iletişim ise tersine uzun vadeli ve genel hedeflere odaklanır (Zerfass, Ruler ve Sriramesh, 2008: 206).

1.2.2. Kamu Diplomasisinde Yumuşak Güç Yaklaşımı

Güç, bir şeylerin olmasını sağlamak için diğerlerinin davranışlarını etkileme yeteneğine sahip olmak demektir (Lukes, 2005: 14). Başkalarının davranışlarını etkilemenin çeşitli yöntemleri vardır. Onları tehdit ederek zorlayabilirsiniz, menfaat karşılığı kandırabilirsiniz veya kendinize özendirerek ikna edebilirsiniz. Sert güç, bir ülkenin askeri ve ekonomik kaynaklarından doğan gücünü kullanarak başkalarına isteklerini zorla kabul ettirme yeteneği; yumuşak güç ise elde etmek istenen sonuçlara, zorlama ve rüşvetten ziyade başkalarını cezbederek ulaşma yeteneğidir (Wilson III, 2008: 114). Başkalarının da bizim istediğimiz şeyleri istemesini sağlayabilirsek hedefe ulaşmak için başka çaba harcamamıza gerek olmayacaktır (Nye, 2005: 11). Bu bağlamda Nye'in ifadesiyle yumuşak güç bir ülkenin kültürünün, siyasi amaçlarının ve politikalarını çekiciliğinden kaynaklanır. Eğer bir ülkenin politikaları başkaları tarafından da meşru görülürse yumuşak gücü artar. Diğer bütün güç şekillerinde olduğu gibi yumuşak güç de hem iyi hem de kötü amaçlar için kullanılabilir. Hitler, Stalin ve Mao'nun destekçileri nezdindeki yumuşak güç potansiyellerini iyi amaçlar için kullanmamaları buna örnektir (Nye, 2011: 81).

Yumuşak güç başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisine dayanır. Bir ilişkide güç, cezp etme yeteneğinde gizlidir. Tercihlerini kabul ettirme becerisi, çekici bir kültür, siyasi değerler ve politikalarla yakından ilgilidir (Nye, 2004: 256). Snow ve Taylor ise yumuşak gücü kültür, ideoloji ve değerler gibi soyut ve dolaylı etkileme aracı olarak tanımlamaktadırlar (Snow ve Taylor, 2009: 3). Kamu diplomasisi ise yumuşak güce dayanan sivil toplum temelli, kamuoyu odaklı yeni diplomasi tarzı olarak ifade edilebilir (Ekşi; 2014: 15).

Bu noktalardan hareketle ilk defa Joseph S. Nye, Jr. tarafından Soğuk Savaş sonunda, bir aktörün uluslararası ortamda istediklerini askeri ve ekonomik gücünün dışında kültürel çekiciliği sayesinde elde etme becerisi olarak tanımlanan yumuşak güç Cull'a göre kamu diplomasisinin en önemli özelliğidir (Cull, 2009: 15). Bununla birlikte yumuşak gücü sadece bir imaj, halkla ilişkiler veya geçici popülerlik olayı olarak ele almak akıllıca değildir. Yumuşak güç arzu edilen sonuçlara ulaşmayı sağlayan bir güç şeklidir. Zira diğer ülkelerin gözündeki çekiciliğimizi kaybetmemiz durumunda bunun karşılığı olarak bir bedel ödemek zorunda kalırız (Nye, 2004: 255-

270). Ona göre yumuşak güç sadece etkileme değildir, etkinin bir unsurudur. Yumuşak güç cezbedici güçtür ve cazibe yaratan kaynaklar (varlıklar) da yumuşak güç kaynaklarıdır. Hangi kaynakların yumuşak güç potansiyeli olduğu yapılacak anket veya odak grubu çalışmaları ile ölçülebilir. Bu yumuşak güç kaynaklarından hangilerinin arzu edilen sonucu verdiği ise her bir durum için ayrı ayrı değerlendirilebilir. İkisi arasındaki fark yumuşak güç ile kamu diplomasisi arasındaki ilişkiyi anlamak için çok önemlidir. Kamu diplomasisi, hükümetlerin bu yumuşak güç kaynaklarını, yabancı ülke halkları ile iletişim ve onları harekete geçirmede kullandığı bir araçtır. Kamu diplomasisi bu potansiyel yumuşak güç kaynaklarına dikkat çekerek çekicilik yaratır. Fakat bir ülkenin kültürü, değerleri ve politikaları başkaları için çekici değilse bunları kullanmak yumuşak güç üretmeyecektir (Nye, 2008: 95).

Snow'a göreyse (2009: 4) yumuşak güç aslında eski bir alışkanlığın yeni bir kavramda ifade edilmesidir. Kültürel varlıklarını ve ulusal imaj avantajlarını iyi kullanan bir takım Avrupa ülkeleri bu alanda önemli yol kat etmişlerdir. Nelerin bir ülkeye yumuşak güç avantajı sağladığını birkaç boyutta ölçmek mümkündür: Bir ülkenin kültürü ve amaçları küresel normlarla örtüşüyorsa, bir ülke olayların şekillenmesini etkileyebilecek tarzda küresel medya kanallarına erişebilecek iletişim araçlarına sahipse ve bir ülkenin inandırıcılığı ulusal ve uluslararası sahadaki davranışlarıyla güçlendiriliyorsa o ülkenin yumuşak gücünden bahsedilebilir.

Bu verilerden hareketle yumuşak gücün kamu diplomasisinin ayrılmaz bir parçası olduğu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte yumuşak güç, bir ülkenin askeri, siyasi, ekonomik ve diğer önemli/hayati unsurlarıyla ilgili bir paradigma ortaya koyduğu için aslında ülkelerin dış politikalarının da temel belirleyicisi olacak konumdadır. Dolayısıyla, yumuşak gücün en temel kullanıcılarından biri olarak kamu diplomasisine verilen önem aslında dış politikadaki tüm varoluşsal ereklere gerçekleşmesi için onu önemli bir araç konumuna getirmektedir.

1.2.3. Kamu Diplomasisinin Bileşenleri

Kamu diplomasisi bileşenlerini dört ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar kültürel diplomasi, yurttış diplomasisi, inanç diplomasisi ve lobiciliktir.

1.2.3.1. Kültürel Diplomasi

Kültür, karşılıklı anlayış ve ilişki geliştirmek için çok önemli ve kritik bir ortam hazırlamaktadır. Kültürel diplomasının uluslararası ilişkilerde oynadığı rol çok hayatidir. Uluslararası ittifaklar ve ortaklıklar ekonomik ve coğrafik konularda olduğu kadar kültürel anlayışlar ekseninde de oluşmaktadır (Sirmon ve Lane, 2004: 309). Bununla birlikte günümüzde kültürel diplomasının uluslararası ilişkilerde hayati bir rol üstlendiği her zamankinden daha fazla tartışılmaktadır. Bu, daha çok, kültürün sahip olduğu birleştirici etkisinden ve taşıdığı insani değerlerden kaynaklanmaktadır. Kültürel temaslar gayri resmi politik ilişkilerin inşası için ortam hazırlamakta, siyasi ilişkilerin tehlikeye girdiği zamanlarda ülkeler arası görüşme kanallarını açık tutmaktadır. Bu bağlamda kültürel diplomasi, ilişkileri geliştirmek, sosyo-kültürel işbirliğini güçlendirmek ya da ulusal çıkarları desteklemek için fikirlerin, değerlerin, geleneklerin ve kültür ile kimliğin diğer unsurlarının değişiminden faydalanmaya dayanan hareket tarzları olarak tanımlanabilir (ICD, 2016). Bu bağlamda gelecekte ülkelerarası koalisyonlar ekonomik ve coğrafik olduğu kadar kültürel ilişkiler ekseninde de olacağı için (Bound vd. 2007: 11-12) bir ülkenin kültürünün evrenselliği o ülke için önemli bir güç kaynağıdır. Eğer o ülkenin kültürü ve ideolojisi çekici ise diğerleri de onu izlemekte hevesli olacaktır (Nye, 2002: 10-11).

Temel olarak bir ülkenin kendisini dünyaya tanıtmak için sahip olduğu bütün bileşenlerden oluşan ve uluslar ve halklar arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmek için fikirlerin, bilgilerin, sanatın ve kültürün diğer unsurlarının değişimini ifade eden kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin önemli bir bileşenidir. Dolayısıyla kültürel diplomasi, kültür, değerler ve fikirler yoluyla ikna etme yeteneğidir (Melissen, 2005: 147).

Kavram olarak kültürel diplomasi, uluslar ve onların halkları arasında karşılıklı anlayışı tesis etmek için fikirlerin, bilginin, sanatın ve kültürün diğer unsurlarının karşılıklı paylaşımını ifade etse de bir ulusun bütün gayretlerini kendi hikâyesini dünyanın geri kalanına anlatmaya ayırması durumunda iki yönlü değişimden ziyade tek yönlü bir yol olabilmektedir (Cummings, 2003: 1). Bu tek yönlülük meselesi ise

akla ilk olarak propaganda kavramını getirmektedir. Lakin kültürel diplomasi salt bir propaganda değildir, olmamalıdır; bir ilişki inşa etme ve karşılıklı anlayışı güçlendirme sürecidir (Seib, 2009: 176).

Signitzer'e göre ise (2008: 207) kültürel iletişim (karşılıklı anlayış) ve siyasi bilgilendirme (ikna) kamu diplomasisinin iki ana boyutu olarak değerlendirilebilir. Siyasi bilgilendirmede daha çok kısa vadeli ve hükümetlerin özel politika ve faaliyetlerin anlatılması ve savunulmasını amaçlanırken, kültürel ilişkilerde, tersine uzun dönemli ve bir toplumun tanıtılmasına odaklanılmaktadır. Kültürel iletişim kendi arasında kültürel ilişkiler ve kültürel diplomasi olmak üzere iki kola ayrılmaktadır. Kültürel diplomasi'nin amacı bir ülkenin dış politika hedeflerine katkı sağlamak beklentisiyle o ülkeye karşı olumlu tutumlar geliştirmeye çalışmak iken, kültürel ilişkilerde ise tek taraflı beklentilerden ziyade karşılıklı çıkarlar hedeflenmektedir. Arndt da kültürel ilişkiler ve kültürel diplomasi arasında benzer bir ayrım yapmaktadır. Kültürel ilişkiler hükümetlerin müdahalesi dışında doğal olarak gelişen ulusal kültürler arasındaki ilişkiyi ifade ederken, kültürel diplomasi bu doğal akışı kendi hükümetlerinin çıkarlarına göre şekillendirmeye ve yönlendirmeye çalışan resmi diplomatların faaliyetleridir (Arndt, 2005: xviii).

Bu bağlamda kamu diplomasisinin amacı genel dış politika hedeflerine ulaşmada katkı sağlamak ümidiyle bir ülke hakkında olumlu tutum oluşturmaktır. Kültürel ilişkilerde ise amaç bunun tersine karşılıklı veya çok taraflı avantajlar sağlamaktır. Peisert (1978) kültürel iletişim modelinde kültürel politikaları dört başlık altında tanımlamaktadır. “*Değişim ve işbirliği*” modelinde iki taraf da eşit haklara sahiptir ve ortaklar kültürel, sosyal ve bilimsel sorunların çözümüne katkı sağlarlar. Esas amaç uluslararası bağlılığı güçlendirmektir. “*Tek yönlü kendi kültürünü dışa aktarım*” modelinde taraflar arasında bir dengesizlik söz konusudur. Faaliyetlerin genel dış politika değerleriyle uyumlu olmasını sağlayan merkezi bir örgütlenme mevcuttur ve karşı ülkenin kültürü ve kültür politikaları pek dikkate alınmaz. “*Bilgilendirme*” modelinde amaç kendi ülkesi için yabancı halkların olumlu tutum ve sempatisinin kazanmaktır. Genellikle yurt dışındaki kültürel kuruluşlar tarafından yerine getirilir ve dikkatli bir çalışmayı gerektirir. Son model “*kendini tarif etme*” modelinde esas amaç bir ülkenin resminin yabancı bir ülkeye aktarılması,

tanıtılmasıdır. Faaliyetler genellikle dış politikaya yakın bir kurum tarafından merkezi olarak planlanır ve koordine edilir (Signitzer, 2008: 207-208).

Kültürel diplomasi yeni keşfedilmiş bir olgu değildir. İskenderiye’de büyük Yunan kütüphanesinin inşa edilmesi, Roma imparatorlarının komşu dost ülke prenslerine Roma’da eğitim vermeleri ve Bizans İmparatorlarının Ortodoks papazlara Slav topraklarında sponsorluk yapmaları kültürel diplomasinin antik zamanlardaki örnekleridir (Cull, 2009: 19). Arndt’ın ifadesiyle (2005: 1) kültürel diplomasi, medenileşmeye niyetlenen insanoğlu için Bronz Çağından itibaren bir ilke haline gelmiştir. Büyük gruplar arasında işbirliğine imkân veren konuşma dilinin gelişimine paralel olarak M.Ö. 3000’li yıllardan itibaren diplomasi de gelişmiştir. Kralların temsilcileri o dönemin diplomatlarıydı ve mesaj taşıırken diğer toplumlardan da bir şeyler öğrenerek dönerlerdi. Bu dönemde diplomasi devletlerarası değil, kültürler arası ilişkileri ifade etmektedir. Kültürel olarak gelişmiş toplumlar kendi geleneklerini kurallastırarak, çatışmaları azaltacak, işbirliğini arttıracak kuralları oluşturmuşlardır. Kaba kuvvet hala medeniyeti yok edebilirken, diplomasi kültürleri birbirine bağlayarak onu geliştirmeye çalışmıştır.

Günümüzde ise giderek küreselleşen ve birbirine bağımlı hale gelen dünyada, kitle iletişim araçlarının sağladığı erişim imkânının da büyük etkisiyle, kültürel diplomasi dünya barışı ve istikrarı için kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda kültürel diplomasi tam olarak öğrenilip tüm seviyelerde uygulandığında küresel kamuoyunu ve insanların, toplumların, kültürlerin ve ulusların düşünce yapılarını etkileyerek dünya barışı ve güvenliği için çok önemli olan şu beş prensibin de anlaşılmasına katkı sağlayacaktır (ICD, 2016):

- Kültürel farklılıklara ve kültürel mirasa saygı,
- Küresel kültürlerarası diyalog,
- Adalet, eşitlik ve bağımsızlık,
- Uluslararası insan haklarının korunması,
- Küresel barış ve istikrar.

Bu prensiplerin uygulandığı bir uluslararası sistemde ve uluslararası toplumda barış ve güvenlik artacak, çatışma ve savaş olasılığı ise azalacaktır.

1.2.3.2. Yurttaş Diplomasi

Yurttaş diplomasisi, kişilerarası iletişimin kullanıldığı, iletilmek istenen mesajın yüz yüze iletişimin avantajı ile en hızlı şekilde aktarıldığı ve alıcının mesaja tepkisinin anında gözlemlendiği etkili bir kamu diplomasi aracıdır. Mueller'e göre (2009: 101) yurt dışında diplomatik personelin faaliyetlerin sıradan vatandaşlar tarafından desteklenmesi fikri bir hayli eskidir. Kamu diplomasisi terimi ilk defa Flectcher Hukuk ve Diplomasi Akademisi dekanı Edmund Gullion (2015) tarafından 1966'da kullanılmıştır. Bundan tam 10 yıl önce ise 1956 yılında ABD Başkanı Dwight Eisenhower tarafından Beyaz Saray'da icra edilen bir toplantıda ele alınan yurttaş diplomasisi, kavram olarak ABD dış ilişkilerinin şekillendirilmesinde sıradan vatandaşların bir hakkı ve hatta sorumluluğu olduğu fikrine dayanmaktadır (Bellamy ve Weinberg, 2008).

Yurttaş diplomatlar genellikle yurtdışında değişim programlarına katılan ya da değişim programlarıyla ülkeye gelen yabancılara ev sahipliği yapan gayri resmi elçiler olarak tanımlanabilir. Onların kurduğu kişisel ilişkiler daha sonra ortaya çıkacak resmi diyalog ve görüşmelerin içeriğini oluşturmaktadır. Bu değişim programları Amerikan hükümeti tarafından desteklenmektedir ve Yurttaş Diplomasisi ABD kamu diplomasisinin önemli bir bileşenidir (Mueller, 2009: 102). Bu bağlamda ABD'nin iyi bilinen Ziyaretçi Lider Programının (ILVP) en önemli yönü sıradan Amerikan vatandaşlarının yurttaş diplomatlar olarak gelen misafirlerle karşılıklı fikirlerini, kültürlerini ve düşüncelerini paylaşarak gerçek Amerikalıların neye benzediğini onlara göstermesidir. Misafirler ülkelerine yeni bağlantılar ve Amerikan kültürü hakkında derin bilgilerle dönerler. Resmi olarak devlet için çalışmayan ve bu faaliyetler için ondan bir eğitim almayan bu kişilerin güvenilirliği muhtemelen onları yabancıların gözünde daha etkili kılmaktadır (Madley, 2011: 229).

Nye yurttaş diplomasisini, kamu diplomasisinin tek yönlü iletişimden iki yönlü diyaloga evrilmesiyle birlikte diplomasi alanına dâhil olan sivil birey ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) faaliyetleri olarak tanımlamaktadır (Nye, 2011: 115). Ona göre bazı STK'lara hükümetlerden daha fazla güven duyulur ve kontrol edilmeleri oldukça zor olsa da faydalı bir iletişim aracı olabilirler.

Buna paralel olarak uluslararası çatışmalarda uzlaşma sağlamak için çaba sarf eden gayri resmi arabulucuların faaliyetleri track-two (*iki yönlü*) diplomasi veya yurttaş diplomasisi olarak tanımlanabilir (Chigas, 2013). Bolewski'ye göre (2007: 39) track-two diplomasi, resmi olarak bir devlet için çalışmayan (kişilerarası diplomasi) etkili kişi veya grupların ülke içerisindeki veya ülkeler arasındaki bir sorunu çözmek için icra ettikleri gayri resmi bir etkileşim faaliyeti olup resmi diplomasi faaliyetlerinin yerini almaz, onu destekler mahiyettedir.

Mueller ve Rebstock (2012: 15) iki çeşit yurttaş diplomasisinden bahsetmektedir. Birincisi *anlık yurttaş diplomasisi*: Bir öğrencinin yabancı bir öğrencinin yanına oturarak onunla iletişime geçmesi ve onunla arkadaş olması; bir ülkeye iş anlaşması için giden bir firma temsilcisinin davranışlarıyla ülkesine sempati kazandırması ya da gitmek istediği yeri haritadan bulmaya çalışan yabancıların konuşmalarını duyarak onlara küçük bir yardımla büyük bir sempati kazanan sokaktaki bir vatandaşın yaptığı faaliyetler gibi herhangi bir ön hazırlık ve niyetle yapılmayan ve anlık gelişen faaliyetlerdir. İkinci tür yurttaş diplomasisi ise tasarlanmış yurttaş diplomasisidir. Bunlar şahısların olumlu ilişkiler geliştirmek maksadıyla planlı olarak çeşitli organizasyonlar aracılığı ile değişim programlarına katılmaları ile yaptıkları faaliyetlerdir.

Hükümetlerin söylemlerinin şüpheyle karşılandığı durumlarda sade vatandaşların çabaları daha etkili ve inandırıcı olabilmektedir. Snow'a göre (2008: 23-31) kamu diplomasi faaliyetlerinin birincil kaynağı hükümet olmamalıdır. Ülkelerin politikalarını belirleyen yetkililerin faaliyetlerine çoğu zaman şüpheyle yaklaşılacak ve faaliyetlerinde gizli kodlar aranacaktır. Bu yüzden imaj çalışmalarının birincil kaynağı vatandaşlar olmalıdır.

Bu bağlamda Cull'a göre (2010: 11-17) yurttaş diplomasisi, sıradan vatandaşların, ülkenin çıkarına olan istek ve taleplerini kamuoyu ve kitlesel hareketler aracılığıyla, hükümetlerinin dış politika ve diplomatik faaliyetlerini destekleme ve etkileme faaliyetidir. Yurttaş diplomasisi, vatandaşların dış ilişkiler konularına siyasi katılım isteğinin bir yansıması olarak da düşünülebilir. Hükümetler kamuoyuna saygı göstermeli ve vatandaşların da dış politika uygulamalarını denetleme hakkı olduğunu kabul etmelidir. Vatandaşların bir ülkenin imaj ve itibarına etkileri yadsınamaz. Kamu

diplomasisi faaliyetleri, hatalı politikalara olduğu kadar sıradan vatandaşların olumsuz faaliyetlerine karşı da hassastır. Irak savaşı esnasında sınırlı sayıdaki Amerikan ve İngiliz vatandaşının yaptıkları insan hakkı ihlallerinin kendi ülkelerinin imaj ve itibarlarına oldukça büyük zararlar verdiğini buna örnek olarak verilebilir. Hükümet destekli iletişim faaliyetleri kamu diplomasisinin sadece bir kolunu oluşturmaktadır. Ülkeyi ziyarete gelen yabancı vatandaşların kişisel deneyimleri veya başka ülkelere ziyarete gide kendi ülke vatandaşlarının yabancı ülkede bıraktıkları izlenim ülke imajının şekillenmesinde önemlidir. Sanal ortamlarda ve gerçek hayattaki vatandaşlar arasındaki etkileşimler de ülke imajı ve itibarının oluşumunda oldukça etkilidir. Bazen vatandaşları mevcut olan ülke imajına uygun hareket etmeye ikna etmek yeni bir itibar yönetimi uygulamasından daha zor olabilmektedir.

1.2.3.3. İnanç Diplomasisi

Kültürün önemli bir unsuru olarak din, tarih boyunca uluslararası ilişkiler ve dış politikayı etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Dini, kültürel çatışmaların ana kaynağı olarak görenlerin yanında, bazı bilim insanları da dinleri daha iyi anlamının çatışmaları azaltacağını savunmaktadır (Zaharna, 2010: 118). Bu bağlamda din hem insan hayatında hem de toplumların yaşantısında çok önemli ve belirleyici bir faktördür. Etkili kamu diplomasisi için dinin politika ve özellikle kültür politikasındaki etkisini anlamak çok önemlidir. Kamu diplomasisi ile uğraşanlar toplumdaki dini inançları güçlü olan kişilerle iletişime geçmek ve iletişimim sürdürmek için stratejiler geliştirmek zorundadır (Marshall ve Farr, 2009: 199-200).

Johnston ve Cox'a göre (2003: 15) inanç temelli diplomasi, kavramsal olarak uluslararası ilişkiler alanındaki yeni olmasına rağmen, dini inanç dinamiklerini uluslararası barışın yapısına entegre eden bir diplomasi biçimidir. Bu nedenle, uzlaşma ile ilgili olarak yürütülen barış, taraflar arasında sağlıklı ve saygılı ilişkilerin yenilenmesine önem verir. İnanç temelli araçlar diplomasi ve uluslararası sistemin ahlaki olarak temellendirilmesi gerektiğine inanmakta ve bununla birlikte uzlaşma arayışlarında pragmatizm ihtiyacını da kabul etmektedirler. İnanç temelli diplomasi aradığı uzlaşma kamu diplomasisi için de vazgeçilmez doneleri içermektedir (Johnston ve Cox, 2003: 16):

- i. Irk, cinsiyet, etnik köken ve kültür açısından yaşamın çoğulcu doğasının aktif kabulü yoluyla çeşitlilik içindeki birlik,
- ii. Bir tarafın düşmanları da dâhil olmak üzere herhangi bir çözümde tüm tarafların dâhil edilmesi,
- iii. Bireyler ve gruplar arasındaki anlaşmazlığın barışçıl çözüm dâhilinde ele alınması,
- iv. Sağlıklı ilişkilerin yeniden kurulmasının ön şartı olarak affetmenin önemi,
- v. İlişkilerin doğru yürütülebilmesi için temel olarak sosyal adaletin sağlanmış olması.

Bu faktörlerin yeterince uygulanamaması sonucunda dünyada ortaya çıkan çatışmalar aslında inanç diplomasisi alanındaki çalışmaların azlığı ve etkisizliğinden de kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla dini inanç farklılıklarından kaynaklanan çatışmalar geçmişte olduğu gibi günümüzde de dünya barışı ve güvenliği için önemli bir tehdit olarak devam etmektedir. Geleneksel değerlere bir tehdit olarak algılanan ekonomik küreselleşme ve hızlı teknolojik değişimlerden kaynaklanan belirsizliklere bir tepki olarak dinin öneminin artarak devam edeceği oldukça muhtemeldir (Johnston ve Cox, 2003:4).

Buna paralel olarak din toplum hayatının farklı bir bileşeni değildir. Bölgesel, milli ve küresel kültürün bakış açıları ile örtüşmektedir ve siyasetin birçok yönü ile ilişkilidir. Eğer kamu diplomasisi, kısmen milli çıkarları geliştirmek için gücün yumuşak bir şekilde kullanılması olarak tanımlanabilirse, dinin insanların hayatındaki rolü göz ardı edilmemelidir. İnanç etkilidir ve bazı insanlar için hayatın merkezidir. Bir insanın kalbine giden en kesin yol onun inançları aracılığıyla olur (Seib, 2013: 1).

Bu noktalardan hareketle ülkelerin inanç diplomasisi vatandaşların tek tek kalplerine, duygu ve düşüncelerine nüfuz edebilecek potansiyele sahip önemli bir alandır. Özellikle Türkiye'nin inanç turizmi ve tarihsel bağlamda inançla ilgili derin geçmişi ve tecrübesi onu inanç diplomasisini en etkin kullanabilecek potansiyel bir ülke haline getirmektedir. Selçuklu ve Osmanlıdan günümüz ulaşan Yesevilik ekolü çerçevesinde gelişen dervişlik geleneği aslında Türk inanç diplomasisiyle ilgili önemli pratiklere sahip bir alandır (Okyar, 2018).

1.2.3.4. Lobcilik

Lobicilik, kamu politika gündemini bilgilendirerek hükümeti ve kurumlarını etkilemeye çalışma süreci ve politik olarak ikna etme sanatıdır (Zetter, 2014: 1). Bu bağlamda kamu politikası gündemi sadece yasama meclisinden ve kamu hizmetinden ibaret değildir. Bürokrasi, belediyeler, özel sektör ve medya temsilcilerinin de kamu politikalarını etkilemeye çalışması gerekebilir. Bunlar, kamu politikası gündemini etkileyen gruplar olup lobicilik olarak adlandırılan süreci takip ederler. Kamu politikası gündemini etkilemeye yönelik girişimler, sürecin çeşitli aşamalarında ve çeşitli nedenlerle gerçekleşebilir. Lobicilik mantığı, genellikle kampanyanın zamanlamasını ve buna bağlı kaynakları dikte edecektir. Kampanya bir politikayı dikte etmekle ilgiliyse, katılım sürecin en erken aşamasında başlar ve lobici olarak akademisyenler, düşünce kuruluşları veya kurum içi kişiler seçilebilir. İyi lobi yapmak, genellikle politika oluşturma sürecinin erken aşamalarında yer almak anlamına gelir. Bu süreç içerisinde fikirlerin savunulması için düşünce kuruluşlarına, siyasi partilerin politika incelemelerine yer verebileceği gibi medyayı kamuoyunu bir konuya yönelik algıyı değiştirmek için kullanmak veya böylece siyasetçileri etkilemek de amaç olarak seçilebilmektedir (Zetter, 2014: 3). Bu faaliyetlerin hepsi baskı grupları denilen ve lobiciliğin içerisinde var olan kişi, kurum ve kuruluş gibi araçlarla yapılmaktadır.

Baskı grupları iktidarı doğrudan ele geçirme amacı taşımayan, siyasal iktidarı dışarıdan etkileyerek kendi çıkarları ve görüşleri doğrultusunda kararlar alınmasını veya uygulamalar yapılmasını sağlamaya çalışan oluşumlardır. Baskı gruplarının yapıları ve türleri, üyelerinin toplumsal konumlarına ve içinde bulundukları siyasal rejimin özelliklerine bağlı olarak değişmektedir (Kışlalı, 2011: 295-296). Bu bağlamda lobiciliği baskı gruplarının bir alt kolu olarak görmek mümkündür. Yani baskı gruplarının kendi çıkar, amaç ve hedeflerine uyacak şekilde ilgili kanuni düzenlemelerin çıkarılması veya mevcut kanunların bu yönde değiştirilmesi faaliyetleri lobicilik kavramının en temel amacıdır (Aslan, 2009: 2).

Lobicilik, önemi her geçen gün artan, hükümetlerin merkezi ve yerel kurumları ile diğer kamu kuruluşlarının faaliyetlerini etkilemek için düzenlenen profesyonel faaliyetlerdir (Thomson ve John, 2007: 3). Okay ve Okay'a göre lobicilik

çalışmalarında etkilenmeye çalışılan taraf çoğunlukla parlamento üyeleri iken, etkilemeye çalışanlar ise genellikle parlamentodan çıkarı bulunan kuruluşlar ve yabancı devletlerdir. Çıkar grupları ahlaki temellere dayanan hedeflerini sistematik iletişim çalışmaları ile savunmaya ve bunları kabul ettirmeye çalışırlar (Okay ve Okay, 2011: 406). Özellikle devletlerin yabancı devlet karar alıcılarının kararlarını etkilemek için yaptıkları lobicilik kamu diplomasisi faaliyetlerini destekler mahiyettedir. Thomson ve John'a göre lobicilik, merkezi ve yerel hükümetler ile diğer kamu kuruluşlarının yurt içi ve yurt dışındaki siyasi ve düzenleyici kararlarını etkilemek için düzenlenmiş her türlü faaliyet olarak tanımlanabilir (Thomson ve John, 2007: 3).

Bu noktalardan hareketle lobicilik aslında bir ülkenin yumuşak güç unsurlarını işlettiği diğer devlette kendi çıkar ve dış politik hedefine yönelik politikaların uygulanabilmesi için o ülkedeki resmi ve gayri resmi kurum ve kişilerle görüşülerek lehte çıkarımlar elde edilmesi faaliyetlerinin tümüdür. Türkiye için bu faaliyetler genel itibariyle ekonomik ve sosyal alanlarda yoğunlaşmıştır. Özellikle ikili veya çok taraflı ticari anlaşmalarda lobicilik önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte kamu diplomasisi çerçevesinde Türkiye'nin kültürel ve sosyal zenginliklerinin diğer ülkelerde duyurulması, geliştirilmesi ve pozitif çıktılarının alınabilmesi için Türkiye'nin lobicilik alanında kamu diplomasisini ve kültürel diplomasiyi çalıştıracak kurum, kişi, vizyon, altyapı ve fona ihtiyaç duyması kaçınılmazdır. Bu noktalardan hareketle lobicilik aslında ülkelerin maddi güçleri ile de yakından ilgilidir. Ülkenin hem maddi anlamda lobiciliği destekleyici kaynakları olmalı hem de bu fonları yönetecek yetişmiş insan kaynağını sürdürmelidir.

1.3.Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler İlişkisi

Halkla ilişkilerin asıl fonksiyonu, kurum ve bireyler arasındaki iletişim yönetimi ve ilişki tesisidir (Thomson'den akt. Okay ve Okay, 2011: 12). Jacquie L'Etang halkla ilişkileri, kurumsal ilişki ve itibar yönetiminden sorumlu meslek olarak tanımlamaktadır (L'Etang, 2009: 609). Birçok tanım yapılan halkla ilişkileri kısaca bir kuruluş ile hedef kitlesi arasındaki iletişim süreci olarak tanımlamak mümkündür. Bununla birlikte halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi arasındaki benzerlik ve farklılıklar akademisyen ve uygulayıcılar için yıllardır süren bir tartışma konusudur. Fakat bu iki fonksiyon özellikle terörizme karşı küresel savaşta, devletler ve

uluslararası ittifaklar için iç ve dış politika hedeflerine ulaşmada ayrılmaz unsurlar haline gelmiştir (Dyke ve Verčič, 2009: 904).

Bu noktadan hareketle halkla ilişkilerin olduğu gibi kamu diplomasisinin de herkesin üzerinde ittifak ettiği ve genel kabul gören bir tanımı mevcut değildir. Tuch (1990: 3) kamu diplomasisini bir devletin kendi ulusunun düşünce ve ideallerinin, kurum ve kültürünün, milli hedef ve güncel politikalarının anlaşılmasını sağlamak için yabancı uluslarla yürüttüğü iletişim süreci olarak tanımlamaktadır. Sharp ise kendi değerlerinin ilgi çekmesini sağlamak için yabancı bir ülkedeki insanlarla tesis edilen doğrudan ilişki süreci olarak tanımlar (Melissen, 2005: 106). Melone'e göre kamu diplomasisinin amacı bir ülkenin vatandaşlarının tutumlarını etkileyerek o ülkenin davranışları üzerinde istenen değişiklikleri elde etmektir (Melone, 1998: 3). Bununla birlikte özellikle küreleşmenin hız kazanmasıyla çok uluslu şirketlerin sayısı hızla artmış, firmaların hedef kitleleri ülke sınırlarını aşmıştır. Yabancı halklar sadece devletlerin değil uluslararası firmaların da hedef kitlesi haline gelmiştir. Dolayısıyla Nye'in ifadesiyle kamu diplomasisi sadece halkla ilişkilerden ibaret değildir. Bilgi iletmek ve olumlu imaj pazarlamanın yanında devlet politikaları için uygun ortam hazırlayan uzun vadeli ilişkiler geliştirmek de kamu diplomasisinin bir parçasıdır (Nye, 2000).

Kamu diplomasisi ve halka ilişkiler arasında tarihsel uygulamalar ve kuramsal çerçeve açısından benzerlikler bulunmaktadır. Örgüt ve kamuları arasındaki iletişimin yönetimi olarak tanımlayabileceğimiz halkla ilişkiler uygulamaları, kendisi de büyük ölçekli bir örgüt olan devletin iletişim yönetimi için de kullanılabilir. Kamu diplomasisi olarak ifade edilen bu alan, devletlerin öncelikle dış kamulara yönelik iletişim faaliyetlerini içermektedir. Bir kamu diplomasi faaliyetinin iletişim olmadan gerçekleşmesi mümkün değildir. Hem halkla ilişkiler hem de kamu diplomasisi, 'algılama yönetimi', 'itibar (saygınlık) yönetimi' ya da 'imaj yönetimi' gibi kavramlarla ifade edilen yönetsel çabaları da içermektedir (Poyraz ve Dinçer, 2016). Hem halkla ilişkiler hem de kamu diplomasisinin geçmişinde propagandanın izinin bulunması diğer önemli bir benzerliktir. Propaganda tarihteki uygulamalara bakılarak olumsuz bir çerçevede değerlendirilmektedir. Beyin yıkama, yönlendirme, korku

yayma gibi çağrışımları olan propaganda özellikle iletişimin sınırlandırılabilirdiği ortamlarda kullanılmıştır (Yağmurlu, 2011: 19-23).

L'Etang' a göre halkla ilişkiler ve kamu diplomasisinin açıkça örtüştüğü üç fonksiyon alanını temsiliyet (retorik, hitabet ve savunuculuk), diyalog (müzakere, barış yapma) ve danışmanlık (rehberlik) faaliyetleridir (L'Etang, 1996: 15). Genel olarak her iki disiplinin de hedef kitlelerini etkilemeye yönelik bir iletişim süreci olduğunu vurgulamak hatalı bir yorum olmayacaktır.

1.3.1. Ülke İmajı ve İtibar Yönetimi

Küresel dünyada ülkeler yatırımcıların, turistlerin, tüketicilerin, göçmenlerin, medyanın ve yabancı hükümetlerin ilgisini çekmek, saygısını ve güvenini kazanmak için yarış halindedirler. Bu yarışta güçlü ve olumlu bir ulus markasına sahip olmak çok önemli bir avantaj sağlamaktadır (Dinnie, 2015). Ülkeler için dünyadaki farklı halklar tarafından nasıl görüldüklerini, başarı ve başarısızlıklarının, varlıklarının ve borçlarının, insanların ve ürünlerinin nasıl bir marka imajı yansıttığını bilmek bir zorunluluktur. Bir marka yaratmak, tüketicilerin ve diğer halkların zihninde bir ürünün veya bir ülkenin resmini oluşturmaktır. Bir marka sadece bir slogan, bir ticari özellik, bir medya kampanyası veya bir halkla ilişkiler değildir. Bunların hepsinden öte bir fikri mülkiyettir (Bach, 2012: 85).

Günümüzde devletler ve/veya uluslar, uluslararası işletmeler gibi yarış halindedirler (Brakman vd. 2006). Bir ulusun imajı, onun bu yarıştaki rekabetçi yeteneğini etkilemekte ve dış ilişkilerinde de giderek merkezi bir konuma yerleşmektedir. Uluslar dünya sahnesindeki profillerini yükseltmek ve görünümelerini maksimize etmek oldukça istekli davranmaktadırlar. Gücün bu yumuşak tarafının arayışı artık küresel bir olgu halini almıştır (Wang, 20013: 1).

Yağmurlu'ya göre halkla ilişkiler zihinlerde, kişi, örgüt veya ürün/hizmet hakkında olumlu imaj yaratma çabası içeren etkinliklerdir. Uluslararası sistem içinde ülkelerin imajlarının olumlu olması, etkinliklerini arttırıcı rol oynamaktadır. Bu ön kabul, kamu diplomasisi çabalarının içinde bu tür çalışmaların da dâhil edilmesi sonucunu yol açmaktadır. Algılama/imaj/saygınlık yönetimi diye adlandırılan bütün bu çabalar sonuçta, diğerlerinin algılarını kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Kamu

diplomasisi tanımlarının pek çoğu, kamu diplomasisinin dış kamuyu etkileme çabalarının bir ürünü olduğuna ettiği düşünüldüğünde, kamu diplomasisi çabalarının olumlu imaj yaratma çabaları olduğu söylenebilir (Yağmurlu, 22).

Bu noktada öncelikle marka ve markalama kavramları arasındaki farkı ortaya koymak önemlidir. Anholt'a göre (2007: 4) marka adı, kimliği ve itibarıyla bir bütün içinde tanımlanan bir ürün, hizmet veya kuruluştur. Markalama ise itibar oluşturmak veya bu itibarı yönetmek için isim ve kimlik ile ilgili tasarlama, planlama ve iletişim safhalarını kapsayan bir süreçtir. Ürünlerin ve firmaların nasıl bir imajı varsa, yeryüzündeki her bir yerleşim yerinin de bir şöhreti vardır. Ürün ve şirketlerin marka imajları reklam ve pazarlama yöntemleri ile bilinçli olarak yaratılırken yer markalama daha karmaşık ve tesadüfi olarak meydana gelmektedir. Fakat her iki durumda da imaj hem şirketin kaderi üzerinde hem de insanların algılarında derin etkiler oluşturmaktadır.

Bu bağlamda ülke markalama veya ulus markalama insanların bir ülke veya ulus hakkındaki ortak imajları ve algılarına yönelik yapılan faaliyetlere işaret etmektedir. Bu kavram, ülkeler tarafından bir imaj yaratmak, mevcut imajı değiştirmek veya özgün bir özelliği tanıtmak için kullanılan önemli bir araçtır. Bir ülkenin markası, hem ülke vatandaşları tarafından yaratılan ve yansıtılan imajı hem de yabancılar tarafından algılanan ve kendilerine göre yorumlan imajına bağlıdır. Günümüzde küresel bağlamda bir ülkenin diğer dünya oyuncularının önünde konumlanma stratejisi ekonomik, ticari ve siyasi bağlamda çok önemli bir role sahiptir (Prelipceanu, 2015; 152)

Zaharna'ya göre (2010; 145) ülke markalama ülke imajı ve çekiciliğini desteklemek için politika savunuculuğu yerine stratejik pazarlama yöntemlerini kullanmaktadır. Kamu diplomasisi ve ülke markalama ilişkisi konusunda farklı görüşler söz konusudur. Kamu diplomasisinin ülke markalamanın bir bileşeni veya bazılarına göre ülke markalamanın bir kamu diplomasi yöntemi olmasından ziyade uygulamada önemli olan hedef kitleye yönelik bilgi akışının stratejik olarak tasarlanıp yürütülmesidir. Markalamanın amacı bir kuruluşu hedef kitlenin zihninde konumlandırmaktır. Bir ülke için marka geliştirme stratejisi o ülke imajının hali hazırdaki güçlü ve zayıf yönleri ile sahip olduğu olumlu ve olumsuz potansiyelin

değerlendirilmesiyle başlar. Sonraki aşama ülkeyi iç ve dış kamuoyunda konumlandırmak için gerekli olan bütün değer ve özellikleri bir araya getirecek ana konseptin geliştirilmesidir.

Bu noktalardan hareketle ülke markalama konusunda Türkiye, kendi imajı ve çekiciliğini desteklemek için dış kamuoyuna jeostratejik konumu, tarihsel birikimi ve kültürel değerleriyle sahip olduğu olumlu potansiyeli yansıtamamaktadır. Demokrasi sürecine müdahaleler ile insan hakları ve özgürlükler konusundaki kesintiler bu algının önemli bir nedenidir. Son yıllarda Avrupa Birliği'ne üyelik süreciyle birlikte yapılan düzenlemeler bu algıyı olumlu yönde yavaş yavaş değiştirmeye başlamıştır (Özkan, 2017).

1.3.2. Stratejik İletişim Yönetimi ve Kamu Diplomasisindeki Yeri

Kamu diplomasisi aslında bir iletişim faaliyetidir. Kamu diplomasisi icra eden bütün profesyoneller öncelikli olarak mükemmel birer iletişimci olmalıdır. Çünkü onların en büyük görevi kendi ülkelerinin politikalarını, toplumsal özelliklerini ve kültürlerini çok geniş ve farklı yelpazedeki toplumlara iletme (Rugh, 2014: 26). Bu bağlamda *stratejik iletişimi* kavramını tanımlamak için öncelikle *strateji* teriminin ne ifade ettiğini ortaya koymak önemlidir.

Carrillo (2014: 84) *stratejik düşünme* kavramının bir parçası olarak değerlendirdiği *strateji* terimini, gelecekteki muhtemel senaryoları ve çevreden kaynaklanabilecek olası tehditleri tahmin ederek uzun vadede ulaşılabilecek hedefleri önceden planlamak olarak tanımlamaktadır. Ona göre bir kararın stratejik olabilmesi için öncelikle süreci etkileme potansiyeli olan faktörlerin ve çevresel etkenlerin hesaplanması gereklidir. Yalın bir ifadeyle *strateji*, başlangıçta belirlenen hedeflere ulaşmak için alınması gereken kararları içeren bir yol haritasıdır. Bir strateji oluşturma ilk adımı nereye ulaşmak istendiğinin belirlenmesidir. Hedefi belli olmayan bir yolculuğa başlamak pek mantıklı değildir. İkinci adım ise rakiplerden daha avantajlı bir durumda olmak, hedefe onlardan daha kısa sürede ve daha etkili olarak ulaşmak için faaliyetleri ve muhtemel kaynakları iyi koordine etmektir. Sonraki adım hedeflere nasıl ulaşılacağına belirlendiği *taktiklerin* tanımlanmasıdır. Taktikler

önceden alınan fakat zaman içerisinde yeniden düzenlenen ve uyarlanan kararlardır. Son adım ise taktiklerin *eylem planlarına* dönüştürülmesidir.

Stratejik iletişim ise ABD Genelkurmayına göre, milli gücün diğer unsurları ile senkronize ve koordine edilmiş bilgi, plan, program ve faaliyetleri kullanarak, milli çıkarları ve hedefleri geliştirmeye uygun ortamı oluşturmak, güçlendirmek veya korumak amacıyla icra edilen kritik kitleleri anlamaya ve onların ilgisini çekmeye odaklanmış bir çabalar sürecidir (Van Dyke ve Vercic, 2009: 911). Leonard'a göre *stratejik iletişim* ilişki geliştirmeden farklıdır. Daha çok stratejik mesajları içeren ve bir sürece yayılmış faaliyetler serisinden oluşan siyasi bir kampanyaya benzer (Leonard, 2002: 15). Stratejik iletişim bir propaganda süreci değildir. Taylor' a göre bilgi çağında propaganda ile stratejik iletişimin dört unsuru olan bilgi harekâtı, psikolojik operasyon, kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler arasındaki temel fark, amaca ulaşmada sergilenen uzun dönemli vizyoner yaklaşıma verilen önemde yatmaktadır (Snow ve Taylor; 2002: 14). Dolayısıyla stratejik iletişim bir kuruluşun faaliyetlerini yerine getirebilmek için bilinçli olarak yürüttüğü iletişim faaliyetidir (Sandhu, 2009: 73).

Stratejik iletişim ile kamu diplomasi ilişkisi konusunda yazarlar ve düşünürler arasında genel kabul gören bir tanım mevcut değildir. Löffelholz, Auer ve Srugies stratejik iletişim ve kamu diplomasisi arasındaki ilişki konusunda dört ana görüşün var olduğunu ifade etmektedir. Birincisine göre stratejik iletişim ve kamu diplomasisi benzer kavramlardır. İkinci görüşe göre her ikisi farklı kavramlardır. Üçüncü görüşü savunanlar stratejik iletişimin kamu diplomasisinin bir alt dalı olduğunu savunmaktadırlar. Dördüncü görüşe göre stratejik iletişim daha kapsayıcı bir kavramdır (Löffelholz, Auer ve Srugies, 2015: 441).

Gregory (2007: 280) stratejik kamu diplomasisi için bir dönüşüme ihtiyaç olduğunu vurgulamakta ve bunu dört maddede ifade etmektedir. *Birincisi* kamu diplomasisi ile uğraşan bütün aktörlerin sahip olmaları gereken üç önemli stratejik iletişim gereksiniminde bir yöntem değişikliğine gitmeleri gerekmektedir. Bu gereksinimler; *dinleme*, *seçme* ve *uyarlama* yeteneğidir. *Dinlemek* kültürleri, tutumları, inanışları, medya trendlerini ve sosyal ağları çok iyi kavramaktır. Kendimizi başkalarının bizi gördüğü gibi görmektir. Ülkelerin, kültürlerin, alt kültürlerin,

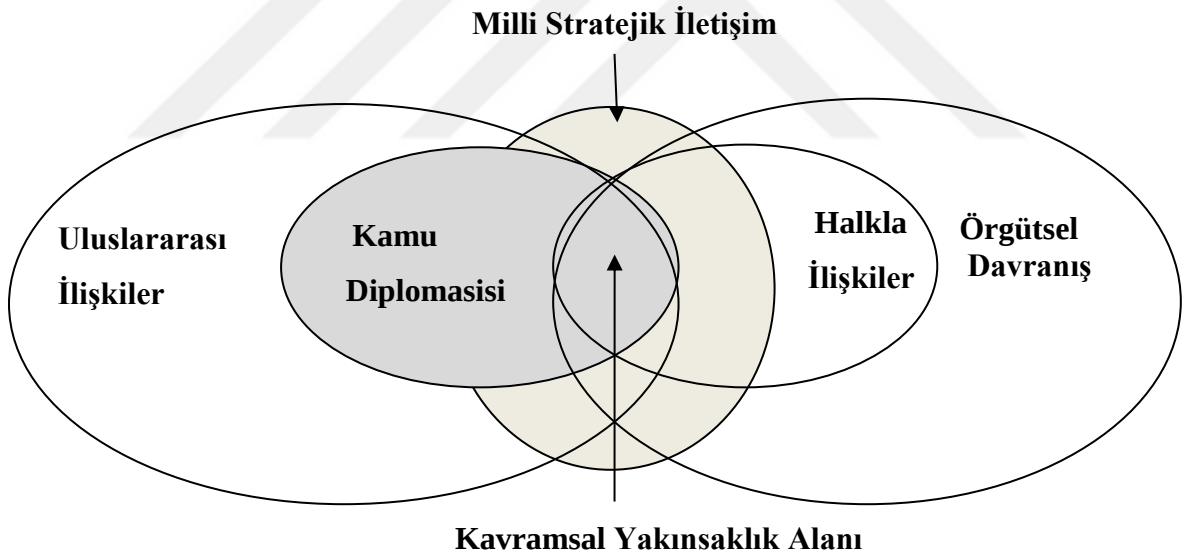
inançların, toplum yapılarının olağanüstü çeşitli olduğunu ve bunları anlamak için farklı yorumlama araçlarına ihtiyaç duyulacağını anlamaktır. *Seçme* çabaların nerelerde yoğunlaşacağına karar vermektir. Sınırlı kaynak ve araçlarla her zaman her yerde olmak mümkün değildir. Bu nedenler nerelerde hangi konulara ağırlık verileceğini tespit etmek çok önemlidir. *Uyarlama* duruma uygun, dinleme ve seçme süreçleriyle bağlantılı yaklaşımlar, mesajlar, teknikler ve araçlar kullanmak demektir. Bir bölgede iyi işleyen bir yöntem başka bir coğrafyada etkisiz kalabilir. Bu üç sürecin her birinde, seçenekler değerlendirilirken, kararlar alınırken ve politikalar iletilirken katkı sağlayacak yetenekli stratejik iletişim danışmanlarına ihtiyaç duyulacaktır. *İkincisi* kurumlar arasındaki hiyerarşi ve bağlantıları esneklik, bilgi paylaşımı ve intibak kabiliyeti sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. *Üçüncüsü* özel sektör işbirliği kurumsallaştırılmalıdır. Bunun için ya bütün resmi kurumların özel sektör kuruluşları ile işbirliği esasları belirlenmeli ya da akademi, iş dünyası, medya ve STK ile bilgi ve yetenek paylaşımını sağlayacak bir bağımsız, tarafsız ve kar amacı gütmeyen merkez oluşturulmalıdır. *Dördüncüsü* ise başkan ve kongrenin siyasi iradesinin işin içinde olması bir stratejik direktifin verilmesidir (Gregory, 2007: 347-352).

Zaharna (2005: 1-3) 11 Eylül sonrası ABD kamu diplomasisi faaliyetlerini değerlendirdiği makalede, Soğuk Savaş dönemi kamu diplomasisi ve stratejik iletişim yöntemlerinin günümüz şartlarında artık geçerli olmadığını, daha etkili bir kamu diplomasisi için küresel seviyede farklı kamularla aynı anda iletişime imkân verecek stratejik yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Günümüzde kitle iletişim araçları ile yayınlanan mesajlar çarpıtılmaya hatta kendi aleyhimize kullanılmaya karşı özellikle hassas olduğunu ve kamu diplomasisinin stratejik hedefinin yeni iletişim alanını kontrol etmek ya da ona hâkim olmaktan ziyade onu etkili olarak kullanmak olduğunu vurgulamaktadır.

Bu noktalardan hareketle stratejik iletişime siyasi-askeri yaklaşım gibi bütünleşik iletişim programları, uluslararası ilişkiler ve örgütsel davranışlar arasında yeni bir yakınsaklık modeli ortaya çıkarmıştır. Bu model daha önceleri farklı kavramlar olarak ele alınan kamu diplomasisi ve halkla ilişkilerin uluslararası seviyede ortak noktalarını ortaya koymaktadır. Küreselleşme ve yeni medya modellerinin büyük ölçekli örgütler tarafından da kullanılmaya başlanmasıyla kamu diplomasisi ve

halkla ilişkilerin küresel ölçekte sık sık kesiştiği görülmektedir. Bilim insanları ve uygulayıcıların yaptıkları uygulamalarda ve teoride halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi arasında benzerlik olduğunu ortaya koymaktadır. Stratejik iletişim yaklaşımında, bütün milli ve uluslararası bilgi faaliyetleri milli gücün diğer unsurları ile senkronize edilmektedir. Stratejik iletişim uluslararası ilişkiler ve örgütsel davranışın alt fonksiyonları olan kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler için yakınsaklık noktası olmaktadır. Yani stratejik iletişim kurumsal davranış ve uluslararası ilişkiler için bir yakınlaşma noktası olmaktadır. Onların alt fonksiyonları olan halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi de göreceli olarak aynı değerleri paylaşmaktadır. Şekil 2’de halkla ilişkiler ve kamu diplomasi arasındaki yakınsaklık alanı gösterilmektedir (Van Dyke ve Verçiç, 2009: 904).

Şekil 1. 2: Halkla İlişkiler ve Kamu Diplomasisi Yakınsaklık Modeli (Kavramsal Yakınsaklık Alanı)

Kaynak: Van Dyke ve Verçiç (2009: 918).

Bu şeklin açıklanması konunun daha iyi anlaşılması için önemli görülmüştür. Bu bağlamda halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi yakınsaklık modeli, devletlerin dış politikalarında kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve halkla ilişkiler alanlarının hepsini içeren ve ortak bir noktada buluşturan kavramları ve politikaları ifade etmektedir. Bu kavram ve politikalar ise ülkenin dış politika pratiğinde ortaya çıkan gelişmelerdeki esas nedenlerdir. Örneğin milli stratejik iletişim politikası konusunda

Türkiye'nin Sırbistan ve Bosna Hersek ile olan ilişkilerini ele alalım. Bu ilişkilerde Türkiye'nin iki ülkeye karşı örgütsel davranış, uluslararası ilişkiler, kamu diplomasisi, halkla ilişkiler, askeri, ekonomik, siyasi ve örgütsel ilişkiler konularında ayrı ayrı dış politik hedef ve çıkarları olacaktır. Örneğin Bosna Hersek ile sivil toplumun güçlendirilmesi esas amaç iken Sırbistan ile bu amaç ikili turist sayılarını artırılması olarak değişebilir. Fakat kamu diplomasisi yakınsaklık alanındaki modelde iki ülkenin yakınsak olduğu alan ve/veya politika Türkiye'nin Osmanlı bakiyesinden kalan Balkanlardaki tarihi eserlerin korunması, arşivi ve müzecilik gibi bir konuda bulaşabilir. İşte Türkiye yakınsaklık modelinde, örneğin müzecilik konusunda, iki ülkeyi ortak paydada buluşturarak ülkeler arası ilişkilerin artmasına vesile olabilecektir. Bu iyileşme ile -Avrupa Birliği'nin neofonksiyonalizm teorisinin üzerine inşa edildiği gibi- küçük bir alanda başlayan ortaklıklar ülkeler arası barış ve refaha yol açabilecektir. Dolayısıyla Türkiye yakınsaklık modelini kamu diplomasisinde ortak paydaların bulunması ve arabuluculuk faaliyetleri çerçevesinde ikili ve çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi maksadıyla kullanmalıdır.

1.3.3. Kamu Diplomasisinde Yönetişim ve Uzlaşmaya Dayalı Karar Alma Süreci

İnsanlar herhangi bir konuda karar alırken bu kararlarında etkili olan faktörleri gözden geçirirler ve sonuçta bir yargıya varırlar. Devletler de faaliyetleri ile ilgili insanlara benzer fakat daha karmaşık süreçlerden geçerek karar alırlar. Bu süreç ne kadar çok kapsamlı, detaylı ve koordineli olarak gerçekleşir ve paydaşların rızası alınır o kadar etkili ve isabetli olabilir. Bu bağlamda kamu diplomasisi karşıt görüşlere duyarlılık gösterir ve uzlaşmaya önem verir. Sadece karşıt görüşte olanların fikirlerini dikkate almakla kalmaz aynı zamanda alınan kararların niçin ülkenin uzun dönemli stratejik hedefleriyle uyumlu olduğu hakkında insanları aydınlatır (Signitzer ve Wamswer, 2005: 438).

Yabancı ülkelerin halklarına yönelik olarak yürütülecek kamu diplomasisi programlarının başarılı olabilmesi için öncelikle iç kamuların onayını almak ve onlardan alınacak güçle faaliyetleri yürütmek önemlidir. Özkan'ın ifadesiyle iç ve dış politika ayrımının ortadan kalktığı uluslararası sistemde ülkeler öncelikli olarak iç sorunlarına çözüm bulmalı, ülkesini geliştirmeyi ve halkını mutlu etmeyi

amaçlamalıdır. Demokrasi, insan hakları, refah, adalet ve özgürlükler alanında yeterli gelişmeye gösteremeyen ülkelerin başkalarına örnek olması ve bir cazibe oluşturmaları gerçekçi değildir. Bunu başaramayan ülkelerin uygulayacakları kamu diplomasisi faaliyetlerinin de başarılı olması pek olası değildir (Özkan, 2016).

Bu noktalardan hareketle devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarında başarılı olabilmesi için iç kamuoyundan aldığı geribildirimleri dış politikasına yansıtabilmesi gerekir. Bu süreç için ise tanımlanması gereken en önemli kavram yönetişimdir.

1.3.3.1. Yönetişim

Son yıllarda yönetim alanında giderek yaygınlık kazanan yönetişim kavramı bir kurumda, bir organizasyonda kararların nasıl alındığını, siyasaların nasıl saptandığını, eylemlerin nasıl yürütüldüğünü belirleyen düzenlemelere atıfta bulunmaktadır. Bu kavram Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Özel İhtisas Raporuna göre (2007: 4) şöyle ifade edilmektedir:

Yönetişim kavramı merkezi otoritenin yukarıdan aşağıya doğru hâkimiyetini esas alan klasik hiyerarşik yönetim anlayışı yerine tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı işbirliği ve uzlaşmasına dayanan, katılımcılığı ve sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkaran, saydamlığı, açıklığı, hesap verme sorumluluğunu, yetki devri ve yerindeliği esas alan bir anlayışı anlatmak için kullanılan bir kavramdır.

Kavram sözlük anlamıyla “yönetim” ile eş anlamda kullanılmakla birlikte, yönetimden daha kapsamlı olup merkezi yönetimin diğer aktörlerle eşit olduğu durumu yansıtmaktadır. Kamu Yönetimi Sözlüğü’nde (Bozkurt, Ergun ve Sezen, 1998: 274) yönetişim, “bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili tüm aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da düzen” olarak tanımlanmakta ve kavramın yönetime katılma kavramına bir seçenek olarak ortaya konduğu ifade edilmektedir.

Yönetişim terimi, 1980’lerin ve 1990’ların kamu sektörü reformlarını takiben devletin yapısındaki ve rolündeki değişiklikleri tanımlamak için özel olarak kullanılmaya başlanmış bir kavramdır (Kjaer, 2004). Tipik olarak, bu değişikliklerin

hiyerarşik bir bürokrasiden, özellikle kamu hizmetlerinin sunumunda piyasaların daha fazla kullanılmasına doğru bir kaymaya yol açtığı söylenebilir (Bevir, 2007: 229). Reformların etkileri, uluslararası ekonomik aktivitedeki artış ve Avrupa Birliği gibi bölgesel kurumların yükselmesi dâhil olmak üzere küresel değişimlerle yoğunlaşmıştır (Heritier, 2002). Dolayısıyla kamu politikası genellikle bir hükümet tarafından benimsenen eylemler (planlar, yasalar ve davranışlar) ile ilgilidir. Günümüzdeki yönetim ise bu eylemlerin doğrudan devlet tarafından değil, devletin temsilcileri tarafından ne sıklıkla gerçekleştirildiğine dikkat çekmektedir (Bevir, 2007: 230).

Bu noktadan hareketle yönetim, devletin niyetlerini güvence altına almak, politikalarını yerine getirmek ve bir kurallar modeli oluşturmak için gittikçe artan bir şekilde diğer organizasyonlara bağlı olmaya başlamıştır (Slaughter, 2004: 10). Bununla birlikte yönetim, ağlar ve ortaklıklar oluşturarak devletin ortaya çıkardığı karşılıklı bağımlılık artık onun örgütlere emir vermek yerine başka örgütleri yönlendirmesi gerektiği anlamına da gelmektedir. Böylece çoğalan ağlar genellikle devletten kayda değer derecede bir özerkliğe sahip olmaktadır (Karns, Karen ve Stiles, 2004: 76). Ayrıca yönetim, devletin başkalarına bağımlı olduğu veya az ya da hiç rolü olmadığı zaman ortaya çıkan herhangi bir kural biçimini tanımlamak için de kullanılabilir. Örneğin, uluslararası yönetim terimi, Birleşmiş Milletlerin (BM) küresel düzeyde uygulayabildiği kurallar biçimini ifade eder (Fukuyama, 2014: 106). Benzer şekilde, kurumsal yönetim terimi, işletmeler içindeki kural kalıplarını, yani şirketlerin yönetildiği ve kontrol edildiği sistemler, kurumlar ve normları ifade eder. Anlaşıldığı gibi, yönetim, dağınık iktidar ve otorite biçimlerinin devlet faaliyetinin yokluğunda bile düzeni nasıl sağlayabileceğine dair artan bir farkındalığı ifade etmektedir. Daha genel olarak yönetim, 1980'lerin ve 1990'ların kamu-sektörü reformlarından önce sıklıkla var olduğu düşünülen hiyerarşik devlet modeli de dâhil olmak üzere tüm yönetim kalıplarına atıfta bulunmak için kullanılabilir (Pierre ve Peters, 2006: 213). Devlet dışı aktörlerin kamu hizmeti sunumunda artan rolü, devletin bu aktörleri denetleme kabiliyetini arttırma endişesine yol açmıştır. Devlet, ağlar ve ortaklıklar oluşturmak ve yönetmek için çeşitli stratejilerle daha fazla ilgilenmeye başlamış ve diğer kuruluşları denetlemek ve düzenlemek için her türlü düzenlemeyi yapmıştır (Bevir, Rhodes ve Weller, 2003: 5).

Bu noktalardan hareketle devletler için yönetim aslında halkla ilişkiler, kamu yönetimi ve kamu diplomasisi gibi farklı alanlarda ortak bir zemin tesis etmek için kullanılması gereken bir yönetim modeli ve sürecidir. Bu ortak zemin ile ülkeler kendi kamu diplomasisi ile ilgili konularda halktan alınan desteği ve eleştirileri optimum seviyeye çıkararak iç ve dış politika optimizasyonunu sağlayabileceklerdir.

1.3.3.2. Uzlaşmaya Dayalı Karar Alma Süreci

Tim Hartnett'e göre uzlaşmaya dayalı karar verme süreci modeli, gruplar tarafından kullanılan, yaygın katılım ve uzlaşmanın arandığı bir süreçtir (Hartnett, 2011). Grup kararını sonuçlandırmak için gerekli olan uzlaşmanın derecesi değişik gruplar için farklılıklar içerebilir. Fakat her grup için ortak olan unsurlar bulunmaktadır. Bunlar:

- **Kapsayıcılık:** Grup tartışmalarına mümkün olduğu kadar çok paydaşın katılımı,
- **Katılımcılık:** Bütün katılımcıların tartışmaya katkı sağlama şansının olması,
- **İşbirlikçilik:** Grup önerilerinin bütün ilgi gruplarının katılımı ile oluşturulması,
- **Uzlaşma Arama:** Amaç mümkün olduğu kadar çok uzlaşma sağlamaktır. Bir karara varmak için ne kadar uzlaşma ihtiyacı duyulduğuna bakılmaksızın, grup tam uzlaşma için çaba sarf edilmesi,
- **Müştereklik:** Katılımcılar bütün grubun iyiliğini akıllarında tutumları konusunda cesaretlendirilir. Her bir birey kendi tercihlerini seslendirebilir ve grup oluşturulan kararda bütün kaygıları dikkate alır. Fakat bununla birlikte kişisel tercihler grubun ilerlemesini engellememelidir.

Uzlaşmaya dayalı karar verme süreci, hiyerarşik gruplar tarafından çoğunlukla uygulanan, önerilerin işbirliği içinde geliştirilmediği ve tam uzlaşmanın esas amaç olmadığı diğer yukarıdan-aşağıya karar verme süreçlerine bir alternatiftir. Yukarıdan-aşağıya karar verme süreçlerinde genel olarak aralarında güçlü bağlar bulunmayan grup üyeleri arasında hoşnutsuzluk ve kararlara uymama durumları olabilir. Ayrıca bu

süreçlerde kararda etkili olabilecek bazı önemli kaygılar da göz ardı edilebilir. Uzlaşıya dayalı modelin amaçları şunlardır (Hartnett, 2011: 1-10):

- **Daha iyi kararlar:** Bütün paydaşların girdileri dikkate alınarak oluşturulan tekliflerde olası bütün kaygılar dikkate alınır.
- **Daha iyi uygulamalar:** Bütün tarafları içine alan, onlara saygı gösteren ve alınan kararları uygulamaya koyarken de mümkün olduğu kadar çok uzlaşma arayan bir süreç.
- **Daha iyi grup ilişkileri:** Ortaklaşa ve işbirlikçi bir grup atmosferi grup uyumunu ve kişilerarası ilişkileri güçlendirir.

Kararları uzlaşma ile almanın birçok basamaklı modeli vardır. Bunlar her basamakta tanımlanan detaylara ve sonuçta karara nasıl varıldığına göre farklılaşmaktadır. Temel model; işbirliği içerisinde bir öneri geliştirme, tatmin edilmemiş kaygıları belirleme ve mümkün olduğu kadar uzlaşma sağlamak için teklifi değiştirme safhalarını içermektedir.

Tablo 1. 3: Uzlaşıya Dayalı Karar Verme Süreci Modeli Safhaları

1. Adım	2. Adım	3. Adım	4. Adım	5. Adım	6. Adım
Tartışma	Teklifleri Ortaya Koyma	Giderilmemiş Kaygıları Belirleme	İşbirliği İçerisinde Teklifi Değiştirme	Mevcut Desteğin Derecesini Değerlendirme	Kararı Sonuçlandırmak ya da 3. veya 1. Adıma Tekrar Dönmek

Kaynak: (Hartnett, 2011)

Bir kararı sonuçlandırmak için gerekli olan uzlaşma düzeyi karar kuralı olarak bilinir. Mümkün olan karar kuralları şu şekildedir:

- Oybirliği
- Oybirliği eksi bir oy
- Oybirliği eksi iki oy
- Nitelikli çoğunluk (%90, %80, %75; üçte iki ve %60 en çok kullanılan oranlardır)
- Basit çoğunluk
- Yönetim kademesi karar verir

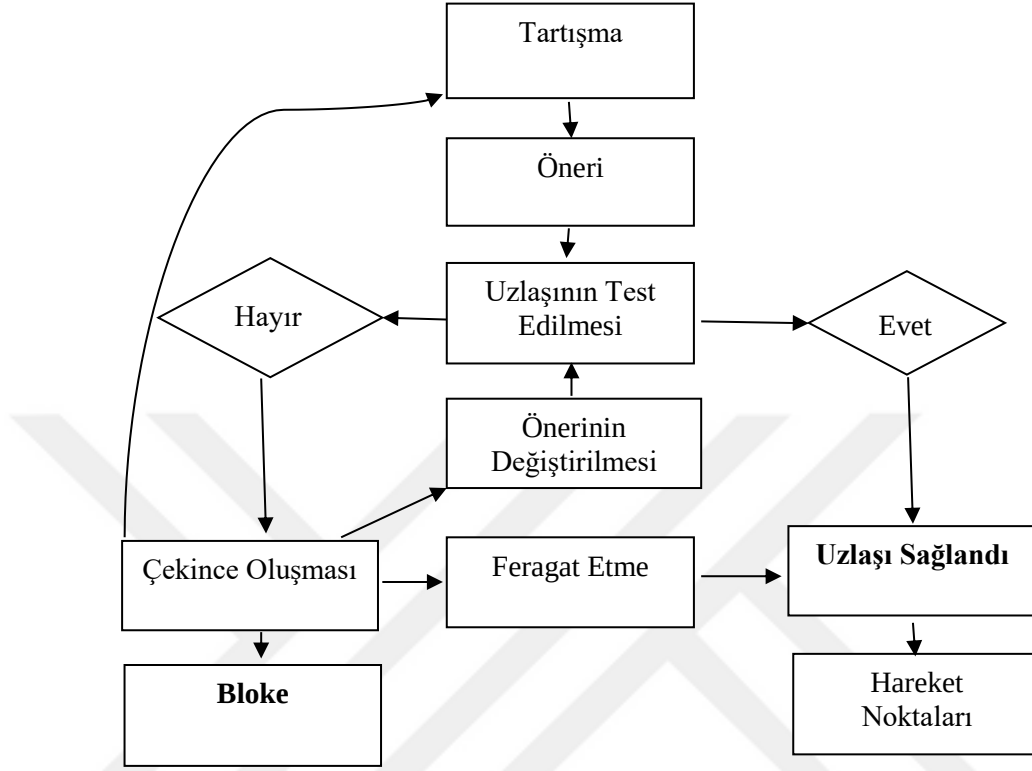
- Yetkili kişi karar verir

Grup kararlarını onamak için bazı gruplar oybirliğine ihtiyaç duyar. Eğer bir katılımcı karşı çıkarsa uzlaşayı bloke edebilir. Bu gruplar uzlaş kavramını hem tartışma hem de karar kuralını tanımlamak için kullanırlar. Diğer gruplar uzlaş sürecini mümkün olduğu kadar çok uzlaş sağlamaya çalışmak fakat nihai karar için oybirliğine ihtiyaç duymayan bir karar kuralı şeklinde kullanırlar. Oybirliğine ihtiyaç duyan gruplar münferit katılımcıların grup kararlarını bloke etmelerine izin verirler. Bu hüküm bir öneri kabul edilmeden önce bütün grup üyelerinin rızasının alınacağı konusunda grubu motive eder. Bu seçeneğin kullanılması için uygun yöntemlerin belirlenmesi çok önemlidir. Uzlaşyla karar verme etiği bütün grup üyelerinin grubun çıkarlarını kendi şahsi tercihlerine öncelememeleri konuşursa teşvik eder. Bir grup kararının bloke edilmesi ihtimalinin olması durumunda ise, grup üyelerini ve muhalifleri uzlaş sağlanana kadar işbirliği yapmaları konusunda yönlendirir. Kısaca bir karar oylanırken bloke kartını kullanmak sorumlu bir davranış olarak değerlendirilmez. Uzlaşayı bloke etmenin bazı yaygın yöntemleri şunlardır (Hartnett, 2011):

- Grup için zorunlu olan ve grubu felakete sürükleyebilecek konularda bloke etme seçeneğini sınırlandırmak.
- Bir öneriyi desteklemeyenler için bloke etmekten ziyade feragat etme seçeneğini geliştirmek.
- Bir tekliften vazgeçilmesi için en az iki veya daha fazla kişinin blokesinin gerekli olması.
- Bloke eden tarafın yeni bir öneri getirmesi veya yöntem geliştirmesinin gerekli olması.
- Her şahsın uzlaşayı bloke etme seçeneğinin belirli bir sayıyla sınırlandırılması.

Bloke etmeye izin veren bir uzlaşyla karar verme modeli krokisi şu şekilde olabilir:

Şekil 1. 3: Uzlaşmaya Dayalı Karar Verme Süreci Modeli

Kaynak: (Hartnett, 2011)

Oy birliği bütün grup üyelerinin karara razı olmaları durumunda gerçekleşir. Karara razı olmak bu kararın her bir üyenin ilk tercihi anlamına gelmez. Grup üyeleri kendi tercihlerinde direktmek yerine işbirliği yapmak için grubun görüşleri istikametinde kararlara destek verebilirler. Bu destek bazen “bu öneriyle de yapabilirim” düşüncesi doğrultusunda gerçekleşebilir. Bu düşünce grup üyelerini rahatlatır ve oybirliğini mümkün kılar. Bazen de bir grup üyesi bir kararı desteklemediği durumlarda, kararı bloke etme yerine çekimser kalmayı tercih edebilir.

Bu noktalardan hareketle çalışmadaki kamu diplomasisi modeli için yukarıda belirtilen Uzlaşmaya Dayalı Karar Verme Süreci Modeli safhalarının işletilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda Türkiye örneğinden hareketle kamu diplomasisi için hedeflenen amaç ve çıkarlar için toplumun mümkün olduğunca çok onayının alınması gerekmektedir. Böylelikle hem dış politika optimizasyonu artacak hem de halkın devlet politikasına verdiği destek nedeniyle uluslararası arenadaki sosyokültürel politikalar çerçevesindeki meşruiyet sağlanacaktır. Belirlenen uzlaşının

sağlanamaması durumlarında ise o politikanın iptali veya değıştirilmesi gündeme alınmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜREL DİPLOMASİ ve UYGULAMA ALANLARI

Kültürel diplomasinin ne olduğu, özellikleri ve ilgili kavramlardan ayıran şeyleri tespit etmek kültürel diplomasi ile ilgili bir model oluşturmak için vazgeçilmez konulardır. Bu bağlamda bu bölümde kültürel diplomasi ile ilgili kavramlar ve dünyadaki uygulamalar incelenecektir.

2.1. Bir Anlam Oluşturma Biçimi Olarak Kültür

Kültür kavramı için herkesin üzerinde uzlaştığı genel bir tanım yapmak oldukça güçtür. Yapılan tanımlarda farklılıklar olsa da Zaharna'ya göre bütün tanımlarda kültürden genel olarak davranış ve algıları şekillendiren değerler ve inançlar seti olarak bahsedilmektedir (Zaharna, 2010: 116). Williams'ın ifadesiyle kültür, bir işleme sürecinin adı olarak başlangıçta ürün ya da hayvan yetiştiriminden zihin yetiştirimine anlamını genişleterek özellikle on yedinci yüzyılın sonlarında belirli bir halkın “bütün yaşam biçimi” olan bir genellemenin adı olmuştur (Williams, 1993: 8-9). Kültür ilk kullanımlarında ekin ve hayvan yetiştirme ve dinsel tapınma ile ilişkilidir. On altıncı yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar terim, geniş bir şekilde öğrenmeyle bireysel insan aklının ve kişisel görgünün geliştirilmesine uygulandı. Hala birilerinin kültürlü olduğundan ya da kaba iseler kültürsüz olduğundan söz edilmesi de bunun yansımalarıdır (Smith ve Riley, 2016: 1). Williams'a göre (1993: 8-12) tarihsel değişimler kültür teriminin bugünkü kullanımında kendisini üç şekilde gösterir: *Birincisi*, bir birey, grup ya da toplumun entelektüel, manevi ve estetik gelişimini ifade etmek. *İkincisi*, bir dizi entelektüel ve sanatsal faaliyetleri ve bunların ürünlerini saptamak. *Üçüncüsü*, bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve göreneklerini belirtmek.

Antropologlar tarafından 19. yüzyılın sonlarında ilk defa, bilimsel anlamda geliştirilen kültür kavramının ilk kapsamlı tanımı 1871'de antropolog Edward Burnett Tylor tarafından yapılmıştır. Tylor kültürü, “kişinin, toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bütünü” şeklinde tanımlar (Tylor, 1871: 23). Kültür bir toplumun paylaştığı ve üyelerine yaydığı görüşler, değerler ve algılardır; bu görüş değer ve algılar,

davranışı yorumlamada kullanılır ve davranışa da yansır (Haviland, 2008: 103). Tarihçi Keagen’a göre de kültür, bir toplumu dengeleyen ortak inanışlar, değerler, ortaklıklar, yaptırımlar, mitler, tabular, gelenekler, görenekler, tavırlar ile sözel ve sanatsal ifade şekillerinden oluşan bir birikimdir. Genel olarak bir yaşam tarzı ifadesi (gelenekler, değerler, idealler), seçkin sanatlar (edebiyat, güzel sanatlar, sahne sanatları) ve popüler kültür ürünlerini (ticari eğlence endüstrisi ürünleri) içeren üç temel anlamda kullanılır (Bayles, 2014: 5). Nye da kültürü, bir toplum için anlam üreten uygulamalar bütünü olarak tanımlamakta ve seçkinlere hitap eden yüksek kültür ve kitle eğlencesine odaklanan popüler kültür ayrımı yapmaktadır (Nye, 2008: 96). Binark’a göre kültür, en basit tanımı ile bir toplumun yaşam tarzıdır. Bir millete şahsiyet kazandıran dil, tarih şuuru, mimari, edebiyat, musiki gibi her türlü milli unsur, düşünce tarzı, dünya görüşü, ahlak anlayışı ve değerler sistemi, yaşayış tarzı gibi değerler manzumesi kültür olarak ifade edilmektedir (Binark, 2015: 17).

Kültür sözcüğü dilimize ilk kez Ziya Gökalp tarafından Arapça bir kelime olan “hars” şeklinde girmiştir (Gökalp, 1976: 25). Hars sözcüğü, Arapçada “toprağın işlenmesi, tarım” anlamına gelen “hırsat”ten türetilmiştir. Türk Dil Kurumu’nun “ekin” olarak kullanımını önerdiği sözcük, tarım ve ürünle karıştırıldığı ve yanlış anlamalara yol açtığı için fazla yaygınlık kazanamamış ve kavram “kültür” sözcüğü ile varlığını sürdürebilmiştir (TDK, 2019). Kültür insanın yaptığı, yarattığı, nesilden nesile aktardığı örüntülerin bütünüdür. İlkel ya da uygar tüm topluluklarda kültür var olagelmıştır. Kongar’a göre de kültür her türlü araç, gereç, makine, giyim, kuşam, inançlar, değerler, tutumlar gibi öğelerden meydana gelmektedir. Tekerlekten müzeye, putperestlikten tektanrıcılığa bütün maddi ve manevi gelişme aşamaları insanoğlunun kültürel birikimini simgeler (Kongar, 1989: 38). Bu yönüyle kültür; bir toplumu ya da sosyal bir grubu bütün ayırıcı manevi, maddi, entelektüel ve duygusal unsurları ile karakterize eden kompleks bir bütündür. Sadece sanat ve edebiyatı içermez aynı zamanda yaşam biçimlerini, kişinin temel haklarını, değer sistemlerini, gelenekleri ve inançları da bünyesinde barındırır (Isar, 2012: 122). Kültür; hal hareket kodları, giyim-kuşam, dil, kutlama törenleri, davranış normları ve inanç sistemleri şeklinde bütün bir toplumun yaşam biçimini oluşturur.

1982’de UNESCO tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları

Konferansı Sonuç Bildirgesi'nde yer alan kültür tanımına göre "en geniş anlamıyla kültür, bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün ve sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, geleneklerini ve inançlarını da kapsayan bir olgu"dur (UNESCO, 1982).

Kültüre yönelik yapılan tanımlar günümüzde genelde aşağıdaki konular etrafında şekillenmektedir (Oğuz, 2011: 132):

- Maddeci, teknolojik ve sosyal anlamda yapısal olana karşı çıkan kültür yaklaşımları bulunmaktadır. Bu yaklaşımlara göre kültürün bir yaşam tarzından farklı ve bağımsız algılanması gereken bir şey olduğu savunulmaktadır. Kültür, maddesel olmayan ideallerin ve ruhaniyetin beşiğidir. Buna yaklaşıma göre kültür, inançlar, değerler ve semboller bütünüdür.
- Kültürün özerkliği üzerine odaklanan tanımlar vardır. Bu bakış açısına göre kültürün ekonomik dengelerden, güçler dağılımından ya da sosyal gereksinimlerden bağımsız açıklanabilmesi mümkün değildir.
- Kültür çalışmalarının sanatla sınırlı olmadığını, sosyal hayatın tüm yönlerini ve kademelerini bütünüyle kapsadığını savunan yaklaşıma göre de sosyal sınıf farkına yönelik kültürel düşünceler, çağdaş akademik çalışmalarda yer bulmazlar.

Güvenç (2011: 125), kültür sözcüğünün dört ayrı anlamda kullanıldığını belirtmektedir. Ona göre;

- Bilim alanındaki kültür: Uygarlıktır.
- Beşeri alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünüdür.
- Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlardır.
- Maddi ve biyolojik alandaki kültür: Teknoloji, üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirme.

Kültüre ait sayısız tanım yapmak mümkündür. İnsanoğlunun dünyadaki yaşantısıyla birlikte oluşup gelişmeye başlayan kültür; bir sosyal mirastır. İnsan,

tarihsel süreç içinde kültürünü örerken, kültür de aynı zamanda kendi havasında insanı dövüp biçimlendirmektedir. Sosyal etkileşimler sayesinde ortaya çıkan kültür, bir toplumun bütün yaşam biçimi, düşünce sistemini oluşturmaktadır. Tüm kültürel sistemler, zamanla kendi içlerinde farklı boyutlar kazandığı gibi etkileşim aracılığıyla birbirlerinin de etkilemektedir. Günümüzde yaşanan gelişmelerle, değişen toplum, ekonomi, teknoloji yapısıyla birlikte toplumlar kültürlerini sadece kendi nesillerine değil farklı toplumların üyelerine de aktarmakta, karşılıklı olarak kültür alışverişinde bulunmaktadır.

2.2.Kültürel Diplomasinin Kapsamı ve Çeşitli Bakış Açıları

Literatürde kültürel diplomasinin diplomasi pratiği ile ilişkisi, amaçları, pratikleri, faaliyetleri, zaman dilimi ya da uygulamanın karşılıklı olup olmadığı ile ilgili olarak herhangi bir genel uzlaşma yoktur. Bazıları kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin eş anlamlısı olarak kabul ederken (Fox, 1999: 3), diğerleri bir devletin dış kültürel misyonu ile uluslararası ilişkilerin farklı uygulamaları olarak kabul ederler (Mulcahy, 1999: 4). Genel olarak kültürel diplomasi, diplomasinin bir alt kümesi olduğu varsayılsa da neden bir diplomasi pratiği olduğu konusunda çok az açıklama yapılır. Bu bağlamda kültürel diplomasinin amaçları arasında normatif, idealist hedeflere ulaşmak için yürütülen bir uygulama ile ülkeler arası karşılıklı anlayışı geliştirmek vardır (Cummings, 2003: 1). Diğer tanımlar ise karşılıklı anlayışı geliştirmek yerine kültürel diplomasinin ulusal çıkarları ilerletmeye olan katkısına daha fazla odaklanmaktadır. Kültürel diplomasiyi üstlenen siyasi ve idari mekanizma olarak devlet bakanlıkları ve bölümleri, bağımsız kuruluşlar, kar amacı gütmeyen özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri olup bunlar kültürel ilişkileri ve diplomasiyi üstlenirler (Mitchell, 1986: 5).

Kültürel diplomasi, beklenebilecek kadar çok bir bilimsel ilginin konusu da olamamıştır (Gregory, 2008). Bu alanın, diplomasi, ulusal kimlik, Soğuk Savaş süreci ve uluslararası ilişkiler gibi alanlarla kesişmesi ve küresel ölçekteki sayılı ülkenin pratikleri sonucunda özellikle 21. yüzyıldan itibaren gün yüzüne çıkmış ve önemi kavranmış bir alan olmuştur (Prevots, 2012). Daha geleneksel bir alan olan diplomasi hakkında birçok yayın ve düşünce olmasına rağmen kültürel diplomasiye çok az dikkat edilmiş ve uluslararası ilişkiler teorilerinden çeşitli okulların (inşacılık ve idealizm

gibi) dikkatini çekebilmiştir. Bununla birlikte -ve özellikle doksanlı yıllardan itibaren- kültürel diplomasiyi içerdiği kabul edilebilecek metinler, pratikten çok az söz eder veya tartışır. Pek çok kişi tarafından diplomasinin en önemli yazarlarından biri olarak kabul edilen Watson bile kültürel diplomasiye dokunmamıştır (Watson, 1982). Berridge'in diplomasi teorisi ve pratiği üzerine yazdığı metnin kültürel diplomasiye endeksli referansı yoktur (Berridge, 1995). Barston'un (1997) modern diplomasi konusundaki genel metni kültürel diplomasi konusuna değinmemiştir. Diplomasi pratiği hakkında yazan Hamilton ve Langhorne (1995: 127) kültürel diplomasiye sadece iki atıfta bulunmuşlardır. Birinde kültürel diplomasi yurtdışındaki ulusal kültürün yansıtılması ve korunması için devlet desteği olarak tanımlanmış ve diğerinde, Fransız kültürel diplomasisinin başlangıcı kısaca tartışılmıştır. 2003 yılında yeni diplomasi hakkında yazan Riordan, kamu diplomasisini ve yumuşak gücü tartışmış ancak kültürel diplomasiye tek referansı, British Council, Goethe Enstitüsü gibi kültürel diplomasi uygulayıcıları tarafından yapılan kültürel tanıtımın not edilmesi olarak kalmıştır (Riordan, 2003: 121). Dolayısıyla kültürel diplomasi, diplomasinin ciddi bir parçası olarak kabul edilmemiştir. Bu dönemde üniversitelerde de ciddi çalışmalar olmamıştır. Diplomasi hakkında 1995-2005 döneminde Leicester Üniversitesi tarafından yayınlanan yüzlerce makaleden sadece bir makale kültürel diplomasi üzerine çalışılmıştır (Mark, 2008: 6). Toplam altmış makale içeren, 2004 yılında yayınlanan ve diplomasi konulu üç ciltli makale koleksiyonu ise kültürel diplomasi ile ilgili tek bir makale içermemiştir (Jönsson ve Langhorne, 2004).

Bununla birlikte diplomasi alanında çalışan yazarların kültürel diplomasiye olan ilgisizliğine rağmen kültürel diplomasi alanı halkla ilişkiler, kamu yönetimi vb. disiplinlerden ziyade bir uluslararası ilişkiler disiplini olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Özellikle 21. yüzyıldan itibaren uluslararası ilişkiler alanındaki çalışmalar kültürel diplomasinin tarihi, Soğuk Savaş'taki rolü (Hixon, 1996), ABD ve SSCB'nin Soğuk Savaş sırasındaki kültürel diplomasi (Caute, 2003; Saunders, 2000), devletlerin kültürel diplomasi retorik ve pratikleri, devletlerin kültürel diplomasinin dış politika veya güvenlik ile olan ilişkileri gibi konulardaki çalışmalar en yaygın açıklayıcı yaklaşım çeşitleri olmuştur (Belanger, 1999: 682). Ayrıca az sayıda bilim insanı kültürel diplomasinin teorik ya da eleştirel alanlarını tartışan eserler

ortaya koymuşlardır (Gilboa, 2008). Bu bağlamda bu tezin odak noktası, Soğuk Savaş döneminde belirgin bir şekilde farklılaşmış diplomatik ortamda uygulanan bugünkü kültürel diplomasi pratiğidir.

Lending, kültürel diplomasiyi, kamu makamlarının doğrudan veya dolaylı olarak dâhil olduğu uluslararası kültürel ilişkiler olarak tanımlayarak (dolaylı olarak ne anlatmak istediğini tanımlamaksızın), kültürel diplomasiyi üstlenen ülkelerin kullandığı çeşitli tanımların “büyük anlamsal farklılıklar ortaya çıkardığını” belirtir (Lending, 2005: 29). Kültürel ve bilgilendirici faaliyetler arasındaki geleneksel ayrım ortadan kaldırılmaktadır: kültürel alışveriş sadece sanat ve kültürü değil aynı zamanda bir ülkenin düşüncesini, araştırmasını, gazeteciliğini ve ulusal tartışmayı da iletmesini sağlar. Bu açıdan kamu diplomasinin büyümesi, yeni sosyal, ekonomik ve politik gerçekliklerin bir sonucu olarak basın ve bilgi faaliyetleri arasındaki yakın bağa bir tepki haline de gelmektedir (Lending, 2005: 3). Bununla birlikte kültürel diplomasi, örneğin daha yüksek profilli siyasi temasların geliştirilmesinin zor olduğu dönemlerde (Soğuk Savaş gibi) ülkeler arasındaki minimum temasları sürdürmede etkili bir araç da olabilir.

Anlamsal karmaşaya rağmen kültürel diplomasiyi, hükümetin dış politika hedeflerini veya genellikle dışişleri bakanlığını doğrudan veya dolaylı olarak içeren diplomasisini (veya her ikisini) desteklemek amacıyla yürütülen, diplomatik bir hükümet uygulaması olarak düşünmek mümkündür. Hükümetin temsil ettiği devlet kültürünün, seçkinlerin yanı sıra daha geniş bir kitleye yönelik geniş bir yelpazesi olduğu açıktır. Bu bakımdan, kültürel diplomasiyi bir devletin kültürünü çizen bir ülke pratiği olarak tanımlamak Avrupa Birliği örneğinde öne çıkmaktadır (Vries, 2019). Uygulamanın diğer ilgili kavramlarla ilişkisi açısından kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin (ve dolayısıyla diplomasinin) bir unsuru olarak görülmektedir; ancak kültürel diplomasinin kapsamı, kültürel anlaşmaların müzakere edilmesini ve ilan edilmesini de içerir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, bir devletin dış kültürel politikası olarak tanımlanmamıştır; kültürel diplomasi, uluslararası ilişkilere nasıl yaklaştıklarına dair bir açıklama yapmak yerine, hükümetlerin bir uygulamasıdır ve kültürle ilgili dış politika hedeflerinden daha geniş bir odağa sahiptir. Kültürel diplomasi, devletin uluslararası kültürel ilişkileri ile yakından ilgilidir; ancak bu tür

ilişkilerin tümü kültürel diplomasinin görev alanına girmek olarak kabul edilmez; çünkü bazı devlet kurumları dış politika hedeflerine veya diplomasiye katkıda bulunmayan bir türden uluslararası kültürel ilişkiler üstlenirler. Bu bağlamda kültürel diplomasi yumuşak bir güç unsurudur (Nye, 2008: 100).

Kültür kelimesi ile ne kastedildiği konusunda da bir anlaşma yoktur; çünkü kültür tanımlaması zor bir kelimedir. Kültürel diplomasinin “kültürel” kısmı genellikle pratikte “yüksek kültür” olarak adlandırılan görsel sanatlar, edebiyat, tiyatro, dans (bale ve çağdaş) ve müzik gibi entelektüel seçkinlerin koruduğu kültürel ifadeler anlamına gelir iken günümüzde bu varsayım değişmiş ve popüler kültürü de dâhil etmiştir (Erdoğan, 2004: 8). Bu bağlamda kültürel diplomasi, faaliyetlerin sanat içerdiği durumlarda sanat diplomasisi, eğitim içerdiğinde eğitim diplomasisi olarak farklı formlara bürünebilir.

Kültürel diplomasi ve kamu diplomasisinin ayrımı sorunu da önemli bir konudur. Sablosky, kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinin diğer ülkelerle uzun vadeli ilişkilerin kurulmasıyla ilgili bir parçası olarak görür (Sablosky, 2003: 2). Diğer bir anahtar özellik, bunun yurtdışında ve tek yönde gerçekleşmesidir. Bu bağlamda kültürel diplomasi, kültürel yaşamın anlaşılmasını geliştirmek için bir devlet tarafından kültürel faaliyetlerin uluslararası sunumu ve gelişmiş diplomatik ve ticari ilişkilerin kolaylaştırılması için olumlu bir imaj yaratılması olarak tanımlanır. Fox, kültürel diplomasinin ne olduğundaki karışıklığın çoğunun ‘Diplomasi’ ve ‘Kültür’ tanımsızlığından ileri geldiğini savunur (Fox, 1999: 2). Wyszomirski ve arkadaşları (Wyszomirski, Burgess, Peila, 2003: 24), Fransa’nın kültürel diplomasi olarak tanımladığı uygulamanın Avustralya, Kanada, Singapur ve İngiltere tarafından uluslararası kültürel ilişkiler, Avusturya, Hollanda ve İsveç tarafından ise uluslararası kültürel politika olarak tanımlandığını ortaya koyarlar. Cummings tarafından kullanılan kültürel diplomasinin tanımı, sayısız farklı kültürel diplomasi anlayışı tarafından ortaya konulan konuların bazılarına yararlı bir örnek sunmaktadır. Cummings (2003: 1), kültürel diplomasiyi, bir milletin veya devletin, ulusal dili teşvik etme, politikalarını ve bakış açısını açıklama veya “hikâyesini dünyanın geri kalanına” anlatma çabalarını yoğunlaştırdığı zamanlarda, karşılıklı anlayışı geliştirmek için

uluslar ve halklar arasında fikirlerin, bilgilerin, sanatın ve kültürlerin karşılıklı değişimi olarak tanımlar.

Üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımın oluşturulmasındaki zorluğun farkına varmakla birlikte, anlamsal farklılıktan bir tanım önermek mümkündür. Kültürel diploması, diplomasinin diğer biçimlerinde olduğu gibi, önümüzdeki yıllarda anlamsal olarak daha da gelişmesi muhtemeldir. Basitçe ifade etmek gerekirse kültürel diploması, dış politika hedeflerini veya diplomasisini destekleyen bir devlet kültürünün konuşlandırılmasını, kültürel anlaşmaların müzakere edilmesini ve ilan edilmesini içerir. Son derece geniş diploması kavramı içerisinde kültürel diplomasinin, kamu diplomasisinin kapsamı içerisinde kavramsal olarak ve pratikte yer alması en anlamlı gözüken ayrımdır. Uzun yıllar boyunca kültürel diploması, herhangi bir şekilde kamu diplomasisine bağlı bir uygulamadan ziyade, kültürel anlaşmaların yayınlanması ve uygulanmasıyla ilgili bir uygulama olarak kabul edilmiş olsa da kamu diplomasisi çalışmaları çerçevesinde kültürel diploması faaliyetleri tanımlanıp yürütülmektedir (Mark, 2008: 3). Buna rağmen bazı ülkeler, özellikle İngiltere, Fransa ve Almanya, kültürel diplomasıyı kamu diplomasilerinin, özellikle de dil öğretimlerinin ve tanıtımlarının çok önemli bir unsuru olarak görür ve daha geniş bir kitleye ulaşmaya ve kendilerinin modern yüzünü dünyaya göstermeye odaklanırlar.

Bununla birlikte kamu diplomasisinin, kültürel diplomaside olduğu gibi, bir kavramla diğeri arasındaki sınırları belirleme görevini daha zor hale getiren çeşitli tanımları vardır. Potter, kamu diplomasisini bir hükümetin ulusunun fikirleri ve idealleri, kurumları ve kültürü ile ulusal hedefleri ve mevcut politikaları hakkında bir anlayış kazanma çabasıyla yabancı ülkelerle iletişim kurma süreci olarak tanımlamaktadır (Potter, 2003: 3). McEvoy kamu diplomasisini, uluslararası ve yerel izleyicileri hedef alan devlet yetkililerinin söylemleri olarak görür (McEvoy, 2001: 2). İngiltere 2002'deki raporunda kamu diplomasisini “yurtdışındaki bireylerin ve kuruluşların İngiltere'ye ilişkin algılarını ve katılımlarını olumlu yönde etkilemeyi amaçlayan çalışma” olarak tanımlamıştır (FCO, 2002). 2005'teki raporda ise kamu diplomasisini bir hükümetin orta ve uzun vadeli hedefleriyle daha iyi bağdaştırmak için değiştirmiş; “bir ülkenin” orta ve uzun vadeli hedefleriyle tutarlı bir şekilde anlaşılmasını ve etkilenmesini geliştirmek için yurtdışındaki kuruluşları ile yaptığı

faaliyetler olarak tanımlamıştır (FCO, 2005). Leonard tarafından dile getirilen kamu diplomasisi kavramı, kültürel diplomasiyi, üç kademedenden biri olarak görür (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 4). Ona göre kamu diplomasisi, daha fazla demokrasinin, yeni iletişim teknolojilerinin, küresel medyanın ve uluslararası ağların yeni küresel ortamında ulusal çıkarları ilerletmenin bir yoludur. İki faktör önemlidir: ulaştığınız kitle ve verdiğiniz mesaj. Ülkelerin algıları önemlidir. Yurtdışındaki halkın algıları hükümetlerin dış politika hedeflerini sürdürme yeteneklerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla bir ülkenin politik ve sosyal tartışmalarına katılarak, kendi ülke politikalarının gelişebileceği entelektüel ve politik iklimi oluşturulabilir (Riordan, 2003: 122). Olumlu algılar ülkenin tüm ürünleri için bir prim yaratabilir ve yatırımın, sermayenin, öğrencilerin ve turistlerin ilgisini çekmeye yardımcı olurken olumsuz algılar ekonomik çıkarları ve dış politika hedefleri negatif etkileyebilir. Dolayısıyla kamu diplomasisi ve kültür diplomasisi olan yumuşak güç unsurları, ekonomik ve askeri havuç ve sopa politikasını şiddetten uzak biçimde düzenleyebilir. Nye yumuşak gücü, bir ülkenin dış politikası, değerleri, idealleri ve popüler kültürü (Amerika Birleşik Devletleri söz konusu olduğunda, özellikle Hollywood filmleri dâhil) dâhil olmak üzere, diğer ülkelerle çok çeşitli hükümet ve hükümet dışı etkileşimler içerdiğini belirtir. Bu yönüyle kamu diplomasisi bir ülkenin yumuşak gücünün geliştirilmesinde üç evreli önemli bir yöntemdir: kısa vadede medya ve yayın yoluyla, orta vadede politikaların daha iyi açıklanması için anahtar stratejik temaların geliştirilmesi ile ve uzun vadede kültürel diplomasi yoluyla, kültürel ve eğitimsel değişimler etrafında inşa edilmiş uzun vadeli bir strateji uygulayarak markalaşmanın meydana getirilmesiyle kamu diplomasisi hedefine ulaşabilir (Nye, 2004: 16).

Bu bağlamda kültürel diplomasi kamu diplomasisinin bir alt kümesi olarak kabul edilir; kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi arasındaki farklar vardır ve dolayısıyla bunların birbirinin yerine basitçe kullanılabilmesi mümkün değildir. Kamu diplomasisi, kültürel diplomasiden daha geniş bir faaliyetler grubunu, öncelikle bir eylemi ve sürecini açıklamak amacıyla yabancı bir kamuoyuna yönelik olan devlet medyası ve halkla ilişkiler faaliyetlerini içerir. Kültürel diplomasi kapsamındaki hükümet bilgileri, medya ve halkla ilişkiler faaliyetleri, ancak bu kavramsal çerçevenin amaçları doğrultusunda, bir devlet kültürünün hedefleri için kullanılabilir. Elbette

terimler arasındaki sınırlar her zaman net değildir ve iki uygulama birbiriyle çakıştığında, terimler daha az netleşir. Örneğin, bir gazetecinin bir medya kampanyasının parçası olarak diğer hükümet tarafından finanse edilen başka bir ülkeye ziyareti kamu diplomasisini oluşturuyor ama kültürel diplomasiyi oluşturmuyor mu? Akademisyenler, yazarlar, öğrenciler, sanatçılar ve aydın değişimleri uzun zamandır kültürel diplomasinin ekmeği ve yağı gibi kabul edilse de, gazeteciler de bu insanlardan farklı değildir. Bu bağlamda, kültürel ve bilgilendirme faaliyetleri arasındaki geleneksel ayırım ortadan kaldırılmalıdır, çünkü kültürel alışveriş sadece sanat ve kültürü değil aynı zamanda bir devletin düşüncesini, araştırmasını, gazeteciliğini ve ulusal tartışmalarını iletmesini de içerir. Bu nedenle, “kamu” diplomasisinin büyümesi, yeni sosyal, ekonomik ve politik gerçekliklerin bir sonucu olarak kültür, basın ve bilgi faaliyetleri arasındaki yakın bağlantıya bir tepki haline gelmektedir (Lending, 2005: 3). Ayrıca kültürel diplomasi, bir devletin kültürünün amaçlarına ulaşmak için kullanılmasını gerektirdiğinden, ulusal kimlikteki kamu diplomasisinden çok daha fazla söz konusudur (Bound vd. 2007: 17). Dolayısıyla kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin bir alt kümesi olarak algılanırken, sadece kamu diplomasisi de değildir.

Kültürel diplomasi uluslararası kültürel ilişkilerden ayırt edilebilir. İlk olarak ülkeler arasındaki kültürel ilişkilerin kapsamı, hükümeti hiçbir şekilde içermeyen ilişkileri gerektirir (Bound vd. 2007: 76). İkinci olarak, bir hükümetin ulusal iç kültürel politikasına katkıda bulunmak için bazı uluslararası kültürel ilişkiler yürütmesi mümkündür ancak bu, dış politika hedeflerine ulaşmak için dışişleri bakanlığı üzerinden yapılan faaliyetler değildir. Bu bağlamda ulusal hükümetler tarafından finanse edilen ve teşvik edilen uluslararası kültürel ilişkiler, genellikle, bir ülkenin kendi sanatsal ifadesi için yurtdışındaki diğer sanatsal veya kültürel uzmanlarla olan uluslararası sergileme ve işbirlikleri aracılığıyla yetkinlik ve kapasitesini geliştirmek gibi farklı bir amacı vardır. The Alliance Française, the Goethe Institute, the British Council, The Japan Foundation ve Canada Council gibi kurumlar kültürel gelişim / uluslararası kültürel ilişkiler mantığı üzerine kurulmuş daha sonra kültürel diplomasi için özel olarak tasarlanmış araçlar haline gelmişlerdir (Higham, 2004: 136). Bu bağımsız kuruluşlar, uluslararası kültürel ilişkiler göz önünde bulundurularak (örneğin

bir devletin sanatsal ve kültürel yaşamını geliştirmek), dış politika hedefleri doğrultusunda kültürel faaliyette bulunduğunda veya diplomasiyle kesiştiğinde bu faaliyetler artık kültürel diplomasi olarak kabul edilebilir. Mitchell için kültürel diplomasi esasen hükümetlerin işidir (Mitchell, 1986: 3). Ona göre kültürel diplomasinin iki anlam düzeyi vardır; ilki hükümetler arasında kültürel anlaşmaların yapılması ve ikincisi bu anlaşmaların uygulanması ile oluşan kültürel ilişkilerin düzenlenmesi. Bu bağlamda kültürel diplomasinin dışsal amacı politik ve ekonomiktir. Buna karşılık hükümetler kültürel diplomasi kurarken bağımsız kurumlar ve sivil toplum örgütleri uluslararası kültürel ilişkiler kurar ve her biri için hedefler farklılık gösterir. Uluslararası kültürel ilişkiler tek taraflı bir avantaj aramaz. Kültürel ilişkilerin en etkin amacı, toplumlar arasında karşılıklı yararlar için anlayış ve işbirliğini sağlamaktır. Mitchell kendi modelinde, ülkelerin kültürel ilişkilerini “nesnel” olarak ele almalarını ve “kaçınılmaz biçimde” ulusal çıkarlarla ilişkilendirmemelerini önermiştir. Ülkelerin uluslararası kültürel ilişkilere yaptığı yatırımın ‘gerçek’ getirisi kısa vadeli avantaj değil, uzun vadeli ilişkilerdir. Bu tür ilişkiler ancak “siyasete tabi olmazlarsa” gelişebildiklerinden, kültürel ilişkilerin çalışması en iyi şekilde devlet mekanizmasından bağımsız kuruluşlar tarafından yapılır veya yapılmalıdır (Mitchell, 1986: 5). Onun uluslararası kültürel ilişkileri kültürel diplomasiden ayırma yaklaşımını sürdürmemesine rağmen uzun vadeli, apolitik ilişkilerin ve uluslararası kültürel ilişkileri yürütmek için bağımsız bir kuruluşun yararlarına olan inancı caziptir.

Bununla birlikte kültürel diplomasi ile uluslararası kültürel ilişkiler arasındaki farkları kısaca özetlemek mümkündür. İlk olarak uluslararası kültürel ilişkilerin kültürel diplomasiden farklı olduğunu öne sürmek yanlış değildir; çünkü uluslararası kültürel ilişkiler, toplumlar arasında karşılıklı yararlar için bir anlayış ve işbirliği sağlamayı amaçlarken kültürel diplomasi, devletin dış politika hedefleri bağlamında tek taraflı bir avantaj arar. İkincisi, uluslararası kültürel ilişkilerin kültürel diplomasiden farklı olması sorunludur; çünkü kültürel diplomasi seçici ve kendi kendine bir dil kullanır, oysa uluslararası kültürel ilişkiler ulusal sorunları olmaması gereken güzel bir ülke olarak değil, dürüst bir tablo sunar. İşte buradaki ayırım net değildir. Zira kültürel diplomasinin seçici kendini yansıtmaması, Mitchell’in önerdiği kadar aldatıcı olmamıştır. Birçok kültürün kendine özgü bir dürüstlüğü vardır. Dahası

hükümetler kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla dürüst bir imaj sunmanın önemini daha sık olarak kabul ederler, zira aksi takdirde ilgili alternatif bilgi kaynaklarına önemli erişimi olan bir çağda ülkelerin güvenilirliğini yitirme riski vardır (Lending, 2005: 20). Üçüncüsü, bir hükümetin dış politikasını ve diplomatik hedeflerini bir dereceye kadar idari bağımsızlığa sahip bir kuruluş aracılığıyla gerçekleştirmesi mümkündür. Bu bağlamda kültürel diplomasi bir hükümetin diplomatik bir uygulamasıdır, ancak yalnızca bir hükümetin dışişleri bakanlığı için çalışan diplomatlar tarafından üstlenilmez. Kültürel diplomasi uygulaması, dışişleri bakanlıkları ve farklı düzeylerde yönetim bağlantılarına sahip bağımsız kuruluşlar tarafından yönetilir veya bunlara dâhil edilir. Örneğin, Hindistan'ın kültürel diplomasisi bağımsızlığını savunurken, esasen Hindistan'ın dışişleri bakanlığının bir kolu olan Hindistan Kültürel İlişkiler Konseyi tarafından yönetilir ve İngiltere'nin kültürel diplomasisi, British Council tarafından üstlenilir. British Council'in bağımsız statüsüne rağmen Birleşik Krallık hükümetinin amaç ve hedeflerini destekleyen, her yıl devlet fonundan beslenen ve bir üyesinin bakanlık tarafından atandığı bir müteveli heyeti olan bir kurumdur (Bound vd. 2007: 63-64).

Kültürel diplomasi; sanatçılar, şarkıcılar ve diğerleri gibi geniş bir katılımcı yelpazesinin üstlendiği veya dâhil olduğu kültürel etkinlikleri, bir devlet kültürünün teşvik edilmesi (bir film gibi), sanat eserlerinin gösterimi ve akademisyenler gibi insanların değişimini içeren bir alandır (Mark, 2008: 4). Genel olarak bakıldığında kültürel diplomasi faaliyetleri, belgesel dizisinin yurtdışında gösterimi, eğitim bursları, hem yurt içi hem de yurtdışındaki sanatçılar, entelektüeller ve akademisyenlerin akademik ve kültürel ziyaretleri, kültürel grup gösterileri, sanatçı performansları, sergiler, seminerler ve konferanslar, kütüphanelerin etkileşimi (dergilerin, kitapların ve dijital materyallerin kullanımı), yurtdışındaki festivallerin yayınlanması, yurtdışındaki üniversitelerde kürsülerin kurulması ve sürdürülmesi, spor etkinlikleri, kitaplar ve müzik aletlerinin yurtdışındaki ziyaretçilere ve yurtdışındaki diplomatik misyonlara sunumu, deneme ödülü ve yıllık bir konferans düzenlenmesi, bir BM gününün organizasyonu, başka bir ülkenin başkentinde bir yolun isimlendirilmesi, bir ulusal kahramanın tanıtımı gibi kültür ile ilintili her konuda hayal gücü ile sınırlı alanları içerir. Bu faaliyetlerin belirttiği gibi, kültürel diplomasi hem “evde” hem de

diğer ülkelerde gerçekleşir. Spor, devlet kültürünün bir ögesidir ve kültürel ve kamusal diplomasinin çok güçlü bir unsuru olarak daha sık tanınmaya başlamıştır, ancak geçmişte genellikle kültürel diplomasinin görev alanı içinde yer almamıştır. Televizyon ve radyo programlarının uluslararası olarak yayınlanması, devletin dış politika hedeflerini veya diplomasisini desteklemek için yapıldığında, kültürel diplomasiyi teşkil eder.

Kültürel diplomasi bir dizi amaç üstlenir. Bunlar, geleneksel olarak, hükümetler idealist amaçlar (karşılıklı anlayış geliştirmek, ırkçılık ve tek tipleştirme ile mücadele etmek ve çatışmaları önlemek gibi) elde etmek için kültürel diplomasi üstlendiklerini belirtirler (Mulcahy, 1999: 4). Bu idealist hedefler sıklıkla ve pratikte uygulayıcıların niyet ettiği kadar karşılıklı olmama eğiliminde olmasına rağmen, iki yönlü bir ilişkinin değişimi fikrini içerir. Ancak kültürel diplomasinin hedefleri arasında ticaretin, politik, diplomatik ve ekonomik çıkarların ilerletilmesi, iki taraflı ilişkiler geliştirilmesi (ekonomik, ticari, politik, kültürel ve diplomatik unsurlar dâhil olmak üzere), diasporalar gibi yurtdışındaki gruplarla bağlantı kurarak devlet profilini yükseltmek, devletin büyüklüğünü (veya güçlü yönlerini) iddia etmek, devletin değerlerini sunmak, belirli grupların çıkarlarını ilerletmek, gerginlik zamanlarında ikili ilişkileri sürdürmeye yardımcı olmak ve kültürel diplomasinin paydaşlarına fayda sağlamak olarak sıralanabilir (Bound vd. 2007: 54-55).

Kültürel diplomasi, tartışmalı meselelerin olumsuz etkilerine karşı koymaya çalışır ya da baskın kalıplaşmış klişelere karşı koymaya çalışarak propaganda alanını en etkili şekilde genişleten hedefleri takip eder (Ritter, 2019: 95-116). Bu bağlamda birkaç nokta geçerlidir. Birincisi, propaganda ile neyin kastedildiği ve kültürel diplomasi ile nasıl ilişkili olduğu tamamen propaganda tanımının kullanılmasına bağlıdır. Eğer propaganda, örneğin “bilgi, fikir veya görüntü, çoğu zaman sadece bir görüşü yayınlayan veya başka bir şekilde insanların görüşlerini etkilemek amacıyla yayılan bir araç olarak tanımlanırsa (Cambridge Dictionary, 2019) o zaman kültürel diplomasinin dış politika ve diplomasi ile oldukça güçlü bir bağlantı önerilebilir. Çoğu tanımlamalar propagandanın yanlı ve yanıltıcı bilginin yayılması ile ilgili olduğunu düşündürmektedir. Kültürel diplomasinin propaganda ile aynı olup olmadığının belirlenmesinde, kamu diplomasisinin propaganda ile olan ilişkisini değerlendirmek

için Melissen'in kullandığı yaklaşımı benimseyerek kültürel diplomasiyi ve propagandayı belirlemek daha yararlı olabilir. Melissen (2006: 8), kamuoyunun diplomasisini ve propagandasını, kısa vadeli politik etkilere yönelik ham ve manipülatif propagandadan, yabancı izleyicilerle diyaloga dayanan iki yönlü kamu diplomasisine kadar süren bir süreklilik içinde olduğunu belirtir. Kamu diplomasisinin ve propagandasının sıklıkla birlikte yürüdüğü gerçeğini görmezden gelmek saflık olacaktır. Melissen, kamu diplomasisini propagandadan farklı olmasını hedeflerdeki farklılık nedeniyle değil, iletişim biçimindeki farklılık nedeniyle ortaya çıktığını belirtir (Melissen, 2005: 18). En temel kamu diplomasisi biçimi olan propaganda, kendi görüşlerini benimseme ve diğer insanların aklını küçümseme, görmezden gelme, dar sayma, gerçeği göz ardı etme mantığı üzerine kuruludur (Melissen, 2006: 8). Buna karşın, modern kamu diplomasisinin belirgin temel özellikleri katılım, diyalog ve karşılıklılık gibi esaslara dayanır (Melissen, 2006: 9). Etkileme ve manipülasyon amacıyla az ya da çok şüpheli gerçeklerin yayılması, yani propaganda, kültürel diplomasinin propaganda kimliğini oluşturma konusundaki tehdidi ortaya koymaktadır. Zira bir hükümetin kültürel diplomasi gerçekliği, manipülasyon amaçları için başka bir hükümetin yalanı olabilir. Buna rağmen, kültürel diplomasi sadece bir propagandadan ibaret değildir (Lending, 2005: 19).

2.3. Kültürel Diplomasinin Amaçları

Bu çalışma çerçevesinde kültürel diplomasi, kendisini üç amaç üzerinden tanımlamıştır. Bunlar, yurtdışına ulusal bir imaj sunmada kültürel diplomasinin rolü, kültürel diplomasinin kültürel egemenliğin korunmasında oynadığı rol ve kültürel diplomasinin ulusal iç hedefleri ilerletmedeki rolü ve iç etkileridir.

2.3.1. Ulusal İmaj ve Marka

Günümüzde kültürel diplomasi, devletlerin ve diplomatların daha fazla karmaşıklık ve daha fazla aktörle, daha karmaşık bir ortamda daha fazla meseleyle uğraştıkları anarşik uluslararası ortamda üstlenmeleri gereken yeni diplomasi içinde gerçekleşmeli ve daha çok halka açık bir şekilde yürütülmelidir. Küreselleşme ile ilgili bu yeni meseleler, kültürel egemenlik ve ticaretin serbestleşmesi, ulusal, etnik, dini ve dilsel kimlik ve politikaların küresel ekonomideki rolü dâhil olmak üzere kültürün

önemli bir rol oynadığı yerli ve uluslararası sorun veya çatışma alanlarını içerir. Kültürel diplomasinin faaliyet gösterdiği diplomatik ve uluslararası ortamda yapılan bu değişiklikler sonucunda uygulamanın kendisi de değişmiştir. Kültürel diplomasinin çağdaş dünyadaki üç yönü, bu çalışma açısından odak öneme sahiptir. Bunlar kültürel diplomasinin ulusal bir imaj olarak sunumu ve bunun ulusal marka ile bağlantısı, kültürel diplomasinin kültürel egemenliğin korunmasındaki rolü ve kültürel diplomasinin iç/yerel amaçları ve etkileridir.

Dışişleri bakanlıkları tarafından kamu diplomasisinin kullanılmasına verilen önem, hükümetlerin ulusal kimlik için oluşturulmuş politikalarına, ulusal ekonomik hedeflerin yanı sıra diğer dış politika ve diplomatik hedefleri ilerletmek için uluslararası bir pazarlama aracı olarak kullanma biçimlerine odaklanmaya hizmet etmiştir. Güncel bir imajın yansıtılması, devletlerin doğrudan yabancı yatırımlar ve hizmetlerin sunumu için birbirleriyle rekabet ettikleri son derece rekabetçi bir küresel ekonomi haline gelen bir devleti diğerlerinden ayırmanın bir yolu olarak görülmüştür (True 2003: 3). Bu süreçleri takip eden, farklı sesler sunabilen, destek alabilen, tanımlanabilen ülkeler diplomatik olarak avantajlı konuma gelmişlerdir (Potter, 2003: 7).

Bu bağlamda ulusal bir imajın diğer ülkelerdeki vatandaşların ve seçkinlerin davranışlarını etkileyebileceğine daha fazla ikna olan devletlerin kamu diplomasisi, yurtdışına ulusal bir imaj sunmanın faydalarına giderek daha fazla odaklanmışlardır. Zira başka bir ülkeyi tanıyan ve beğenen insanların, o ülkeden bir şeyler satın alma eğiliminde oldukları (ya da ona yatırım yaptıkları ya da ona seyahat ettikleri), sevmedikleri ya da hakkında çok şey bilmedikleri ülkelere nazaran daha fazla olduğu, beğenilen ve bilinen ülkelerin ulusal siyasi çıkarları için kişilerin, toplumun ve uluslararası toplumun o devletin çabalarına destek olasılığının daha yüksek olduğu varsayılmaktadır (Harland, 1992: 47). Bu bağlamda Van Ham, bir markanın bir ürün hakkında müşterinin fikri olduğunu, marka devletin ise dış dünyanın belirli bir ülke hakkındaki fikirlerini oluşturduğunu, yüzyılımız içindeki küreselleşmenin ve medya devriminin her bir devleti markanın gücünden daha fazla haberdar ettiğini belirtir (Van Ham, 2001: 2). Güçlü markalar günümüzde, ulusal ekonomik hedeflerin yanı sıra diğer dış politika ve diplomatik hedeflerin ilerletilmesinde önemli olarak görülüyor ve bir

devletin kültürü, kişi ve toplulukların bir devletle ilişkiye girerken (örneğin göçmenler, turistler ve öğrenciler ve doğrudan yabancı yatırımları) etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Anholt, 2006: 274).

Bu noktadan hareketle kültürel diplomasi, uygulayıcılara, birleşik, çeşitli, iyi işleyen bir siyasi varlık olduğu izlenimini veren kapsayıcı bir ulusal kimliği inşa etme ve yurtdışına sunma fırsatları sunar. Devletler genellikle kendilerini mümkün olan en iyi ışık altında göstermek isterler. Bir devletin yurtdışında kültürel diplomasisi ile sunduğu ulusal kimliğin versiyonu seçici olacak, kötü veya gerçek yanlarını göstermek yerine gerçek olmasını istediklerini gösterme eğilimindedirler. Bütün bunlar, kültürel diplomasinin bir pazarlama aracı olarak kullanılmasının, görüldüğünden daha fazla ve etkili olabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla kültürel diplomasi, ulusal markanın kullanımına dâhil edildiğinde, milliyetçiliği desteklemeye yardımcı olabilecek kadar etkili bir araçtır.

Markanın ise devletin tarihini, coğrafyasını ve etnik motiflerini kendine özgü bir imaj oluşturmak için kullanması, milliyetçiliğe eşlik edebilecek köklü ve yumuşak güç endeksli bir kampanya bütünüdür. Bu bağlamda marka, devletin milliyetçi şovenizmi marjinalleştirerek Avrupa'nın daha da barış içinde bir arada yaşamasına hizmet etmektedir (Van Ham, 2001: 2). Dolayısıyla kültürel diplomasinin ulusal pazarlama ve markalaşma ile olan ilişkisi, bu sorunları açıklamaya, çağdaş kültürel diplomasinin anlayışını güncellemeye ve muhtemelen görüldüğü kadar net olmayan bir ilişki olan imaj ile marka arasındaki ilişkiyi açıklamaya yardımcı olacaktır.

2.3.2. Kültürel Egemenlik

Son yıllarda ulusal imaj sunumunun diplomaside ve kültürel diplomaside oynadığı rolün önemi üzerinde durulduğu gibi, kültürel diplomasinin, kültürel egemenlikleri olarak, ülkelerin sabit kabullerini ve ideolojilerini korumalarına yardımcı olmak için kısmen kullanıldığına dair göstergeler de vardır. Mesela Kanada, kendi kültürünü ABD'nin tehdidi altında kabul etmekte, bunu egemenliği için bir tehdit olarak görmekte ve tehdidi ciddiye almaktadır (Depalma, 1998; Mulcahy, 2002). Bunun için Kanada hükümetleri, yabancı kültürel baskınlık tehdidi nedeniyle Kanada kültürünün yerli üretimini desteklemişlerdir. Zira yabancı kültürlerin temsil ettiği

kültürel egemenlik tehdidine karşı koymak, güçlü ve yerel kültürel endüstrilere bağlıdır. Bu bağlamda Kanada'nın sanata desteğinin gerekçeleri çoğu kez kültürel egemenliğin imajına ve diline dayanmaktadır. 1987 yılında, Kanada Ticaret Bakanı ABD'li firmaların müzik, film, televizyon ve yayıncılık sektörlerinin hâkimiyetinin kültürel egemenliklerini etkilediğini bildirmiş (Goff, 2000: 544), 1999'daki bir federal hükümet raporunda ulusların egemenliklerini ve kimlik duygularını korumak için güçlü yerel kültürlere ve kültürel ifadelerle ihtiyaç duyduğu açıklanmış (Government of Canada, 2002), 2005 yılında, kültürel federallikten bahseden Kanada'nın federal bakanı, Toronto şehri tarafından temsil edilen kültürel dinamizm ve canlılığın şehrin Amerika Birleşik Devletleri gibi kültürel bir güç merkezine yakınlığı nedeniyle "beslenmesi, yatırım yapılması, mücadele edilmesi ve kutlanması" gerektiğini belirtmiştir (Frulla, 2005).

Sonuç olarak kültürel diplomasinin kültürel egemenliği korumadaki rolü bir dizi önemli konuyu gündeme getirmektedir. Uluslararası ilişkilerde kültürel anlaşma ve ülkelerin küreselleşmenin etkileriyle nasıl başa çıkmaya çalıştıkları konuları arasında küresel serbest ticaret ile küresel kültürel çeşitlilik gündemi arasındaki ilişki, ulusal kültürel ve dış politikalar arasındaki ilişki, devletlere yönelik potansiyel kültürel tehditlerin kaynağı, yeniden tanımlanmış bir rolün niteliği yer alır. Bu bağlamda kültürel diplomasinin kültürel egemenliği savunmasındaki rolü, yurtdışındaki yabancı hizmetlerin yalnızca 'standart' kültürel tanıtım faaliyetlerini değil, aynı zamanda devletin uluslararası kültürel anlaşmaların desteklenmesiyle ilgili diplomasisinin bu yönünü desteklemedeki rolünü inceleyerek verimli bir şekilde araştırılabilir.

2.3.3. Yurtiçi Amaç ve Etkiler

Kültürel diplomasinin amaçlarının yerel hedefleri içerdiğine ve iç etkileri olduğuna dair göstergeler vardır (Pajtinka, 2014: 103). Hedefler ve etkiler arasında bir ayrım yapılması gerekmektedir. Yurtiçi hedefi, devletin yurtdışındaki çıkarlarını ilerletmek için değil, "evde" fayda elde etmek için kültürel diplomasinin kullanımı konusunda bilinçli bir karar anlamına gelir.

Kültürel diplomasi, iç toplulukları (azınlık ve marjinalleşmiş grupların kültürlerine değer veren bir devlet imajını ortaya koyduğu durumlar) hayal edilen

ülkeye ait olma duygusunu arttırmak için ulusal sosyal uyumu arttırmaya hizmet edebilir. Toplumun vatandaşlara medya tarafından evde olduklarını bildiren bir dil kullanması ulusal kimliğin hem gelişmesini hem de yurtdışında alınacak reaksiyonların pozitifleşmesine olanak sağlar; dolayısıyla kültürel diplomasinin yerel hedefi aslında hayali topluluğu uyum için bir arada tutmak ve sürdürmektir (Anderson, 2006). Bu hedef ulusal spor etkinlikleri, siyasi törenler ve gelenekler ile sürdürülür. Bu olaylar ve gelenekler, medyanın hayali bir topluluk fikrine şekil vermek ve özümsemek için kullanabileceği materyalleri sağlar. Benzer bir şekilde, yurtdışındaki kültürel başarının medya aracılığıyla duyurulması bir devletin kendisi hakkında nasıl hissettiğini olumlu yönde etkiler. Hükümetler için iyi hissetmek faktörü, ulusal bir gurur ve güven duygusu uyandırmak, ulusal ekonomik gündemi rahatlatmak ve ulus inşasını sürdürmek için önemli bir bileşen haline gelmiştir. Bu yolla kültürel diplomasi, bir devletin tarihinde, kazandığı başarılarında ve gelecekteki beklentilerinde ulusal gururu savunmasını ve geliştirmesini sağlayan bir uygulama olarak hareket edebilir.

Uygulamanın bu yönünü değerlendirmek, kültürel diplomasinin ulusal uyum, gurur ve özgüvene katkısının derecesinin anlaşılmasının iyileştirilmesine ve kültürel diplomasinin yerel zorunluluklarının bazı gruplar üzerinde başkalarının lehine olup olmadığının değerlendirilmesine yardımcı olacaktır. Bu bakımdan, bu temanın incelenmesi potansiyel olarak kültürel diplomasinin kavramsallaştırılma biçimini (çoğunlukla) uluslararası bir uygulamadan hem uluslararası hem de yerel hedefleri iletmeyi amaçlayan bir alana dönüşmesine de hizmet edecektir.

2.4.Kültürel Diplomasinin Dış Politika Bağlamında İşlevleri

2.4.1.Kültürel Diplomasi- Dış Politika İlişkisinin Tarihsel Süreci

Kültür diplomasisi tüm zamanlarda ülkeler ve milletler arasındaki ilişkilerde bir rol oynamıştır ama modern zamanlarda özellikle Ruslar ve Fransızlar, dış politika hedefleri için kültür kullanımını etkin olarak uygulamışlardır. On sekizinci yüzyılda kültürel diplomasi kişiseldir. Bu dönemde bireysel yöneticinin kültüre karşı kişisel tavrının eğilimi çok önemliydi. Yirminci yüzyılda ise Alman ve İtalyan faşizmi büyük kurumlar oluşturarak kültürün yayılması anlayışını benimsemiş sömürge

yönetimlerine sahip İngiliz yayılcılığını önlemeye çalışmışlardır (Marwick, 2011). Buna karşın İngiltere ise İngiliz dilini ve kültürünü yaymak amacıyla 1934'te British Council'i kurmuştur (Mitchell, 1986: 22-27). Avrupalı meslektaşlarının aksine, Amerikalılar kültürel diplomasiye büyük ölçüde kayıtsız kalan ABD'de 1938 yılına kadar bu amaç için bir kamu yönetim aygıtı yoktur ve Kültürel İlişkiler Bölümü bu dönemde kurulmuştur. Geç kalma sebepleri ise ABD'nin "yerleşik" bir kültürü olmayan genç bir ulus olması, heterojen bir nüfusa sahip olması ve özel inisiyatiflere güçlü bir inancı olması sayılabilmektedir (Liland, 1993: 16). II. Dünya Savaşı, Amerikan'ın kültürel diplomasi konusundaki tutumunu değiştirdi. Savaşın ideolojik doğası gereği, fikirler güçlü silahlar olarak kabul edildi. Soğuk Savaş döneminde de fikirler daha az önemli değildi. Sonuç olarak, kültürel diplomasinin idari mekanizması daha da genişledi. Sonunda kültür, ABD dış politikasının önemli bir parçası haline geldi (Ninkovich, 1981).

Bu noktadan hareketle bir ülkenin dış politikasının bir parçası olarak kültürün önemi, 1940'lar ve 1950'lerin çalışmalarında rol oynamıştır (Lapid 1996: 5). Genelde, kültür politikası milletler arasındaki diyalog için bir araç olarak adlandırılmıştır. Bununla birlikte, Soğuk Savaş sırasında kültür gibi 'yumuşak' kavramlar uluslararası araştırmalarda popülerliklerini yitirmiş, uluslararası ilişkileri etkilese bile, antropoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji veya dilbilimin belirli disiplinlerinde kültürel konular incelenmiştir (Hudson 1997: 2).

Dış politikanın özellikle *kültürel* yönlerinin incelenmesi kavramsal olarak açıkça tanımlanmamıştır. Öncelikle bu kavram İngilizcede kültürel ilişkiler, kültürel diplomasi, kültür ve uluslararası ilişkiler olarak adlandırılmıştır (Mitchell 1986: 2-3). Almanya'da kültür politik veya kültürel dış politika olarak kullanılmıştır (örnek için bkz. Seifer 2000). Fransızcada terimin varyasyonları kültürel reyon, kültürel diplomasi ve diğer ifadeler şeklinde ifade edilmiştir (Znined -Brand 1999: 17). Bu nedenle 'dış kültür politikası', anlamsal olarak tanımlanması zor ve karmaşık bir alandır. Terimin içeriği, kullanıcının belirlediği vurguya bağlı olarak değişir. Örneğin, Emge (1967: 15) tanımında kültürel diplomasinin bir dış politika aracı işlevi olduğunu vurgulamaktadır. Dış kültür politikasının, bir ülkenin diplomatik repertuarının başka bir aracı olduğu görüşünü benimseyerek, hedeflerine ulaşmasını sağlar. Abelein, bunun yerine, terimin

kültürel unsurlarını vurgular. Ona göre, dış kültür politikası kültürel değerlere ve geleneklere saygı duymak, bir ülkenin kendisini nasıl gördüğü ve yurtdışında kendini nasıl gösterdiğinin görüntüsüdür (Znined -Brand 1999: 18). Bu değişikliklere rağmen, dış kültür politikası genellikle bir ülkenin dış ilişkilerinin bir parçası olarak yorumlanır. Bu bağlamda Amerikan eğitim değişim programlarından biri olan fikirleri üzerine kurulu eski ABD Senatörü Fulbright’a göre dış politika, bugünün dünyasında yalnızca askeri duruş ve diplomatik faaliyetlere dayanamaz; kültür, bugünün neslinin toplumun değerlerini askeri veya diplomatik üstünlükten daha iyi bir şekilde paylaştığında daha fazla etkileyecektir (Mitchell 1986: 2).

Uluslararası ilişkiler ve kültür ilişkisi genel olarak zor bir kavramlaştırmadır. Ancak özellikle 21. yüzyıldan itibaren uluslararası ilişkilerde kültürün gücü ortaya çıkmaya başlayacaktır (Lapid ve Kratochwil, 1996). Bu bağlamda geleneksel uluslararası ilişkiler teorileri, iç ve dış dünya arasındaki ayırt edici özelliğin devletin ve hükümetin varlığı olarak ayırt edilebileceğini iddia etmektedirler (Morgenthau, 1977: 8; Waltz, 1979: 113). Ancak, daha yakından incelendiğinde, hükümetin kurulması için ön koşulun bir miktar ortak değer anlayışı olduğu ortaya çıkmıştır (Jahn, 2003: 28). Devletlerin yerel/iç teşkilatlanmasını mümkün kılan ve uluslararası alanda ise tanınmasını sağlayan bu ortak değerlerin varlığı ancak ortak bir kültür ile mümkündür. Bu bağlamda “Dünya devleti” olamaz, çünkü onu destekleyecek gönüllü ve istekli hiçbir topluluk yoktur (Morgenthau, 1977: 342). Benzer şekilde, liberaller için de devletlerin ideolojik, ekonomik ve ahlaki olarak rekabetleri farklı olduğu için kültür, uluslararası ilişkiler disiplininin en belirleyici özelliğidir (Hoffmann, 1981: 19).

Bununla birlikte kültürün diplomatik tarihçilerin ilgisini çekmemesinin en açık bir nedeni, “kültürün” kaygan bir kavram olmasıdır. Kültürün hala ne olduğunu konusunda uzlaşma sağlanmamıştır (Liland, 1993). Çalışmanın kendi içindeki zorluğu ilk olarak kültürü dış politika analizine dâhil etmekle, genellikle geleneksel olmayan aktörleri de incelemek anlamına gelecektir. Bunlar sanatçılar, gençlik akımları, iş çevreleri, dini gruplar gibi çeşitli gruplar tarafından desteklenmiş ve tanımlanması güç gruplardan çıkan bir güncel durumdur. Bu bağlamda kültür, genellikle büyük öneme sahip olarak belirtilse ve mevcut uluslararası ilişkiler ve ilgili konularda oldukça ilgili olması gerektiği açıkça görülse de, nadiren araştırılır (Lundestad, 1990: 32). Zira

kültürü araştırırken toplumları; onların hayalleri, vizyonları, önyargıları, duygu ve düşünceleri ile bir millet olarak kolektif manada anlamak ve tanımlamak gerekmektedir. Bunu yapmak içinse karmaşık bir metodolojik çalışma ile konunun belirli bölümleri incelenebilir (Iriye, 1991: 215; Duignan ve Gann, 1992: 409). İkinci olarak geleneksel olmayan oyuncular ve kaynaklar kullanılmalıdır. Karikatürler, dergiler, müzik, sanat, edebiyat, reklam, çeşitli semboller, kitap ihracatı, TV şovları, turist akışlarının istatistikleri ve gazetelerin spor, kültür ve magazin bölümleri gibi konularda dış politikanın yararlı bulabileceği birkaç kaynak örneğidir. Üçüncüsü, geleneksel kaynakları incelemek bile, araştırmaya kültür dâhil edildiğinde sorunlara neden olabilir. Belli bir dış politikanın kültürel ortamını ve kültürel dayanaklarını tespit etmek için oldukça farklı bir yaklaşım gerekmektedir. Bazıları bu konuda “söylem” kavramını getirmiştir (Ninkovich, 1989). Basitçe söylemek gerekirse, söylemsel veya dilbilimsel yaklaşım, metnin sembollerine ve altında yatan anlamlara daha fazla dikkat edilmesini gerektirir. Kelimeleri ve cümleleri ilerleme, demokrasi, modernite, ulusal çıkarlar, ortak yarar vb. gibi farklı bağlamlarda, farklı kişiler için aynı anlamlara sahip değildirler (Ninkovich, 1989). Dördüncü ise kültürün tanımlanabilmesinin sıklıkla disiplinler arası bir yaklaşım gerektirmesidir. Antropoloji, sosyoloji, folklor çalışmaları, edebi analiz ve medya çalışmaları gibi alanlarda kullanılan yöntemler ve ampirik monograflar kesinlikle çok faydalı olacak ve kültür ve dış politika üzerine araştırma yapmak için kesinlikle ön şart olacaktır (Gaddis, 1990: 423).

2.4.1. Kültür ve Dış Politika İlişkisinin Perspektifleri

Kültür ve dış politika arasındaki ilişkileri anlamak için toplumun yanı sıra dış politika kurumlarının da analize dâhil edilmesi gereklidir. Kültür ile bu “aktörler” arasındaki etkileşim şöyle özetlenebilir (Liland, 1993: 8): Herhangi bir toplumun kültürel özellikleri önemlidir, çünkü kültürel özellikler dış politika oluşturma temel çerçevesini oluşturur. Diğer bir deyişle kültür, bir dış politika kurumudur. Kültür ayrıca dış politikanın bir parçası da olabilir. Kültür politikasının organizasyonu uluslar arasındaki kültürel diplomasi olduğu gibi, dış politikaya verilen bir görevdir. Ayrıca, yabancı ülkelerde kültürel diplomasi uygulaması ve etkileri bu görevlerin en temelidir. Son olarak, kültürün *kendi başına bir dış politika kaynağı* olarak işlev

görebileceğini not etmek önemlidir: uluslar arasındaki kültürel değişim bazı ülkelere güç verebilir; yabancı kültür, politika yapıcılarını üzerinde etkili olabilir ve sonuç olarak kendi ülkelerindeki yabancı ülkeler için “temsilciler” olarak hareket edebilirler.

Dış politikanın kültürel temelini incelemek için kapsamlı bir dış politika anlayışı isteniyorsa, o zaman genel olarak toplum analiz edilmelidir. Buna göre, dış politikanın kültürel temelini incelemek için yapılan pek çok araştırmanın *perspektif yaklaşım* olduğu söylenebilir. Bazı yazarlar, bir kültürün bütünlüğü dış politika ile ilgilidir çünkü ikisi birbirinden ayıramaz varsayımıyla, ilgili unsurların kapsamlı bir yorumunu seçmiş ve bu nedenle bir ülkenin genel tarihini, büyük kurumlarını ve temel kültürel özelliklerini, ülkelerin hedefleri, dış politikanın kökenleri, ilkeleri, temel özellikleri kültür ana teması altında incelemişlerdir (Heald ve Kaplan, 1977). Dış politikanın kültürel temeli üzerine araştırma yapanlar için ise mesele bir milletin genel kültürüdür. Bir ulusu oluşturan değerler, gelenekler, yapılar, gerilimler, özellikler ve anomaliler hakkında detaylı bilgi gerektirir, ancak aynı zamanda dışarıdan birinin görüşü de faydalıdır (Ninkovich, 1981: vii-ix). Bunun, anlaşılacağı gibi, başarılması kolay değildir. Dahası, bir ulusun kültür çalışmasına bağlı olarak çok sayıda teorik ve metodolojik sorun vardır. Bazılarının daha önce de belirtildiği gibi, araştırma konusunun ne olması gerektiği gibi soruları düşünmek yeterli olabilir: elitler, alt gruplar veya kitleler? Ne tür kültürel özellikler? Gelenekler, zihniyetler, sanat formları? Gazete, kamu arşivi, galeri gibi cevaplar nerede aranmalıdır? (Geertz, 1973: 3-30).

Neorealist perspektiften bakıldığında ise (Waltz 1979; Mearsheimer 2001), egemen devletler uluslararası siyasetin ana aktörleridir. Devletler, uluslararası sistemdeki beklentilere ve yükümlülüklerle bağlı ve rasyonel olarak hareket ederler. Uluslararası sistemin anarşik yapısı devletlerin kendileri için mümkün olan en büyük gücü arayacakları anlamına gelir. Onların asıl amacı, askeri güvenliğin yanında bağımsızlık ve özerklik arayışını içeren güvenlidir. Bu bağlamda dış kültür politikası, bir devletin uluslararası ortamda nüfuz kazanmasını veya korunmasını sağlar. Dış kültür politikasını yürüten devletin amacı, diğer devletlerin çıkarlarını ve değerlerini sunmalarını etkilemektir. Bu, avantajlı ekonomik ilişkilere yol açar ve aynı zamanda bir devletin uluslararası müzakere prosedürleri sırasında müttefikler bulmasına

yardımcı olabilir; diğer uluslararası siyasi süreçler için müttefikler kazanmak amacıyla belirli ülkelerdeki kültürel politika organizasyonlarına yatırımlar yapabilir (Andrei ve Rittberger, 2015: 1-9).

Liberalist yaklaşım (Moravcsik 1997), devletlerin dış politikalarının toplumun çıkarlarına egemen olduğunu varsaymaktadır. Liberal teoriler, devletlerin kendi çıkarlarını en üst düzeye çıkarmak isteyen rasyonel aktörler olduklarını kabul ederler, fakat neorealistlerin aksine, bu aktörler devlet değil bireyler veya birey gruplarıdır. Bu yaklaşım, politik idari sistemdeki aktörler ile şirketler, ekonomik çıkar grupları, toplumsal aktörler ve benzerleri gibi özel aktörler arasında bir ayrım yapar. Bu nedenle, dış kültürel politika konusundaki liberalist anlayış, kendi ağlarını yönlendiren ve maddi veya manevi tercihlere hükmedilen hem siyasi yönetim sistemine hem de özel sektöre bağlıdır. Kültürden sorumlu bakanlıklar dil dersleri politikası oluşturmaya çalışabilirken, bir maliye bakanlığı yurtdışındaki dil kurslarına karşı hareket edebilir, çünkü masraflıdır. Lakin özel aktörler, yabancı pazarlara erişimi ve ticaret akışını arttırmayı desteklediği için dil eğitimini destekleyebilir (Andrei ve Rittberger, 2015: 1-9). Hangi grubun daha fazla etkisi varsa, söz konusu kültürel politikayı o belirleyecektir.

Yapılandırımcı yaklaşımlar (Wendt, 1999) farklı bir yaklaşım benimsemiştir. Onlar dış politika ve bir devletin davranışının, ortak değerler ve beklentiler de dâhil olmak üzere kabul edilmiş sosyal normlar tarafından şekillendirilen bir toplumun kolektif kimliğine bağlı olduğunu savunurlar. Bunlar iki faktöre bağlıdır: bu normları paylaşan bir sosyal sistemin varlığı ve belirli norm, davranış gibi alanlarda yönlendirme veya düzenleme. Bu nedenle, yapılandırımcı bir bakış açısına göre, dış kültür politikası bir toplumun normlarını ve değerlerini yansıtmayı amaçlar ve bir ülkenin dış kültür politikasını yürütmedeki davranışını yönlendirir. Ayrıca uluslararası hukukta, ortak hukukta ve uluslararası örgütlerin politikalarının yanı sıra uluslararası konferanslarda alınan kararlar belirli bir ülkenin dış kültür politikasını şekillendirebilir.

2.4.2. Yeni Diplomasi

Kültürel diplomasi son yıllarda çok daha karmaşık bir hal almış ve diplomasiinin gerçekleştiği dünya daha da karmaşık hale gelmiştir. İnsan hakları, çevresel sürdürülebilirlik, kültürel egemenlik, ticaretin serbestleştirilmesi ve döviz akışları gibi “yeni” konular önem kazanmış ve bu konular ulus ötesi ağların etkinliği nedeniyle ulusal sınırları daha sık ve daha kolay aşındırmıştır (Riordan, 2003: 124). Milliyet, etnik köken, dil ve din gibi ideallere, fikirlere ve kimliğe dayalı yeni kavramsal güvenlik sorunları önem kazanmıştır (Cooper, 2002: 2). Yerli ve uluslararası arasındaki sınır bulanıklaşmış, yurt içi meseleler uluslararası olabilmış ve bunun tersi de mümkün hale gelmiş, İnternet ile hızlı, kitlesel, uluslararası iletişim insanların ve toplumların algı ve ilgililerini bükmiştir. Eskiden dışişleri bakanlığının kendi sınırlarında bulunabilecek, yerli halkın dikkatinden korunan uluslararası meseleler şimdi çok hızlı bir şekilde yerli olma kapasitesine sahip hale gelmiştir. Bu, özellikle hızla gelişen uluslararası iletişim sisteminden faydalanan çevre (genetiği değiştirilmiş gıdalar, balina katliamları vb.), İnsan hakları ve küresel yoksulluk gibi uluslararası ağların bir araya geldiği ve örgütlendiği konular için geçerlidir. Bir zamanlar küresel meseleler ve eğilimler hakkında güvenilir bilginin bekçisi olarak görülebilecek olan eski dışişleri, artık böyle bir ayrıcalıklı konuma sahip değildir. Uluslararası olarak ve yayınlandıkları ülkede gerçekleşen olayları öğrenmek isteyen diplomatlar, BBC ve CNN’yi takip eder ve tıpkı herkes gibi internette dolaşırlar. Bu bağlamda diplomasi artık yalnızca merkezi hükümetler veya dışişleri bakanlıkları merkezli ilişkiler olarak değerlendirilemez (Hamilton ve Langhorne, 1995: 267). Diplomasi çok daha geniş ve karmaşık bir ilişki kümesi içermelidir. Sadece tür, büyüklük ve göreceli güç bakımından daha fazla farklılık gösteren devletler değil eyaletler, bölgeler ve özel ekonomik bölgeler gibi devletlerin bileşenleri, diplomatik faaliyetlerin miktarını ve tartışılan konu alanlarını büyük ölçüde artırmaya hizmet etmiştir. Ek olarak, diplomatik dünya şimdi diplomasi uygulayıcıları olarak kabul edilebilecek daha fazla sayıda aktör ve uygulayıcı içermektedir. Bunlar arasında La Francophonie ve Kızılhaç Uluslararası Komitesi gibi bölgesel ve uluslararası kuruluşlar, Avrupa Birliği gibi uluslar üstü kuruluşlar, çok uluslu şirketler, yerel ve şehir yönetimleri, sivil toplum örgütleri ve etkili bireyler yer alır (Wiseman, 2004: 41).

Diplomasi, geleneksel olarak dış ilişkilerle ilgilenen dar seçim bölgelerinin ötesine geçmeli ve daha geniş bir ulusal çıkar ve seçim yelpazesine hitap etmelidir. Hamilton ve Langhorne'un belirttiği gibi, yatırım ve turizmi çekme arzusu ve göçü düzenleme ihtiyacı, Amerika Birleşik Devletleri'nin yurtdışında ofisler kurmaya ikna etmiştir (Hamilton ve Langhorne, 1995: 242).

21. yüzyılda ise, beklenildiği gibi, meydana gelen değişiklikler nedeniyle, diplomasi çalışmaları değişmiştir (Feigenbaum, 2001). Geleneksel ikili ve çok taraflı diplomasi daha az baskın hale geldi. Diplomatik ve sivil bir faaliyet patlaması oldu. Diplomasinin hızı ve dışişleri bakanlıklarının iş yükü belirgin bir şekilde arttı. Artık daha fazla devlet kurumu, hükümetin içeride ve diğer ülkelerde, örneğin eğitim, göçmenlik, bilim, kültür ve polisle ilgili devlet kurumları dâhil olmak üzere genel diplomatik çabalarına katılmaktadır. Daha fazla gayri resmi anlaşmalar, teknik anlaşmalar yapılmaktadır (L'Etang, 2009: 610). Ekonomik çıkarların niteliği, ulusal ekonomik çıkarları kültürel bir yönle birleştirmek için genişledi. Bazı ülkeler için film üretimi, tasarım, kitap yayıncılığı gibi kültür endüstrisine ait sektörler ülke ekonomisinde önemli hale geldi. İlk olarak, bu endüstrilerin ürünlerinin uluslararası satışları GSYH'ye katkıları bakımından giderek daha baskın hale geldi. Ulusal kültürel endüstrilerin, kazanç ve istihdam bakımından, geleneksel sektörlerden daha hızlı bir şekilde genişleme eğiliminde olduğu ortaya çıktı. İkincisi, ulusal kültürel endüstriler, her ikisi de bilgi ekonomisinin genişlemesinde daha yaygın olarak görülmekte olan ve gelişmiş ulusal ekonomik performansın önemli bir bileşeni olarak görülen yenilik ve yaratıcılık yaratmaya yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda bir devletin kültürü, ekonomik rekabetçiliğinin temelini atması için daha yararlı bir yol olarak kabul edildi. Üçüncüsü, ulusal kültürel endüstriler, devletlere ulusal kimliğin araçlarının önemli bir bölümünü sağlar. Devletler de ulusal kimliğe özgüvene ve sosyal uyuma katkıda bulunarak kültürel homojenizasyonun etkilerine karşı halkı korumanın bir yolu olarak kültürel endüstrileri kullanırlar. Bundan dolayı ulusal kültürel endüstrilerin uluslararası pazarlanmasına destek sağlamak için daha fazla hükümet daha fazla rol oynamaktadır ve diplomasi işi, artık kültürel politikalara bağlı uluslararası forumlara katılmakla ve kültürel yönü olan uluslararası faaliyetlere katılmakla ilişkili faaliyetleri de içermektedir. Böylece daha fazla kültürel faaliyet alanı, uluslararası araçların odağı

haline gelmiş ve teknolojik gelişmeler, kültürel sektörün karmaşıklığına daha da eklenmiştir (Mark, 2008: 36).

Diplomatların ve dışişleri bakanlıklarının çalışmaları, kültürel çıkarları olan ekonomik çıkarları içerecek şekilde genişledikçe, hükümetler yurtdışındaki ulusal imajını ve ulusal bir markayı ulusal ekonomik çıkarları ilerletmek için değerli bir yöntem olarak sunmanın önemine daha fazla uyum göstermeye başladı. Van Ham'ın belirttiği gibi, 'küreselleşme ve medya devrimi her devletin kendisinin, imajının, ününün ve tutumunun – kısacası markasının daha fazla farkında olmasını sağladı (Van Ham, 2001: 3). Bir devletin imajı veya markası artık yatırım çekmek (ekonomik kalkınma ve ulusal ekonomik refahta önemli bir faktör) ve ekonomik refahları için önemli olan birçok ülke tarafından görülen insanları çekmek için diğer ülkelerden öne çıkmanın bir yolunu sunmuştur. Böylece varlıklı göçmenler (ve yurtdışında yaşayan varlıklı vatandaşlar) sadece yatırım değil, girişimcilik becerilerini ve uluslararası pazarlara ve inovasyona bağlantılarını sağlarlar ve yurtdışından gelen öğrenciler ve turistler bazı ülkelerin ekonomilerine önemli katkılarda bulunabilirler (Leonard, Stead ve Smewing, 2002: 9). Ek olarak, bir devletin imajı, itibarı ve markası artık bir devletin 'yumuşak gücünün' önemli unsurları olarak görülür. Riordan'ın belirttiği gibi, "bir ülkenin politik ve sosyal tartışmalarına katılarak, kendi politikalarınızın gelişebileceği entelektüel ve politik ortamı yaratabilirsiniz" (Riordan, 2003: 122).

2.4.3. Kültürel Diplomasi ve Güvenlik

Pennee, kültürel diplomasiinin dış politika ile ilişkisini güvenlik çerçevesi içinde incelemiştir (Pennee, 1999). Ona göre bir ulus devletin dış politikada kültür kullanımı, ulus devletin korunmasında bir etkidir. Zira düşman kavramı, düşmanın kimliğinin nasıl anlaşıldığı ve ifade edildiği ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda Soğuk Savaş'ın bariz düşmanından ticaret savaşlarının sessiz düşmanına geçiş döneminde kültür, devletlerin resmi politikaları için bir sermaye haline gelmiş durumdadır (Pennee, 1999: 195). Bu bağlamda kültür, ekonomi öncülüğüne meydan okuma, egemen devletin egemen sınıfının çıkarlarına hizmet eden bir dünya düzenini kurmaya zorlayan "karşı-hegemonyaya" katkıda bulunma kapasitesine sahip olabilirken aynı zamanda diğer devletlerin baskın sınıflarının da çıkarına hizmet etmektedir (Pennee, 1999: 196).

Belanger, kültür, dış politika ve güvenlik arasındaki değişen ilişkiyi açıklamaya çalışır. Ona göre kültürel diplomasi son yıllarda önemli ölçüde değişti ve artık kültürel diplomasi sadece yurt dışında zaten var olan kültürü teşvik etmeyi ve tanıtmayı gerektirmiyor, aynı zamanda devletin yurtdışındaki kültürel etkisinin güçlendirilmesini ve kısmen UNESCO’nun dil ve kültür çalışmasını teşvik etmeyi de içeriyor (Belanger, 1999: 678). Bu nedenle artık, bir devletin uluslararası kültürel misyonu, ulusal kültürün korunmasında ve geliştirilmesinde, ticaret anlaşmalarında kültürel muafiyet hükümleri aramak veya bir yabancı ortağın telekomünikasyon ağına erişim sağlamak gibi hedeflerle, daha aktif bir rol oynamaktadır. Ülkeler için artık yeni gündem Soğuk Savaş’ın küresel ideolojik savaşından ziyade günümüzdeki küresel ekonomik güçler tarafından yönlendirilen savaşta hükümetin kültür alanına müdahalesinin çerçevesini ve meşruiyetini sağlayacak yeni uluslararası rejimler tasarlamak olmalıdır (Belanger, 1999: 678). Yani küreselleşmenin kültürel yönlerinin etkisi, güvenlik sorununun temelden ve yeniden tanımlanmasını üretmektedir. Basitçe ifade edersek, kültürel iç içe geçmenin neden olduğu güvenlik tehditleri, devlet egemenliğine yönelik tehditler değil (ki, kesinlikle siyasi, askeri, ekonomik ve hatta çevresel alanlarda devletlerin artan müdahaleleri ile bu tehdit vardır), aksine hem gerçek hem de algılanan tehditlerdir (toplumların kimliği, göç, asimilasyon vb.) (Belanger, 2000: 167). Bu bağlamda kültürel iç içe geçmenin neden olduğu tehdit, güvenlik sorunuyla mücadele biçiminde ve devlet güvenliğine karşı toplumsal güvenlik ikilemini yaratır (Belanger, 2000: 167). Böyle bir ortamda topluluğun çıkarları ve kimlikleri artık zorunlu olarak veya doğrudan devletin çıkarları ve egemenliği ile uyumlu değildir. Bu ikiliğin net etkisi, dış politikanın kültürel faaliyetleri bir güvenlik mantığı içinde tasarlayıp uygulaması, kültürü “referans nesne” olarak kabul etmesi gerekecek toplumsal aktörler veya grupların taleplerini karşılaması gerekecek yeni politika geliştirmek zorunda kalması ve artık ordu, ekonomi ve politika gibi daha geleneksel sektörlerdeki referans nesnelere yönelik politikalar için bir araç olmaktan çıkıp kültürün bağımsız olarak değerlendirilmek zorunda kalınmasıdır. Bu bağlamda Belanger, uluslararası politikanın meşruiyetinin geleneksel olarak inşa edildiği terimlere meydan okuyan yeni bir uluslararası kültürel gündemin ortaya çıkmasını önerir. Dış politika, bağımsız bir kimliğin ve kültürün dış politik ifadeyi olarak sunulurken, bu siyasi gerçekliğin politik ve ulusal karakterinin

yeniden birleşmesine katkıda bulunurken küreselleşmeyle bağlantılı kültürel güvensizlik devletten istekler doğurmuş ve kültürün dış politikaya karşı bağımsızlığı sorgulanmıştır (Belanger, 2000: 167). Dolayısıyla dış politika artık sadece yurtdışında ve var olan bir kültürü teşvik etmek ile tatmin edilemez, aynı zamanda bir devletin kültürünü aktif olarak savunmalı ve uluslararası olarak gelişmesini sağlamalıdır. Bu nedenle, devletin bir dış politikayı daha önce kültürel ve politik bir kimliğin ifadesi olarak izlemesi gereğine karşın bunun politik bir araç olduğu bir dış politikaya duyulan ihtiyaç arasında bir gerginlik olması muhtemeldir. Bu gerginlik, özellikle çokuluslu devletlerde siyasi ve kültürel kimliklerin çakışmadığı yerlerde daha güçlü ve daha politik olarak kendini gösterecektir.

Kennedy, 11 Eylül'den sonra New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin kalıntılarının fotoğrafları sergisini incelemiş, bu özel kültürel diplomasi etkinliğinin neo-sömürgeciliğin önerilerini nasıl değerlendirdiğine bakmıştır. Sergi, 2002-2004 döneminde altmış ülke gezmiş ve bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Amerikan kültürel diplomasisinin 11 Eylül Sonrasının ana çerçevesi Amerika'nın hikâyesini dünyaya anlatmak için propagandanın kullanılmasıdır (Kennedy, 2003). Serginin gezisi için seçilen şehirler rastgele seçilmemiş ve genellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine gidilmiştir.

Bu noktalardan hareketle kültürel diplomasinin güvenlik ile yakından ilgili olduğu ve özellikle propaganda faaliyetleri ile ülkelerin imajının artırılarak kendilerinin ve dolayısıyla politikalarının güvenli olduğunu algılatma girişimleri olarak kültürel diplomasi bir araç olarak kullanılabilmektedir.

2.5.Dünyada Kültürel Diplomasi Örnekleri

2.5.1. Amerika Birleşik Devletleri

Ülkelerin kültürel diplomasi hakkında yapılan bilimsel araştırmalar içinde en çok incelenen ülke Amerika Birleşik Devletleri ve onun kültürel diplomasi retorik ve pratiğidir (Arndt, 2005). ABD literatüründe kültürel diplomasi ile kamu diplomasisi arasında benzerlik olsa da tam bir mutabakat söz konusu değildir. Bazıları için bu, kamu diplomasisinin bir unsurudur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Diplomasi Danışma Komitesi, kültürel diplomasiyi 'kamu diplomasisinin bir parçası'

olarak görmektedir (ACPD, 2005). Mulcahy ise kültürel diplomasiyi kamu diplomasisinden (veya bilgi diplomasisi olarak adlandırdığı şeyden) farklı olarak görür; ona göre ancak kültürel programlar kültürel diplomasiyi temsil eder (Mulcahy, 1999: 10). Feigenbaum, kamusal diplomasiden ayrı bir kültürel diplomasi görür: kültürel diplomasi, ‘farklı ülkelerden ve kültürlerden insanların birbirlerini tanımlarını ve anlamalarını sağlayan değiş tokuşları ve etkileşimleri içerir (Feigenbaum, 2001: 8). Bu ikilem, ABD hükümetinin uzun yıllardır (İkinci Dünya Savaşı sırasında, öncesinde ve sonrasında) uluslararası kültürel ilişkilerin amacına yaklaşımı konusunda, Feigenbaum’un terminolojisini kullanarak, kültürel ilişkiler programları (karşılıklı anlayışı geliştirmek isteyen insanlar, sanat sergileri, tiyatro ve müzik performansları vb.) ile hükümetin resmi dış politika retorik ve pratikleri avradındaki devam eden gerilimi de yansıtmaktadır (Mulcahy, 1999: 13). Bu bağlamda ABD’nin kültürel diplomasisinde hükümet desteği, temel olarak 1939’dan İkinci Dünya Savaşı başlangıcından Soğuk Savaş’ın sonuna kadar, savaşın kapsadığı sürenin uzunluğundan dolayı, bilgi ve istihbarat programlarına dayanmıştır (Schulzinger, 1994: 1).

Bununla birlikte Amerika Birleşik Devletleri’nin kültürel diplomasisi, hükümetin bu diplomasi türüne dâhil edilip edilmemesi konusunda bir belirsizlikle karakterize edilmiştir. Ninkovich, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı’nın kültürel ilişkiler konusundaki programlarının ABD dış politikasındaki dışlılar arasında küçük bir çark olduğunu ve öneminin artmış olmasına rağmen diplomatik hiyerarşi sıralamasında düşük pozisyonda kalmaya devam ettiğini belirtmiştir (Ninkovich, 1981: 168 vd.). Bununla birlikte kültürel diplomasi, çoğu Kongre üyesi tarafından hükümetin dış ticaret işi olarak görülmekle birlikte, aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri hükümeti tarafından sanat ve kültüre katılımın oldukça belirgin olduğunu da yansıtmaktadır. Algı, yalnızca ABD’nin savaşta olduğu dönemlerde (Soğuk Savaş dâhil) hükümetin kültürel diplomasiye dâhil olması, barış zamanlarında devlet desteğinin azalması yönündeydi (Cummings, 2003: 12). Bu nedenle, Soğuk Savaşın sona ermesinden bu yana, devlet destekli kültürel ve eğitim programlarına yönelik genel finansman, fondaki büyük artışlara rağmen, 1993-2003 döneminde üçte bir oranında düşmüştür (Mark, 2009: 3).

Amerika Birleşik Devletleri kültürel diplomasisinin iç politik mücadeleden arı olarak kültürel diplomasiye (özellikle sanat sergileriyle ilgili olarak) ortaklaşa destek verilmesini vurgulamak gerekir. Bu eğilim McCarthy yıllarında daha da artmıştır (Coombs, 1964: 153). Coombs, Amerika Birleşik Devletleri dış politikasının eğitim ve kültürel bileşeninin, savaş, yönetimdeki değişiklikler, yeni yasalar, çelişkili felsefeler, bürokratik rekabetler gibi güçlü uluslararası ve yerel baskılar tarafından nasıl şekillendiğini anlatmıştır. Sablosky, ABD'nin kültürel diplomasisini bir dereceye kadar politika tutarsızlığı, örgütsel istikrarsızlık, popüler kayıtsızlık ve politik kırılganlık ile işaretlemiş ve sıkıntı karşısında ısrar olarak tanımlamıştır (Sablosky, 2003). Arndt, ABD'nin yasal ve idari değişikliklerinin kültürel diplomasi üzerindeki etkisini ayrıntılı olarak ortaya koymaktadır (Arndt, 2005).

Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri Soğuk Savaş sonrası kültürel diplomasi hakkında çoğunlukla lehine yazılan eserler, ABD'nin kültürel diplomasiyi ABD'nin ve dış politikasının uluslararası olarak azalan desteğine karşı koymak için bir fırsat olarak görmesine yol açmıştır. Bu bağlamda Amerika Birleşik Devletleri merkezli Sanat ve Kültür Merkezi tarafından yayınlanan bildiri ile Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültürel İşler Bürosu için kültürel diplomasi kaynaklarının artırılması istenmiştir (Centre for Arts and Culture, 2004: 3). Buna paralel olarak ABD eski büyükelçileri Schneider ve Finn gibi yazarlar ABD'nin dış politikasının sınırlarını tanımamasına ve kültürel diplomasisinin etkinliği konusunda, kültürel diplomasinin 'ötekileri kazanma' konusundaki Amerikan projesine gönüllü bağlılığı içermesi gerektiği konusundaki ısrarına rağmen, ABD'nin kültürel diplomasisini "en güçlü silahlarından biri" olarak tanımlamaktadır (akt. Schneider, 2005: 150). Ona göre kültürel diplomasi 'herhangi bir diplomatik araçtan daha etkilidir. Finn, kültürel diplomasi ve kamu diplomasisine ABD tarafından tahsis edilen kaynakları 'kesinlikle yetersiz' olarak açıklar ve yurtdışındaki Amerikan merkezlerinin kapatılması ya da azaltılması durumunda köprüler kuran ve diğer kültürel faaliyetlerin yapılacağı bir yer olarak işlev gören, aynı zamanda yabancılara bir kültürle buluşma yeri sağlayan Amerikan diplomatik varlığının çok zarar göreceğini belirtir (Finn, 2003: 20).

Sonuç olarak Amerika Birleşik Devletleri, liberal politik ideallerin geniş çaplı kavramlarını ve bunların küresel önemini somutlaştırmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde, liberalizm ve demokrasi ile ilgili Amerikan siyasi ideallerinin kapsamı ve önemleri konusunda evrensel olduğuna dair yaygın bir görüş vardır. Woodrow Wilson'ın savaş sonrası barışçıl güvenliği, Milletler Cemiyeti ve uluslararası düzene dayalı demokrasi ve uluslararası yasalar için gündeminde kendine özgü Amerikan fikirleri ve idealleri yansıtılmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Amerikan deneyimine ve liberal ideallerine dayalı olarak ekonomi, politika ve güvenlik organizasyonu hakkında fikirlerini ileri sürdü (Ikenberry, 2019). Devlet-pazar ilişkilerini yeniden kurdu ve ekonominin yönetimi ile eşitlik ve sosyal refah için ulusal taahhütlere yeni yaklaşımlar üretti. Bu programlar - ve ekonomik güvenlik ve piyasaların yönetimi hakkındaki fikirler - Amerikan savaş sonrası kurallar ve kurumlar oluşturma çabalarını genişletti ve 21. yüzyılda liberalizmin modernizasyonu ABD politikalarına yardımcı oldu (Ekbladh, 2011). Böylelikle süreç içerisinde meydana gelen bu gelişmeler, ABD kültürel diplomasisinin en temel bileşenleri haline gelmiştir.

2.5.2. Kanada

Bazı Kanadalı bilim adamları Kanada hükümetinin kültürel diplomasisini incelemiş ve yurt dışında ulusal bir imaj sunulmasının Kanada'nın dış politika hedeflerine ulaşmada oynayabileceği rolü kültürel diplomasi bağlamında ve karşılaştırmalı olarak tartışmışlardır (Vickers, 2004; Potter, 2003). Bu bağlamda Higham, kamu diplomasisinin genel olarak hükümetlerin vatandaşlarını hedef alan girişimlere karşı yabancı ülke yönetimlerini ve halkını etkilemek için yapılanların anlaşıldığını ve medya ilişkilerini, akademik ilişkileri ve kültürel diplomasiyi içerdiğini belirtir. Ona göre kültürel diplomasi ise uluslararası çıkarlara sahip ulusal propagandanın sürdürülmesi amacıyla izlenen tek yönlü bir uygulama olarak tanımlanır (Higham, 2004: 135). Dolayısıyla kültürel diplomasi, bir ülkeyi diğer ülkelerdeki halka ve karar vericilere çekici göstermenin bir yoludur. Model olarak Higham, geniş bir iç kamuoyu yelpazesine ulaşmak için iyi finanse edilen bir ulusal kültürel diplomasi kapasitesinin şart olduğunu ve böylece Kanada'da gelişmiş bir kimlik bilincine ve sosyal uyuma katkıda bulunulacağını belirtir. Zira Higham, sosyal

uyumun federal kültürel diplomasi ile de geliştirilebileceğini; çünkü uygulama ile ortak kültürel inisiyatiflerin Fransız-İngiliz işbirliğine yönelik bir aşama sunacağını öne sürmüştür. Bunun sonucu olarak Kanada, Kanada'nın başkalarına ilginç gelen şeylerini keşfedecek Kanadalılar için de çekici hale gelecektir (Higham, 2004: 140). Böylece küresel homojenizasyon baskılarının dengelenmesine yardımcı olunacak, birey ve toplumların 'kendini ifade etme alışkanlığı' kaybedilmeyecek, yurt içindeki kültür ve sanat toplulukları geliştirilecek ve güçlendirilecek, yurtdışında Kanada'nın "çeşitlilik avantajı" gösterilerek Kanada'daki çeşitliliği daha fazla meşrulaştırılacaktır (Higham, 2004: 140). Higham, Quebec eyaletindeki İngiliz-Fransız sorununun, kültürel diplomasi ile Kanada'nın yurtdışındaki 'ulusal barışçıl karakterini' göstermeye hizmet edeceğini ve 'yurtdışındaki dikkat çekici bu başarısının içeride de anlaşılmasını sağlayacağını öne sürer (Higham, 2004: 141).

Higham'ın görüşüne göre Kanada kültürel diplomasisi, ulusal imajı için bir tema gerektirir. Bu görüntünün, Kanada için nispeten benzersiz olan, ancak hem uluslararası hem de yerel hedefleri destekleyen, Kanada'nın yumuşak gücünü güçlendiren ve sürdüren bir resim olması gerekir. Bu sonuç Kanada'yı turistler ve diğerleri için daha cazip kılmakta ve evdeki olumlu kamu politikasını ve vatandaşların tepkilerini teşvik etmektedir. Uygun bir temanın, çeşitliliklerin idare ve inşa edilmesi için Kanadalı modelinin etkili olacağını düşünmüştür (Higham, 2004: 141). Böylece Kanada'nın kültürel diplomasının uluslararası düzeyde (yerel olarak değil) uluslararası yararlar sağlayacağını belirtir; Kanada'ya yabancı turistler, yatırımcılar ve diğerleri tarafından daha fazla ilgi gösterilmesi ve Kanada'nın kültür endüstrileri için (kitaplar, filmler, televizyon prodüksiyonları, sanatçıların hizmetleri...) daha fazla ihracat üretmesi gibi. Ayrıca bu model, Kanada'nın yumuşak gücünü oluşturmak, Kanada'nın bu modelin barış içinde bir arada yaşama yardımcı olmak ve Kanada'yı çekici kılmak için nasıl kullanılabileceğini gösterir.

Kanada dış politikasını kültürel diplomasi bağlamında inceleyen Saul'a göre Kanada uluslararası arenada ulusal bir imajın teşviki konusunda, imajlarını yansıtmanın başka yolları da olan büyük rakiplerle rekabet eden küçük bir ülkedir (Saul, 1994: 86). Ona göre Kanada'nın yurtdışındaki profili, çoğunlukla kültürüdür. Bu bağlamda Kanada, dünyanın dört bir yanındaki insanları çekebilecek

potansiyelindedir. Bununla birlikte Kanada zaten uluslararası ilişkilerde siyasi ve ya askeri bir oyuncu olmakla ilgili değildir. Bu eksen ise dış politika için büyük bir sorundur. Zira Amerikan politikalarına kendini uydurmaya çalışan ve/veya buna bağımlı olan ülkeler ancak Amerikan politikalarının istediği şekilde uluslararası arenada imajını gösterebilecek ve görünebilecektir (Saul, 1994: 85).

Yurtdışında ulusal bir imgenin yansıması çok önemlidir, çünkü uluslararası toplum açısından ülkelerin siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik manevra kabiliyetleri ülkelerin (kültürel) imajlarından etkilenir. Bu bağlamda imaja bağlı olan uluslararası ticaret açısından, kültürel ihracat “son derece” kârlıdır. Örneğin Amerikan filmleri Amerika’yı ve Amerikan efsanesini satar. Alınan şeyse alkolsüz içecekler, giysiler, arabalar, turizm, teknoloji, eğlence endüstrisi vs.dir. Bu bağlamda Saul, kültürlerini ihraç etmek için her türlü çabayı göstermeyen ulusların kendi kendine yıkıcı hale geldiğini belirtir (Saul, 1994: 85). Buna karşın Kanada’nın ticaret uzmanları ve politikacıları ekonomi için kültürün ne kadar değerli bir araç olduğunu ve rolünün ne kadar önemli olduğunu anlamadıklarını ve kamuoyunun da kültürü sadece bir düşünce bütünü olarak görmesinden dolayı yurtdışında Kanada kültürünün tanıtımının ihmal edildiğini belirtir. Bu noktadan hareketle ticaret, kültürün bir tamamlayıcısıdır, çünkü yabancı bir kültürde Kanada kültürünün yaygın, çeşitli ve erişilebilir varlığı, ticaretin gelişebileceği koşulları yaratır (Saul, 1994: 87).

Saul, dış politikayı tartışırken iç politikanın durumunu görmezden gelmenin imkânsız olduğunu savunur (Saul, 1994: 87). İç ve dış politika arasındaki bağlantının tanınması ve ele alınması gerekmekte, yurtdışında ulusal kültürün tanıtımının ancak ulusal kültürün üretimi ve dağıtımı konusunda yurt içinde uygun şekilde desteklenmesi durumunda gerçekleşebileceğinin savunmaktadır. Kanada kültürü için zaman içinde asıl sorun, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Fransa tarafından kontrol edilen iç pazarın yapılarıyla uğraşmak zorunda kalmasıdır. Kanada’nın yerli kültürel üreticileri, ağırlıklı olarak yabancı üreticilerin egemen olduğu bir iç pazarda faaliyet göstermek zorunda kalmıştır. Örneğin iç pazarın yüzde 4’ünde kendisini finanse etmeye çalışan bir Kanada film endüstrisi vardır ve aktif değildir (Saul, 1994: 88). Ona göre Kanadalı politikacılar tarafından kamu politikası ve özellikle dış politikada

beliren hâkim moda kaderciliktir (Saul, 1994: 90). Saul'un (1994: 100-101) Kanada tarafından yapılması gereken çözüm önerileri arasında;

- Serbest ticaret anlaşmaları yapılması,
- Kanada kültür endüstrisi için ulusal destekle ilgili çelişkileri ele alan ve Kanada'nın kültürel tanıtım çalışmalarını Amerika Birleşik Devletleri dışındaki pazarlara odaklayan kültür politikaları için gerekli fonların artırılması,
- Kültürel koordinasyon komitesi oluşturulması,
- Hükümetin dış politika programlarını belirten bir kitapçık ve yıllık yayımlanması,
- Kanadalı kültürünü yansıtan resimli bir sözlük hazırlanması,
- Ülkeler arası teknokrat değiş tokuşuna odaklanılması,
- Ülkeler arası uzun vadeli ilişkiler geliştirilmesi,
- Kanada'yı ilk elden tanıtılabilmeleri için Kanada'yı ziyaret eden gazeteciler, festival organizatörleri, müze ve galeri müdürleri, yayıncılar vb. gibi insanları desteklenmesi,
- British Council'ın Kanadalı bir versiyonunun kurulması,
- Dışişleri Bakanlığının kültürün tanıtımını ana görevlerinden biri haline getirmesinin sağlanması,
- Diplomat eğitiminde sanat ve kültür çalışmalarının ana kariyer seçeneği haline getirilmesi,
- Her Kanadalı diplomatın kariyerinin en az dörtte birini Ottawa'nın dışında, STK ve diğer kurumlarla geçirmesini ve bunları maddi olarak destekleyecek şekilde tedbirler alınmasının sağlanması,
- Diplomatların gönderildiği ülkenin dilsel ve kültürel becerilere sahip olmalarının sağlanması vardır.

Bu bağlamda Saul, Kanada'nın yurtdışında sunması gereken görüntünün; resmi bir kültür ve dilin bulunduğu kuzey ülkesi, geniş bir yerli nüfus ve benzeri görülmemiş bir ırk ve kültürel köken karışımı (Kanada büyük kuzey ulusu ve dünyanın çok etnikli işbirliğine yönelik bir modeli) olacağına inanmıştır (Saul, 1994: 100).

Kanada’da kültürü ve Kanada dış politikasını incelemek için düzenlenen konferans raporu (CIIA, 2003), ülkenin yurtdışındaki kültürünü teşvik edebilmesi için Saul’un “iç” kültürün desteklenmesinin önemli olduğu iddiasını desteklemiştir. Kanada’nın “derinleşen çok etnik gruptan oluşan karakteri” göz önüne alındığında, Kanada kültürünü yurtdışında teşvik etmek artık en iyi dış politika araçlarından biri haline gelmiştir. Bu bağlamda Kanada’nın yurtdışındaki kültürünün tanıtımında küreselleşmenin olumsuz etkileri dahi bir araç olarak pozitif manada kullanılabilir. Öteki ülkelerdeki kimlik ve kültür kaybını artırabilen ve ‘kültürel çeşitliliği kutlamak’ yerine farklılıkları pekiştirebilecek küreselleşme sonucu ortaya çıkan kimlik temelli çatışmalara Kanada çok kültürlülüğü örnek olarak verilebilecek düzeydedir. Zira Kanada’da homojenizasyon yerine heterojenlik tercih edilmiş ve her kimliğe kendini ifade etme hürriyeti verilmiştir. Bu manada Kanada’nın çok kültürlü karmaşıklığı, dünyadaki her çatışmada çatışmanın tüm taraflarının Kanada nüfusunun bir kısmı tarafından temsil edileceği anlamına bile gelebilir. Bu nedenle Kanada’nın kültürel ve dış politika retoriğinde bu yeni demografik karmaşıklık yansıtılmalı, bu ise Kanada’nın dış politika gelişimine katkıda bulunabilmeli ve ayrıca “yurtiçi ve yurtdışındaki dinamik, karmaşık, Kanada kültürünü” teşvik etmede yer alabilmelidir (CIIA, 2003).

Bu noktalardan hareketle Kanada’nın doksanlı yıllardan günümüze gelen kültürel diplomasi süreci çeşitlilik ve güven üzerine temellenmiştir denebilir. Bu özellikleri ile Kanada, Türkiye’nin kültürel diplomasisi için de önemli bir örnek teşkil etmektedir.

2.5.3. Japonya

Japonya, kültür diplomasisinin özellikle yirmi birinci yüzyılda artan önemine 2004’te Kültür Diplomasisinin Desteklenmesi Konseyi’ni kurmuş ve Konsey 2005’te Japonya’nın yeni kültürel diplomasi vizyonunu yayımlamıştır. Kondo’ya göre (Konseyin kuruluşunun mimarlarından biri) Konsey, Japonya’nın kültürel ilişkilerle dış politikasını yürütmenin takdir edilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Raporda Soğuk Savaş’ın sona ermesinden bu yana, dünyanın ideolojik kutuplaşma çağından, ulusların çekici idealler ve kültürler sunmak için rekabet ettiği bir çağa geçildiğini belirtir. Demokrasinin ve piyasa ekonomisinin yayılması, sıradan vatandaşların kendi

uluslarının yönünü belirlemede daha büyük bir rol oynamasına olanak sağlamıştır. Küreselleşme dalgaları, sınır ötesi büyük ülkelerin fikirlerini ve kültürlerini sınırsızca yaymasına karşın küçük ülkelerin kimliklerini de etkilemiş ve bu etkiyi minimize etme, küresel kültür çeşitliliğini korumak ve geliştirmek için yeni yollar önerme ve küresel barış ve refah için katkıda bulunma görevi yeni Konseye verilmiştir (Kondo, 2005: 36).

Bu iddialı göreve rağmen Konsey, kültürel diplomasinin yürütülmesi konusunda ortaya koyduğu üç ilke, küresel kültürel çeşitliliği korumaya odaklanmak için daha az ve Japonya'yı dünyaya göstermeye daha fazla odaklanmıştır. İlk ilke, Japonya'yı anlamak için bir başlangıç noktası sağlamak amacıyla Japonya'nın popüler kültürde uluslararası itibarının, özellikle de Japon animasyon ve çizgi romanlarda kullanılmasına büyük önem vermektedir. İkinci ilke, Japonya'yı yaratıcı faaliyetler için bir üs olarak kullanan yabancıların sayısını arttırmayı hedefler. Üçüncü ilke uyum ve barış içinde bir arada yaşama üzerine Doğu Asya'ya odaklanan ve Japonya ile yakın komşuları arasındaki diplomatik ilişkileri uzun vadeli olarak geliştirmeyi hedefleyen bir prensiptir (Kondo, 2005: 37). Böylelikle Konseyin çalışmaları, Japon halkına 1990'ların başında başlayan uzun süren ekonomik durgunluk ile azalan özgüvenlerini kurtarmalarına yardımcı olacaktır. Dolayısıyla Konseyin çalışması Japon toplumunu ve ekonomiyi yeniden canlandırabilecek, Japonya'nın takdir edilecek bir ülke olarak uluslararası konumunu geliştirecektir (Aoki, 2005: 34).

2006 yılında yapılan bir konuşmada, Japonya Dışişleri Bakanı, Japon popüler kültürüne odaklanmanın (bu bağlamda ayrıca Japon olmayan izleyiciler için İngilizce kanalı geliştirmek de dâhildir), Japon diplomasisinde var olan desteğin derinliğini aşamalı olarak artırmak için Japonya'yı dünyaya daha kapsamlı ve doğru bir şekilde tanıtmak amacını taşıyacağını açıklamıştır (Aso, 2006: 7). Bakan, popüler kültürün diplomasi üzerinde giderek daha önemli bir rol oynadığını ve bunun sonucunda Japonya'nın diplomasiye yardımcı olmak için popüler kültürü kullanması gerektiğini belirtmiştir. Popüler kültür, Japonya'nın "uzun vadede" rekabetçi marka imajına da katkıda bulunabilir. Bu bağlamda Japonya'nın popüler kültürünün kullanımı (çay töreni, geyşa, Fuji Dağı ve kiraz çiçeği ağacı gibi Japonya'nın mevcut geleneksel imajları ile birlikte çalışacak şekilde), sadece geniş bir alanda değil aynı zamanda

Diplomatların, Japonya'nın diplomasisine yardımcı olmak için de kullanması gereken araçlar olduğunu belirtmiştir. Bakanın, ilan ettiği kültürel diplomasının nihai hedefi, dünyaya Japonlara karşı samimi bir his uyandıran insan sayısını artırmaktır (Aso, 2006: 8).

Katzenstein'a göre Japonya'nın kültürel diplomasisi, Japonya'nın ekonomik yükselişinden hareketle, diğer insanların Japonya'nın benzersizliğini anlama anlayışını arttırma, Japonca dilini öğretme ve yurtdışındaki Japon iş dünyası için istikrarlı bir ekonomik ortam yaratacak bir ekonomik araç olarak hareket etmeye çalışmaktadır (Katzenstein, 2002). Japonya'nın kültürel diplomasisi tutarlıdır ve 1980'lerde bile Japonya'nın benzersizliğini öteki ülkelere göstermek amacını gösterdiğini belirtir. Bu noktadan hareketle idari olarak Japonya dışişleri bakanlığı içinde bulunan Japonya Vakfı, hem Japon dış politikasının yanlış anlamalarına hem de yurtdışındaki Japon iş uygulamalarına ilişkin yanlış anlamalarla mücadele etmek ve Japonya'nın kültürel diplomasisinde sabit bir tema olmaya devam eden izolasyon korkusuyla mücadele etmek için 1972 yılında kurulmuş, 2003'te bağımsız bir idari kurum haline gelmiştir (Katzenstein, 2002: 14). Vakfın öncelikli amaçlarından biri, daha geniş ve esnek bir şekilde işlemlerini sağlayacak bir ortam yaratmak için Japonya'nın dış politikasına katkıda bulunmak ve Japonya'ya karşı çıkan veya reddeden dünyadaki düşünce tarzlarını pozitif olarak etkilemektir (Kentaro, 2004: 1). Japonya Vakfı'nın Asya ile kültürel alışverişlere verdiği destek Japonya'nın Asya'ya duyduğu ilginin önemli bir sembolü haline geldi (Katzenstein, 2002: 16). Bu noktalardan hareketle Japonya'nın, özelde Asya'daki genelde ise dünya çapındaki kültür politikası ve kültürel diplomasisi, Japon kültürünü aktif bir şekilde tanıtmak, kültürel emperyalizme karşı mücadele etmek, Japon çağdaş kültürünü ve yaşam tarzını "yumuşak bir güç" olarak ihraç etmek çerçevesinde ilerlemektedir (Otmazgin, 2012: 60).

2.5.4. İngiltere

İngiliz düşünce kuruluşu Demos'un kültürel diplomasiye ilişkin 2007 Raporu, hükümetlerin kültürel diplomasiyi artık sadece arzu edilebilir bir "ek" değil, zorunlu ve temel dış ilişkiler konusunun bir parçası olarak görmeleri gerektiğini savunmuştur (Bound vd. 2007: 22). Rapor, kültürel diplomasiyi, kamu diplomasisinden farklı

(ancak ondan tamamen ayrılamayacak kadar yumuşak bir unsur olarak) uluslararası ilişkilerin bir yüzü olarak tanımlamıştır. Kültürün ise kamu diplomasisindeki belirgin rolünün kültürel diplomasi olarak tanımlanabileceğini öne sürmüştür (Bound vd. 2007: 65). BBC Dünya Servisi ve British Council gibi “standart” kültürel diplomasi kurumlarına ek olarak, İngiltere Müzesi, İngiliz Kütüphanesi, Doğal Tarih Müzesi, Victoria ve Albert Müzesi, Kraliyet Botanik Bahçeleri, Doğal Tarih Müzesi, Kraliyet Opera Sarayı gibi İngiltere’deki başlıca kültür kurumları İngiltere’nin kültürel diplomasi kaynaklarının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Raporda, kültürel diplomasinin kavramsallaştırılmasında, İngiltere’nin büyük kültürel kurumları (ve küçük bölgesel ve amatör kuruluşlar), İngiltere’nin diplomasisine olan desteğini, bu kurumların kamu hizmeti niteliği ile yaptığı faaliyetlerle İngiltere’nin büyükelçileri olurken, kamuoyunun da yapılan bu faaliyetleri onaylaması ve benimsemesi bu kurumları diplomasi, uluslararası ilişkiler ve kamuoyu arasında değerli bir köprü yapar (Bound vd. 2007: 49). Yazarlar, İngiliz Kütüphanesi gibi bazı büyük kurumların kendi önceliklerini dikkate alan iyi ifade edilmiş uluslararası politikalara sahip olduğunu ve teşvik ettikleri fonların Birleşik Krallık kültürel diplomasisi için uygun hale getirilmesinin sadece istekli olan kültürel kurumlara sağlanmasının gerektiğini savunur. Zira hükümet öncelikleri ile uyumlu çalışmalar üstlenmek bu tür kurumların kültürel veya bilimsel amaçlar için değil İngiltere’nin siyasi araçları olarak hükümetin siyasi hedeflerine hizmet ettiği algısını yaratabilirler (Bound vd. 2007: 22). Raporda, ülkelerin ulusal kimliğinin inşası ve projeksiyonunun önem kazandığı uluslararası ortamda yapılan değişiklikler nedeniyle kamu diplomasisinde kültürün çok daha önemli hale geldiği ve “gelişmekte olan Asya güçlerinin kültürün önemini anladığı ve bilinçli olarak kendilerini yalnızca yabancı hükümetlere değil, aynı zamanda küresel kamuoyuna ve potansiyel ortaklara ve müttefiklere de yansıtmak için bir araç olarak kullandıklarını belirtir (Bound vd. 2007: 17).

Rapora göre İngiltere’nin kültürel faaliyetleri, ülkeler arası uzun süreli ilişkilerin gelişimine katkıda bulunma potansiyeline sahiptir ancak bu kültürel faaliyetin değer düşüklüğüne uğradığı ve kötü koordine edilmeye devam ettiği görülmektedir. Kültür, Birleşik Krallık kamu diplomasisi uygulayıcıları için yeni ve karmaşık bir küresel dünyada en önemli araç olabilir. Özellikle internet gibi herkese

açık bilgi kaynakları internetin, hükümetlerin iktidar yeteneğini altüst etme kapasitesine sahip bir fenomendir. Bu bağlamda kültürel diplomatik faaliyetler vitrin hedef ve görüntüler ile düşünce çeşitliliğini sağlamak, sabit ulusal klişeleri yıkmak, ülkenin siyasi liderleri ve onların politikalarının vatandaşlarca benimsendiğini ortaya koyan bir algı yaratmak hedef olmalıdır (Bound vd. 2007: 26). Siyasi liderlerin görüş ve politikalarının vatandaşların görüşleri ile çelişmesi tehlikesi 2003 yılında Irak'ın işgalini takiben İngiltere'nin yaşadığı bir gerçektir ve bu süreçte itibarî olarak İngiliz kültürü ve diplomasisi zarar uğramıştır.

Raporun yazarları, İngiltere hükümetinin kültürel altyapı finansmanını birkaç nedenden dolayı önemli bir şekilde artırdığını iddia eder (Bound vd. 2007: 44). İlk olarak, İngiltere'nin önemli kültürel kurumları ve dolayısıyla kültür endüstrisi uluslararası olarak saygındır. İkincisi, İngiltere'nin gelecekteki refahı, uluslararası itibar ve imaj için ekonomik açıdan hayati öneme sahiptir. Üçüncüsü, kültürel diplomasi, turizm, kültür ihracı ve kültürel üstünlük isteği ülkeler arasındaki en rekabetçi alanlardır. Sonuç olarak, İngiltere gibi bir ülkenin kültür ve kültürel altyapısını yeterince desteklememesi durumunda bu rekabeti kaybetmesi tehlikesi vardır. Dördüncüsü ise İngiltere gibi geleneksel bir gücün ABD, Çin, Rusya gibi kilit ülkeler ile ilişkilerin değişmesi durumunda İngiltere'nin dünyadaki yerini yeniden müzakere edece tartışma ve anlaşmazlıklarda kültür silahı kilit rol oynayabilir, ittifak ilişkilerini kolaylaştırabilir, yeni ekonomik, siyasi ve askeri bağlantılar kurmaya emin hazırlayabilir (Bound vd. 2007: 50-52). Bu bağlamda İngiltere'nin kültür davranışı Makyavelist görünebilir ve siyasi amaçlar için araç olarak kullanılabilir.

Bu araç bağlamında İngiltere kamu diplomasisinde faaliyet gösteren bir kurul olan British Council tarafından üretilen “İngilizlik” söylemleri gibi kültürel çekiciliği vurgulayan politikalar “yumuşak” güç fikri ile ilişkilidir. British Council'in belirttiği hedef, İngiltere'deki ve diğer ülkelerdeki insanlar arasında karşılıklı olarak faydalı ilişkiler kurmak ve İngiltere'nin yaratıcı fikirlerini ve başarılarını takdir etmektir. Böylelikle British Council ulusal kimliğin korunmasında devlet ile sivil toplum arasındaki ilişkiyi sağlamlaştıran bir etkidir. Bununla birlikte British Council bir bakıma sömürgecilik sonrası giderek daha fazla küresel dünyaya odaklanan İngiliz

emperyalizminin bir mirasıdır (Ichijo, 2012: 91). Dolayısıyla kültürel diplomasi İngiltere örneğinde bir hegemonya aracı olarak kullanılabilir.

2.5.5. Kültürel Diplomasinin Gelişiminde Karşılaştırmalı Ülke Örnekleri

Bazı yazarlar, genellikle uygulamadaki kilit yönleri ve eğilimleri açıklamak amacıyla, kültürel diplomasinin karşılaştırmalı analizlerini yapmışlardır. Fox'un kültürel diplomasi uygulayıcılarını ele aldığı raporu, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Fransa, İngiltere ve Almanya'nın kültürel diplomasindeki dile odaklanmıştır. Fox, kültürel diplomasinin tanımlanmasının bu kadar zor olmasının sebebinin, diplomasi ve kültür gibi iki tartışmalı kavramdan kaynaklandığını belirtir (Fox, 1999). Halkın diplomasisi ve kamu diplomasisi gibi yeni diplomasi terimleri ortaya çıkmış ve bunların her biri farklı derecede bir kamu profili ve devlet kurumu katılımı ifade etmiştir. Fox için kültürel diplomasi terimi, devletin yurtdışındaki imajını yansıtmada işinde “ne ölçüde olursa olsun” yer alması anlamına gelir. Fox, kamu diplomasisi terimini kültürel diplomasi ile birbirinin yerine kullanır ve kültürel ya da kamu diplomasinin müttefik kazanma ve toplumları etkileme işi olduğunu belirtir (Fox, 1999: 2). Bununla birlikte British Council ve Goethe Enstitüsü gibi kurumlar, vergi gelirinden elde edilen merkezi fonlara güvendikleri sürece bağımsızlıklarının imkânsızla yakın olacağını belirtir (Fox, 1999: 3).

Williams'ın Kanada ve Avustralya'nın uluslararası kültürel programlarını karşılaştırmalı olarak incelediği çalışması, kültürel diplomasinin uluslararası kültürel ilişkiler ile ilişkisinin ve kültürel diplomasi ile dış politika hedefleri arasındaki bağlantının bir analizini sunar. Williams, başlangıç noktası olarak Kanada'nın 1980'lerin başlarında kültürel politikasını inceleyen bir federal komite raporuna yaptığı bir yorumda Kanada'nın dışişleri bakanlığını dış politikadaki siyasi kaygıların “uluslararası kültürel ilişkilerin zararına” izin vermekle eleştirmiştir. Uluslararası kültürel ilişkiler, kültürel politika hedeflerine (otonomist yaklaşım) ulaşılmasını kolaylaştırır; buna karşılık kültürel diplomasi (yardımcı yaklaşım) dış politika hedeflerine ulaşılmasının kolaylaştırılması amacını taşır. Her iki formun da ortak unsuru, kültürel ajanların kazanımları yoluyla bir toplumun diğeri tarafından anlaşılması ve takdir edilmesidir (Williams, 1985: 84). Yardımcı yaklaşımda kültürel diplomasi, kültürel programların önceliklerini, stratejik veya ticari üyelikleri

güçlendirmek ya da potansiyel bir rakiple karşılaşınca öteki toplumların ve devletlerin kendisini seçmesi ve sempati beslemesi için gerekli önlemleri almak veya etkili fikir liderlerine veya karar vericilere eşgüdümlü bir itirazda bulunmak gibi kriterlere dayalı olarak dış politika değerlendirmelerinden büyük ölçüde etkilenir (Williams, 1985: 86).

Chartrand, uluslararası kültürel ilişkiler konusundaki on dört ülke anketinde (on dört ülkenin yalnızca on tanesinin ankete tamamen veya kısmen cevap verdiği bir anket), kültürel meselelerin içsel bir meseleden ulusal kimlik, egemenlik ve hayatta kalmayı içeren bir dış güvenlik sorusuna evrildiğini iddia eder (Chartrand, 1992: 134). Kültürel mal ve hizmetlerin temel bir özelliğinin değer taşıyıcıları oldukları ve bunun kültürel egemenlik konusundaki tartışmalar nedeniyle önemli olduğunu belirtir. Bu tartışmanın bir tarafı, bölgesel kimliğin farklı bir değerler dizisine dayandığını ve homojenleştirici, standartlaştırılmış bir küresel kültürün etkisinin karşılanmasında önemli olduğunu, tartışmanın diğer tarafının yeni iletişim ve bilgi teknolojisi ile iletilen refah ve özgürlük gibi insani değerlerin evrenselliğini savunduğunu belirtir. Chartrand uluslararası kültürel ilişkileri, bir milletin sınırları içinde yürütülen veya yönetilen geniş bir faaliyet yelpazesi (spor, sanat, akademi vs.) içeren ulusal bir dış politika aracı olarak tanımlamaktadır(Chartrand, 1992: 138).

Genel olarak bakıldığında Fransız sanat ve entelektüel üstünlüğü, kültürel diplomasinin ekonomik ve ticari sonuçlarını ele veren önemli bir donedir. Zira Fransa; moda, mücevher, şarap, gıda ürünleri ve en önemli dünya turizm destinasyonlarından biri olarak turizm için uluslararası pazarlara dönüşmüş bir kültürel diplomasi mantığına dayanır (Higham, 2004: 137). ABD'nin kültürel diplomasine yönelik motivasyon, büyük ölçüde, özel girişim üstünlüğü modeli olan demokratik kapitalizm modelini gösterme arzusundan kaynaklanır. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana Japonya'nın kültürel diplomasinin misyonu, kapalı ve kesinlikle geleneksel bir toplumun aşırı titiz bir görüntüsünden kaçmayı, "Batılı" teknolojiler, batılı tasarım, kültürler ve sanat ile kendini göstermeyi hedefler. Dolayısıyla Japonya'nın kültürel diplomasisi, hem Japon toplumunu değiştirmeyi hem de Japon gururunu arttırmayı hedefler. Avustralya'nın en önemli kültürel diplomasi olaylarından biri olan 2000 yılında Sydney'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları, Avustralya'nın özgüven, coşku ve enerji üçgeninde küresel bir odak olacak milli stilini hedefler (Higham, 2004: 138).

Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası kültürel diplomasisi, hırpalanmış imajının rehabilitasyonu ile ilgilidir ve ulusal büyüklük imajından ziyade normallik imajını geliştirmeyi amaçlar (Katzenstein, 2002: 2-10). Almanya'nın dış kültür politikası 1970'lerdeki yoğun işçi alımı ve göç sonrasında değişim geçirmiştir (Werz, 1992: 246). 1990'larda Almanya'nın dış kültür politikası odağı Alman birliğinin konsolidasyonu ile Almanya'nın dış kültür politikasını değiştirmiştir; bu dönemden önceki sosyalist Alman milli kültürü yurtdışında iz bırakmamış ve Duvarın yıkılmasından sonra ise Batı dünyası ile adapte olan bir kültürel diplomasi anlayışı benimsenmiştir. Bununla birlikte günümüzde ise İngiltere uluslararası düzeyde dünya çapında bir bilgi ekonomisi (British Council, 2018; Durrer, Miller ve O'Brien, 2017), Avustralya zengin ve çeşitli kültürlerle sahip istikrarlı, gelişmiş, hoşgörülü bir ulus (Klein, 2016), Singapur ise çok kültürlü, kozmopolit ve canlı bir şehir devleti olarak görülmeyi arzu etmektedirler (Matondang, 2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE ve KÜLTÜREL DİPLOMASİ

3.1. Türkiye’de Kültürel Diplomasi

3.1.1. Türkiye’nin Kültür Yapısı ve Özellikleri

En eski Türk kavmi Çinlilerin Hiong-nu adını verdikleri kavimdir. Bu kavim M.Ö. 3. yüzyıl ile M.S. 2. yüzyıl arasında Çin seddinden Batı Türkistan’a kadar uzanan yerlere hâkim olmuştur (Sümer, 2017: 215). En eski ve devamlı topluluklardan biri olan Türkler yaklaşık dört bin yıllık mazileri boyunca Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarına yayılmış büyük bir millettir. “Türk” kelimesini Türk devletinin resmi adı olarak ilk kullanan teşekkül Gök-Türk İmparatorluğu’dur (552-744). Millet ve devlet adı olarak “Türk” kelimesi ilk defa; Çin’de Chou sülalesi yıllığında (557-579), Batı’da Bizanslı tarihçi Agathias’ın eserinde, Arapçada Cahiliye devri şairi Nâbigat’uz-Zubyânî’nin Divan’ında ve Slavcada 12. asır ilk Rus kroniğinde zikredilmiştir. Coğrafi olarak “Türkiye” tabirine ilk defa Bizans kaynaklarında rastlanmaktadır (Kafesoğlu, 2012: 41-45). İktisadi nedenler, kuraklık, kalabalık nüfusun ihtiyaçları, otlak darlığı, verimsiz bozkırlar, iklim koşulları gibi çeşitli nedenlerden dolayı yüzyıllar boyu yer değiştirmek zorunda kalan Türkler, bu süre zarfında kaldıkları toprakların kültüründen etkilendikleri gibi geçtikleri yerlere kendi kültürlerini de bırakmışlardır (Yıldırım, 2018: 226).

Yerleşik hayata geçiş faaliyetleri olan ziraat ve ticareti dönemlerinin çok ilerisine götüren Gök Türklerin ardından Türk âleminin en büyük ve kültürlü kavimlerinden olan Uygurlar, İslamiyet’in benimsenmesine önyak olan Karahanlılar ve Anadolu’yu yurt yapan Türkiye Türklerinin atası Oğuzlar; devlet teşkilatı, askeri düzen, içtimai hayat, iktisat, mimari, ilim, tasavvuf, edebiyat, müzik gibi alanlarda Türklerin sahneye çıkışlarından bu yana sürdürdükleri ve İslamiyet’le harmanladıkları köklü bir kültür yaratmışlardır. Tüm bu kültürel yapı ve eserler 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu ile zenginleşerek geniş topraklar üzerinde yaşama şansı bulmuştur (Sümer, 2017: 217).

Şu an içinde yaşadığımız Türk kültür yapısı binlerce yıl süresince; coğrafi koşulların sunduğu imkânlar, göçler, yerleşik yaşam, savaşlar, kazanılan-kaybedilen

topraklar, devlet teşkilatlanması, askeri güç, ticari yapılanma, dinsel öğeler, farklı etnik yapılar, dil, tarihi yapılar, estetik (edebiyat, müzik, tasavvuf) gibi çok farklı öğelerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yüzyıllar süren göçlerin ardından jeopolitik öneme sahip, Yunan, Sümer, Hitit, Urartu, Mezopotamya, Roma, Pers, Bizans gibi antik medeniyetlerin buluşma noktası olan Anadolu topraklarını kendine yurt edinen Türkler tüm bu medeniyetleri harmanlayarak, kaynaştırarak kendine köklü bir kültür yaratmıştır. Dünyanın ilk güçlü ve gelişmiş medeniyetlerinin yanı sıra farklı din ve inanışlar da Anadolu topraklarının ve insanının kültürünü, kimliğini şekillendirmiştir. Bugün medeniyetler beşiği olarak anılan, üç kıtayı birbirine bağlayan Türkiye, Doğu-Batı sentezinde kendine çok yönlü bir kimlik yaratmıştır (Yıldırım, 2018: 227).

Kültürün ve toplumun temel özelliklerinden olan “değişim” Türk kültürünü ve kimliğini de zamanın akışına bağlı olarak değişikliklere zorlamaktadır. Yetişgin’in dile getirdiği gibi (2007: 60-61) son asırlarda Batı ile olan yakın ilişkileri ve batılılaşma hareketleri sonunda Türk kimliği daha yeni medeniyetlerin izlerini taşıyacak şekilde yeni etkilere maruz kalmıştır. Tüm bu etkileşimlerde ve gelişmelerde kendine yakışan özlüğünü ve ayrılığını da korumasını bilmiştir ki güçlü bir Türk kimliği giderek küreselleşen dünyada varlığını daha fazla hissettirmektedir. Özellikle Soğuk Savaş’ın sona ermesi ile modern Türk kimliği, hem Kafkaslar ve Orta Asya ve hem de Orta Doğu’da kendisi ile tarihi, etnik yapısı ve dinî bağları olan toplumların etkilenmesinde, bu yolla büyük bir Türk kültür ve medeniyet bölgesi yaratılmasında önemli bir potansiyele sahip görünmektedir.

İngiliz kültürü İngiltere’de, Japon kültürü Japonya’da, Fransız kültürü ile de Fransa’da filizlenen ve gelişen bir kültür anlatılmaktadır. Oysaki Türk kültürü belirli bir coğrafya ile sınırlandırılması mümkün olmayan, Türklerin göçüp yerleştikleri ve devlet kurup egemen oldukları ülkelerin tümünü kapsamaktadır. Türkiye coğrafyasına sığmayan bu kültür ilk kavimlerin sahneye çıkışından günümüze kadar yerleştikleri, yaşadıkları bugün de yaşamakta oldukları yerlerde yarattıkları ve etkinliğini sürdüren bir kültürdür (Turan, 1990: 51).

Bir kültür bileşkesi olan Türk kültürünün geneli ise üç kaynaktan oluşmaktadır (Turan, 1990: 54): Orta Asya, Komşu Ülkeler (Çin, Hindistan vb.) ve İslam (Arap, İran). Türk kültürü zamanla üçlü bir bileşke niteliğini kazanmasına karşın Türkiye

kültürünün etkileşim kaynakları değişmiş ve dördüncü bir bileşkeyi bünyesine katmıştır. Orta Asya'dan getirilen öz, İslamiyet'le birlikte yeni bir görünüm kazanmış, göç edilen Anadolu'da karşılaşılacak kültürler bu değişimi genişletmiştir. Sonrasında başlayan Haçlı Seferleri, İstanbul'un fethi, Rumeli'ye yerleşim Türkleri Avrupalılarla tanıştırmıştır. Zamanla Batı örnekli düzenlemeler, Batı kültürü etkisini artırmış ve yıllar içinde hızlanmıştır. Bugün Türkiye Cumhuriyet'inde varlığını sürdüren Türk kültürünü oluşturan dördüncü bileşkeyi Turan, Türkî kültürü (Orta Asya), İslam kültürü (Arap, İran), Anadolu yerli kültürü ve Batı kültürü şeklinde sıralamaktadır. Tek bir coğrafyadan oluşmayan Türk kültürü, bu bileşkenin tarihi, kültürel, coğrafi, sosyal dokuları ile yoğurularak meydana gelmiş köklü ve zengin bir kültürdür (Sümer, 2017: 232).

21. yy.da tüm dünya önüne geçilmez bir hızla değişmektedir. Geçtiğimiz yüzyıllarda toplumsal davranışlar, görüşler, fikirler, yenilikler on veya yüz yıllar sonra başka bir ülkeye veya topluma ulaşırken, bugün değişim dünyanın büyük bir kısmında neredeyse eş zamanlı gerçekleşmektedir. Kültür durağan değildir, dinamik öğeler aracılığıyla kendini yeniler, geliştirir. Türkiye ve Türk kültürü de kültürün genel değişken yapısına paralel olarak bu etkileşim ve değişimden payını almaktadır.

Küreselleşmenin temel ayaklarından ve araçlarından biri olan iletişim teknolojisi ve onun bir sonucu olan medya, yeni kültürlerin tanınmasında, yaygınlaşmasında baskın bir role sahiptir. Kültürleşme süreçleri neredeyse gerek klasik, gerek dijital medya karşısında yaşanır hale gelmiştir. Küreselleşme ekseninde ticaret, uluslararası ilişkiler, siyaset, hukuk, toplumsal yaşam farklı ölçülerde, biçimlerde değişime zorlanmaktadır. Tüm bu değişimler diğer toplumsal olgular gibi kültürü oluşturan öğeleri de değişime itmektedir. Örneğin gelişen teknoloji sayesinde hemen her dile yeni kavramlar eklenmektedir. Zaman içinde Türk kültürünü belirleyen değerler, normlar, sosyal öğeler form değiştirmiştir ve değiştirmeye de devam etmektedir.

3.1.2. Türkiye'nin Kamu Diplomasisi

Jeostratejik konumu ve uzun bir tarihi geçmişi olan Türkiye, her zaman uluslararası politikada dikkate alınması gereken bir ülke olmuştur. Türkiye

Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, ülke imajını yansıtmak için çeşitli iletişim şekilleri kullanılmıştır. Askeri darbeler, Kıbrıs ve AB üyelik süreci gibi dış politika kaygıları nedeniyle Türk demokrasisinde yaşanan aksaklıklar da yabancı ülkelerle daha etkin bir iletişim politikası gerektirmiştir. Bu nedenle Türkiye, kendi lehine küresel kamuoyunu şekillendirme amacıyla, hükümet ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla dış politika mesajlarını iletmek için sayısız araç kullanmaktadır. Türkiye'de her ne kadar 1990'lı yıllarda kamu diplomasisinin bazı erken örnekleri bulunabilse de profesyonelleşmiş kamu diplomasisi çabaları ancak 2000'lerden sonra Türkiye'nin artan bölgesel rolü ile ivme kazanmıştır (Sancar 2015: 13-42). Bu bağlamda Türkiye'nin kamu diplomasi çatısı altında aktörlerini, araçlarını ve ulusal markalarını tartışmak hedeflenmiştir

Türk kamu diplomasisi, büyük ölçüde ülkenin ulusal imajına ve dolayısıyla ulus markasına yoğunlaşmıştır. Türkiye'nin markasının yaratılması ve sürdürülebilirliği iki yönlü olmuştur. Türkiye'nin resmi kamu diplomasisi genç cumhuriyetin ilk günlerinde ortaya çıkmıştır. Bu kimlik temelli kamu diplomasisi, Türkiye'nin iletişim faaliyetlerinin ilk katmanıdır. Osmanlı Devleti'nin çöküşünün ardından, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası kamuoyunu şekillendirmek için mesajlarını ve yeni kimliğini aktarması gerekiyordu. Bu bağlamda, Mustafa Kemal Atatürk'ün siyasal sistemdeki, eğitimdeki, kadın haklarındaki, yasal ve ekonomik sistemdeki reformları, Türkiye'nin yeni kimliğinin ana unsurlarıydı ve ayrıca resmi kamu diplomasisi faaliyetlerine de ilham verdiler (Melissen, 2007: 3). Bu erken dönemden sonra, Türkiye'yi modern Batı'ya yerleştirmek ve ülkeyi Soğuk Savaş'ta büyük bir Batı müttefiki olarak yeniden kimliklemek için sayısız iletişim yöntemi kullanılmıştır.

Türkiye'nin kamu diplomasisinin ikinci katmanı politiktir. Günümüzde Türkiye, benzersiz jeostratejik konumu, kültürel ve tarihi geçmişi nedeniyle sayısız yumuşak güç avantajına sahiptir. Türkiye'nin çağdaş dış politika sorunları, uluslararası izleyicilere ulaşma konusunda titizlikle iletişim kurma çabaları gerektirmiştir. Siyasi kamu diplomasisi faaliyetlerinin büyük bir kısmı olumsuz tanıtımdan veya tanıtım eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'nin ulusal markaları yoktur. Türkiye'nin AB üyeliği konusunda, ülkenin ulusal markası için karmaşık bir

konumlandırma ikileminin altı çizilmektedir (Kemming ve Sandıkçı, 2007: 38). Aynı yörüngede Türkiye, hem insani hem büyük bir bağışçı hem de kendisini insani ilkelere yönlendirilen ahlaki bir ülke olarak tanıtmada konusunda yerli ve uluslararası imajını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Türk hükümet ve sivil toplum kuruluşları bu hedef doğrultusunda sayısız kamu diplomasisi faaliyeti aracılığıyla çeşitli bölgelerle ilgilenmektedirler.

Bu noktalardan hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi, Balkanlar, Orta Doğu ve Kafkaslardaki genişleyen yumuşak gücüne dayanmaktadır (Kalın, 2011: 5). Türkiye yeni bölgeler ve yeni ortaya çıkan oyuncularla ilgilenirken eski müttefikleri ile ilişkilerini sürdürdüğü için, bölgesel ve küresel bağlamlarda yumuşak güç ve stratejik iletişimin çeşitli unsurları için yeni kapasiteler geliştirmektedir. Kültürel değerleri, tarihi mirası ve coğrafi avantajlarıyla Türkiye, yumuşak güç konusunda büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Kültürel diplomasi, değişim diplomasisi, vatandaş diplomasisi, insani diplomasi, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçasıdır. Bu çeşitliliğe ve görünüşte geliştirilmiş yumuşak güce rağmen, Türkiye'nin kamu diplomasisi halen devam eden bir çalışmadır. Bununla birlikte, çok sayıda izleyiciye ulaşma gerekliliği, Türkiye'nin kamu diplomasisi paydaşlarının dağınık çerçevesi ve büyük bir kamu diplomasisi stratejisinin olmayışı nedeniyle Türkiye'nin kamu diplomasisi zayıflamaktadır. Daha da önemlisi, bazı aktörlerin politik katılımının derecesi güvenilirliğini baltalamaktadır. Bu eksikliklere rağmen, Türkiye'nin kamu diplomasisi aktörlerinin çeşitliliği ve işbirlikçi çabaları, önümüzdeki birkaç yıl içinde kamu diplomasisi çerçevesinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Bu bağlamda Türkiye'nin kamu diplomasisinde yer alan aktörleri incelemek önemlidir.

3.1.3. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinin Aktörleri

Türkiye, son birkaç on yılda savaş benzeri durumlara karışmamıştır. Bu nedenle, kamu diplomasisi çerçevesi, Türkiye'nin barış zamanı konumunu genişletecek ve mümkün olduğunca proaktif davranacak şekilde hazırlanmıştır (Sancar, 2015: 15). Türkiye'nin kamu diplomasisi aygıtı, kurumlarını olduğu kadar demokratik deneyimini de kapsar (Kalın, 2011: 9). Bu tecrübe, ülke imajının son on yılda yansıtılma şeklidir. Eski Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Türkiye'nin yumuşak

gücünü dış politika araçlarının önemli bir bileşeni olarak nitelendirmiştir (Vural, 2011: 33). Bu çerçevede, Kalın'a göre dünyaya yeni bir hikâye anlatan ve uluslararası kamuoyunu şekillendiren Türkiye'nin tarihi ve coğrafi mirası bu faaliyetlerin içeriğini belirler. Adalet, paylaşım, meşruiyet, temsilde eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik, farklılıklara saygı, erdemli toplum, din ve vicdan hürriyeti, insan haklarına saygının korunması ve temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvencesi, Türkiye'nin yeni toplumunun bileşenleridir (Kalın, 2010: 64). Türkiye bu yeni vizyona ulaşmak için stratejik iletişim kullanır. Kamu diplomasisi oyuncularını, Türkiye'nin hikâyesini ve ulus markasını yansıtmakta stratejik iletişim kullanırlar.

Bu noktadan hareketle aktörler ve kamu diplomasisi faaliyetlerindeki rolleri daha ayrıntılı analiz edilecektir. İlgili analizlerde belirtilen kurumların resmi internet sitelerinde kamuoyu ile paylaştıkları bilgilere *olduğu gibi* yer verilecektir. Zira böylelikle hem resmi kurum misyonu tespit edilecek hem yanlış veya yanıltıcı yorumlardan uzak kalınarak objektivite artırılacak hem de bu çalışma ile ortaya konan model için objektif bir karşılaştırma verisi olarak kullanılacaktır.

3.1.3.1. Başbakanlık Kamu Diplomasi Ofisi/Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

Başbakanlık Kamu Diplomasisi Ofisi 2010 yılında kurulmuş ve 2018 yılında kamu diplomasisi faaliyetleri Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütülmeye başlanmıştır (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2019).

Kurumun temel amacı, Türkiye'yi uluslararası alanda tanıtmak ve güvenilirliğini artırmak için kamu kurumları ve STK'lar arasındaki koordinasyonu sağlamaktır. Temel vizyon; “ulusal ve uluslararası kamuoyları, karar alıcı aktörler ve medya ile derinlikli ve çok yönlü ilişkiler geliştirmek; iletişimin tüm araç ve yöntemleri ile Türkiye'nin her alanda nitelikli temsilini sağlamak ve bu doğrultuda “Türkiye markasını” güçlendirmektir”. Temel misyonu ise “Türkiye'nin tüm kurumlarını kapsayıcı, ortak dil anlayışını merkezine alan, ulusal ve uluslararası düzeyde bütünlüklü bir iletişim stratejisi oluşturmak ve iş süreçlerini bu temelde yürütmek; Türkiye'nin politikalarını, uygulamalarını ve yaklaşımlarını planlı, sürekli

ve etkin bir biçimde kamuoylarına ve muhataplarına aktarmak ve farkındalık yaratmak; medya ve düşünce dünyasını yakından izlemek, değerlendirmek ve ilgili makamları ve kamuoylarını bu çerçevede bilgilendirmek; basınla ilişkileri düzenlemek/geliştirmek; basın mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırıcı adımlar atmak ve basının gelişimine katkıda bulunmak; millet-devlet iletişiminin etkin yönetimi için gerekli çalışma ve düzenlemeleri yapmak ve yürütmektir”.

Kurum kendini şu şekilde ifade etmektedir: 24 Temmuz 2018 tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan ve hizmet vermeye başlayan, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, ülkemizin en yeni kurumları arasında yer almaktadır. ‘Türkiye markasını güçlendirmek’ hedefiyle yola çıkan Başkanlık, bütünlüklü bir iletişim stratejisi ile devletimizin tüm kurumları ile koordineli iletişim çabaları sürdürmekte; ülkemize değer katan diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Varoluşun kalbinde yer alan iletişimi gerçekçi, sürdürülebilir ve sağlıklı bir zeminde yürütme bilinciyle ulusal ve uluslararası kamuoyları ile her düzeyde anlama, anlatma, anlam ve değer katma çabaları, Başkanlığın temel faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda düşünülmesi gereken Türkiye’nin her alanda nitelikli temsili, 2023 hedeflerine güvenle ilerleyen ülkemiz için hayati öneme sahiptir. Dolayısıyla Başkanlık, ‘Yeni Türkiye’nin ilerleyişine ve anlaşılmasına ivme kazandıracak bireysel ve kurumsal düzeyde temsil gücümüzü artırmaya yönelik hizmetleri öncelemektedir. Ülkemizin harcını oluşturan her bir vatandaşımızın soru ve sorunlarının hızlı çözümü için devlet-millet ilişkisinin etkin ve nitelikli hale getirilmesi ve uygulanması, İletişim Başkanlığının bir diğer önemli sorumluluk alanını ifade etmektedir. Yalnızca soru ve sorun çözümü değil aynı zamanda fikir ve düşünce paylaşımını da kapsayacak bir iletişim bağlamı, sorumluluklarımız arasındaki bu akışın ana damarını oluşturmaktadır. Yerel, ulusal ve uluslararası medya pek çok açıdan Başkanlıkla ilişkili bulunmakta; çalışma alanları kesişmektedir. Uluslararası medya ve düşünce kuruluşlarının yakından takibi, çıktılarının değerlendirilmesi, analizi, raporlanması ve duyurulması, basın kartı ve akreditasyon gibi rutin işlemlerin ve bu süreçlerin geliştirilmesinin yanı sıra; meslek mensuplarının eğitimleri, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve kitle iletişim araçlarında eğitici, öğretici, ufuk açıcı içeriklerin

artırılmasına dönük çabalar Başkanlık tarafından yürütülmektedir. Sahada olmak ve sahadan yol almak ilkesince yukarıda ifade edilen alanların ve diğer tüm çalışmalarımızın etkin yönetiminde, kamu kurumları, ulusal ve uluslararası medya, iş dünyası, sivil toplum örgütleri, akademi ve düşünce kuruluşları gibi pek çok organizasyon ile ortak çalışmalar yürütmenin ana ilkelerimiz arasında olduğu da belirtilmelidir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2019).

Kurum, üç ana alanda faaliyet göstermektedir: üniversite programları, siyasi iletişim faaliyetleri ve medya tanıtım faaliyetleri. Bu faaliyetler hem yabancı toplumu hem de yerli halkı hedef almaktadır. Üniversite programları arasında kamu diplomasisi panelleri, dış politika tanıtım programları, dış politika atölyeleri ve gençlik programları bulunmaktadır. Dış Politika Geliştirme Programları, farklı segmentler arasında bir ilişkiler ağı kurmak ve diyalog için zemin oluşturmak amacıyla dış politika ve ilgili alanlardaki öğrencileri lisansüstü, lisansüstü ve doktora düzeylerinde, Türk dış politikasını şekillendiren akademisyen ve uzmanlar, kurumlar ve karar vericiler ile bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Son olarak, üniversite programları ayrıca topluluklar arasında uzun süreli ilişkiler kurulmasında değişimi amaçlayan gençlik programlarını da içerir. Kurum tarafından yürütülen tüm üniversite programları, öğrencilere Türk dış politikasını ve kamu diplomasisi stratejilerini anlama konusunda fikir vermeyi amaçlamaktadır. Üniversite programları gelecekteki diplomatlara rehberlik etmeyi amaçlayan halkla ilişkiler olarak kabul edilebilir.

Siyasi iletişim faaliyetleri, Kurum çalışmalarının bir başka parçasıdır. Yurtdışındaki toplantılar, Türkiye’de çalışan yabancı araştırmacıları ve uzmanları Türkiye’den gelenlerle bir araya getirmeyi ve aralarında bir bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Toplantılar, ev sahibi ülkenin önde gelen düşünce kuruluşları ile düzenlenmiştir. Program çerçevesinde iki ülke arasındaki ilişkiler tartışılmakta ve bu ilişkileri ilerletmenin yolları için görüş alışverişinde bulunulmaktadır. Bu tür programlar çok sayıda ülkede yapılmıştır.

Kurumun medya tanıtım faaliyetleri, Türkiye’nin yabancılar tarafından algılanmasını yönetmeye öncelik vermesi ve medya ilişkilerinde uygulanacak strateji açısından önemlidir. Gazeteciler Programı, yerli ve yabancı gazeteciler arasında ikili alışverişlere izin vermektedir. Program kapsamında sayısız ülkeden gazeteciler

Türkiye’yi ziyaret etmiştir. Büro tarafından yürütülen bir diğer önemli medya ilişkileri etkinliği, Türkiye’de yer alan uluslararası medya temsilcileriyle buluşmadır. Bu program doğrudan bir iletişim hattını kolaylaştırmak için yabancı medya temsilcileri ile Türk yetkilileri düzenli olarak bir araya getirmektedir.

Kurum tarafından kullanılan bir diğer araç ise kültür ve tanıtım faaliyetleridir. Bu etkinlikler kapsamında belgeseller ve konserler gibi faaliyetler desteklenmektedir. Kurum ayrıca sosyal medya aracılığıyla dijital diplomasiyi kullanmaktadır. Bir Türk Twitter hesabı @iletisim, bir İngilizce Twitter hesabı @Communications, bir Rus Twitter hesabı @kommunikatsiya ve bir içerir. Kurum ayrıca Facebook, Instagram, YouTube ve Flickr hesabına sahiptir. Bununla birlikte, tüm dijital medya kanallarındaki takipçi sayısı düşük kaldığı için daha geniş bir kitleye ulaşmak adına istenen sonuçlar alınamamaktadır.

Kamu diplomasisi, Türkiye’de hala oldukça yeni bir konsepttir. Belki de resmi devlet kurumlarında son zamanlardaki eklenmesi nedeniyle, kamu diplomasisi, iç hedef kitleye yönelik bir halkla ilişkiler amacıyla kullanılmaktadır. Bu yanlış algı, belki de ofisin en önemli kusurudur. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığı yerine Cumhurbaşkanlığı ile olan ilişkisi, kurumsal kimliği konusunda eksikliğine sebep olmaktadır. Bu bağlamda tamamen bürokratik veya politik bir kurum olduğu eleştirileri yanı sıra, kurum kendi faaliyetlerini yerine getirmede operasyonel zorluklarla karşı karşıyadır. Ofis için en büyük önem ve acil endişe, tutarlı, uzun vadeli bir stratejinin olmaması ve yurtiçi halkla ilişkiler anlayışından yeni yeni kamu diplomasisine geçilme sürecidir. Yeni bir Türk kamu diplomasisi için yol haritası çizme sürecini kolaylaştırmak için, kurumun örgütsel yapısının özenle oluşturulması, gelecekteki stratejilerin geliştirilmesinin yolunu açacaktır. Kurumun mevcut organizasyon yapısı kısa sürede Türkiye’nin politika yapıcılarının istediği sonuçları veremeyebilir. Bununla birlikte, yapısı, işlevi ve faaliyetlerindeki önemli değişiklikler, istenen politika çıktılarını kolaylaştırma potansiyeline sahiptir.

3.1.3.2.Dışişleri Bakanlığı

Türkiye’nin kamu diplomasisindeki kilit aktör Dışişleri Bakanlığı’dır. Dışişleri Bakanlığı, Türkiye’nin uluslararası örgütlere ve ağlara olan çıkarlarını aktif bir şekilde

desteklemenin yanı sıra, kültürel diplomaside de yer almaktadır. Türkiye'nin daha aktif dış politika çerçevesi doğrultusunda, 2011 yılında Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler himayesinde kamu diplomasisi birimi kurulmuştur. Bakanlık, kamu diplomasisi faaliyetlerinde ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar. Bu amaçla, Türkiye tanıtım faaliyetlerini kültürel ve tarihi değerlerine dayandırmaktadır. Terfi faaliyetinin odak noktası dünyaya, değerleri, tarih, dil ve edebiyatı, arkeolojik varlıkları, bilimsel başarıları, sanat, mimarlığı, mutfığı, gelenekleri, inançları, rol modellerini ve Türkiye'ye özgü sporları tanıtmaktır. Bu nedenle, Türkiye'nin yaklaşımı, yabancı insanların kafasında kalıcı bir etki bırakacak faaliyetleri gerçekleştirmektir (MFA, 2019).

Bakanlığın tanıtım faaliyetleri sivil toplum kuruluşları ile işbirliği ve insani yardımlara dayanır. Son kültürel etkinliklerin bazı örnekleri 2016 EXPO, Londra Ekonomi Okulu'nda (LSE) Çağdaş Türk Çalışmalarında kürsü kurulması gibi yabancı yükseköğretim kurumlarında Türkçe çalışma birimleri oluşturmak gibi faaliyetlerdir (Radikal, 2019). Böylece Türkiye aynı zamanda bir eğitim lobisi oluştururken, aynı zamanda Türkiye politikalarıyla ilgili konularda ve Türk kültürüyle ilgili farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.

Dışişleri Bakanlığının en önemli kültürel diplomasi araçları, Türk kültürünü tanıtan ve diğer kültürlerle anlayış yaratan kültür merkezleridir. Bu merkezler, Türk kültürünü, dilini ve sanatını tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Aynı zamanda yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına, ev sahibi toplumlarıyla kültürleşme sürecinde yardım etmeye çalışmaktadır (MFA, 2019). Sergiler ve festivaller, bakanlığın diğer kamu diplomasisi faaliyetleridir. Bu bağlamda İtalya, Hollanda, Japonya, Almanya ve Güney Kore'de festivaller düzenlenmiştir. Bu kültürel olayların, yabancı izleyicilerle güçlü ilişkiler kurmanın yanı sıra Türk kültürünü, sanatını ve tarihi mirasını paylaşarak yanlış anlamaları ve algıların giderilmesinde büyük önemi olduğu düşünülmektedir.

Özetle, Bakanlığın Kültürel Diplomasi Bölümünün kamu diplomasisi faaliyetleri ağırlıklı olarak kültürel değerlerin projeksiyonuna dayanırken, bakanlığın faaliyetleri Türkiye'nin dış politika hedeflerini daha da ilerletmeyi hedefliyor. Dışişleri Bakanlığı, diğer kuruluşların da kamu diplomasisi faaliyetlerine aktif olarak

katılmaktadır. Bu nedenle, Kamu Diplomasi Ofisi Cumhurbaşkanlığı Ofisi altında olmasına rağmen, aslında kamu diplomasisi faaliyetlerinin çoğu ya Dışişleri Bakanlığı tarafından ya da işbirliği içerisinde yürütülmektedir.

3.1.3.3.Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'nin kamu diplomasisinde turizm, sinema ve tarih ile ilgili en aktif aktörlerden biridir. Bakanlık, Türkiye'nin kamu diplomasisine turizm alanıyla iki yönden katkıda bulunuyor; bunlardan biri bakanlığın üstlendiği “Yuva” sloganı ile “Go Turkey” kampanyası; diğeri ise bakanlığın ortağı olduğu “Gel Türkiye’yi Gör” kampanyasıdır (KTB, 2019).

Go Turkey, ziyaretçilerin Türkiye'nin kültürü, şehirleri ve tarihi yerleri hakkında bilgi edinebilecekleri etkileşimli bir İnternet sitesidir. Goturkey.com sayesinde, potansiyel ziyaretçiler gezileri planlayabilir ve rezerve edebilirler. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve turizmin tüm değişkenleriyle eşgüdüm içinde goturkey.com, Türkiye'nin doğal, kültürel, sanatsal ve tarihi değerlerini dijital ortamda tanıtmayı ve farklı mirasını dünyayla paylaşmayı hedefler ve hedef kitlelerin olumlu Türkiye imajı oluşturmalarını amaçlamaktadır. Bu çalışmaya göre Türkiye, Asya, Avrupa ve Afrika'yi birbirine bağlayan stratejik konumu sayesinde, tarihin başından beri Hititlerden Bizanslılara ve Osmanlılara ve Türkiye'ye kadar birçok medeniyetin beşiği olmuştur. Ayrıca Anadolu, dünya mirası olarak kabul edilen Mevlana, Hristiyanlık, Nuh'un Gemisi ve Truva Atı'na ev sahipliği yapmaktadır. Son olarak, Türkiye'yi ‘ev’ kavramı ile tanımlamak, Türk misafirperverliğini vurgulamaktadır.

Türkiye'yi tanıtmak için diğeri bir kampanya, “Come See Turkey” girişimidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türkiye Fotoğraf Gazetecileri Derneği gibi ortaklarla Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılmaktadır. Kampanyanın ana sponsoru Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğidir (TOBB). Proje 13 ayrı ülkeden 20 fotoğrafçıya ev sahipliği yapmış ve iki ayrı yolculuk güzergâhında 24 gün sürmüştür. Fotoğrafçılar, kültür elçisi olarak hareket ederek fotoğraflarını sosyal medyada paylaşarak 23 şehri gezmiş, fotoğraflarını Instagram, Facebook, Twitter, YouTube, Pinterest, Vine gibi sitelere yükleyerek tanıtıma katkıda bulunmuşlardır. Kampanyanın resmi Instagram hesabından ve bireysel hesaplardan yaklaşık iki bin

fotoğraf paylaşılmış, 25 milyon beğeni ve 500.000 yorum almıştır. Kampanya dijital Türk diplomasisinin başarılı bir örneğidir. Sonuç olarak, Bakanlığın tanıtım faaliyetleri dolaylı olarak Türk kamu diplomasisine hizmet etmekte ve uluslararası imajının gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

3.1.3.4. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

Türkiye'nin resmi kalkınma ajansı olan TİKA, Soğuk Savaşın sonunda Orta Asya ülkelerine sosyal, ekonomik ve kültürel gelişimlerine yardımcı olmak, bu alanda yapılacak operasyonları koordine etmek amacıyla 1992 yılında kurulmuştur (TİKA, 2019).

Kurumun kendini tanıtmayı şöyle bildirir: 25 Aralık 1991 tarihinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağılmış, Orta Asya ve Kafkasya'da birçok devlet bağımsızlığını kazanmıştır. Türkiye, o günlerde bağımsızlığına kavuşan Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ilk ülke olmuştur. Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan ve Kırgızistan'dan oluşan bu devletlerle ortak bir dile, ortak bir hafızaya ve ortak bir kültüre sahip olunması ikili ve bölgesel ilişkilerin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Türkiye, Orta Asya ülkelerine, tek milletin farklı devletleri gibi davranmış; dış politikasında bölgede çok yönlü ve proaktif bir anlayış sergilemiştir. Türkçe konuşan ülkelerle ilişkiler Türkiye'nin eskimeyen vizyonu olmuş ve bu vizyon küresel politikaların son 20 yılında önemli bir yer kazanmıştır. Türkiye'nin 90'lı yıllarda Orta Asya konusundaki ilk önceliği genç Türk devletlerinin uluslararası toplum tarafından kabul edilmesi olmuştur. Daha sonra Türkiye, Orta Asya'da yeni kurulan ülkelerde yaşayan soydaşlar için sosyal, ekonomik ve kültürel alanda birçok çalışma yapmıştır. İlk başta yapılan yardımlar zaman içinde uzun soluklu projelere, kalkınma merkezli işbirliği çalışmalarına dönüşmüştür. Bölgede yapılacak faaliyetleri ve dış politika önceliklerini uygulayacak, koordine edecek bir organizasyon ihtiyacı doğmuş ve bu doğrultuda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 1992 yılında kurulmuştur. Dış politikada aktif politika anlayışının yerleşmesi ile TİKA ortak değerlere sahip ülkeler başta olmak üzere birçok bölge ve ülkede Türk dış politikasını uygulayıcı bir aracı haline gelmiştir. TİKA'nın o yıllardaki amacını Türk Cumhuriyetlerinin kendi sosyal yapısını üretmesi, kendi kimliğini sağlıklı bir şekilde inşa etmesi, kültürel ve siyasi hakların gelişmesi, teknik alt yapı konusunda eksiklerin

giderilmesi olarak özetleyebiliriz. Eğitim, sağlık, restorasyon, tarımsal kalkınma, maliye, turizm, sanayi alanında bir çok proje ve faaliyet TİKA tarafından gerçekleştirilmiştir. TİKA Program Koordinasyon Ofislerinin ilki Türkmenistan’da açılmış; ilerleyen dönemlerde Avrasya bölgesinde bulunan ofis sayısı 6’ya çıkmıştır. 1995 yılına kadar kardeş ülkelerde ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler yürüten TİKA, o tarihten itibaren eğitim ve kültürel işbirliği çalışmalarına ağırlık vermiş, kütüphaneler, laboratuvarlar inşa edilmiş, üniversitelere teknik donanım yardımları yapılmıştır. 2000’li yıllarla başlayan küreselleşmenin etkisi ile TİKA’nın bölgede yaptığı projeler, kurumsal kapasite artırımı projelerine dönüşmüştür. Bu değişim doğrultusunda TİKA faaliyet coğrafyasını genişletmiş; 2002 yılında 12 olan Program Koordinasyon Ofisi sayısını 2011 yılında 25’e, 2012 yılında ise 33’e yükseltmiştir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı bugün 59 ülkede 61 Program Koordinasyon Ofisi ile 150 ülkede faaliyet göstermektedir. TİKA kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasında işbirliği mekanizması görevi yürütmekte; tüm bu aktörleri ortak paydalarda buluşturmakta ve Türkiye’nin kalkınma yardımlarını kayıt altına almaktadır. 2002 yılında Türkiye’nin kalkınma yardımları 85 Milyon ABD doları iken bu rakam 2017 yılında 8 milyar 120 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Aynı zamanda Türkiye dünyada en fazla insani yardım yapan ülkedir (TİKA, 2019).

TİKA’nın başarısı ve Türk dış politikası birbirine bağlı olmuştur. Ajans teknik işbirliği, eğitim, sağlık, su ve kanalizasyon, kamu ve sivil altyapıların iyileştirilmesi, kültürel işbirliği, binaların restorasyonu, konut ve tarım faaliyetlerine odaklanmıştır. TİKA, gelişmekte olan ülkelere kalkınma yardımı ve teknik yardım sağlamayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte Türk dilini ve kültürünü yaymak amacıyla Türkoloji Projesi, kültürel diplomasinin başarılı bir örneğidir. 2000-2001 akademik takviminden bu yana Türkoloji projeleri, eski kültürel bağların komşu ve akraba ülkelerdeki toplumlarla yeniden inşası, Türkçe eğitiminin yaygınlaşması, iletişimin geliştirilmesi ve buna bağlı olarak Türkçe konuşmanın oluşması için hedefler koymuştur. Türkoloji Projesi nezaretindeki merkezlerde kütüphaneler, sınıflar ve dil laboratuvarları kurulmakta ve bu merkezlere ders kitapları, bilgisayarlar, internet, televizyon ve uydu sistemleri gibi birçok araç sağlanmaktadır. Proje kapsamında 32 üniversite ile işbirliği

gerçekleştirilmiş, 12 Türk Dili ve Edebiyatı bölümü açılmış ve 18 Türk Dili ve Kültürü Merkezi başlatılmıştır (TİKA, 2019). Bu nedenle TİKA'nın Türkoloji Projesi, önemli bir kültürel diplomasi projesidir. Bununla birlikte amaç ve yöntemler aynı kalmakla birlikte, projeyi artık Yunus Emre Enstitüsü uhdesine almıştır. Sonuç olarak, TİKA, 1992'den bu yana, yardım projeleri yoluyla kültürel diyalogu mümkün kılan Türk kamu diplomasisinin öncüsü olmuştur. TİKA'nın faaliyetleri, Türkiye'yi tarihi Osmanlı illerinin bazılarıyla yeniden bağlantı kurmak ve Türkiye'yi Afrika, Asya ve son zamanlarda Latin Amerika'nın kalkınma yardımında önemli bir aktör olarak göstermek için ön plana çıkmıştır.

3.1.3.5.Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

Yurtdışındaki Türk vatandaşları, yurtdışındaki Türk vatandaşlarıyla ilgili projeleri denetlemek, sorunlarına çözüm önerileri getirmek ve toplumlar içinde sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkileri geliştirmek için faaliyetler yürütmek üzere kurulmuştur. Bunun yanı sıra Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşları tarafından eğitime uygun görülen öğrencilere ve ilgili kurumlarla koordine ettikten sonra uluslararası anlaşmalarla Türkiye'ye gelen öğrencilere burs sağlamak için prensipler belirlemektedir (YTB, 2019). Dolayısıyla kurumun amacı iki yönlüdür; biri Türkiye diasporasını, diğeri değişim öğrencilerini hedef alır. Türkiye'nin burs programları, kurumun belki de en önemli kültürel diplomasi aracıdır. Türkiye Bursları ile eğitim değişim programı, diğer ülkelerle karşılıklı anlayışı geliştirmeyi ve insan odaklı bir yaklaşımla küresel bilginin zenginliğine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Son 10 yılda, yükseköğretim kurumlarında okuyan uluslararası öğrenci sayısında yüzde 75 oranında artmış ve güncel rakamlara göre Türkiye, 25 bini burslu olmak üzere yaklaşık 148 bin uluslararası öğrencisiyle, bu alanda dünyanın en fazla uluslararası öğrenci ağırlayan ülkelerinden biri hâline gelmiştir (YTB, 2019). Programın kapsamına rağmen, program katılımcıları arasında takip eksikliğine yansıyan nedeniyle tüm burs programlarının birleştirilmesi şeffaflık, organizasyon ve yapı açısından çok daha verimli bir eğitim değişim programını kolaylaştırabilir.

Türkiye'nin diasporasıyla süregelen diyalogu kolaylaştırmak bu ofisin ikinci amacıdır. Avrupa'da yaşanan sosyolojik, siyasi ve ekonomik süreçler Türk diasporanın perspektif, ihtiyaç ve önceliklerinde değişimlere yol açmıştır. Özetle

1960'lı yıllarda işçiler, gittikleri ülkelerde kalıcı olarak yerleşmeyi düşünmemiş, anavatana geri dönüş fikri hep ağır basmıştır. Öne çıkan ihtiyaç alanları ise barınma, ibadet, dernekleşme şeklinde tezahür etmiştir. 1970'li yıllarda işçiler kalıcı olarak yerleşme fikrini benimsemeye, bu ülkelerde aile ve yuva kurmaya başlamışlardır. Ev sahibi ülke vatandaşlıkları da alan işçiler, yavaş yavaş entegrasyon sürecine dahil olmuşlardır. 1980 ve 1990'lı yıllarla birlikte Avrupa'daki diasporanın kurumsallaşma süreci büyük bir gelişim göstermiş, bu dönemde sivil toplum faaliyetleri hız kazanmaya başlamıştır. Bununla birlikte, vatandaşlarımıza yönelik ırkçı saldırılar da baş göstermiştir. 2000'li yıllara geldiğimizde ise, birçok yönden yepyeni ihtiyaçlar belirmiştir. Avrupa'daki diasporanın eğitim ve istihdamı sorunu, kurumsal ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele, İslam düşmanlığı ve vatandaşlık hakları meseleleri ön plana çıkmış ve Türkiye'nin diaspora politikası bu sorunlara çözümler üretme temelinde şekil almaya başlamıştır. Tüm bu ihtiyaçlar göz önüne alındığında, Türkiye'nin diaspora politikası üç temel amacı gerçekleştirmek üzerine bina edilmiştir: Yurtdışı vatandaşlarımızın anavatana aidiyetlerinin korunması, Yurtdışı vatandaşlarımızın yaşadığı ülkelerde anadil, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesi, Yurtdışı vatandaşlarımızın ikamet ettikleri ülkelerde toplumsal statüsünün güçlendirilmesi. Bu minvalde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, yurtdışında yaşayan vatandaşlara yönelik faaliyetler gerçekleştirmekte, ilgili tüm kurumlarımızla birlikte yurtdışındaki vatandaşlara ilişkin üstlendiği görev ve sorumluluğu yerine getirmeye çalışmaktadır. Başkanlık, icra ettiği faaliyetlerle yurtdışındaki diasporanın aile yapısı ve sosyo-kültürel değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasını hedeflemekte, bu alanlara yönelik sivil toplum faaliyetlerini desteklemektedir. Bilhassa diasporanın genç mensuplarına yönelik yürütülen çalışmalar özel bir nitelik ve ehemmiyet arz etmektedir. Yurtdışındaki çocuklar ve gençlerin hem yaşadıkları ülke dilinde hem de anadillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla çift dilli eğitim teşvik edilmekte, bu alana yönelik eğitimci yetiştirmek, materyal ve müfredat geliştirmek ve anadillerini öğrenmelerine ilişkin çalışmalar desteklenmektedir. Farkındalığı artırmak amacıyla yapılan toplantı ve etkinlikler, kurslar, eğitim faaliyetleri, materyal geliştirme çalışmaları, konferans, anket, araştırma, rapor vb. bilimsel çalışmalar Başkanlık tarafından yürütülmekte ve bu alana yönelik çalışmalar yapan kurum, kuruluş ve STK'larla işbirliği yapılmaktadır. Diasporanın genç

mensuplarına yönelik çalışmalarla; yaşam ve eğitimlerini yurtdışında sürdüren üniversite çağındaki gençlerin Türkiye ve Türkçe ile olan bağlarını korumak ve güçlendirmek, “İnsan Hakları Eğitim Programı” ile yükseköğrenimlerine devam eden gençlerin İnsan Hakları savunuculuğu ve Sivil Toplum faaliyetlerine katılımlarını artırmak, “Türkiye Stajları” ile kurumların işleyişine dair bilgi sahibi olmalarını temin etmek, “Genç Liderler” programı ile gençlere akademik perspektifin yanı sıra tarihi ve kültürel içerikli eğitim programları, seminerler, geziler, atölye çalışmaları, vizyon konuşmaları ve kültür sanat programları eliyle katkı sunmak, “Gençlik Köprüleri” programı ile yurtdışında yaşayan gençlerin Türkiye ile tarihi, sosyal ve kültürel bağlarını güçlendirmek amaçlanmaktadır (YTB, 2019).

Yurtdışındaki Türkler Başkanlığı tarafından desteklenen uluslararası kültürel ve sanatsal faaliyetler topluluklar arasında karşılıklı anlayış ve ilişki kurma örneği göstermiştir. Bu nedenle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye’nin diasporasıyla iletişim kurmada en önde gelen diplomasi paydaşıdır.

3.1.3.6. Yunus Emre Enstitüsü

Türk kültürünü ve dilini yurtdışında tanıtmayı hedefleyen Yunus Emre Enstitüsü, Türk kamu diplomasisindeki bir başka aktördür. Yunus Emre Enstitüsü, adını 13. ve 14. yüzyıllarda yaşamış bir Anadolu mutasavvıfı Yunus Emre’den almıştır. En önemli özelliği, insanî değerleri, insan sevgisini ve toplumsal barışı temsil eden bir sembol isim olmasıdır. Dolayısıyla Enstitü, dünyaya Türkiye’nin kültür ve sanatını tanıtarak, uygarlığın en yetkin, incelikli ve kendine özgü dilini kullanarak birbirini daha iyi anlayan, daha barışçıl bir dünya için çalışmayı hedeflemektedir. Bu şahsiyet, şiirleriyle sadece Türkçenin gelişimine önemli bir katkıda bulunmakla kalmamış, aynı zamanda evrensel insani değerler üzerine inşa edilmiş felsefesiyle, hiçbir din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin insanoğlunun barış ve ortak değerler etrafında birlikte yaşamasını amaçlayan mesajlar vermiştir. Yunus Emre Enstitüsü tüm faaliyetlerinde bu temel felsefeyi gözetmeyi bir hedef olarak belirlemiştir (YEE, 2019).

Yunus Emre Vakfı; Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili,

kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 2007'de kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır. Yunus Emre Enstitüsü ise Vakfa bağlı bir kuruluş olarak bu Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yurt dışında kurduğu merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının yanı sıra Türkiye'nin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir.

2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 58 kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan iş birlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla Türk kültür ve sanatını tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde Türkiye temsil edilmektedir (YEE, 2019). Kurumun vizyonu, dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye'ye dost insan sayısını artırmak; misyonu ise Türkiye'nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını artırmaktır.

Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü, yurtdışındaki Yunus Emre Türk kültür merkezleri aracılığıyla, dünyaya Türk sanat ve kültürünün en önemli örneklerini tanıtmakta ve kültürel etkileşime ve paylaşımına katkıda bulunmaktadır. Konserler, sergiler, atölye çalışmaları, sahne performansları, film gösterimleri, akademik toplantılar ve sanat kursları, zengin kültürel müzik birikimi, modern ve klasik el sanatları, tiyatro, sinema, fotoğrafçılık ve Türk mutfağı gibi etkinlikler ile Türkiye tanıtılmaktadır (YEE, 2019).

Yunus Emre Türkçe Eğitim ve Öğretim Merkezi (YETEM), kursları ve materyalleri hazırlamak, Türkçe ile Türkiye'yi tanıtmak, bir dünya dili olarak yurt dışında Türk dilini öğretmek için çalışmaktadır (YEE, 2019). Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye'nin kültürel diplomasi aracı olarak Çin, İspanya, İtalya ve İngiltere 'den faaliyet gösteren diğer uluslararası kültür enstitüleri üzerine modellenmiştir. 27 ülkedeki 34 kültür merkezi ile kurum, birçok insana ulaşabilmektedir. Arnavutluk'ta iki, Bosna-Hersek ve Kosova'da üç kültür merkeziyle Balkan bölgesindeki faaliyetlerine önem vermektedir. Doğu Avrupa'da toplam 14 şubesi bulunmaktadır (YEE, 2019). Kurumlar bir vakıf olarak tescil edilmiştir ve bu nedenle STK'lar olarak

çalışmakta, pratikte ise mütevellî heyeti üyelerinin oluşumunun bir sonucu olarak devlet politikalarını takip etmeye meyillidirler. Her ne kadar Yunus Emre bir STK olarak kabul edilse de gerçekte, kurumun organizasyonel çerçevesi ve işlevi yoluyla devlete güçlü bağlantıları vardır. Vakfın faaliyetleri ağırlıklı olarak kültürel diplomasiye odaklanmaktadır. Kültürel diplomasi'nin uzun vadeli ilişki kurmada önemli bir rol oynadığı göz önüne alındığında, ofis sayısını artırarak Yunus Emre'nin etki alanını daha da ilerletmek için fon tahsis etmek oldukça etkili olacaktır.

Özetle, Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerinin, Türkiye'nin kamu diplomasisi çerçevesine ve kültürlerarası diyalogun gelişmesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Bununa birlikte bu kurumların devlet ve hükümet ile olan organik bağları nedeniyle güvenilir ve objektif değerler üretmesi konusundaki tartışmalara kulak verilmeli ve bu konu ile ilgili önlemler alınmalıdır.

3.1.3.7. Başbakanlık Afet ve Acil Durumlar Yönetim Başkanlığı (AFAD)

İnsani yardım, kamu diplomasisi stratejisinin önemli bir rolünü üstlenir. Daha da önemlisi, insani yardım, donör devlet olarak Türkiye'nin yeni ulus markasının özünde bulunmaktadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), afetler ve acil durumlarla ilgili tek yetkili otoritedir ve diğer kuruluşlarla işbirliği yaparken, Türkiye'de bir şemsiye kuruluş olarak çalışmaktadır. Başkanlık Haiti ve Japonya'daki afetlerde bile müdahil olmuştur. Ayrıca Şili'den Myanmar'a, Libya, Tunus, Mısır ve Suriye'de gerçekleşen toplumsal ayaklanmalar sırasında tahliye ve insani yardım operasyonlarına kadar birçok faaliyet yürütmüş ve dünyanın dört bir yanından takdir görmüştür (AFAD, 2019).

AFAD'ın insani yardımın en iyi örneği Irak'ta gerçekleşti. Musul krizinden sonra, cumhurbaşkanlığı koordinasyonu ile 55.000 beslenme paketi, 10.000 battaniye, 217.982 birim ilaç ve 12.500 kişi için çadır Irak'a gönderildi (AFAD, 2019) İnsani yardım yoluyla kişilerarası bağlar inşa etmek, kamu diplomasisi için bir başka destekleyici faaliyet teşkil etmektedir. AFAD'ın faaliyetleri, Türkiye'nin insani yardımdaki küresel duruşu açısından kesinlikle olumlu sonuçlar vermiştir.

3.1.3.8. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)

Uluslararası yayıncılık hem mesajın içeriğini hem de ortamını kontrol etmesini sağlayan önemli ve etkili bir kamu diplomasi aracıdır. Bu bağlamda TRT Türk kamu diplomasisi faaliyetlerinde yayın aracı olarak önemli bir rol oynamaktadır. 1964 yılında kurulan TRT, bugün 14 televizyon kanalı, 14 radyo kanalı, trt.net.tr ve 41 dilde hazırlanan www.trtvotworld.com web siteleri, 5 basılı dergisiyle Türkiye ve dünyaya yayın yapmaktadır.. TRT'nin ayrıca teletext yayınları vardır ve “ TeleVİZYON “, “TRT Çocuk “ ve “TRT Haber DD” dergileri yayınlamaktadır (TRT, 2019). Balkanlar'dan Orta Asya'ya ve Orta Doğu'dan Kafkasya'ya kadar 27 ülkede yaklaşık 13 milyon kişiyi ve 13 özerk cumhuriyeti hedefleyen TRT Avaz, 2009 yılında başlatıldı ve kendisini Azerbaycan, Türkiye'de programlama ile ortak bir bölgesel kanal olarak konumlandırdı. 2009 yılında TRT Kürdi ile Kürtçe yayın yapılmaya başlanması, devlet politikalarının kanal politikalarıyla uyumunu göstermiştir. Yabancı dilde yayın yapan TRT Al-Arabiya, Ortadoğu'ya yöneliktir. Bu tür girişimlerin yanında İngilizce yayın yapan bir televizyon yayınının da kurulması, TRT'nin uluslararası yayıncılıkta bir güç olarak yer almasına sebep olmuştur.

TRT Radyosu, Türkçe, Almanca, Arnavutça, Arapça, Azeri, Boşnakça, Bulgarca, Hırvatça, Çince, Dari, Farsça, Fransızca, Gürcüce, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Kazakça, Kırgız, Macarca, Makedonca, Peştuca, Özbekçe, Rumence, Rusça, Sırpça, Tatarca, Türkmen, Urduca ve Yunanca gibi 29 dilde günlük yayın yapmaktadır. Ertekin'e göre, herhangi bir dilde yayın yapan tüm televizyon ve radyo kanallarında TRT'nin veya Türk menşeli prodüksiyonların yayınlanması, görüntü oluşturmada ve kamu diplomasisinde bir etki yaratmada büyük önem taşımaktadır (Ertekin, 2012: 346). Türkiye'nin kamu diplomasisi konusundaki araştırmaların eksikliği, TRT yayınlarında izleyicilerden gelen önemli geri bildirim eksikliğinde de görülebilir. Ayrıntılı bir çalışma mevcut programlamanın eksikliğini gösterebilir ve daha geniş bir ölçekte izleyiciler için ısmarlama programlamayı mümkün kılabilir. Türkiye'nin kamu diplomasisi için TRT, küresel yayın ağlar arasında tarafsız ve kaliteli haber sağladığını ispat etmelidir. Zira TRT'nin haber kapsamı ve devlet tarafından kontrol edilen durumu hakkında ciddi eleştiriler olmuştur. Etkili bir uluslararası yayın, güvenilirliği artırarak gerçekleştirilmelidir.

3.1.4. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinin Paydaşları ve Araçları

Geleneksel halk diplomasisi, hükümetlerin iletişim aracıdır. Bununla birlikte, günümüzde teknolojiye gelişmeler ve kamu diplomasisi aktörlerinin çeşitliliği nedeniyle hedef kitle daha erişilebilir hale geldiğinden, kamu diplomasisi artık farklı kaynaklardan yayılmaktadır. Bu aktörler bazen devlet destekli projelerde yer alırken, diğer zamanlarda faaliyetlerini devlet müdahalesi olmadan yürütürler. Signitzer, kamu diplomasisinin oyuncularının devletle ilgili olduğuna işaret eder; bununla birlikte, hem hükümet dışı hem de ulus-dışı aktörlere doğru bir kayma olduğunu savunarak, bölgedeki yeni aktörleri vurgular (Signitzer, 2008: 209). Ona göre yeni halk diplomasisi, diğer ülkelerdeki sivil toplum aktörleriyle ilişkilerin kurulması ve yurt içindeki ve yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları arasındaki ağların kolaylaştırılması ile ilgilidir. Bu bağlamda Türkiye örneğinde Anadolu Ajansı, sivil toplum örgütleri, düşünce kuruluşları, üniversiteler, okullar, kanaat önderleri, ünlüler, ulusal markalar ve uluslararası etkinlikler Türkiye'nin kamu diplomasi paydaşlarıdır.

3.1.4.1. Anadolu Ajansı

Türkiye'nin ulusal basın ajansı olan Anadolu Ajansı (AA), ülkenin kamu diplomasisine derinden katkıda bulunmuştur. Ajans 1920 yılında kurulmuş ve Atatürk'ün, yakın bir arkadaş grubunu, Anadolu Ajansı'nı Batılı anlamda bir haber ajansı kimliğine kavuşturmakla görevlendirmesiyle 1 Mart 1925'te "Anadolu Ajansı Türk Anonim Şirketi" kurulumuyla o tarihlerde, Batı ülkelerinde bile örneği görülmeven böyle bir yapılanmayla Anadolu Ajansı, özerk statüye kavuşmuştur (AA, 2019). İlk dönemlerde, şirketlerin hisse senetlerinin tamamı bireyler tarafından sahiplenilirken zaman içerisinde Maliye Bakanlığı ana hissedar olmuştur (Türk, 1977: 63). Özerk bir konuma sahip olmasına rağmen, mülkiyet yapısı ve devletle olan belirgin bağlarının bir sonucu olarak, ajans yayınları, devletin politikaları çerçevesinde şekillenmiştir.

Ajans, Türkiye'nin sesini dünyaya yaymak için kurulmuştu. Anadolu Ajansı'nın resmi tarihi, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında, kurumun halkı savaş alanındaki günlük olaylar ve dünyanın başka yerlerinde gerçekleşen diğer olaylar hakkında bilgilendirdiğini ortaya koymaktadır. Yerel izleyiciyi bilgilendirmenin bu

rolü ile birlikte, yeni kurulan ajans aynı zamanda Türk Milli Mücadelesinin öyküsünü dünya ile paylaşma, böylece yabancı izleyicilere bilgi verme ve Türkiye'nin özgürlük için mücadele konusundaki küresel kamuoyunu şekillendirme sorumluluğunu üstlenmiştir (Özkaya, 1989). Dolayısıyla, Anadolu Ajans kuruluşu sırasında korunmuş ayrı bir ulusal karaktere sahiptir.

Anadolu Ajansı, 2020 yılına kadar sayısını 80'e çıkarmak amacıyla 31 ülkede faaliyet göstermektedir. Halen sadece Türkçe olarak haber yayınlarken, 14 dilde haber paylaşmayı planlamaktadır (AA, 2019). Bu hedefin bir kısmı, ajansın Arapça, Rusça, Kürtçe, İngilizce, Fransızca, Farsça, Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça yayınlarına başladığı 2013 yılında gerçekleşmiştir. Ajans ayrıca Facebook ve Twitter'da farklı dillerde yayın yapmakta ve Instagram'ı etkin bir şekilde kullanarak, Türkiye'nin doğal ve kültürel zenginliklerinin fotoğraflarını İngilizce etiketlerle paylaşmaktadır. Bu tür yenilikçi gelişmeler, dünya çapında farklı iletişim araçlarına ulaşarak daha geniş ve daha farklı bir kitleye ulaşmanın çeşitli bir yolunu sunar. Bununla birlikte kurumun geniş dil yelpazesi, Türkiye'nin dış politika eklemelenmesi ve yükselen bölgesel bir güç olarak bugünkü durumu ile de paraleldir.

3.1.4.2.Sivil Toplum Örgütleri, Düşünce Kuruluşları ve Üniversiteler

Kamu diplomasisi o kadar karmaşık ve çeşitli hale gelmiştir ki, sadece devlet faaliyetleriyle sınırlandırılmaz. Ross, yüzyılımızın başında dahi, artık sivil toplum örgütleri ve bireyler, dünyanın dört bir yanındaki kamuya açık alanlarda, beceri ve başarı ile hedeflerine yönelik konulardaki yayın ve kişileri takip ettiklerini belirtmektedir (Ross, 2002: 76). Dolayısıyla günümüzde bu potansiyel çok daha artmış durumdadır. Bu bağlamda hükümet dışı örgütlerin ulusal ve uluslararası ilişkilerde kritik roller üstlenmesi onların bir baskı grubu olarak işlev görmesine de yaramaktadır. Bu noktalardan hareketle Türk hükümeti, kamu diplomasisi mesajlarını iletmek için çeşitli gruplarla güçlü ittifak içerisinde. Bu kuruluşlar arasında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) gibi endüstriyel topluluklar, müzeler, vakıflar ve İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı gibi kültürel ve sanatsal topluluklar, STK'lar ve düşünce kuruluşları, kamu diplomasisi kampanyalarındaki araştırma sürecine katkıda bulunmaktadır.

Belki de Türkiye’deki sivil toplum diplomasisinin en önemli ve entelektüel olarak desteklediği faaliyetler, düşünce kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Bu kurumlar, Türkiye’nin dış politika mesajlarını ele almak ve ülke markasını programları aracılığıyla tanıtmak için yerli ve uluslararası izleyicilere yönelik çalışma yapmaktadırlar. En önemli ve hükümet destekli düşünce kuruluşlarından biri, ulusal, bölgesel ve uluslararası konulardaki yenilikçi çalışmaları ile Siyasi, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı’dır (SETA, 2019). Özellikle Washington’daki ofis, ABD ve batı ile güçlü bir uluslararası bağlantı oluşturmak için hizmet eder. SETA ayrıca, Türkiye ve küresel ilişkiler üzerine bir dergi olan *Insight Turkey*’i İngilizce ve Arapça olarak yayınlamaktadır.

Bir diğer önemli düşünce ise, kilit meseleler üzerine araştırmalar yapan ve tanınmış küresel kurumlarla bağlantı kurarak kamu diplomasisine katkıda bulunan Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı’dır (TESEV, 2019). İstanbul merkezli bir düşünce kuruluşu olan TESEV, Türkiye’nin bugüne kadar geleneksel olarak Yunanistan ve Ermenistan ile çatışmış olduğu ülkeler ve bölgelerden uzmanları bir araya getiren dış politika programlarıyla Türkiye’nin kamu diplomasisine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte Türk-Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM, 2019), Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM, 2019) gibi diğer önemli düşünce kuruluşları, kamu kurumlarına, şirketlere, sivil toplum kuruluşlarına ve medyaya danışmanlık yaparak rollerini genişletmekte ve gerçek dünyada karar vericileri etkilemeyi amaçlamaktadırlar.

Ancak, Türkiye’nin düşünce kuruluşu kurumlarının çoğu küresel varlık ve güvenilirlikten yoksundur (Zariç, 2012: 3). Bunun bir kısmı, yetkin personelin bulunmamasından kaynaklanmaktadır; diğer kısım ise kurumların devlet aygıtlarına bağımlılığı ile ilgilidir (Sancar, 2015: 28). Dahası, düşünce kuruluşları ya hükümet girişimlerine çok bağlı ya da tam aleyhinde bulunma eğilimindedirler. Bu da onların güvenilir kaynak olarak imajını engellemektedir. Bu nedenle, yalnızca Türkiye’nin hikâyesini paylaşan değil, entelijensiyayı şekillendirebilecek kavramları formüle edebilen küresel olarak güvenilir ve bağımsız düşünce kuruluşları oluşturmak için daha bağımsız bir çerçeve gereklidir.

Üniversiteler ise kamu diplomasisi mesajlarını aktarma kabiliyetleri, araştırma sürecine ve kültürel diplomasinin uygulanmasına destek sağlamaları özelliklerinden ötürü kamu diplomasisinde önemli rol oynamaktadırlar. AB değişim programları olan Socrates ve Erasmus gibi öğrenci değişim programları bu alandaki en etkin kamu diplomasisi araçlarından birisidir. Bu bağlamda üniversitelerin kamu diplomasisinin uygulayıcıları ile doğrudan temas halinde olmaları ve istenen mesajları iletmeleri gerekmektedir. Üniversitelerin mesajları iletmesinin bir başka yolu da uluslararası konferanslar ve kongreler düzenlemektir. Bu etkinliklere yurtdışından katılan veya yurtdışını Türkiye’yi temsil eden akademik personel, mesajların hem göndericisi hem de alıcısı olarak hizmet vermektedirler. Ek olarak, Türkiye’deki ortakları olan yabancı üniversiteler bir başka önemli aktördür. Örneğin Galatasaray üniversitesi, Fransa’daki üniversiteler tarafından oluşturulan konsorsiyumun bir parçasıdır. Bu nedenle, Türkiye’nin modern vizyonunu konsorsiyumdaki diğer üniversitelere aktarma kabiliyetine sahiptir. Türk üniversitelerinin uluslararası işbirliği, dünya çapında tanınmaları ve uluslararası itibarları, Türkiye’nin imajı ve markası için çok önemlidir. Dünyanın en iyi üniversitelerde üzerine bir araştırma olan ve Times Higher Education tarafından yürütülen çalışmada en iyi 1000 üniversite listesine Türkiye 23 üniversite sokabilmiştir (THE, 2019).

3.1.4.3. Ulusal Markalar ve Ünlüler

Dünyaca ünlü kişilerin mesajları, hükümet veya sivil toplum örgütlerinden daha etkili bir şekilde iletelebilmektedir. Kamu diplomasisinde rol oynayan bir ülkenin fikir liderleri ve onların uluslararası arenadaki etkileri “ünlü diplomasisi” olarak tanımlanabilir. Bir ülkenin ödüllendirilmiş sanatçıları ve yazarları olan fikir liderleri, vatandaş diplomasisi girişimlerine katılarak veya teşvik ederek, belirli siyasi konulara yönelik farkındalığı artırarak veya yeni bir düşünce tarzını geliştirmek için imajlarını kullanarak yumuşak bir güç olarak hizmet etmektedirler. Bu bağlamda Nobel edebiyat ödülü alan Orhan Pamuk, Lejyon d’Honneur’u ödüllendiren Yaşar Kemal, kitapları aracılığıyla tanınmış, Türkiye algısını etkileme ve Türkiye’nin stratejik iletişimine katkıda bulunma yeteneğine sahip kişilerdir. Sinema sektöründe ise Ferzan Özpetek, Fatih Akın ve Nuri Bilge Ceylan gibi yönetmenler uluslararası festivallerde ödüllendirilmiş Türkiye’nin değerleridirler. Nuri Bilge Ceylan, 2008 yılında

Cannes’da “Üç Maymun” filmiyle En İyi Yönetmen ödülünü kazanmış ve ödül kabul konuşmasında Türkiye’yi “tutkuyla âşık olduğu”, “yalnız ve güzel bir ülke” olarak tanımlamış ve böylece kamu diplomasisinin amacına hizmet etmiş ve bu sayede, Türkiye ile ilgili uluslararası alanda merak uyandırmayı başarmıştır. Ünlü diplomasinin bir başka örneği de, Türk televizyon aktörlerinin ve aktrislerinin yurtdışındaki popülaritesidir. Bu aktörlerin uluslararası ünü, Türkiye için yumuşak güce dönüştürülme potansiyeline sahiptir. Örneğin, Muhteşem Yüzyıl, Aşk Memnu, Diriliş gibi diziler özellikle Arap dünyasında büyük hayran kitlelerine sahip olup bu ülkelerden turist çekmek için çok sayıda şirket tarafından sıkça değerlendirilmektedir (Constantinou ve Tziarras, 2018).

Ulusal markalar da ülkelerin kamu diplomasisi mesajlarını iletme aracı olarak hizmet vermekte ve ülkenin tanınırlığına, itibarına ve kalitesine katkıda bulunmaktadır. Ulusal markalar yaratma konusunda çok çaba sarf edilmesine rağmen Türkiye, Türk Hava Yolları dışında bu bağlamda güçlü bir örneğe sahip değildir. Türkiye’nin lider ulusal markası Türk Hava Yolları’dır (THY). Türkiye’nin “yükselen değeri” Türk Hava Yolları, 1933 yılında 5 uçakla başladığı yolculuğuna bugün, 336 (yolcu ve kargo) uçaktan oluşan filosu ve kaydettiği büyüme rakamları ile dünyanın önde gelen havayolu şirketleri arasındadır. 2023 yılı sonunda Türk Hava Yolları filosunda kargo uçakları dâhil, toplam uçak sayısının 500’ü bulması bekleniyor. 2011’de Güney Avrupa’nın en iyi havayolu seçildi. THY, Türkiye’nin mesajlarını iletme ve konukları Türk kültürüne ve modernliğine en iyi şekilde tanıtmak gibi havayoluna sayısız sorumluluk getirmiştir. Bu sorumluluğun farkında olan şirket, sponsorluklarla kendisini tanıtmak için çalışıyor. Bu bağlamda futbol, basketbol takımları ve dünyaca ünlü filmlere resmi sponsoru olan THY, Türk ulusal markalarının uluslararası farkındalığının artırmaktadır.

3.2. Türkiye’nin Balkanlara Yönelik Kültürel Diplomasi Faaliyetleri

3.2.1. Uluslararası Politikada Balkanlar

Avrupa’da beş adet yarımada bulunmaktadır ve bunlardan en büyüğü Balkanlardır. Jeopolitik özelliği sebebiyle Balkanlar Avrasya coğrafyası için bir köprü hem de Müslüman nüfusun yoğunluğu nedeniyle Ortadoğu halkları ile de bağlantılı

bir özelliğe sahip batı Avrupa'nın doğusundaki geçiş güzergâhı ve AB üyeliği adaylıkları nedeniyle Avrupa'nın en önemi doğu sınırı olarak önemli bir yerdedir. Osmanlı devletinin 1361 yılında Edirne ilini fetih etmesi sonucunda yıkılışına kadar yaklaşık 600 yıl boyunca Balkanlar Osmanlının egemenliğinde kalmış ve birinci ve ikinci dünya savaşlarında da önemli bir sahne olmuştur. Bölgenin güneybatı tarafında Adriyatik denizi, güneyinde ege ve Akdeniz denizleri, doğusunda Marmara ve Karadeniz denizleri ile çevrilmiş bir deniz yolu merkezidir de. Balkan kelimesi ise sık ormanlık alanları ifade eden eski Türkçe bir kelimedir. Bu bölgede yaşayan en önemli etnik kimlikler olarak Sırp, Arnavutlar, Türkler, Boşnaklar, Hırvatlar, Bulgarlar, Romanlar sayılabilir.

Jankovic'e göre Balkan tarihinin gerçek başlangıcı, eski dünya imparatorluklarının genişlemesinden ve büyük göçler sırasında yeni işgalcilerin ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır (Jankovic ve Milosavljevic, 1988: 200). Balkanlar'da yerleşen bu yeni kabileler, sosyal ve politik topluluklar kurmuş ve devletleri ile bölgelerini savunurken komşularıyla da iç ve dış ilişkilerini geliştirmişlerdir. Siyasi topluluklar güçlü feodal Devletlere dönüşmüş ve Osmanlı İmparatorluğu tarafından fetih edilmelerine kadar bu şekilde yönetilmişlerdir. Osmanlı hâkimiyetinden sonra ise Balkanlar, Avrupa karakolu olarak görülmeye başlanmıştır (Sancaktar, 2011: 33). Bu fethedilen bölgelerin Türk egemenliği yüzlerce yıl sürmesine rağmen Türkiye aslında Avrupa uluslar topluluğunun bir parçası olsa da Avrupa ilişkilerinde bir ortak olmamış ve gücü azaldığında Avrupa güçleri tarafından yapılan toprak iddialarının hedefi haline gelmiştir. Balkanlar'da Türk yönetiminin hızla çökmesi, ancak Balkan halklarının kurtuluş mücadelelerini sürdürmeleri için şartlar olgunlaştığında başlamıştır (Jankovic ve Milosavljevic, 1988: 207).

Balkanlar üzerindeki yabancı egemenlik, Avusturya ve Türk imparatorlukları tarafından on sekizinci yüzyılın sonuna kadar bozulmadan kalmıştır. Bununla birlikte, tarihsel evrim süreçleri kısa bir süre sonra yeni bir sosyoekonomik ve siyasal değişim çağında, ulusların doğumlarında yeni ilkeleri gözlemleyen yeni egemen devletler çağını başlatmıştır. Fransız Devrimi ile ilan edilen ulusların sosyal ve siyasal özgürlük hakkı, Balkanlar'da ancak ulusal kurtuluş mücadelesiyle sağlanabilirdi. Balkan halklarının ulusal bağımsızlık mücadelesi, yalnızca yabancı bir boyunduruk atıldığı

için değil, aynı zamanda Avrupa’da Fransız Devrimi’nden sonra kök salmış olan yeni sosyoekonomik ve politik ilişkilerin daha fazla teşvik edilmesinden dolayı, tarihsel olarak ilerici bir gelişmeyi temsil ediyordu. Balkanlardan gelen yeni girişimler, Avrupa’da ilan edilmiş olan halkların kendi kaderini tayin etme ilkesine gerçek bir dayanak vermiştir (Eren, 2016: 19).

1878 Berlin Kongresi yeni ulus devletlerin bağımsızlığını tanıyarak yeni duruma onay vermek zorunda kaldı. Bu tanıma, Viyana ve Berlin kongreleri arasındaki büyük farkı temsil ediyordu. Bu iki kongre arasında dönemde, Balkan ülkeleri kendi geleceği tarihin dizginleri ele geçirmek için yeterince güçlü hale gelmiştir (Sancaktar, 2011: 34). On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında, Balkan halklarının ulusal bağımsızlık hareketleri Balkanlar’daki durumu büyük ölçüde değiştirdi. Sırpların 1804’teki isyanı, Balkanlar’da yayıldı. Balkan halklarının ortak mücadelesi fikri, feodalizmi atmak isteyen devrimci köylü kitleleri tarafından sıcak bir şekilde benimsendi. Liderleri, Balkan halklarının ortak bir mücadelesini yalnızca Türklere karşı “zafer” kazanmayı değil, Balkanlardaki tasarımları sır olmayan Avrupa Büyük Güçlerinin baskısı karşısında bağımsızlık garantisi olarak görmüştür (Jankovic ve Milosavljevic, 1988: 204).

Balkanların en önemli ve uzun tarihi Birinci Dünya Savaşı sürecidir. Bu dönemde Balkan coğrafyasındaki hâkim güçler tarih sahnesinden silinmişlerdir. Özellikle Avusturya Macaristan, Osmanlı ve Çarlık Rusya imparatorluklarının yok olması bu bölgedeki etnik ve dini kimliklerin devletleşme sürecine ivme kazandırmış ve Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Arnavutluk, Sırbistan gibi yeni devletler kurulmuştur (Çınar, 2014: 44). İkinci Dünya Savaşında ise özellikle Bulgaristan’ın paylaşımı nedeniyle Balkan coğrafyası yine gündem olmuş ve bu minvalde savaş patlamıştır. Savaşın ardından ise bölge tamamen Sovyet hâkimiyeti altına girmiştir (Gürbüz, 2007: 367). Bu bağlamda II. Dünya Savaşı’ndan sonra Balkanların, Stalin ve Churchill mutabakatıyla paylaştırıldı. Yüzdeler Anlaşması olarak bilinen bu mutabakat İngiltere başbakanı Winston Churchill ve Sovyet lideri Joseph Stalin döneminde Ekim 1944’te nüfuz alanları bağlamında Doğu Avrupa ülkeleri üzerindeki kontrol yüzdesi bölünmesini kararlaştırdı. Franklin Roosevelt ile geçici olarak istişare edildi ve anlaşmaya varıldı (Borhi, 2004: 27). Anlaşmanın içeriği ilk olarak 1953

yılında Churchill tarafından anılarının son cildinde kamuoyuna açıklandı (Ryan, 1987: 137). Bu gayri resmi anlaşmaya göre Romanya %90 ve Bulgaristan %75 oranında Sovyet hâkimiyetine girmişken Yunanistan ise aynı oranda batı bloğunda yer almasına karar verilmiş, Macaristan ve Yugoslavya'da her biri için %50 hâkimiyet kararı alınmıştır. Daha sonra ise oranlar Macaristan için yüzde 80'e, Romanya için yüzde 100'e değiştirilmiş ve Churchill buna baharatlı bir anlaşma demiştir (Rasor, 2000: 269). Dolayısıyla aslında Balkanlar soğuk savaş sürecinde doğu ve batı bloğu arasındaki yegâne sınır olarak kalmış, bu sınır dolayısıyla Sovyetlerin Akdeniz ve egeye inmesi önlenmiş, böylece Avrupa ve Ortadoğu üzerindeki etkisi sınırlandırılmıştır (Holmes, 2009: 25).

İkinci Dünya Savaşında sonra Yugoslavya Balkan devletleri arasında en istikrarlı olan devletlerden birisi olmuştur. Lider Tito Yugoslavya'nın çok kimlikli yapısını tek bir potada eritmeye çalışmış ve bir Yugoslav kimliği ve milliyetçiliği oluşturmaya çalışmış, bununla birlikte Balkanlardaki Sovyet etkisinin ülkesi üzerindeki ağırlığını azaltmaya çalışmıştır (Kahramanyol ve Emgili, 2016: 344-345). Bu dönemde Stalin ile uyumsuz fikir ve politikaları sonucunda doğu bloğundan kopmaya başlamış ve bağlantısızlar hareketi olarak bilinen grubun kurulmasına etkin rol oynamıştır. Bunun sonucunda ise Sovyetlerin egemenliğindeki Varşova Paktı ve Comecon gibi örgütlerden çıkarılmıştır. Tüm bunlara karşın Yugoslavya bağımsızlığını Sovyet hegemonyasına tercih etmiş ve 1948 itibariyle Truman doktrininin etkisini kırmak için kurulan Cominform'dan çıkarılmıştır (Dursun, 1992: 55).

İkinci Dünya Savaşından sonra başlayan iki kutuplu hegemonik sistemde yaşanan güç mücadelesinin Balkanlar üzerindeki etkileri günümüz Balkanlarını anlamlandırabilmek için önemli veriler içermektedir. Soğuk Savaş sürecindeki doğu batı çekişmesi özellikle uluslararası güvenlik ve ekonomik örgütlenmeler üzerinden şekillenmiştir. ABD liderliğindeki Batı bloğu özellikle Truman doktrini sonrasında Marshall Yardımları ile ekonomik, NATO'nun kurulması ile de askeri olarak Sovyetleri dengelemeye çalışmıştır. Bunun yanında Avrupa Birliği projesi de aslında Avrupa kıtasında tekrar bir savaşın çıkmasını engellemek için dizayn edilmiştir. Doğu

bloğunda ise Brejnev Doktrini ile Cominform, Comecon ve Varşova Paktı örgütleri batıyı tehdit olarak dengelemişlerdir (Sander, 2014: 224).

Bu dönemde Yunanistan Batı bloğunun Balkanlardaki en etkin ülkesi olarak kalmıştır. Yunanistan'da 1949 yılına kadar devam eden iç savaş sonrası monarşik bir anayasal düzen oluşturulmuş 1967'de ise bu sisteme de askeri bir darbe ile son verilmiş ve cumhuriyet rejimi kurulmuştur. 1959'da Avrupa Birliği projesine üyelik için başvuruda bulunan Yunanistan 1981 yılında amacına ulaşmış ve tam üye olmuştur. Bu dönemden sonra ise Avrupa Birliğinin politikaları bağlamında uluslararası ilişkilerine ağırlık vermiştir (Kalelioğlu, 2008: 118). Yunanistan'ın Makedonya üzerindeki tarihi emelleri ise bu dönemdeki Balkanlardaki sorunlardan birisi olmuştur. Sovyetlerin yıkılmasının ardından bağımsızlığını ilan eden Makedonya'ya karşı Yunanistan karşı çıkmış ve Makedonya'yı tanımamıştır (Özgen, 2013: 342).

Sovyetlerin yıkılması ve Soğuk Savaş'ın bitmesi sonrasında Balkanlardaki politik süreç oldukça kanlı ve zor geçmiştir. Özellikle Bosna ve Kosova savaşları bu dönemdeki en önemli olaylar olarak tarihe geçmiş ve Balkanlardaki kültürel diplomasinin ne kadar öneli olduğunu göstermiştir (Bekar, 2019: 3077). Sovyetlerin yıkılması sonucu tek hegemon güç olarak uluslararası sistemi domine eden ABD, tüm dünyada olduğu gibi bakanlarda da (neo)liberalizmin yayılması için kendi politikalarını şekillendirmiştir.

Yukarıda bahsedildiği üzere Balkanların etnik ve dini olarak en zengin ülkesi olan Yugoslavya, Sovyet egemenliğini reddederek ulusal bir kimlik yaratmaya çalışmış ve ülke ayrı ayrı etnik kimlikler yerine milli bir kimliğin oluşumuna önem vermiştir. Böylece Yugoslavya toprakları ve federasyonları bir arada kalabilecektir. Buna rağmen Tito'nun ölümünden itibaren başlayan aşırı milliyetçilik akınları özellikle Slobodan Miloseviç'in 1989da Kosova Ovasında 1 milyon Sırp'a hitaben yaptığı konuşmada zirveleşmiştir (Ramet, 2018: 306). Bu tarih bilerek seçilmiş ve Osmanlının 1389 Kosova zaferinin ardından geçen 600 yıl sonra sıranın kendilerine geldiğini ve topraklarındaki işgale son vereceklerini açıklamıştır (Demirtaş, 2010: 57). Bu deklarasyonla Miloseviç Sırp'lar için üç amacı açıkça ilan etmiştir. Bunlar Kosova ve Voyvodina topraklarındaki federatif otonominin son bulması, Müslümanların dışlanacağı Sırp, Hırvat ve Slovenlerden oluşacak bir krallık yönetiminin kurulması,

son olarak ise Bosna-Hersek ve Makedonya gibi yeni kurulan Cumhuriyetlerin bu krallık ve/veya yönetim altına alınmasıdır (Jakupi, 2017: 190). Bu gelişmelere karşın Sovyetlerin yıkılmasından hemen sonra 1991 yılında Slovenya ve Hırvatistan bağımsızlıklarını ilan etmiş Bosna- Hersek ise 3 Mart 1992 tarihinde Yugoslavya Federasyonundan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Lakin Bosna Hersek durumu diğer bağımsızlığını ilan eden ülkelere benzememektedir zira Müslüman nüfusun hâkim olduğu bir bölgedir. Bu özelliği nedeniyle Miloseviç önderliğinde Bosna Hersek’e Sırp yönetimi tarafından savaş açılmış ve soykırım suçu işlenmiştir (Burg ve Shoup, 1999). Birleşmiş Milletler Sırlara silah sevkiyatının önlenmesi, barış koruma gücü tesisi, insan hakları ihlallerine karşı uluslararası mahkeme kurulması gibi kararlar almış olsa da Batı bloğu bu soykırımı, soykırımın işlendiği esnada yeterli tepkiyi vermemiştir. 1991’de Maastricht anlaşmasıyla henüz kendisini siyasi bir birlik olarak tanımış olan Avrupa Birliği ise ekonomik bir birlik olmanın ötesine gidemeyeceğini veyahut gitmek istemediğini Bosna savaşında ortaya koymuştur. Zira bu konuda ne askeri ne de hukuki olarak tatmin edici bir adım atamamış ve askeri olarak konunun NATO’ya havale edilmesine razı olmuştur. ABD önderliğinde iki taraf 14 Aralık 1995’te Paris’te Dayton Antlaşması’nı imzalamışlardır (Dalar, 2008: 98). Fakat anlaşma yine de Sırlar lehine (Filistin-İsrail sorununa benzer nitelikte) kalmıştır. Bölgede Sırlar nüfus olarak % 34 oranında iken Sırlara verile toprak % 49 olmuş, bölgede Bosna-Hersek tanınsa da aynı sınırlar dahilinde Sırp Cumhuriyeti de tanınmıştır (Özlem, 2012: 34).

Kosova sorunu ise Miloseviç’in 1989’daki deklarasyonunda ifade ettiği üzere Kosova ve Voyvodina’nın otonomisini kaldıracağı sözü sonrasında bölgeye 400 bin Sırp’ın yerleşmesi için politika üretmiştir (Jakupi, 2017: 208). Bununla birlikte Kosova’nın otonomisinin kalkması sonrasında bu bölgedeki Arnavutlar da bağımsızlık ilan etmenin vakti geldiğini düşünmüş ve ancak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde Çin ve Rusya’nın karşı çıkması ile bu ilan yerine getirilememiştir. Buna rağmen Kosova’daki Arnavutlara yönelik artan insan hakları ihlalleri ve katliam raporları nedeniyle NATO bölgeye hava operasyonu düzenlemiş ve Miloseviç anlaşmaya zorlanmıştır (Acar, 2015: 124). Tüm bu gelişmeler sonrasında ise ancak 2008 yılında Kosova bağımsızlığını ilan etmiş ve BM tarafından tanınabilmektedir. Elbette ki

Rusya, Sırbistan, Yunanistan ve Kıbrıs Rum Kesimi Kosova'yı hala tanınmamaktadırlar.

Soğuk Savaşın bitmesi ve Batı bloğunun tek hâkim güç olarak Balkanlarda üstünlüğünü gösterdiği bu dönemde Türkiye'nin Balkan sorunlarındaki tutumu bu toprakların Osmanlı mirası olması algı üzerine şekillenmiştir. Bununla birlikte iki binli yılların başına kadar olan süreçte Türkiye ABD ve AB politikalarına uygun hareket ederek Balkanlarla ilgili klasik diplomasi faaliyetlerinin ötesine geçecek politikalar geliştirememiştir.

3.2.2. Türkiye'nin Balkanlara Yönelik Genel Dış Politikası

Türkiye'nin kültürel diplomasisinin en önemli destekleyicisi Osmanlı bakiyesidir. Türkiye'nin Osmanlı geçmişinden beslenen yumuşak gücü yeni Osmanlıcılık iddialarını gündeme getirse de, Türk kültürel diplomasisi çalışmaları özellikle AKP hükümetleri döneminde önemli ölçüde artmıştır. Bu dönemde hükümet, devlet ile halk arasında kesin bir hiyerarşik ve jakobenik bir ayrım yapmamakta yönetimi yönetim sürecine katılmaya “davet etmektedir” (Kaya ve Tecmen, 2011). Dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, 2009 yılında Türkiye'nin kültürel mirası bağlamında Türkiye'nin görünmeyen bir gücü olduğunu, Türkiye'nin kültürel mirasının canlılığını koruması ile Türkiye'nin çok büyük bir güce sahip olacağını, bu güce pek çok ülkenin sahip olmadığını ve unu takdir etmemiz gerektiğini belirtmiştir (Gül, 2009). Bununla birlikte Balkanlar Atatürk'ün Türk halk tarafından doğum ve eğitim yerleri olarak hatırlanmaktadır. Makedonya'nın başkenti Üsküp Cumhuriyet dönemi şairi olan Yahya Kemal Beyatlı'nın şiiri ile büyük ölçüde tanınmıştır, Mehmet Akif Ersoy'un ailesinin kökleri Kosova'dan gelmektedir. Bugünkü Arnavutluk, Makedonya, Sırbistan ve Bosna-Hersek zamanında Osmanlı'nın vilayetleridir. İstanbul'un önemli semtleri Balkanlardan ilham alınarak isimlendirilmiştir (Belgrad ormanı, Yeni Bosna, Arnavutköy gibi). Buna karşın Balkanlar'da kökleri ve bağlantıları olan yazarların, devlet adamlarının vs. listesi burada ayrıntılı olarak listelenemez. Lakin Türkiye, bu referansların farkındadır ve Balkanlarda kullanacağı en önemli güç Osmanlı bakiyesidir (Kaya, 2015: 13).

Osmanlı bakiyesi kavramı eski başbakan Ahmet Davutoğlu tarafından dillendirilmiş ve Balkanları tanımlamak ve önemini ortaya koymak için stratejik derinlik kitabından ortaya konmuş bir dış politika hedefidir. Davutoğlu, Türkiye'nin Osmanlı bakiyesi Balkan toplumlarının güvenliklerinin sağlanmasına, kimliklerinin korunmasına, aralarındaki iletişimin arttırılmasına, sosyal ve ekonomik altyapılarının güçlendirilmesine katkı sağlaması gerektiğini belirtmektedir. Zira Türkiye'nin Balkanlardaki varlığı ve etkinliği kati surette buna bağlıdır (Davutoğlu, 2001: 318).

Türkiye'nin özellikle Soğuk Savaşın bitmesinde ve Sovyetlerin çökmesinden sonra doğu bloğunda yer alan Balkan ülkelerine açılımı Türkiye'nin Orta Asya Türk devletlerine açılımı kadar önemli bir dış politik gündemi arasında yer almıştır (Murinson, 2006: 945-947). Buna rağmen Türkiye'nin iki binli yıllara kadar Balkanlarla olan ilişkileri beklenildiği ölçüde verimli olmamıştır (Oran, 1996: 360-362). Bu verimsizliğin nedenleri olarak Bosna savaşı, Kosova müdahaleleri sayılabilir. Dolayısıyla batılı güçlerin bölgedeki askeri ve siyasi hâkimiyeti arasında Türkiye kendine gerçek manada yer edinememiştir. Türkiye Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarına kadar bu şekilde etkisiz bir politika izlemişken AKP iktidarında ise Balkanlara açılım politikası ivme kazanmıştır. Bu ivme kazanımında AB ile olan katılım müzakerelerinin de etkisi olduğu yadsınamaz. AKP içinde ise özellikle Davutoğlu döneminde Balkanlar önem kazanmıştır.

Balkanları Türkiye'nin hem tarihsel hem de güncel olarak Kafkasya ve Ortadoğu bölgelerinden temel olarak farklı kılan özellikleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki Balkanların Osmanlı coğrafyasının en önemli ve stratejik toprakları olması ile ilgilidir. Bu bağlamda Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'ya nazaran daha fazla Osmanlı hâkimiyetinde olmuş ve bölgeyi daha uzun süreler etkilemiştir (Çelik, 2010: 2). İkinci fark ise Osmanlı kültürel ve siyasi bakiyesi ile ilgilidir. Bu bağlamda Balkanlar, Türkiye'nin, Osmanlının sosyokültürel ve siyasi mirasını paylaşan tek bölgedir. Bu doğrultuda Kafkaslar Osmanlı hâkimiyetine hiçbir zaman girmemiş ve daha çok Rusya egemenliğinin etkisi altında kalmışken Ortadoğu ise Osmanlı egemenliğinde olmasına karşın hem mezhep, hem ırk hem de kültürel olarak Osmanlıdan farklı bir coğrafyada bulunduğu için Osmanlı ile paylaştığı yegâne payda İslam olarak kalmıştır (Avcı, 2017: 110). Üçüncü olarak ABD'nin Suriye, İran, Rusya

denklemini nedeniyle özellikle Suriye savaşı ve enerji güvenliği nedenleriyle Ortadoğu'daki dengeleri sürdürme zorunluluğu, Rusya'nın ise Kafkaslardaki hâkimiyeti göz önüne alındığında Avrupa Birliği'nin politikalarına maruz kalmaktan başka bir ilişkisi kalmayan Balkanlarda büyük güç boşluğu nedeniyle bu bölge aslında dünyadaki tüm devletlerin etkisine açık mümbit bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Somun 2011: 33-34). Dolayısıyla Türkiye'nin Balkanlarla olan derin ilişkileri nedeniyle bu alandaki büyük güç boşluğun en kapsamlı ve iki tarafın da tatmin edici şekilde dolduracak yegâne devlet olarak öne çıkmaktadır.

Bu bağlamda aslında Türkiye'nin Balkanlar'la olan siyasi, sosyal ve kültürel ilişkileri coğrafi yakınlıkla ile izah edilmesinin ötesinde tarihsel bir sorumluluk olarak görülebilir. Türbedar'a göre bu sorumluluğun bazı sebepleri vardır: uzun tarihsel bağ, Balkanlardaki Türkler, coğrafi yakınlık nedeniyle bölgedeki krizlerden Türkiye'nin çabuk etkilenecek olması, Türkiye'nin ekonomik olarak bölgeyle olan ticari ve ekonomik ilişkileri, Balkanlardaki kültürel ve sosyal ilişkilerin AB üyeliği için bir avantaj sağlaması bunlar arasında sayılabilir (Türbedar, 2011: 140-142). 1990'lardan itibaren Sovyetlerin çökmesi ve Soğuk Savaşın bitmesi sonrasında Türk dış politikasında yaşanan paradigmatik değişim Balkanlar için pozitif ve negatif sonuçlar da doğurmuştur. Özellikle Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk, Yugoslavya gibi sosyalist bloktaki ülkelerin liberal rejimlere evrilmesi sonucunda Balkan ülkeleri dış politikalarında batıcı bir paradigma tercih etmişler ve hem ekonomilerini hem demokratik kriterlerini hem de askeri ilişkilerini batı merkezli belirlemişlerdir. Bunun neticesinde NATO ve AB gibi örgütlere üye olmak önem kazanmış ve bu hassasiyet ülkelerin demokratikleşmesine ve refahlarının artmasına zemin hazırlamaya başlamıştır. Buna rağmen özellikle Yugoslavya'daki etnik ayrılıkların özellikle Rusya desteğiyle ateşlenmesi sonucunda Yugoslavya iç savaş ile etnik ayrımı zirveletirmiş ve soykırım fiilleri yaşanmıştır (Radan, 2002: 6). Yugoslavya merkezli çıkan bu çatışmalar sonrasında etnik ve dini olarak yüzyıllarca Osmanlı hâkimiyetinde bir arada yaşamış insanların birbirlerine düşman edilmesi sonrasında her etnik ve dini grubun ayrı parçalara ayrılmasını tanımlayan *Balkanizasyon* terimi bu dönemde uluslararası ilişkiler ve tarih literatüründe ne yazık ki yer almıştır (Eren, 2016).

Stratejik Derinlik teorisi bağlamında Davutoğlu için Balkanlar, Avrupa, Asya

birleşiminin Akdeniz ayağı özelliği nedeniyle hem jeopolitik olarak, Avrupa birliği ile temsil edilen batının başlangıcı olarak ise doğu-batı ayrımının en net çizildiği bölge olması nedeniyle hem de kültürel bir kavşak noktasıdır. Bunun yanında Birinci ve ikinci dünya savaşları da bu bölgedeki anlaşmazlıklar sonucu başlamış ve soğuk savaş bitiminde dahi soykırım suçları bu bölgede işlenmiştir (Davutoğlu, 2001: 120). Özellikle Osmanlı Devleti'nin 1920 itibarıyla ilga edilmesi ve yeni Türkiye cumhuriyetinin kurulması sonucunda Balkanlarda meydana gelen egemenlik boşluğu bölgedeki etnik ve dini ayrılıkları ateşlemiştir. Bu bağlamda Türkiye bu ayrılıklar sonucu ortaya çıkan boşluğu doldurmalıdır. Bunu destekleyecek şekilde hem Bosna'da hem de Kosova'da yaşanan iç savaşlar sırasında iki ülkenin de ilk önce Türkiye'den yardım istemiş olmaları bölgede Türkiye'ye duyulan sempatinin en açık göstergelerinden birisidir (Davutoğlu, 2001: 122).

Türkiye Balkanlarda ancak Sovyetlerin yıkılmasından sonra ekonomik ve siyasi olarak ilişki içerisini girmeye başlamıştır (Ekinci, 2013: 9). Bu dönemdeki Türkiye'nin Balkanlara yönelik genel politikası Yunanistan ile rekabet ve AB'ye üyelik hedefindeki politikalar çerçevesinde şekillenmiştir (Avcı, 2017: 112). Dolayısıyla bölge ülkeleri ile ekonomik ve askeri ilişkilerin geliştirilmesi temel hedeftir. Bununla birlikte Türkiye'nin NATO'nun en kalabalık ikinci ordusuna sahip olmasına rağmen BM ve NATO müktesebatları çerçevesinde Balkanlara müdahale edilmesi nedeniyle güvenlik olarak Balkanlara direkt bir yardımı dokunamamıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasındaki süreçte iktidara gelen AKP döneminde ise Balkanlarla ilişkiler güvenlik odaklı olmaktan ziyade kültürel odaklı olmaya başlamıştır (Demirtaş, 2013: 164).

Bu bağlamda AKP'nin iktidarı sonrasında, yeni yüzyılın başında, Türkiye'nin Balkan politikasındaki değişiklikler ekonomi ve sosyokültürel alanda yoğunlaşmıştır. Türkiye Balkan devletleri ile hem ekonomik ilişkilerini ve ticaretini artıracak hem de bölge ile olan ilişkiler sadece devletlerarası ilişkilerle sınırlı kalmayıp bölgedeki Türk ve Müslüman STK'lar, siyasi partiler ve doğrudan halk ile de temas kurularak sosyo kültürel avantajlar kullanılacaktır (Rüma, 2011: 134). Bu bağlamda Türkiye'nin Balkanlar ile olan politik ilişkilerinin karşılıklı bağımlılık teorisi üzerine şekillendiği söylenebilir. Kant'a kadar süregiden bu teori ile ülkeler arası kazan kazan mantığı

üzerinden ilişkileri tesis edilecek ve hem ekonomik hem de siyasi olarak iki taraf da kazanlı çıkacağı için ülkeler arasındaki ilişkiler pozitif yönde ilerleyecek ve çatışma azalacaktır (Kant, 2006). Bu çerçevede ülkeler arası ilişkilerde hiyerarşiden uzak durulması, diyalogun yükseltilmesi, askeri konulardan ziyade sosyokültürel alanlara yoğunlaşması gibi hedefler ile Türkiye Balkan politikasını yeni dönemde tesis etmeye başlamıştır (Vatansever, 2010: 6). Dolayısıyla bu dönemde Türkiye'nin Balkan politikaları yumuşak güç kapsamında şekillenen ekonomi, kültür ve diplomasi alanlarında yoğunlaşmıştır (Vracic, 2016: 5).

Bu dönemde Türkiye, Balkanlardaki eski komşuları olan Arnavutluk ve Bosna-Hersek gibi ülkelere ilişkilerini daha da geliştirme, Sırbistan gibi Türkiye'nin sorun yaşadığı ülkeler ile ise ilişkileri ortak çıkarlar dairesinde tutma ve çatışmalı alanlara girmeme ve böylece bölgede barışın hâkim olmasını sağlama prensibi üzerine şekillendirmiştir (Demirtaş, 2015: 7). Bu hedef doğrultusunda Türkiye, Balkan ülkeleri ile olan diplomatik ziyaretleri artırarak bölgede daha görünür hale gelmiştir. Bununla birlikte Türkiye özellikle Bosna- Hersek ile olan ilişkilerini fazlalaştırması Türkiye'nin Balkanlarda yeni bir üs ve hegemonya yaratma peşinde oluğu şeklinde eleştirilerle karşılaşmıştır (Türbedar, 2011: 142). Buna rağmen Türkiye'nin son dönemde Balkanlar ile ilgili politikalarının geliştirilmesinde kültürel diplomasi araçlarının daha sıkı kullanılması mantığı ile ülkeler arası vizesiz giriş çıkış ile kongre, fuar, turistik aktiviteler gibi faaliyetlerle Türk dış politikası yönünü tespit etmiştir. Osmanlı devletinin bölgede inşa ettiği eserler restore edilmiş, Müslüman ve Türk nüfusun fazla olduğu bölgelerde okul, cami ve üniversiteler kurmaya başlamıştır. Bu hedef bağlamında TİKA önemli bir kültürel diplomasi ajanı olarak faaliyet göstermektedir (Eren, 2008). Bunun yanında Balkan ülkelerinden on binlerce öğrenci Türkiye'deki üniversitelerde eğitim almakta ve kültürel diplomasinin bir ferdi olarak ülkelere dönmektedirler (NTV, 2011). Dolayısıyla bu dönemde Türkiye'nin Balkan politikası devlet dışı ve sivil toplum aktörleri ile güçlendirilmiş ve Türkiye Balkanlardaki gücünü artırmaya başlamıştır.

Ekonomik ilişkiler bağlamında ise Türkiye, telekomünikasyon, ulaşım altyapısı ve bankacılık alanlarında faaliyetlerini yoğunlaştırmış ve Balkanlardaki ekonomik temelli gücünü yükseltmeyi hedeflemiştir (Güçlü, 2019). Bu hedef

doğrultusunda Bosna Hersek'te tamamı yabancı sermayeli ilk banka olan Türkiye Ziraat Bankası ve Kosova'da Türkiye Ekonomi Bankası açılmıştır. Ayrıca Türk Hava Yolları Balkanlardaki bütün ülkelere seferleri olan ender şirketlerden birisi haline gelişmiştir. Bölgedeki altyapı ve refah eksikliği nedeniyle artan yatırım ihtiyacını Türk işadamları önemli ölçüde yerine getirmektedirler. Türk dizileri dahi Balkanlarda ilgiyle takip edilmektedir (İsmail, 2018).

3.2.3. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kamu Diplomasi Aktörlerinin Balkanlara Yönelik Kültürel Diplomasi Faaliyetleri

Bu bölümde ilgili kurumların internet üzerinden erişilebilen açık kaynak ve faaliyet raporları üzerinden bir içerik çalışması yapılmıştır. Her kurumun kendi sitesindeki Balkanlarla ilgili faaliyetleri, kurumların açıkladıkları resmi faaliyet raporlarından alınmış ve bu bölümde özetlenmiştir. İlgili faaliyetlerin tamamı için Ek-4'te başlıklar halinde çıkarılmıştır. Bununla birlikte ilgili faaliyet raporlarının bazıları (TRT ve AFAD gibi) 2016 yılına kadar kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu bağlamda elde edilen raporlar, 2019 yılı Ekim ayı itibarıyla, o kurumun en son faaliyet raporuna kadar analiz edilmiştir. Çalışmaların *beyan edildiği şekilde ve olduğu gibi* alınmış olmasının en önemli sebepleri ilgili faaliyetlerin başkaca ifade edilme imkânının olmaması ve resmi beyanın dışına çıkılmak istenmemesidir. Böylelikle alanında ilk olan bu çalışmayla Türkiye'nin Balkanlardaki resmi faaliyetlerinin genel bir resmi çizilebilecek ve bu çalışma ile ortaya konan model için objektif bir karşılaştırma verisi olarak kullanılabilir.

3.2.3.1. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

Ek-4'te ayrıntıları verilen bu başlık altında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı internet sitelerinden Balkanlarla ilgili Cumhurbaşkanlığının görüşleri, yaptıkları ve yapacakları faaliyetler incelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında Cumhurbaşkanlığının Türkiye'nin Balkanlarla olan kültürel ve siyasi faaliyetlerinde kapsayıcı ve koordine edici bir rol oynadığı, Balkanlarda faaliyet gösteren kurumların faaliyetlerinden örneklere yer verilerek tarihsel bağlılığımızın ekonomik ve siyasi olarak artırılması gerektiği konuları üzerine yoğunlaşmıştır.

3.2.3.2. T.C. Dışışleri Bakanlığı

Dışışleri Bakanlığının Balkanlar ile ilgili politik ilerlemesi kendi internet sitesinde ifade edilmiştir. Buna göre Türkiye'nin Balkanlar ile olan ilişkilerinde öne çıkan parametreler; Avrupa Birliği üyelik hedefi bağlamında Balkanların önemi, bölgedeki barış ve istikrar ortamının sürekliliği, ikili ekonomik, askeri, siyasi ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi, bölgedeki tarihsel azınlık ve soydaşların korunması, uluslararası askeri ve sivil operasyonlara katılım ile Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında Üçlü Ticaret Mekanizmasının oluşturulması olarak öne çıkmaktadır.

3.2.3.3. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanlığı

TİKA'nın Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya yaptığı yardımlardan en çok faydalanan ülkeler Bosna Hersek, Makedonya, Kosova ve Arnavutluk olmuştur. TİKA geçtiğimiz yüzyıl boyunca kanla, savaşıla, göçlerle çalkalanan, acılara tanıklık eden Balkan halklarına yardım eli uzatarak bölge ile daha etkili bir iletişime katkı sağlanmaktadır. Bu coğrafyada tarihi eserlerin restorasyonu çalışmaları ile birlikte güvenliğin ve istikrarın tesisi için ekonomik kalkınmayı teşvik ederek Balkanlarla olan bağı daha da güçlendirme yolunda çalışmalara devam edilmektedir. Eğitim, sağlık, idari ve sivil altyapılar, diğer sosyal altyapılar ve hizmetler, iletişim, enerji, tarım, ormancılık, sanayi, ticaret, turizm ve restorasyon gibi alanlarda hizmet vermektedir.

3.2.3.4. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)

MEB, Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunmasına dair eğitim ve öğretim hizmetlerini düzenlemek üzere Millî Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı oluşturulmuştur. 34 ülkede yurtdışı teşkilatı bulunmakta olup Balkanlardaki ülkeler şunlardır: Arnavutluk, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Bosna Hersek, Romanya (MEB, 2015).

2003 yılında kurulan Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonunun ile Türk kültürünün yurtdışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurtdışındaki vatandaş ve soydaşların kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve dini konularda aydınlatılması ile Türk dilinin öğretilmesi amacıyla yurtdışına personel görevlendirilmesini uhdesine almıştır. Bu komisyon Dışışleri Bakanlığı'nın

koordinatörlüğünde Maliye, Milli Eğitim ve Kültür ve Turizm Bakanlıkları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının yetkili temsilcilerinden oluşmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı yetkili temsilcisi, din görevlilerine dair iş ve işlemlerde Komisyona iştirak eder. Komisyon toplantılarına, gerekli görülmesi halinde diğer ilgili kurumlardan da temsilci çağrılabilir.

MEB'in yurtdışında 62 adet okulu bulunmaktadır (MEB Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü, 2019). Bu okulların bina gereksinimlerini TİKA karşılamaktadır. Diyanet Vakfı da özellikle İmam Hatip Liseleri açılışı için yardımda bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ayrıca isteyen STK'lara da öğretmen ve kitap temin etmektedir. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığının Balkanlarda ise sadece iki adet okulu vardır. Moldova Kongaz Süleyman Demirel Türk Moldova Lisesi ve Kemal Atatürk Ulusal Koleji. Sekiz öğretmenle 170 öğrenciye hizmet veren Moldova Kongaz Süleyman Demirel Türk Moldova Lisesi'nin internet sayfasındaki misyonu şunlardır:²

- i. Öncelikle iki ülke arasında olmak üzere, bütün dünyada barışa ve dostluğa katkıda bulunacak bilgi, kültür ve insanlık değerleri açısından tam donanımlı bireyler yetiştirmek.
- ii. Moldova ve Türkiye arasında kültür bağlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapmak ve bu amaçla orta öğretim düzeyinde eğitim vermek. Öğrencilerimize iki ülke arasında sosyal ve kültürel katkıda bulunma bilincini aşılacak.
- iii. Öğrencileri ilgi ve yetenekleri ölçüsünde yükseköğretime hazırlamak.
- iv. İş ve hizmet alanlarının gereksinimi olan yüksek düzeyde insan gücü yetiştirmek.
- v. Öğrencilere uygun yöntem ve metotları seçmek. Öğrencilerin daha iyi çalışmasını sağlamak.
- vi. Mezun olacak öğrencilere yüksek seviyede sertifika almasını sağlamak.
- vii. İki ülke arasındaki kardeşlik bağlarını kuvvetlendirmek.

MEB Balkanlar ve diğer bölgelerle ilgili yurtdışı eğitim faaliyetlerini Yurt Dışı Eğitim ve Öğretim Daire Başkanlığı altında yürütmektedir. Bu dairede başkan dâhil sekiz görevli vardır (MEB Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü, 2019). Daire misyonunu şu şekilde açıklamıştır:

² http://ksdmoldovaturklisesi.meb.k12.tr/999/91/909608/okulumuz_hakkinda.html

- i. Bakanlığın yurt dışındaki okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak,
- ii. Yurt dışındaki okullar için, sosyal ve kültürel faaliyetleri planlamak, uygulamak ve desteklemek,
- iii. Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın ve çocuklarının; millî ve kültürel kimliklerini koruyucu, yaşadıkları toplumla uyum içinde olmalarını sağlayıcı ve eğitim düzeylerini yükseltici önlemler almak, yurtdışında bulunan vatandaşlarımızın ihtiyacına binaen gerekli görülen ülkelerde okullar açmak,
- iv. Türkçeyi ve Türk Kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla Türkçe öğretim merkezleri açmak.

3.2.3.5. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB)

Türk kültür mirasını araştırmak, derlemek ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla toplumsal bilinç oluşturmak; ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle kamu yararına odaklı kültürel etkinlikler düzenlemek, yazılı ve görsel materyaller üretmek; kültür ve turizm konularında gerekli eğitim hizmetlerini sunarak, turizmin nicelik ve nitelik olarak gelişmesinde sektöre öncülük etmek olan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yurtdışı genelinde ve Balkanlar özelindeki görevlerinden bazıları şunlardır (KTB, 2014):

- i. Türkiye'de ve Türkiye dışında yaşayan Türklerin kültür varlıklarını, kültür anlaşımları ve kültürel mübadele programları çerçevesinde araştırmak, incelemek, derlemek ve diğer bilimsel çalışmaları yapmak, yaptırmak, bunları yayımlatmak, tanıtmak, açık hava müzelerine ve halk kültürleri arşivine kazandırmak,
- ii. Yabancı ülkelerde halen konuşulmakta olan Türkçe lehçe ve şiveleri ile bunlara yardımcı dilleri öğretmek ve bu konuda araştırmalar yapmak üzere mevzuat çerçevesinde enstitü kurulmasını sağlamaktır.

3.2.3.6. Yunus Emre Enstitüsü (YEE)

Enstitünün Balkanlarda Saraybosna Mostar, Foynitsa, Tiran, İşkodra, Üsküp, Bükreş, Köstence, Priştine, Prizren, İpek, Podgoritsa şehirlerinde temsilcilikleri vardır.

Ayrıca Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Sırbistan, Slovakya'daki üniversitelerle Türkoloji Projesi İşbirliği Protokolleri imzalanmıştır. Dışişleri Bakanı, Maliye Bakanı, Millî Eğitim Bakanı, Kültür ve Turizm Bakanı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar ile Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlıklarının bağlı olduğu Balkanlar, Türk Dil Kurumu Başkanı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Mütevelli Heyetin tabii üyeleridir. Enstitü, kuruluş amaçları doğrultusunda Türk kültürünün, dilinin, sanat ve edebiyatının daha iyi tanıtılması ve öğretilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, farklı kurumlarla işbirliği yaparak bilimsel çalışmaları desteklemek ve ortaya çıkan sonuçları çeşitli yayınlar vasıtasıyla kamuoyuna duyurmak amacına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Yunus Emre Enstitüsü, Türk dili, kültürü, sanatı ve müziği alanlarında yetkin akademisyen ve araştırmacıların yetişmesine katkı sağlamakta; sertifika programlarıyla eğitim-öğretim uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Yunus Emre Enstitüsü yurtdışında çeşitli ülkelerde açmakta olduğu Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri ile Türkiye'nin, Türk dilinin, kültürünün ve sanatının tanıtılması adına çalışmalar yapmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde bilimsel projeler, kültürel etkinlikler ve kurslar aracılığıyla bir taraftan Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlarken, diğer taraftan Türkiye ile diğer ülkeler arasında dostluk bağları pekiştirilmekte ve kültürler arasındaki münasebetler artırılmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri bünyesinde yürütülmekte olan Türkçe dil kursları sayesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlere imkân sağlanmakta, ayrıca ilgili ülkelerdeki Türk vatandaşlarının dillerini daha yakından tanımaları temin edilerek Türkiye ile kültürel bağlarının devamı sağlanmaktadır (YEE, 2019).

3.2.3.7. Diyanet İşleri Başkanlığı

Toplumun dinî, ahlaki ve manevi değerlerini sürekli canlı tutmak amacıyla İslâm Dininin temel kaynaklarına dayalı doğru ve güncel bilgi ile toplumu din konusunda aydınlatmak, inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek ve ibadet yerlerini yönetmek olan Diyanet İşleri Başkanlığı sadece ülkemizde değil, aynı zamanda Avrupa'dan Amerika'ya, Japonya'dan Avustralya'ya, Haiti'den Kanada'ya, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Balkanlara ve Afrika ülkelerine kadar yüzü aşkın ülkeye ulaşmayı görev edinmiştir (DİB, 2019).

Görevleri arasında yurt içinde ve yurt dışında İslam dinine mensup farklı dinî yorum çevrelerini, dinî-sosyal teşekkülleri ve geleneksel dinî-kültürel oluşumları incelemek, değerlendirmek, bu konularda ilmî ve istişarî toplantılar, konferanslar düzenlemek ve çalışmalar yapmak, yurt içinde ve yurt dışında İslam dini ile ilgili gelişmeleri, dinî, ilmî faaliyetleri, neşriyatı ve dinî propaganda mahiyetindeki çalışmaları takip etmek, bunları değerlendirmek, yurt dışında yaşayan vatandaş, soydaş ve İslam dinine mensup topluluklara yönelik değişik dil ve lehçelerde yayınlar hazırlamak, hazırlatmak ve gerektiğinde bunları ücretsiz dağıtmak bulunmaktadır (DİB, 2019).

3.2.3.8. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

TRT yayınlarının amacı; çeşitli yaş, meslek, eğitim ve kültür seviyesindeki seyircilere doğru, tarafsız, anlaşılır, çabuk haber vermek, onların eğitim ve kültürlerine katkıda bulunacak programlar üretmek, eğlendirirken eğitmek, en yaygın şekliyle millî kültür bütünleşmesine katkıda bulunmak ve eğitim düzeyinin yükselmesini sağlamaktır. TRT, yurt dışına yapılacak yayınlarla: 1. Devletin her alanda tanıtılmasına, 2. Yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine yardımcı olmak görevlerini uhdesine almıştır.

3.2.3.9. Anadolu Ajansı (AA)

Anadolu Ajansı'nın Saraybosna, Sofya, Priştine, Belgrad, Atina, Üsküp ve Tiranda yurt dışı büroları bulunmaktadır (AA, 2019). Bu bürolar vasıtasıyla ilgili ülkelerdeki Türk kurumların çalışmaları hakkındaki haber ve bilgilendirmeleri AA yapmaktadır. Bunun yanında Balkanlarla ilgili özellikle Türkiye'yi ilgilendiren her alanda haber yaparak ülkeler arasındaki iletişim ve bilgilenme faaliyetlerini yerine getirmektedir. Bununla birlikte Anadolu Ajansının hazırladığı, Anadolu medeniyetlerinin UNESCO yolculuğunun fotoğraflarla anlatıldığı "Türkiye'nin Kültür Hazinesi" kitabı da ülkemizin kültürel diplomasi alanında önemli bir bilgi kaynağı olmuştur. Bu bağlamda Anadolu Ajansı Yayınlarından çıkan ülkenin tanıtımına katkıda bulunacak "Türkiye'nin Kültür Hazinesi" kitabında Türkiye'nin kültürel ve doğal varlıkları "Küllüye- Medrese-Türbe, "Tarih-Kültür-Doğa", "Camiler", "Kaleler", "Kiliseler", "Antik Kentler", "Açık Hava Müzeleri" ve

“Köprüler” olmak üzere 8 başlıkta ele alınıyor. Türkiye’nin kültürel ve doğal varlıkların korunması konusunda kamu bilinci oluşturmaya yönelik özel haber, izlenim haberleri ve dosya haberlerin yer aldığı kitapta Anadolu medeniyetlerinin UNESCO yolculuğu anlatılıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla hazırlanan kitapta, Van Gölü’nün ortasındaki adada yer alan 900’lü yıllarda inşa edilmiş Akdamar Kilisesi, yaklaşık 1600 yıl önce Trabzon’da dik yamaç üzerinde inşa edilen Sümela Manastırı, Ağrı’da 1600’lü yıllarda yüz yıl gibi uzun bir sürede tamamlanan İshak Paşa Sarayı gibi 80’e yakın eser konu ediliyor. Eserde, Türkiye’nin insanlık tarihi kadar eskiye dayanan evrensel nitelikte kültürel ve doğal değerleri fotoğraflarla desteklenerek okuyucuya sunuluyor. Ayrıca AA’nın zengin haber ve fotoğraf arşivinden yararlanılarak siyasetten sanata, ekonomiden spora, Türkiye ve dünyada 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarıyla ilgili zihinlerde iz bırakan olaylar, kronolojik bir aktarımla okuyucuya sunulmuştur. Buna ek olarak Yükselen Afrika isimli kitapla Türkiye ve Afrika’nın sosyal, ekonomik ve siyasi ilişkilerde geldiği nokta gösterme adına titiz bir çalışma ile hazırlanmıştır; lakin Balkanlarla ilgili böyle bir yayına rastlanmamıştır. Fakat buna karşın AA’nın Balkanlarla ilgili özel bir internet sitesi olması ve burada bölgeye özel bilgi ve haberlerin paylaşılması önemli bir kültürel diplomasi aracı olarak değerlendirilebilir.³

3.2.3.10. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Temel kuruluş amacı afet öncesi, sırası ve sonrasında ve acil durumlarda bütünsel afet yönetim sistemini en etkin şekilde işletmek ve bu bağlamda üst düzey ulusal ve uluslararası koordinasyonu sağlamak olan AFAD Balkanlarda Afetlerle ilgili insani yardım, çevre ve iklim değişikliğine uyum, risk ve etkilenebilirlik ölçümü amacıyla Sivil Korunma İşbirliği, Operasyonel Yönetim Eğitimi, Afet Risk Azaltma Forumu gibi faaliyetleri icra etmekte ve bunlara katılmaktadır.

³ <https://www.aa.com.tr/ba/balkan>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’NİN BALKANLARA YÖNELİK KÜLTÜREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİ: STRATEJİK KAMU DİPLOMASİSİ İÇİN BİR MODEL

YÖNTEM, BULGULAR ve ÖNERİ

Çalışmanın hedefi, küreselleşen dünyada iletişim alanındaki gelişmelerin de etkisiyle uluslararası ilişkilerde, ülkelerin pozisyonunu belirlemede sert gücün (siyasi, askeri ve ekonomik güç) tek başına belirleyici faktör olmadığını, bunun yanında ülkelerin diğer toplumların kamuoyları nezdindeki imaj ve algılarının pek çok konuda siyasi, askeri ve ekonomik güçten daha fazla avantaj sağlayabildiğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye’nin kültürel diplomasi faaliyetleri çerçevesindeki politikalarını, ilgili kurumların görüş ve önerilerinden alınan geri bildirimlerle incelemek, tartışmak ve bir model önerisi ortaya koymaktır.

Çalışmanın bu bölümünde Türk kamu ve kültürel diplomasisini temsil etme yeteneğine sahip kurum ve kuruluşlarla yapılan mülakatlar analiz edilerek, yorumlanmış ve eksikliklere karşı yapılması gereken politikalar önerilmiştir.

4.1. Araştırmanın Yöntemi ve Soruları

Bu çalışmada Türk kamu diplomasisi aktörleri olarak Dışişleri Bakanlığı, TİKA, YTB, MEB, YEE, AA, TRT, AFAD ve Kızılay seçilmiştir. Ayrıca sivil toplumun kültürel diplomasideki etkisi göz önüne alınarak İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) gibi önemli bir hükmet dışı örgütün bu konudaki görüşleri alınmıştır. Kültür bakanlığı ile mülakat yapılamamış ve kendileri tarafından sorulara verilen cevaplar EK-2’de sunulmuştur. Mülakatların kurum ve kişi bazlı listesi EK-1’de verilmiştir. İlgili mülakatlar 04 Nisan-31 Temmuz 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Mülakatların yapılabilmesi için İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından ilgili kurumlardan resmi yazı ile talepte bulunulmuştur. Hazırlanan sorular ilgili kurumların konuyla ilgili resmi temsilcileri ile yapılan mülakat ve yazılı cevaplardan oluşmaktadır. Bununla birlikte her ne kadar çalışmadaki

mülakat soruları için ilgili kamu kuruluşlarından izin alınmış ve kurumsal cevaplar istenmişse de çalışmada verilen cevaplar üzerinden mülakat analizlerinin yapılmış olması bu çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4. 1: Katılımcılara Sorulan Sorular

Soru No	SORU
1	Kamu diplomasisi faaliyetleri açısından Türkiye imajı için en önemli riskin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?
2	Kamu diplomasisi icra ederken yabancı kamularının en önemli beklentisinin ne olduğunu düşünüyorsunuz?
3	Kamu diplomasisi açısından “siyasal bilgilendirme” ile “ilişki geliştirme” faaliyetlerinden hangisi daha önemlidir? Niçin?
4	Hedeflerinizi belirlerken hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapıyorsunuz? Kararları alırken nasıl bir süreç uyguluyorsunuz?
5	Kamu diplomasisi faaliyetleriniz esnasında Türkiye’deki kurumlarla yaptığınız ortak çalışmalar nelerdir?
6	Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların kamu diplomasisi hedeflerine katkısı konusunda ne düşünüyorsunuz? Faaliyet programlarınızda bu tür etkinlikler mevcut mudur?
7	Faaliyetlerinizde uluslararası Hİ, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren sivil iletişim firmaları ile işbirliği yapıyor musunuz? Hangi yöntemlerle ve ne sıklıkla?
8	Genel bir yaklaşım olarak kurumunuz için önemli olan “bilgiyi kontrol etmek” midir yoksa “koordine etmek” midir? Niçin?
9	Kamu diplomasisi faaliyetlerinizde iletişim uzmanlarının yaptıkları görevler nelerdir? Onlardan en büyük beklentiniz nedir?
10	Politikalarınızı oluştururken iç kamunun iradesini hangi yöntemlerle tespit ediyorsunuz, bu iradeyi ne oranda ve hangi yöntemlerle faaliyetlerinize dâhil ediyorsunuz?
11	Kültürel diplomasi faaliyetlerinizde Türk toplumunun hangi kültürel özelliklerini, hangi sembolleri ön plana çıkarıyorsunuz? Neden?
12	Faaliyetlerinizin sonunda geri bildirimi hangi yöntemlerle alıyorsunuz? Bunları kimlerle paylaşıyorsunuz? Gösterilen çabalar ve alınan sonuç arasındaki ilişki konusunda neler söyleyebilirsiniz?
13	Faaliyetleriniz açısından günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelerine yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü oldu mu? Nasıl?
14	Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi nedir? Genel kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerine yönelik faaliyetlerin oransal ağırlığı ne kadardır?
15	Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleniz kimlerdir? Neden?
16	Balkan ülkelerine yönelik icra ettiğiniz kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde hangilerini kültürel diplomasi faaliyeti olarak tanımlıyorsunuz? Bu faaliyetlerin toplam kamu diplomasi faaliyetleri içerisindeki oransal ağırlığı ne kadardır?

Çalışmada cevabı aranan sorular olarak, kültürel diplomasi faaliyetlerinin nasıl oluşturulduğu, ilgili kurumlar arasında koordinasyonun hangi yöntemlerle yapıldığı, Türkiye'nin imaj oluşumunda öncelikle iç hedef kitlelere dönük sonrasında ise buradan yaratılacak sinerji ile dışa dönük uygulanmasına önem verilip verilmediği, kültürden herkesin anladığının farklı olması bağlamında yurt dışında Türk kültürünün tanıtılmasında yerel ve bölgesel kültürel özelliklerin referans alınıp alınmadığı, Türkiye'nin yürüttüğü kültürel diplomasi faaliyetlerinde toplum tarafından paylaşılan değerlerin yansıtılıp yansıtılmadığı, toplumu oluşturan bireylerin irade ve istençlerinin ne oranda dikkate alındığı, yürütülen faaliyetlerin organize olup olmadığı, stratejik planlanıp uygulandığı ve ilgili birimler arasında eşgüdüm sağlanıp sağlanmadığı gibi sorular seçilmiştir.

Çalışmanın araştırma yöntemi bağlamında nitel araştırma yöntemlerinden Betimleyici Durum Analizi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda seçilen 12 kurumdan ilgili kişiler ile Derinlemesine Görüşme tekniği ile yapılandırılmış soru formu aracılığı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ilgili kurumların web sitelerinden, gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin raporlar tarama tekniği ile analiz edilmiştir. Betimleyici Durum Analizi tekniği bağlamında Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulayıcıları nezdinde gerçekleştirilen görüşmeler kullanılmıştır.

Betimleyici Durum Analizi tekniğinde çalışılacak durum bir birey, kurum, grup, olay, süreç ya da ortam olabilir. Nitel durum çalışmalarında bir veya birden fazla durum derinlemesine çalışılabilmektedir. Böylece duruma yönelik etkenlerin bütüncül bir yaklaşımla araştırılması, ilgili durumu nasıl etkiledikleri veya ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılabilir. Bu araştırmada çalışılan durum Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetlerini yürüttüğü kurumlardır. Çalışmada Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Dışişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Anadolu Ajansı ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile yapılan mülakatlara yer verilmiştir.

Araştırmada Türkiye'nin Balkan ülkelerine yönelik kültürel diplomasi faaliyetleri etkin midir ile kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetlerinde rol

üstlenen kuruluşlar faaliyetlerini nasıl yürütmelidir sorularından yola çıkarak aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır:

Türk kamu diplomasisi kurumlarının kamu diplomasisi faaliyetleri stratejik bir bakış açısıyla yürütülmemektedir.

Türk kamu diplomasisi kurumlarının kamu diplomasisi faaliyetleri stratejik bir bakış açısı taşımaktadır.

Türkiye'nin Balkan ülkelerine yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinde kültürel diplomasi anlamlı bir yer tutmaktadır.

Türk kamu diplomasisi kurumları ve paydaşlar arasında uzlaşmaya dayalı kuram bağlamında bir karar verme süreci işletilmektedir.

Türk kamu diplomasisi kurumlarının kamu diplomasisi yönetim anlayışı ve uygulamaları yönetişim özelliği taşımaktadır.

4.2.Araştırmanın Bulguları

Çalışmada her bir soru kendi içinde ve kurum bazlı analiz edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Böylelikle ve ayrıca kurumlar arasında soru bazlı bir karşılaştırma da yapılarak bu çalışmada önerilen yeni model için ortaya çıkan eksiklikler ortaya konulmuştur. Bununla birlikte verilen cevaplar tablo halinde sunularak takibin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Tablolarda iki sütun kullanılmıştır. Birinci sütunda verilen cevapların özeti, ikinci sütunda ise verilen cevapların tamamı yer almaktadır.

Soru 1: Kamu diplomasisi faaliyetleri açısından Türkiye imajı için en önemli riskin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Önyargılar ve karalama kampanyaları)	En büyük risk yanlış anlaşılma ve Türkiye'ye yönelik karalama kampanyaları olabilir. Yurt dışında bazı basın kuruluşları Türkiye'nin mesajlarını iletmek istemiyor. Bizi dinlemek isteyen ve dinledikten sonra dinlediklerini olduğu gibi yansıtan muhatap bulmakta özellikle batı dünyasında zorlanıyoruz. Bazı haşin çevrelerin batı dünyasında geniş imkânları ve fikirlerini kolayca yayma fırsatlarına rağmen biz bu imkânları bulamıyoruz. Bize karşı önyargılar ve bundan beslenen Türkiye'yi tanımak istememe sorunu bazı çevrelerde mevcut.
TİKA	Bu soruya kurumsal bir cevabımız yoktur.

YTB (Beklenen değerin verilmemesi)	Kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında ülkemizin karşı karşıya kaldığı en önemli risk, uluslararası toplumu meydana getiren devlet ve milletler nezdinde Türkiye'nin "barış ve işbirliği" odaklı kamu diplomasisi çalışmalarının yanlış bir bağlamda ele alınması ve gerektiği gibi yorumlanamamasıdır.
MEB (Önyargılar)	Türkiye'nin Kamu Diplomasisi faaliyetleri 2010 yılında Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulmasıyla resmi bir çerçeveye kavuşmuştur. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile eşgüdüm halinde TİKA, YTB, Yunus Emre Vakfı, Mülga Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Anadolu Ajansı, TRT, AFAD, Kızılay, Milli Eğitim Bakanlığı gibi devlet kurumları kendi alanlarında Türkiye imajına olumlu katkı sağlamak ve Türkiye'nin kendi hikâyesini yabancı kamulara anlatabilmek amacıyla kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmüştür. Bu kapsamda yapılan faaliyetler ağırlıklı olarak Batı toplumlarını etkilemeye yönelik olarak icra edilmiştir. Ancak son yıllarda Türkiye-Rusya ilişkilerinde yakınlaşma olması, ülkede meydana gelen terör saldırıları, ekonomik istikrarın sağlanmasında yaşanan sorunlar ve Batı medyasında Sayın Cumhurbaşkanımız üzerinden yaratılmak istenen olumsuz algı Türkiye imajı için en önemli riskleri oluşturmaktadır.
YEE (Etnik/dini ayrımcılık yapıyor algısı)	Ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye ve konjonktüre göre değişen bir durum söz konusu. Herhangi bir etnik, dini vb. gruba ayrımcılık yapıyor algısı Türkiye imajı açısından çok riskli olabilir.
ANADOLU AJANSI (Personelin nitelik sorunu ve kurumlar arası koordinasyon eksikliği)	En önemli risk kamu diplomasisi icra eden kurumlarda çalışan personelin arzu edilen nitelikte ve bilgi seviyesinde olmamasıdır. Diğer bir sorunda kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliğidir. Her kurum kendi penceresinden bakıyor, stratejik bir bakış yok. Yurt dışında görevlendirilecek personelin o ülkenin değerlerini bilen, dilini konuşan nitelikli personelden seçilmesi lazım. Yapılacak projelerin o ülkedeki insanlar tarafından benimsenebilir olması gereklidir, yoksa arzu edilenin aksine negatif yansımaları olabilir. Mesela Balkanların bir Osmanlı bakiyesi olarak görülmesi pek kabul görmüyor. Bu yönde bir politika Türkiye imajı açısından risk oluşturabilir. Ayrıca yabancı ülkelerde iş yapan Türk işadamlarının faaliyetleri de çok önemli. Yapılacak yanlış faaliyetlerin Türkiye imajına olumsuz yansımaları kaçınılmazdır.
TRT (Risk alınmıyor)	Risk olabilecek bir şeyin buraya girme ihtimali yok. Kullanılan dil ve yayınlar süzgeçten geçtiği için risk barındırması mümkün değil. Olası riskleri hesaba katarak yurtdışı yayınlarımızda bütün etnik ve dinsel gruplara hitap etmeye çalışıyoruz, her bir dilde ayrı ayrı yayın yapıyoruz. Tabi ki yayınlarımızda kendi soydaş ve dindaşlarımıza pozitif ayrımcılık yaptığımız bir gerçek.
AFAD (Etnik/dini ayrımcılık yapıyor algısı)	Yardıma yapılma tarzı çok önemli. Nihai ihtiyaç sahibine verilme anı çok önemli. Faaliyetler esnasında hedef kitleleri incitecek bir davranıştan kaçınmak lazım. Siz faaliyeti icra ederken arkanız bir bayrak var, bir ülke var. Sizin yapacağınız bir yanlış davranış ülkenize teşmil edilecektir. Faaliyetlerin icrası esnasında oluşabilecek antipatik bir davranışın çok olumsuz yansımaları olabilir. Türkiye'nin

	faaliyetlerinde ayrımcılık yaptığına dair oluşabilecek bir algı çok negatif olabilir.
KIZILAY (Etnik/dini ayrımcılık yapıyor algısı)	Kızılay'ın sadece Türk ve Müslüman azınlığa yönelik ağırlıklı faaliyet yaptığına yönelik yabancı kamularda bir algı oluşursa bu bizim imajımız açısından son derece büyük bir risk oluşturur. Böyle bir algı oluşursa bir sonraki faaliyetinizde de size sorun çıkartırlar. Böyle bir durumu Bulgaristan'da yaşadık. Bunu önlemek için öncelikli hedef kitlemiz Türk ve Müslüman azınlık olsa da ihtiyaç sahibi diğer gruplara da eşit yardım sağlayarak bu riski azaltıyoruz.
İHH (Ortak bir devlet politikasının olmaması ve koordinasyon eksikliği)	Biz İHH olarak dünyanın 110 ülkesinde senede iki defa kurban ve gıda yardımı için faaliyet icra ediyoruz. Bunun dışında bir sivil toplum örgütü olarak çeşitli yardım faaliyetlerimiz mevcut. Bu faaliyetleri icra ederken Türkiye'nin diğer kurumlarını da gözlemleme fırsatımız oluyor. O ülkenin kamuoyundaki algınız çok önemli. Eğer imaj olumlu ise ülke imajınızı da olumlu yönde etkiliyor. Esas risk kamu diplomasisi yürüten kamu kuruluşlarının ortak merkezi bir politikalarının ve güçlü politikalarının olmaması ve koordinasyon eksikliğidir. Kamu kurumlarının bağlı olduğu Türkiye'deki bağlı olduğu kurumdan, bakanlıktan çıkan projeler var. Koordinasyon bence bulunulan ülkedeki büyükelçilikler tarafından sağlanabilir. Fakat son bir kaç yılda bu yönde çalışmalar var fakat ne kadar sağlıklı, stratejiler ne denli başarılı bilemiyorum. Hem kamu hem de sivil toplum kuruluşlarının bulunulan ülkedeki halkla ilişkileri çok önemli, onlar nezdindeki itibar ve güveniniz çok önemli. Bu güveni veremezseniz o ülkede sadece faaliyet yapmış olursunuz.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye imajı için en önemli risk konusu hakkında ilgili kurumların farklı bakış açıları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığı için en önemli risk özellikle Batı dünyasında Türkiye'ye karşı olan önyargılar ve Türkiye'ye yönelik karalama kampanyalarıdır. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimine Batı dünyasının şüpheyle bakması bu konudaki ilişkileri zedelemiştir. TİKA, kendisini doğrudan kamu diplomasisi icra eden bir aktör olarak görmediği için bu soruya kurumsal bir cevabı olmamıştır. Dışişleri Bakanlığı gibi MEB, YTB gibi kurumlar için de en önemli risk, özellikle Batı dünyasında Türkiye'ye karşı olan önyargılar ve Türkiye'ye Batı tarafından beklenen değerin verilmemesidir. YEE için en önemli risk Türkiye'deki etnik ve/veya dini bir gruba ayrımcılık yapıyor algısının baş göstermedir. Anadolu Ajansı için ise en önemli risk kamu diplomasisi icra eden kurumlarda çalışan personelin arzu edilen nitelikte ve bilgi seviyesinde olmaması ve kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliğidir. TRT için risk olabilecek bir şeyin kuruma girmesi mümkün değildir; zira TRT yurtdışı yayınlarda bütün etnik ve dinsel gruplara hitap etmeye çalışmaktadır. Kızılay ve AFAD için en önemli risk TRT gibi kurumsal bir bakış açısıyla ele alınmış ve Türkiye'nin kültürel diplomasi

faaliyetlerinde Türk ve/veya Müslüman azınlığa yönelik ayrımcılık yapılmamasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. İHH içinse en önemli risk kamu kuruluşlarının ortak bir merkezi politikalarının olmaması ve koordinasyon eksikliğidir.

Soru 2: Kamu diplomasisi icra ederken yabancı kamularının en önemli beklentisinin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (İlımlı mesajlar)	Yabancı kamular özellikle politikamızı, konuya bakış açımızı öğrenmek istiyorlar. Türkiye söz konusu olunca rahatlamak istiyorlar, ılımlı mesajlar hoşlarına gidiyor. Dünyada birçok sorun etrafımızda geliyor ve Türkiye'nin bu konulara yönelik görüşünü merak ediyorlar.
TİKA	Doğrudan kamu diplomasisi icra eden bir kurum olmadığımız için bu soruya bir cevabımız yoktur.
YTB (Dostluk temelli münasebetlerin sürdürülebilir olması)	Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerini dünyanın dört bir yanında ve çağın gereklerine en uygun araçlarla yürütmektedir. Bu faaliyetlerin doğrudan muhatabı olan toplumların ülkemizden en önemli beklentisi, ihtiyaç duyulan alanlardaki karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi ve dostluk temelli münasebetlerin sürdürülebilir olmasıdır.
MEB (Toplumlara karşı karşılıklı diyalogun sürdürülmesi)	Kamu diplomasisinin amacı hedef ülkede bulunan yabancı kamuları etkileyerek ilgili ülke makamlarını kendi lehine sonuçlar elde edecek politikalar üretmeye yönlendirmektir. Yabancı kamuların ülkemiz hakkında olumlu imaja sahip olması aynı zamanda ilgili ülkelerin de bakış açılarını etkileyecektir. Bu kapsamda yabancı kamuların kamu diplomasisi yapım sürecinde ülkemizden beklentisi ikili ilişkilerin doğasına uygun bir şekilde hareket edilmesi ve toplumlara karşı karşılıklı diyalogun sürdürülmesi yönündedir.
YEE (Burs ve etkinlik)	Ülkeye ve coğrafyaya göre değişiyor. Tarihsel süreçte etkileşimde bulunduğumuz bölgelerde, kültürel anlamda destek beklentileri oluyorlar. Türkiye'den özellikle burs ve etkinlik anlamında beklentiler oluyor.
ANADOLU AJANSI (Kendi çıkarlarının uluslararası ilişkilerde desteklenmesi)	Yabancı kamuların Türkiye'den en önemli beklentileri ekonomik çıkar temelli olmaktadır. Kendilerine fayda sağlayacak projeler ve kendi çıkarlarının uluslararası ilişkilerde desteklenmesi beklentisi çok önemli onlar için. İki tarafından karşılıklı kazanç sağlayacağı projeler önemli.
TRT (Coğrafya ve kültüre göre değişiyor; Balkanlarda Türkçe ve İslami içerikli destek talepleri geliyor)	Coğrafyaya göre değişiyor. Hinterlandta beklenti çok yüksek. Bölgelere göre değişiyor. Mesela Balkanlarda beklenti genel olarak değerler bağlamında iken Güney Amerika'da popüler kültür bağlamındaki beklentiler ön planda (Türk dizileri örneği). Balkanlarda daha çok Türk dili ve dini içerikli destek talepleri geliyor.

AFAD (Afetle ilgili neye en çok ihtiyaç duyuyorlarsa sizden onu bekliyorlar)	Neye en çok ihtiyaç duyuyorsa sizden onu bekliyor. Mesela afet sonrası çadır ihtiyacı varsa onu bekliyor.
KIZILAY (Türkiye’yi iyi bir rol model olarak görüp örnek almaları)	Yabancı kamular Türkiye’yi iyi bir rol model olarak görüyorlar. Bundan kendilerine alabilecekleri örnekleri talep ediyorlar. Kızılay olarak bizim lojistik faaliyetlerimizi örnek almak istiyorlar. Yani Türkiye’nin iyi olan yanlarını ve yönlerini örnek alarak kendi ülkelerinde uygulamak istiyorlar.
İHH (Ortak bir koordinasyon birimi)	Her ülkenin kendi öncelikli problemleri ve sorunları var. Resmi devlet kurumlarından beklenti daha fazla oluyor. Kamu kurumlarının yabancı ülkelerde küçük küçük projeler yapmasından ziyade senede bir iki büyük proje yapmasının daha etkili ve faydalı olacağını düşünüyorum. Fakat bizim kamu kuruluşları sanki STK ile yarışıyorlar. Kamu kurumlarının faaliyetlerinin siyasete dokunan bir yanı yok. Beklentilerin tam karşılanmadığı kanaatindeyim. Bu konudaki temel zayıflık, sizin varlığınızla yokluğunuz belli değil. Kamu kuruluşlarının faaliyetlerini koordine edecek bir kurum yok ortada. Buralarda okul gibi, hastane gibi kalıcı projeler yapılabilir. Müthiş bir emek ve para harcıyor, fakat ortada önemli bir şey yok.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye’nin kamu diplomasisi icra ederken yabancı kamularının en önemli beklentisinin ne olduğu hakkında ilgili kurumların farklı bakış açıları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte verilen cevapların ortak kanaati ilgili beklentilerin ülkeye ve coğrafyaya göre değişiyor oluşudur. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığına göre yabancı ülkelerin Türkiye ile ilgili en önemli beklentisi ılımlı mesajların duyulması ihtiyacıdır. Özellikle Türkiye’nin çevresinde devam eden çatışma bölgelerin varlığı bu endişe için önemli bir unsurdur. TİKA’nın, kendisini bir kamu diplomasisi aktörü olarak görmediği için, bu soruya da kurumsal bir cevabı olmamıştır. Bununla birlikte TİKA’nın bir kamu ve kültürel diplomasi ajanı olduğu açık olmasına rağmen neden böyle bir cevap verdiği önemlidir. Bu bağlamda TİKA’nın kurumsal misyon ve faaliyetlerinin tekrar değerlendirilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. MEB konuya eğitim penceresinden yaklaşmış ve ülkeler arası karşılıklı diyalogun sürdürülmesinin Türkiye’den beklendiğini ifade etmiştir. YEE bir kültür ajanı olduğu için yabancı ülkelerin bu kurumdan beklentileri daha çok kültür alanındaki çalışmaları destekleyici burs ve etkinliklerin artırılması yönündedir. Böylece hem Türkiye daha iyi tanıtılmış olacak hem de ilgili ülkelerin vatandaşları Türk kültür ve dilini daha yakından öğrenebileceklerdir. Anadolu Ajansına göre yabancı ülkelerin en önemli beklentisi kendi çıkarlarını destekleyen

haber ve bilgilerin desteklenmesidir. TRT için yabancı ülkelerin kendilerinden beklentiler kültür ve coğrafyaya göre hayli değişmektedir. Bu bağlamda kimi ülkeler Türk dizilerini isterlerken Balkanlar özelinde daha çok Türkçe ve İslami içerikli yayınların olması arzu edilmektedir. AFAD için en önemli beklenti o andaki ihtiyaçlardır. Bu kurumlar daha çok afet ve felaket sonrası destek veren örgütler oldukları için bu beklentiler oldukça doğal ve evrenseldir. İHH içinse yabancı ülkelerin en önemli beklentisi önceki soruda sorulan risk faktörü ile aynı doğrultudadır. Onlara göre yabancı ülkeler Türk örgütlerinden en çok koordine edilmiş bir kamu diplomasisi beklemektedirler. Bu bağlamda koordinasyon eksiliği Türk kamu diplomasisinin en önemli eksikliğidir.

Soru 3: Kamu diplomasisi açısından “siyasal bilgilendirme” ile “ilişki geliştirme” faaliyetlerinden hangisi daha önemlidir? Niçin?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Siyasal bilgilendirme)	“Siyasal bilgilendirme” bizim kurumumuz için daha önemli. İlişki geliştirme, daha çok diğer resmi ve sivil toplum kuruluşlarının görev alanı. İlişki geliştirmek için bizim kamu diplomasisine ihtiyacımız yok, bizim kamu diplomasisine siyasi bilgilendirme amacıyla ihtiyacımız var. Yabancı kamuların bizden doğru bilgileri almalarına katkı sağlamak amacıyla kamu diplomasisine ihtiyacımız var. İç kamularda bizim için çok önemli, faaliyetlerimizin tanıtılması bizim için öncelikli.
TİKA (İlişki geliştirme)	Kurum olarak kamu diplomasisine dolaylı katkı sağladığımız faaliyetlerimiz mevcut. Bu açıdan ilişki geliştirmenin sürecin devamlılığı açısından daha önemli olduğunu düşünüyoruz.
YTB (İlişki geliştirme)	“Siyasal bilgilendirme” daha çok geleneksel kamu diplomasisi anlayışında ve klasik iletişim araçları ve aktörlerle uygulanan tek yönlü bir stratejidir. Bu cihetle, 21’inci yüzyıl kamu diplomasisi mekanizmaları içindeki verimliliği tartışmaya açıktır. “İlişki geliştirme” faaliyeti ise, gerek diğer aktörlerin süreçte aktif rol alması, gerekse hedef kamuya yönelik araçların güncelliği bakımından daha işlevsel bir özellik taşımaktadır. Bununla birlikte, her iki yöntemin de belirli şartlar dâhilinde devreye sokulabileceğini unutmamamız gerekir.
MEB (İlişki geliştirme)	Kamu diplomasisi faaliyetlerinin ülkemizde olduğu gibi ağırlıklı olarak tek yönlü yapılması yabancı kamulardan olumlu görüş alınmasında sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır. İki yönlü iletişim olması durumunda iki ülke kamuları arasında doğal bir iletişim ve ilişki inşa edilmesi süreci yaşanacaktır. Tek yönlü iletişim ikna özelliği taşıyıp yabancı kamular tarafından propaganda olarak algılanacağı için sürdürülebilir bir durum değildir. Ancak iki yönlü iletişim yabancı kamuların birbirleri arasında ilişki geliştirmesini sağladığı ve doğal bir süreç niteliği taşıdığı için kamu diplomasisi açısından uzun vadeli bir geri dönüşüm sağlayacaktır.

YEE (İlişki geliştirme)	YEE olarak politikadan ari ama Türkiye'nin dış politika hedefleriyle uyumlu, bulunduğumuz ülkelerin iç politikalarına kesinlikle karışmadan faaliyetler icra ederek Türkiye'nin dostlarını arttırma ve ilişkilerini geliştirme çabasıdayız. Bu anlamda ilişki geliştirme bizim için daha önemli.
ANADOLU AJANSI (İlişki geliştirme)	Organik, uzun süreli ilişkiler için ilişki geliştirme daha önemli. Fakat siyasal bilgilendirmenin de yadsınamayacak kadar güçlü ve gerekli. Duruma göre her ikisinin de uygun oranlarda kullanılması önemli.
TRT (Siyasal bilgilendirme)	Bilgilendirme bizim için daha önemli. Önceliğimiz anlık beklenti, ilişki geliştirme süreç içerisinde oluşacak bir konu. İlişkilerin güçlendirilmesi veya daha üst boyutlara taşınması da tabi ki önemli ve zaman içerisinde gelişen bir durum.
AFAD (İlişki geliştirme)	Bu konu bizim faaliyet kapsamımızdan ziyade Dış İşleri Bakanlığının yürütmesi gereken bir faaliyet olarak değerlendiriyorum. Bizim faaliyetimiz insanı yardım odaklı, olaylara bu gözle bakıyoruz.
KIZILAY (İlişki geliştirme)	Bizim açımızdan ilişki geliştirme çok daha önemli. Kızılay-Kızılhaç hareketi mensubu bir kurum olarak siyasal bilgilendirme bizim ilgi alanımız dışında kalıyor. Gittiğimiz ülkelerde hem kamu kurumları ile hem özel sektör ile hem de sivil toplum ile iyi ilişkiler geliştirme gayreti içerisinde oluyoruz. Gittiğimiz ülkelere muteber olan sivil toplum kuruluşları ile de işbirliği yapıyoruz.
İHH (Siyasal bilgilendirme)	Siyasi bilgilendirme kamu diplomasisi açısından çok önemli. O ülkelere siyasete dokunmak çok önemli. Bizim kamu kuruluşları bunu yapamıyor. Bir devlet politikası yok, uzun vadeli bir strateji yok. Kamu diplomasisi açısından imaj sorununun temel sebebi devlet politikası olmaması.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından "siyasal bilgilendirme" ile "ilişki geliştirme" faaliyetlerinden hangisi daha önemli olduğu hakkında ilgili kurumların farklı bakış açıları ortaya çıkmıştır. Kurumlar siyasal bilgilendirmeyi daha çok Dışişleri Bakanlığının uhdesinde bir görev olarak algılamaktadırlar. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığına göre kamu diplomasisi açısından "siyasal bilgilendirme" -yabancı kamuların doğru bilgileri almalarına katkı sağlamak amacıyla- daha önemlidir. Dolayısıyla Dışişleri Bakanlığı ülkeler arasında zaten mevcut olan siyasi ilişkilerin üzerinde bir bakış açısı ortaya koyarak Türkiye hakkındaki özellikle dezenformatif maksatlı bilgilerin önüne geçmek için ülkeleri en objektif ve doğru şekilde bilgilendirmeyi en önemli görmektedir. TRT de bu vizyon ile hareket etmektedir. Ona göre objektif ve doğru bir siyasal bilgilendirme kurumun temel amaçlarının başındadır; zira yaptığı yayınları herhangi bir engelle karşılaşmadan izleyicilerle paylaşabilmekte ve Türkiye'nin rol aldığı konularda doğru bilgiyi savunabilmektedir. İHH için de siyasal bilgilendirme daha önemlidir; çünkü Türkiye'nin doğru bir şekilde temsil edilmesi gerekmektedir. Lakin onlara göre bu

alandanda bir devlet politikası olmaması Türk kamu diplomasisinin en önemli eksikliğidir. Dışışleri Bakanlığı, TRT ve İHH kamu diplomasisi açısından siyasal bilgilendirmeyi daha önemli görmüşken diğer tüm kurumlar “ilişki geliştirme”yi esas amaç olarak öncelemişlerdir. Bu bağlamda TİKA mevcut yürüttüğü politikaların devamı açısından ilişki geliştirmenin daha önemli olduğunu belirtmiştir. YTB için de siyasal bilgilendirme daha çok Dışışlerinin uyguladığı tek yönlü bir stratejidir ve kendileri için önemli olan diğer ülkelerle etkileşim ve işlevsellik faktörlerinde buluşabilmektir. AFAD, Kızılay, AA, YEE ve MEB’e göre de kamu diplomasisi faaliyetleri tek yönlü değil iki yönlü iletişim ile olmalıdır. Çünkü tek yönlü iletişim propaganda demektir ve sürdürülemez. İki yönlü iletişim ise karşılıklı ilişki geliştirmesini sağladığı için kamu diplomasisi açısından uzun vadeli bir geri dönüşüm sağlayacaktır.

Soru 4: Hedeflerinizi belirlerken hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapıyorsunuz? Kararları alırken nasıl bir süreç uyguluyorsunuz?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI (genelde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, özelde tüm kamu kurumları)	Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetleri Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından koordine ediliyor ve yürütülüyor. Bunun dışında her bir bakanlığın bir kamu diplomasisi birimi mevcut. Bu birimler arasındaki eşgüdüm Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından yürütülüyor. Bu faaliyetleri ikiye ayırmak mümkün. Birincisi bütün devleti ilgilendiren faaliyetler. Mesela 2019 yılında İletişim Başkanlığı tarafından “Ülkem için bir fikrim var” kampanyası başlatıldı. Bu bütün devleti ilgilendiren bir faaliyet. Bu projeyi bakanlığımızda bizim birim koordine ediyor ve eşgüdümü İletişim Başkanlığı sağlıyor. Vatandaşlardan gelen projeleri, fikirleri seçip uygulanabilir olanları hayata geçirmek esas amaç. Biz bakanlık olarak Girişimci ve İnsani Dış Politika teması üzerinden kamu diplomasisi faaliyetleri yürütüyoruz. Bu çözüm odaklı, proaktif dış politika ve insani yardım üzerine kurgulu dış politika amaçlanıyor. Bu projeyi gerçekleştirirken TİKA, AFAD, Kızılay, YEE, Kültür Bakanlığı, Invest Turkey gibi kurumlarla işbirliği ve eşgüdüm içerisindeyiz.
TİKA (hiçbir kurum)	Kamu diplomasisi icra eden kurumlarla doğrudan bir temasımız yoktur.
YTB (genelde Dışışleri Bakanlığı, özelde tüm kamu kurumları ve STK’lar)	Hedeflerimiz, ülkemizin dış politika öncelikleriyle uyumlu bir şekilde belirlenmektedir. Bununla birlikte, sahada işbirliği yaptığımız paydaş kurumlarımız ve sivil toplum örgütleri de bulunmaktadır. Karar alma süreçlerimiz Başkanlığımız mevzuatında belirtilen usul ve esaslara uygun bir şekilde işlemektedir.
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütürken paydaş kurumlarla etkin ve koordine bir şekilde çalışmaktadır. Bu

(YTB, YEE ve TİKA)	kapsamda, Bakanlığımı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın kuruluşunda katılım sağlamıştır. Ayrıca, Yunus Emre Enstitüsü ile her sene istişare toplantıları yapılırken, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile koordinasyon asgari düzeyde gerçekleştirilmektedir.
YEE (Kültür ve Turizm Bakanlığı)	Şu anda 44 ülkede ve 58 merkezde faaliyet gösteriyoruz. Yurt dışında yürütülecek faaliyetler ana hatları ile bu merkezlerde, yerelde belirleniyor. İhtiyaca göre de Türkçe eğitim ve sanat faaliyetleri konusunda merkezde, Ankara'da paket proje programlar geliştirerek bunları uygulamak şeklinde bir yol izleniyor. Türkiye'yi tanıtıcı faaliyetlerde bulunduğumuz için Türkiye'den partnerlerle çalışmak durumundayız. Bu açıdan en önemli partnerimiz tabi ki Kültür ve Turizm Bakanlığı. Kanunla kurulmuş bir kamu vakfıyız ve yönetim kurul başkanımız da Kültür ve Turizm Bakanı. MEB, Maliye Bakanı, Dış İşleri Bakan Yrd., TİKA, YTB Bsk. vakıf yönetim kurulu üyemiz. Yurtdışında faaliyette bulunan dört kurum, YTB, YEE, Vakıflar Gn. Md.lüğü ve TİKA Kültür ve Turizm Bakan yardımcısına bağlı olarak eşgüdüm halinde faaliyet icra ediyorlar.
ANADOLU AJANSI (genelde Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, özelde YEE, TRT, TİKA)	Projelere yönelik hedefler belirlenirken kurumun ihtiyaçlarına göre YEE, TRT, TİKA, İstanbul Belediyesi, THY gibi kurumlarla sürekli işbirliği yapıyoruz. Yapılacak faaliyet bazında bir koordinasyon ve işbirliği mevcut. Genel koordinasyon Cumhurbaşkanlığı iletişim başkanlığı tarafından sağlanıyor.
TRT (genelde Dışişleri Bakanlığı, özelde TİKA, Kültür Bakanlığı, YTB)	Özellikle Dışişleri Bakanlığı ile yakın çalışıyoruz. Bakanlığın koordinesinde hazırlanan Diaspora Belgesi çalışma gücünün bir parçasıyız. Bizi ilgilendiren bir faaliyet olursa muhakkak çağırıyoruz. Ayrıca TİKA, Kültür Bakanlığı, YTB ile işbirliği yapıyoruz.
AFAD (Dışişleri Bakanlığı)	Ülkelerin afet sonrası insanı yardım çağrısında bulunması gerekiyor. Bize istek Dışişleri Bakanlığı aracılığı ile geliyor genelde. Devam eden krizlerle ilgili çalışmalarımız da mevcut. Balkanlara yönelik faaliyetlerimiz genel olarak afet odaklı. Mesela her sene sel felaketi olur ve Türkiye her sene ihmal etmeden yardım sağlar.
KIZILAY (AFAD)	Bizim Türkiye'de ortak çalıştığımız, işbirliği yaptığımız kurum AFAD. Yurt içi faaliyetlerde AFAD'ın koordinasyonunda çalışıyoruz. Yurt dışı ile ilgili mevzuatta böyle yasal bir prosedür yok. Ama yine de yurt dışında da AFAD ile birlikte çalışıyoruz ve doğal partner olan Dış İşleri Bakanlığını bilgilendiriyoruz. Ama Dışişleri Bakanlığı bilgi kısmında kalıyor. Yaptığımız faaliyetlerde AFAD'ın maddi kaynak sağladığı dönemlerde oluyor. Diğer kamu kurumlarından herhangi bir bilgi paylaşımı olmuyor. Sadece Dış İşlerinin ilgili dairelerine faaliyetlerimiz hakkında bilgi veriyoruz. Büyük ihtimalle onlar diğer ilgili kurumları bilgilendiriyorlardır.
İHH (AFAD)	İHH 1995 yılında resmi olarak kuruldu. Bağışçıların isteklerine göre çalışan bir kurumuz. Biz İHH olarak bağışçılarımızı bilgilendiriyoruz ve yönlendiriyoruz. Hedefleri belirlerken yurtdışındaki yerel resmi vakıflarla, partnerlerle çalışıyoruz, devlet kurumları ile çok az işbirliği yapıyoruz. Bir ülkede bir proje yürütürken o alanda çalışma yapan

	Türkiye'nin resmi kuruluşları ile de işbirliği yapıyoruz. Afetlerde AFAD ile yaptığımız işbirlikleri var. Bir kriz anında bizi de davet ediyorlar, ne yapabilirsiniz diye soruyorlar. TİKA yıllık olarak bizden yıllık harcama ve projelerimiz hakkında bilgi talep ediyor. Fakat stratejik bir planlama, politika, yönlendirme ve koordinasyon mevcut değil.
--	---

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından hedeflerini belirlerken ilgili kurumların hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaptığı hakkında ilgili kurumların bakış açıları ve aldıkları kararları uygularken izledikleri süreç ortaya çıkmıştır. İlgili kurumların cevaplarında süreç konusunda açıklama yapılmıştır. Bununla birlikte bu kurumların ortak olarak algıladıkları ilk konu Dışişleri Bakanlığının kamu diplomasisi ile ilgili konularda işbirliği yapılması gereken doğal bir partner olduğu kabulüdür. İkinci konu ise kurumların kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde işbirliği yaptıkları diğer kurumların farklılaştığı gerçeğidir. Bu bağlamda Dışişleri Bakanlığına göre kamu diplomasisi faaliyetleri çatı kurum olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından koordine edilmekte ve özelde ise çözüm odaklı, proaktif ve insani yardım üzerine kurgulu dış politika amaçlarına ulaşmak için TİKA, AFAD, Kızılay, YEE, Kültür Bakanlığı başta olmak üzere tüm kamu kurumlarıyla işbirliği içerisinde olmaktadır. TİKA kendisini doğrudan kamu diplomasisi icra eden bir kurum olarak görmediği için kamu diplomasisi icra eden kurumlarla doğrudan bir temasımız yoktur cevabı vermiştir. Buna rağmen diğer kamu kurumları TİKA ile işbirliği içerisinde olduklarını ifade etmektedirler.

YTB, MEB, YEE, AA ve TRT de genel politikalarda Dışişleri Bakanlığını doğal partner olarak görmektedirler. Bununla birlikte bu kurumlar kendi misyon ve sorumluluklarına göre farklılaşan görevlerinde kendi aralarında da işbirliğine gitmektedirler. Bu işbirlikleri kültür odaklı çalışmalar için geçerlidir. Doğal afet ve insani yardım odaklı çalışmalarda ise AFAD doğal partner olarak seçilmiştir. Bu bağlamda KIZILAY ve İHH bu tür faaliyetlerinde AFAD ile işbirliğine gitmektedirler.

Soru 5: Kamu diplomasisi faaliyetleriniz esnasında Türkiye’deki kurumlarla yaptığınız ortak çalışmalar nelerdir?

KURUM	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	Yurt dışında diğer ülkelerin resmi temsilcilikleri ile işbirliği yapıyoruz. Misyonlarımız bulundukları yerlerde muteber sivil toplum kuruluşları ile de işbirlikleri yapıyorlar. Mesela Rusya ile bir işbirliği yapıyoruz. 2019 Türk-Rus kültür turizm yılı ilan edildi. Bunu kullanarak farkındalık yaratmak için ortak etkinliklerimiz oluyor.
TİKA	Dış İşleri Bakanlığı yurt dışındaki faaliyetleri koordine ediyor. Kültürel temasa yönelik Türkiye’nin bir hassasiyeti var ise bakanlık uyarıda bulunuyor. Biz kurum olarak yurt dışında bazı projelerde Yunus Emre Enstitüsüne (YEE) destek olduk, Kültür Bakanlığı ve Milli eğitim Bakanlığı ile işbirlikleri yaptık.
YTB	Başkanlığımız kamu diplomasisi faaliyetleri çerçevesinde, başta söz konusu alanda faaliyet yürüten kamu kurumlarımız olmak üzere; akademi, medya ve sivil toplum kuruluşlarıyla çeşitli alanlarda işbirliği yapılmaktadır.
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı’nın kamu diplomasisi faaliyetlerini icra ederken başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere iş birliği halinde olduğu kurumlar arasında Dışişleri Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Türkiye Maarif Vakfı yer almaktadır.
YEE	Yurt dışı faaliyetlerimizi sürdürürken birçok etkili yerel kurumla ile işbirliği yapıyoruz. Türkiye’den de TİKA, MEB ve son dönemlerde de YTB ile yurt dışı faaliyetlerimizde işbirliği yapıyoruz. Yurt dışındaki kültür temsilciliklerimizin hepsi büyükelçiliklerin altında faaliyet gösteriyor. Bu açıdan yurt dışındaki diplomatik temsilciliklerimiz ile de işbirliği içerisindeyiz.
ANADOLU AJANSI	Yurt dışında YEE, TİKA, THY ve yerel sivil toplum kuruluşları ile zaman zaman işbirliği yapıyoruz.
TRT	Dış İşleri Bakanlığı bizi yurt dışı faaliyetlerden mutlaka haberdar ediyor ve bizi faaliyetlere dâhil ediyor. TİKA da bizi yurt dışındaki faaliyetleri hakkında bilgilendiriyor ve bizi de programa dâhil ediyor.
AFAD	Bu kapsamda politika belirlemek Dış İşleri Bakanlığının görev alanına giriyor. Biz bu kapsamda politika belirlemiyoruz.
KIZILAY	AFAD ile işbirliği yapıyoruz ve faaliyetlerimiz hakkında Dış İşlerini bilgilendiriyoruz.
İHH	İHH olarak genel olarak o ülkedeki yerel partnerlerle işbirliği yapıyoruz. Yurt dışı faaliyetlerimizde Türkiye’nin resmi kurumlarından TİKA ile yaptığımız işbirlikleri oldu.

Bir önceki soruyla bağlantılı olan bu soruda Türkiye’nin kamu diplomasisi açısından kurumların kendi aralarında işbirliği yaparak ortaya koyduğu ortak çalışmalar hakkında ilgili kurumların bakış açıları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda önceki soruda da belirtildiği üzere bu kurumların ortak olarak algıladıkları ilk konu Dışişleri Bakanlığının kamu diplomasisi ile ilgili konularda işbirliği yapılması gereken

doğal bir partner olduğu kabulüdür. İkinci konu ise kurumların kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde işbirliği yaptıkları diğer kurumların farklılaştığı gerçeğidir.

Soru 6: Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların kamu diplomasisi hedeflerine katkısı konusunda ne düşünüyorsunuz? Faaliyet programlarınızda bu tür etkinlikler mevcut mudur?

KURUM	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	Kesinlikle çok önemlidir. Cumhurbaşkanının herhangi bir ülkeye ziyareti söz konusu olunca bu vesile ile o ülke ile ilgili bütün ilişkiler gözden geçiriliyor ve buna göre mesajlar veriliyor. Ama bütün faaliyetler her zaman olmuyor. Daha düşük seviyedeki resmi ziyaretler ve temaslar da beraberinde bir kamu diplomasisi faaliyeti getiriyor. Son dönemlerde bu tür faaliyetlerimiz çok arttı.
TİKA	Önemli olduğunu düşünüyoruz. Devlet başkanının ziyarette bulunduğu ülkede eğer bir faaliyetimiz var ise, projenin açılışını ziyarete denk getirerek görünürlüğünü arttırıyoruz ve biz de programda yer alıyoruz. Uluslararası organizasyonlarda TİKA'ya yer verilmesi gerekiyorsa katılıyoruz. Mesela Afganistan'da icra edilen uluslararası bir organizasyona katılarak orada yaptığımız faaliyetleri gösteren bir fotoğraf sergisi açtık.
YTB	Üst düzey karşılıklı resmî ziyaretler ve uluslararası organizasyonlar, kamu diplomasisi kapsamında icra ettiğimiz çalışmaların uluslararası toplumun bütün aktörlerine doğrudan iletilmesi noktasında önem arz etmektedir. Söz konusu ziyaret ve organizasyonların her aşamasında, Başkanlığımız görev ve sorumluluk alanına ilişkin çalışmaları yerine getirmektedir.
MEB	Uluslararası ilişkilerde resmi ziyaretler önemli bir yere sahiptir. Devlet yöneticileri düzeyinde yapılan ziyaretler ve uluslararası organizasyonlara katılım ülkelerarası ilişkilerin her alanda gelişmesi ve karşılıklı diyalogun artmasına vesile olmaktadır. Devletlerin hedef ülke yöneticilerinin kararlarını yönlendirmek amacıyla yabancı kamuoylarını etkilemesi gibi aynı şekilde ülke yöneticilerinin karşılıklı olarak iyi niyet beslemesi ve bu doğrultuda politikalar izlemesi kamuoyları arasında da bir karşılık bulmaktadır. Liderlerin kamu diplomasisindeki rolü üzerine kapsamlı bir araştırma yapan Joseph Nye, liderlerin itibarı, güvenilirliği ve kamuoyunu etkileme kabiliyetinin bulundukları ülkenin yumuşak gücünü göstermesi açısından önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Joseph Nye'in belirttiği üzere bir yönetici aynı zamanda yabancı kamuoylarını da etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı'na diğer ülkelerin eğitim bakanları ve büyükelçileri düzeyinde çeşitli ziyaretler gerçekleştirilmedi. Bu doğrultuda Sayın Bakanımız ve Bakan Yardımcılarımız da diğer ülkelere ziyaretler gerçekleştirmekte ve iş birliği imkânlarının artması için çeşitli temaslarda bulunmaktadır. Benzer şekilde Bakanlığımız uluslararası organizasyonlara ve uluslararası kuruluşların faaliyetlerine katılım sağlamaktadır. Söz konusu ziyaretlerin sadece ilgili ülke yöneticileriyle diyalogun artmasını sağlamadığı, ziyaretler neticesinde yapılan çalışmalarla aynı zamanda yabancı kamuoyunda da bir karşılık bulunduğu değerlendirilmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın yurt dışı ziyaretlerinde Bakanlığımız görev alanıyla ilgili faaliyetlerine yönelik olarak ilgili

	makamlardan sorulan sorulara cevap verilmektedir. Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımızın yurt dışı ziyaretlerinde Bakan ve Bakan Yardımcısı düzeyinde katılım sağlanmaktadır.
YEE	Yeni merkez açılışları genel olarak Cumhurbaşkanlığı ziyaretlerine denk getirilmeye çalışılıyor. Cumhurbaşkanımızın katıldığı açılışlarda o ülkeden en yüksek düzeyde katılım oluyor. Türkiye için önemli resmi günlerde de yurtdışında faaliyetler icra ediyoruz ve bu etkinliklere Türkiye’den bakan düzeyinde katılımlar oluyor. Bu açıdan bu faaliyetlerin çok önemli katkısı olduğunu düşünüyorum.
ANADOLU AJANSI	Bu konu çok önemli. Ülkelerin önemli günlerine denk getirilen ziyaretler ayarlanmaya çalışılıyor ve bunların görünürlüğü daha yüksek oluyor. Fakat çok planlı ve koordineli uygulandığını söylemek çok mümkün değil.
TRT	Siyasi figürler kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli yer ederler. Ben bunun çok etkili olduğunu düşünüyorum, Cumhurbaşkanının katıldığı programların görünürlüğü çok daha yüksek oluyor. Devlet yöneticilerinin farklı bölgelerde farklı etkileri oluyor. Mesela Cumhurbaşkanımızla ilgili bir haberi Arapça olarak paylaştığımızda izlenme oranı çok yüksek oluyor.
AFAD	Devlet büyüklerinin geldiği faaliyetlerimiz mevcut. Bu tür faaliyetler görünürlük açısından çok önemli ve bizde bunu dikkate alarak planlama yapıyoruz.
KIZILAY	Bu ülkemizin yürüttüğü dış diplomasinin bir parçası biz de burada üzerimize düşen her türlü görevi yapıyoruz. Devlet başkanımızın ziyarette bulunduğu bir ülkede bizim bir delegasyonumuz var ise mutlaka o organizasyonda yer alıyor. Dönem dönem Cumhurbaşkanlığından veya Dış İşleri Bakanlığından bize insanı yardım operasyonu gerçekleştirme de fayda vardır şeklinde talep geliyor. Biz de imkânlar ölçüsünde bu tür faaliyetleri gerçekleştiriyoruz.
İHH	Bizim faaliyetlerimiz küçük ölçekli olduğu için çok fazla dikkate alamıyoruz. Ama çok önemli olduğunu düşünüyorum. O ülkedeki faaliyetleriniz ne kadar güçlü ise, katkısı da o oranda fazla oluyor.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye’nin kamu diplomasisi açısından Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların kamu diplomasisi hedeflerine katkısının çok önemli olduğu tüm kurumlarca kabul edilmektedir. Tablodaki bilgilerden de görüleceği üzere ilgili kurumlar faaliyet programlarında bu tür etkinliklere yer vermektedirler.

Soru 7: Faaliyetlerinizde uluslararası halkla ilişkiler, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren sivil iletişim firmaları ile işbirliği yapıyor musunuz? Hangi yöntemlerle ve ne sıklıkla?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Evet)	Bakanlık olarak çok yapmıyoruz. Fakat yurt dışındaki bazı misyonlarımız bu tür faaliyetleri yapıyorlar. Mesela Amerika ve Fransa’daki misyonlarımız profesyonel sivil iletişim firmaları ile işbirliği yapıyorlar.

	Bu firmalar politikanızı o kamuoyuna nasıl anlatacağınız konusunda çok destek sağlıyorlar.
TİKA (Hayır)	Kurum olarak bu firmalarla işbirliği yapmıyoruz.
YTB (Evet)	Başkanlığımız faaliyetlerini kuruluş mevzuatında belirlenen görev, yetki ve sorumluluk alanı dâhilindeki usul ve esaslara göre gerçekleştirmektedir.
MEB (Evet)	Bakanlığımız kamu diplomasisi faaliyetlerini icra ederken sivil toplum kuruluşları ile iş birliği halinde çalışmaktadır. Bu kapsamda özellikle yurt dışında Türkçe ve Türk Kültürünün öğretilmesi amacıyla yapılan faaliyetlerde ilgili bölgelerde bulunan sivil toplum kuruluşları ile eş güdüm halinde çalışılmaktadır.
YEE (Evet)	Zaman zaman büyük etkinlikler için bulunduğumuz ülkede daha fazla kişiye ulaşmak için basın, medya desteği şeklinde bu tür firmalardan destek alıyoruz.
ANADOLU AJANSI (Evet)	Bu tür kurumlarla zaman zaman etkinlik bazında işbirliği yapıyoruz. Bu tür firmalara genellikle dış misyonlar vasıtasıyla ulaşıyor.
TRT (Evet)	Bunlardan bağımsız bir yayıncılık düşünülemez. Lobicilik nitelik olarak çok geniş bir alanı kapsıyor. Mikro ve makro ölçekte bu tür kurumlarla işbirliği yapıyoruz.
AFAD (Evet)	Birleşmiş Milletler ile çalışıyoruz. Bizim basın ve halkla ilişkiler dairemiz mevcut. Bu birim haber yapımı, sosyal medya kullanımı gibi gerekli çalışmaları yapıyor. Gittiğimiz ülkedeki ulusal basında yer bulma konusunda da gerekli çalışmaları yapıyoruz.
KIZILAY (Hayır)	Kızılay olarak o noktada bir temasımız yok.
İHH (Hayır)	İHH Birleşmiş Milletlere sosyal danışmanlık statüsünde üye olan bir kuruluş. Fakat bu anlamda bu kapsamdaki firmalar ile bir işbirliğimiz yok. Bizim yurt dışında işbirliği yaptığımız ortaklarımız yerel kurumlar olduğu için oralarda böyle bir ihtiyaç duymuyoruz. Fakat yurt içi faaliyetlerimizde iletişim uzmanlarından faydalaniyoruz.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından ilgili kurumların faaliyetlerinde uluslararası halkla ilişkiler, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren sivil iletişim firmaları ile kısmen işbirliği yaptıkları görülmektedir. Tabloda ilgili kurumlar bu faaliyetleri icra ederken uyguladıkları yöntemler ve sıklıkları belirtilmiştir.

Soru 8: Genel bir yaklaşım olarak kurumunuz için önemli olan “bilgiyi kontrol etmek” midir yoksa “koordine etmek” midir? Niçin?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (koordine etmek)	Tercih edilen tabi ki koordine etmek. Fakat her zaman bize müzahir ortam olmuyor. Yurt dışındaki Türkler de o kadar organize değiller. Bu açıdan bilgiyi kontrol etmek gerekli oluyor. Coğrafyamızda karmaşık ilişkiler içerisindeyiz. Daha ziyade basit bir şekilde bilgiyi kontrol ederek faaliyetleri yürütüyoruz.

TİKA (koordine etmek)	Bilgiyi koordine etmek ilişkilerin uzun soluklu olması açısından daha önemli.
YTB (ikisi de)	Başkanlığımız açısından “bilginin güvenilirliği” ilkesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte, bilginin kontrol ve koordinesi birbiriyle bağlantılı bir süreçtir. Başkanlığımızın bu noktadaki temel ilkesi “dezenformasyonu engelleyen doğru ve güvenilir bilgi” ağının sağlanmasıdır.
MEB (koordine etmek)	Kamu diplomasisi açısından önemli olan, doğru ve kaynağı belli olan bilginin yayılmasıdır. Bilginin kontrol edilmesi ve değiştirilmesi, kaynağının belirsiz olması ve propagandaya dönüşmesi riskini doğurmaktadır. 20. yüzyılda bilgi akışında yaşanan hızlanma ve bilginin insan yaşamını şekillendirirken aynı zamanda küresel ekonomik faaliyetlerin gelişmesine de katkı sağlaması, toplumların yaşamlarına yön veren küresel bir kültürün doğmasına sebep olmuştur. Marshall McLuhan’ın “küresel köy” olarak tabir ettiği günümüz dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler, bilgini evrensel bir nitelik kazanmasını sağladığı gibi toplumların sosyal ve politik yapılarında değişiklikler yaşanmasına sebep olmuştur. Bilginin evrenselliği düşüncesinden yola çıkılarak bilginin kontrol edilmesinin hâlihazırda olanaklı olmadığı, ancak yerelden evrensele yayılacak şekilde insanlığa kazandırılmasının toplumlararası ortak değerler yaratılması sürecinde olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
YEE (ikisi de)	Yaptığımız faaliyet gereği bizim kurumumuz için her ikisi de önemli ve her ikisini de yapıyoruz.
ANADOLU AJANSI (koordine etmek)	İkisi de çok önemli. Fakat manipülasyon algısı oluşursa güven kaybı yaşanır. Bu açıdan bilgiyi koordine etmek daha ön planda ve önemli. Yerine göre kullandığınız kelimelerle bilgiyi kontrol etmek de gerekebiliyor.
TRT (ikisi de)	Bu iki yaklaşımı birbirinden ayırmak pek mümkün değil. Kontrollü bir koordinasyon bizim için önemli.
AFAD (ikisi de)	İkisi de bizim için önemli. Her ikisini de yapıyoruz.
KIZILAY (koordine etmek)	Bilgi akışını koordine etmek daha önemli. Yurt dışı ve yurt içi ilgili birimlerle koordine edip faaliyet yürütüyoruz. Hem yabancı muhataplarla hem de yurt içindeki muhataplarla koordine edip ona göre aksiyon alıyoruz.
İHH (kontrol etmek)	Bilginin niteliğine bağlı. Bilgiyi pozitif ve negatif olarak ayırmak lazım. Bilgi negatif ise bilgiyi kontrol etmek daha önemli. Ama bilgiyi kontrol etmek çok daha önemli. Kontrol ettiğiniz bilgiyi çok rahat koordine edersiniz. Bizim için bilgiyi kontrol etmek de koordine etmek de çok kolay oluyor. Bizim en büyük gücümüz yerel partnerle çalışmak.

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetleri çerçevesinde bilgiyi kontrol veya koordine etmek ikilemi ile ilgili görüşleri ortaya çıkmıştır. Buna göre genel olarak bilginin koordine edilmesi kamu diplomasi icra eden kurumlar için daha önemli bir amaçtır. Bilginin kontrol edilmesi ise manipülasyon ve güven kaybına sebep olabilecek nitelikte tehditleri içermektedir.

Soru 9: Kamu diplomasisi faaliyetlerinizde iletişim uzmanlarının yaptıkları görevler nelerdir? Onlardan en büyük beklentiniz nedir?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Yerel dillerde mesaj verirken mesajın hedef kitle tarafından kabul edilecek formata sokulması)	İletişim uzmanları mesajın hedef kitleye daha iyi ulaşması, daha anlaşılır ve kabul edilebilir olması konusunda görevler yapıyorlar. Daha çok infoğrafik anlamında yani mesajın şekli ve içeriği anlamında katkı sağlıyorlar. Kurum olarak sosyal medya mesajlarımızı dört dilde iletmek durumundayız (İngilizce, Fransızca, Arapça ve Türkçe). Yerel dillerde mesaj verirken iletişim uzmanlarının katkısı çok önemli. Mesajın içeriğini değiştirmeden hedef kitle tarafından kabul edilecek formata sokulması iletişim uzmanlarından en büyük beklentimiz. Sırf dikkat çekmek için resmi programların dışına çıkılmasının politikaya katkısı olduğunu düşünmüyorum.
TİKA (iletişim uzmanları yok)	Faaliyetlerimizde iletişim uzmanlarını kullanmıyoruz.
YTB (faaliyetlerin doğru ve dolaysız olarak muhataplara iletilmesi)	Başkanlığımız bünyesinde görev yapan Kurumsal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığımız, kamu diplomasisi faaliyetlerimizde görevlerini yerine getirmektedir. Birim uzmanlarımız kamuoyu ve ilgili birimlerle olan iletişimlerini büyük bir titizlikle sürdürmektedir. Söz konusu uzmanlarımızdan en büyük beklentimiz, Başkanlığımız faaliyetlerini doğru ve dolaysız bir şekilde muhataplarına iletmeleridir.
MEB (içerik temini, hazırlanması ve bir ürün olarak kamuoyuna sunulması)	Bakanlığımızın resmi internet sayfaları ve sosyal medya hesapları görevli personel tarafından yönetilmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerimize yönelik olarak içerik temini, hazırlanması ve bir ürün olarak kamuoyuna sunulmak amacıyla resmi internet sayfaları ile sosyal medya hesaplarından paylaşılması bu alanda çalışan personelin asli görevlerini oluşturmaktadır. Söz konusu personel eğitim konusunda ülke ve dünya gündeminde yaşanan gelişmeleri takip etmektedir.
YEE (basın bültenleri, haberlerdeki mesajlar, medyadaki görünürlük)	Enstitümüz bünyesinde görev yapan iletişim uzmanları mevcut. Birim uzmanlarımız basın ve medya ile iletişim konularında çalışıyorlar. Oluşturulacak mesajlarda bulunması gereken hususlar, basın bültenleri, haberlerde bulunacak mesajlar, medyadaki görünürlükle ilgili hususlar bu iletişim uzmanları tarafından hazırlanıyor. Zaman zaman da yerel iletişim uzmanlarından da hizmet alıyoruz.
ANADOLU AJANSI (Daha fazla eğitim almaları bekleniyor)	Yaptığımız iş açısından kurumumuzda çalışanların çoğu iletişim uzmanı. Çalışanlara yönelik iletişim kursları düzenleniyor.
TRT (faaliyetlerin objektif şekilde muhataplarına iletilmesi)	Söz konusu uzmanlarımızdan en büyük beklentimiz, faaliyetlerimizi doğru ve dolaysız bir şekilde muhataplarına iletmeleridir.

AFAD (faaliyetlerin görünürlüğünün sağlanması)	Basın ve halkala ilişkiler birimimiz bu faaliyetleri yürütüyor. Beklentimiz faaliyetlerimizin görünürlüğünü sağlamalarıdır.
KIZILAY (iletişim uzmanları yok)	İletişim uzmanlarını faaliyetlerimizde kullanmıyoruz.
İHH (iletişim uzmanları yok)	Yurt dışı faaliyetlerimizde yerel partnerlerle çalıştığımız için doğrudan iletişim uzmanı kullanmıyoruz. Fakat önemli olan yapılan faaliyetin ve icra şeklinin o toplumda nasıl algılanacağı konusunda destek almaktır. O konuda yerel partnerlerin çalışmaları mevcut.

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetleri çerçevesinde iletişim uzmanlarını kullanma durumları farklılaşmaktadır. Bir STK olarak İHH muhtemelen maddi olanaksızlıklardan dolayı iletişim uzmanları çalıştırmamakta ve bu görevi kendileri yürütmektedirler. Kızılay ve TİKA ise kamu iletişim uzmanı kullanmamaktadırlar. Diğer kurumlar ise iletişim uzmanlarını genel olarak yereldeki mesajların objektif olarak verilmesi, paylaşılması, içerik temini ve medyadaki görünürlüğün artırılması amacıyla kullanmaktadırlar.

Soru 10: Politikalarınızı oluştururken iç kamunun iradesini hangi yöntemlerle tespit ediyorsunuz, bu iradeyi ne oranda ve hangi yöntemlerle faaliyetlerinize dâhil ediyorsunuz?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (bireysel başvurular ve sosyal medya üzerinden)	Politika tespit etme bağlamında iç kamudan çok beslenen bir kurum değiliz. Ama iç kamuoyunun ne düşündüğü de önemli. Şeffaflık ve bilgi paylaşımı önemli. Kamuoyuna düzenli bilgi veren bir anlayışımız var. Kamuoyunun iradesini bize yapılan bireysel başvurulardan, sosyal medya üzerinden takip ediyoruz. Belli bir sayıda başvuru, yorum olursa bir süzgeçten geçirip değerlendirmeye alıyoruz.
TİKA (tespit etmiyor)	Türkiye’de sıradan vatandaşlar TİKA’yı tanımıyorlar. Tanındıkça, faaliyetlerimizden haberdar oldukça memnun oluyorlar. Faaliyetlerimizi planlarken iç kamunun iradesini faaliyet planlamamıza dâhil etmiyoruz.
YTB (istenen cevap yok)	Başkanlığımız faaliyetleri, ülkemizin iç ve özellikle dış politika ilke ve hassasiyetleri ile uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu noktada, iç kamuoyunun iradesi Başkanlığımız çalışmaları için hâlihazırda önemli bir yer teşkil etmektedir.
MEB (ataşeliklerimizden gelen bilgi notlarından ve	Kamu diplomasisi her ne kadar yabancı kamuları etkilemek amacıyla uygulansa da ülkelerin iç kamuoyları hakkında yeterli bilgi edinilmeden yapılan hiçbir çalışma başarıya ulaşmayacaktır. Bu doğrultuda ilgili ülkelerde uygulanacak eğitim politikalarına

personelin gerçekleştirdiği faaliyetlere yönelik yazılı değerlendirmesinden)	yönelik araştırma ve analiz yapmak amacıyla özellikle eğitim müşavirliği ve ataşeliklerimizden gelen bilgi notları ve değerlendirmelerden faydalanılmaktadır. Ayrıca yurt dışında bulunan geçici görevli personelin bulunduğu ülkede gerçekleştirdiği faaliyetlere yönelik yazılı değerlendirmesi de yabancı kamuların iradelerinin ölçülmesinde kullanılmaktadır.
YEE (sosyal medya hesabından)	Kamu kurumu olduğumuz için hem kendi ülkemizin hassasiyetlerini hem de yerel hassasiyetleri gözetmek durumundayız. Kurumumuzun sosyal medya hesabından iç kamuoyunun tavrını takip ediyoruz ve yüksek oranda destek alıyoruz. Geri dönüşleri takip edip değerlendiriyoruz.
ANADOLU AJANSI (tespit etmiyor)	Biz kurum olarak yapılan etkinlikleri haberleştirdiğimiz için bu kapsamda bir çalışma yapmıyoruz. Sıradan vatandaşın bu konularda çok bilgi sahibi olduğunu söylemek çok mümkün değil.
TRT (istenen cevap yok)	Türkiye'nin siyasi sınırları ile kültür coğrafyası sınırları çok farklı. Türk toplumu coğrafya ile barışık bir toplum. Geleneğin bir yansıması olarak bilgi düzeyi düşük de olsa dünyanın her alanına bir ilgisi var. Toplumda makul bir dilin kullanılmasına yönelik bir istek var. Bunları dikkate alıyoruz. Değer bağlarımızın ortak olduğu bölgelere yaptığımız yayınlarda bir olumsuzluk olursa bizim için geri dönüşü ağır olabilir.
AFAD (istenen cevap yok)	Genel insani yardım politikamız; din, dil, ırk ayrımı yapmadan ihtiyaç sahiplerine yardımın ulaştırılmasıdır. İnsanı yardımın evrensel felsefesi de budur. Türk toplumunun temayülü yardıma muhtaç herkese el uzatmaktır.
KIZILAY (bakanlık veya Cumhurbaşkanlığı tavsiyelerinden ve Sosyal medyadan)	Bizim faaliyetlerimizde önemli olan, ağır basan durumun aciliyet ihtiva etmesi. Nerede yardıma ihtiyaç varsa biz imkânlar doğrultusunda oraya yardım götürmeye çalışıyoruz. Tabi ki bize bakanlıklar veya Cumhurbaşkanlığı üzerinden herhangi bir ülkeye insani yardım götürülmesinin yararlı olacağı şeklindeki tavsiyeler de belirleyici oluyor. Bir diğeri biz kendi hinterlandımızda Bosna gibi, Kosova gibi bölgelerdeki hassasiyeti yakından takip ediyoruz ve yardım götürmeye çalışıyoruz. Sosyal medyadan halkın da bizi yönlendirmesi söz konusu oluyor. Bu talepleri de analiz ederek yerine getirmeye çalışıyoruz. Tamamen açık iletişime inanan bir kurum olarak çalışıyoruz.
İHH (bağışçılardan)	Bağışçıların tercihleri çok önemli bizim kurumumuz için. Bağışçılar nerelere yardımda bulunmak istiyorlar ise bizde o ülkelerde faaliyet yapıyoruz. Doğal afet kapsamındaki projelerimizi ise bağışçılarımıza soruyor ve onların beklentilerine göre faaliyet planlıyoruz. Bu konuda çok şeffaf bir kuruluştur.

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının politikalarını oluştururken iç kamunun iradesini alma yöntemleri farklılaşmaktadır. YTB, TRT ve AFAD gibi kurumlar soruda istenen cevabı vermemişlerdir. Dolayısıyla bu kurumların iç kamunun iradesini alma yöntemleri hakkında herhangi bir yorum ortaya çıkmamıştır. Genel olarak sosyal medyanın iç kamunun iradesini alma

yöntemleri arasında görüldüğü söylenebilir. Dışişleri Bakanlığı sosyal medya ve bireysel başvuruları değerlendirmeye alırken MEB ise ataşeliklerden ve geçici personelden elde ettiği bilgileri kullanmaktadır. TİKA ise iç kamunun iradesinin kendi faaliyetleri için değerlendirmeye alınacak bir faktör olarak görmemiştir. STK'ların en önemli irade alma yöntemi bağışçıların görüşleri ve istekleridir.

Soru 11: Kültürel diplomasi faaliyetlerinizde Türk toplumunun hangi kültürel özelliklerini, hangi sembolleri ön plana çıkarıyorsunuz? Neden?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (gastronomi mirası)	Dışişleri Bakanlığı, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere ilgili diğer resmi kurumlarımız ve sivil toplum kuruluşlarımız ile birlikte farklı kültürlerin binlerce yıl boyunca bir araya geldiği ve karşılıklı etkileşimde bulunduğu Anadolu coğrafyasındaki zengin kültür mirası koruma ve tanıtmaya görevini üstlenmiş bulunmaktadır. Türk kültürünü tanıtım dış politikamızın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiş olup, hem iç hem de küresel anlamda önceliklerimiz arasındadır. Ülkemizin kültür dünyasındaki tanınırlığının artırılması, ülkemize gelen turist sayısının ve turizm gelirlerimizin artırılması başlıca hedeflerimiz arasında yer almaktadır. Bakanlığım söz konusu hedeflere ulaşılmasını teminen dış misyonlarımızın da katkılarıyla çeşitli politikalar izlemektedir. Yurtdışındaki misyonlarımız tarafından iştirak edilen çeşitli fuar, sergi, festival vb. etkinlikler aracılığıyla ülkemizin sahip olduğu gastronomi mirasının görev yapılan ülkenin halkına tanıtılmasına önem verilmektedir. Keza, yabancı ülkelerde kutlanan diplomatik veya kültür yıllarında da mutfağımızın tanıtılmasına yönelik faaliyetler öncelikli olarak değerlendirilmektedir. UNESCO bünyesinde yer alan, toplulukların ve grupların kültürel miraslarının parçası olarak tanımlanan uygulamalar, temsiller ve bilgileri içeren unsurların derlendiği ve bu kültürel unsurların devamlılıklarının sağlanmasını amaçlayan Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne kayıtlı unsurlarımızın sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Şu anda listede; Geleneksel Tören Keşkeği, Mesir Macunu Festivali, Türk kahvesi ve geleneği ile İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği başlığıyla Yufka kaydedilmiştir. Bu süreci Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'yla eşgüdüm halinde titizlikle yürütülmektedir. Bu değerlerimizin uluslararası alanda kabul görmesi, hem ülkemizin tanıtımına hem de kültürel değerlerinin korunmasına katkı sağlamaktadır. Turizm, tarım, gıda sektörü, dış politika ve insani yardımlar, eğlence sektörü, ulus markası, ticaret, medya, belediyelerimiz ve sivil toplum kuruluşlarımızın ülke kültürünün tanıtımında önemli bir yer tutan ve kamu diplomasisinin önemli birer bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Örneğin, Belediyelerimizin, UNESCO Alanında Yaratıcı Şehirler Ağı gibi uluslararası kuruluşlarda yer almaları ve ülkemizin kültürünü

	tanıtımları büyük önem taşımaktadır. Bu konuda Gaziantep'in 2018 yılında UNESCO Gastronomi Alanında Yaratıcı Şehirler Ağı'na dahil edilmiş olması ülkemiz açısından önemli bir başarı olmuştur. Ayrıca, Alanya Belediyesi, Gaziantep ile birlikte Avrupa Gastronomi Mirası'na üye olarak, gastronomi alanında önemli adımlar atmaya devam etmektedir. Keza, Hatay ilimiz de 2017 yılında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na alanında dahil olmuştur.
TİKA (bayrak sergileme)	Bütün faaliyetlerimizde bayrak sergileyerek görünürlük sağlıyoruz.
YTB (Anadolu'nun yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikim unsurları)	Günümüzde ülkemiz sınırları dışında ve büyük bir çoğunluğu Kara Avrupası'nda olmak üzere, 6 milyonu aşkın bir Türk diasporası bulunmaktadır. Bu noktada, kültürel diplomasi faaliyetlerimizde, diasporamızın kendisi başlı başına bir örnek teşkil etmektedir. Bununla birlikte, kültürümüzde önemli bir yer tutan birlik, beraberlik, karşılıklı hoşgörü ve farklılıklara saygı gibi ilkeler, kültürel diplomasi çalışmalarımızda önemli bir yer tutmaktadır. Tarih boyunca önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmış Anadolu'nun bilim, sanat, kültür, edebiyat vb. birçok alanda yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikimimiz, kültürel diplomasi alanındaki manevra kabiliyetimizi artıran hususlardır.
MEB (Anadolu'nun yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikim unsurları)	Medeniyetimizin ben idrakini oluşturan ve zahiri değişimlere rağmen Türk toplumunu işaret eden kadim kültürümüzün bazı yönleri varlığını muhafaza etmektedir. Bu kapsamda misafirperverlik, dürüstlük, sıcakkanlılık gibi özellikler kullanılırken geçmişten günümüze damga vurmuş Yunus Emre, Mevlana gibi isimler ve bayrak, vatan gibi semboller kültürel diplomasi faaliyetlerimizde ön plana çıkarılmaktadır.
YEE (Anadolu'nun yerleşik kültürel birikim unsurları)	Kurum olarak Türkiye'yi tanıtmakla görevliyiz. Türkiye'de, Anadolu'da bize ait ne varsa onu tanıtmakla mükellefiz. Ülkemizdeki hiçbir gruba özel önem vermeden ülkenin her kesimine hitap eden kültür ve sanatla ilgili değerleri tanıtıyoruz.
ANADOLU AJANSI (dilini doğru kullanımı ve tanıtılması)	Biz kurum olarak doğrudan kültürel diplomasi faaliyeti yapmıyoruz. Fakat dilin doğru kullanımı ve tanıtılmasını ön plana çıkarıyoruz.
TRT (dilini doğru kullanımı ve tanıtılması)	Kültürün en önemli unsuru dil. Türkçenin daha etkin kullanılması ve öğretilmesi bizim için önemli. Din, tarih, edebiyat, müzik vb. hususlar bir ölçek dahilinde öne çıkıyor.
AFAD (Türk bayrağı ve kurum amblemi)	Yardıma ihtiyacı sahiplerine ulaştırılması esnasında temel insani değerlerin, mimiklerin kullanılması çok önemli. Faaliyetler esnasında Türk bayrağını, kurum amblemini kullanıyoruz.
KIZILAY (Anadolu'nun yerleşik kültürel birikim unsurları)	Tabi ki kültürel özellikleri öne çıkarmayı biz de tercih ediyoruz. Baktığımız zaman bu daha çok TİKA'nın çalışma alanına giren bir konu. Yurt dışındaki kültürel mirasa sahip çıkmak adına imkanlar ölçüsünde biz de faaliyetlerde bulunuyoruz. Gittiğimiz ülkelerde restorasyona ihtiyacı olan Osmanlı, Selçuklu eserlerine rastlarsak biz de inisiyatif almak istiyoruz. Bu hassasiyetlere dikkat ediyoruz.
İHH (Türk bayrağı ve kurum amblemi)	Faaliyetlerimizde Türk toplumunun hamiyetperver, yardımsever özelliklerini ön plana çıkarıyoruz. Yurt dışındaki etkinliklerde, Türk

	bayrağı kullanıyoruz. Yaptığımız faaliyetlerin Türkiye ile ilişkilendirilmesi, bütünleştirilmesi çok önemli.
--	--

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetlerinde Türk toplumunun hangi kültürel özelliklerini ve hangi sembolleri kullandıkları ile ilgili farklı yorumlar ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı kültürel özellikle ve semboller bağlamında Türkiye'nin gastronomi mirasını öne çıkarmaktadır. Elbette bu yıldan yıla değişen bir temanın gönümüzdeki karşılığıdır. TİKA faaliyetlerinde bayrak sergilediğini belirtmiştir. YTB, MEB, YEE ve Kızılay gibi kamu kurumları genel olarak Anadolu'nun yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikim unsurlarını faaliyetlerinde kullanmaktadırlar. TRT ve AA ise Türkçenin doğru kullanımı ve tanıtılmasını misyon edinmektedirler. AFAD ve İHH ise faaliyetlerinde Türk bayrağı ve amblemlerini kullanmaktadırlar.

Soru 12: Faaliyetlerinizin sonunda geri bildirimi hangi yöntemlerle alıyorsunuz? Bunları kimlerle paylaşıyorsunuz? Gösterilen çabalar ve alınan sonuç arasındaki ilişki konusunda neler söyleyebilirsiniz?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI (işadamları ve sivil toplum kuruluşlarından geribildirim)	Ülkemizin kültürel diplomasi alanındaki faaliyetleri çerçevesindeki amaçlarını üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Farklı kültürlerin binlerce yıl boyunca bir araya geldiği ve karşılıklı etkileşimde bulunduğu Anadolu coğrafyasındaki zengin kültür mirası koruma ve tanıtma görevi başlıca hedeflerimiz arasındadır. Bu çerçevede, kültürel mirasımızın UNESCO aracılığıyla tescilinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu konuda atılan adımlar neticesinde UNESCO'ya kayıtlı ve tescilli tarihi ve kültürel birikimimizin miktarı her geçen gün artmakta ve bütün dünya tarafından takdirle karşılanmaktadır. Kültürel diplomasiin bir diğer önemli hedefi ise ülkemizin yumuşak gücünün artırılması oluşturmaktadır. Nitekim ülkemizin UNESCO çalışmalarına yapmış olduğu aktif katkı neticesinde Türkiye 2017-2021 Yürütme Kurulu üyeliğine seçilmiştir. Ülkemizin yumuşak gücünün artıyor olmasının bir diğer olumlu yansıması da yabancı ülkelerde sahada aktif faaliyet gösteren başta işadamlarımız olmak üzere bütün kesimlerin sorunlarının daha hızlı bir şekilde artmasına vesile olmaktadır. Bu çerçevede, kültürel diplomasi faaliyetlerinin etkin bir şekilde gerçekleştirildiği özellikle Afrika kıtasındaki ülkelerde işadamlarımızın ve sivil toplum kuruluşlarımızın faaliyetleri sırasında karşılaştıkları sorunların geçmiş yıllara kıyasla daha hızlı biçimde çözüme kavuşturulduğunu söylemek mümkündür. Son olarak, ülkemizi ziyaret eden turist sayısı söz konusu faaliyetlerin değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Türkiye'nin sunduğu deniz tatili imkânlarından yararlanmak üzere ülkemizi ziyaret eden turist sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunun yanı sıra, tarihi ve

	kültürel amaçlı olarak Türkiye’yi ziyaret eden turist sayısının artması başlıca hedeflerimizdendir. Son yıllarda, bu amaçla ülkemize gelen turist sayısında da önemli artış yaşanması kültürel diplomasi faaliyetlerimizin başarılı bir yansıması olarak nitelendirilmektedir.
TİKA (kurum içi geribildirim)	Projelerimizin amacına hizmet edip etmediğini zaman içerisinde gözlemliyoruz. Yaptık bitti tarzında bir bakışımız olmuyor, gözlem mutlaka yapılıyor. Ama kurum olarak geri bildirim almak için analitik bir çalışma yapmıyoruz. Zaman zaman bu kapsamda akademik çalışmalar yapıldığını biliyoruz.
YTB (Türk diasporası ve uluslararası öğrencilerden geribildirim)	Başkanlığımızın faaliyetleri üç temel alanda yoğunlaşmaktadır. Bu alanlar; Türk diasporası, kardeş topluluklar ve uluslararası öğrencilerdir. Yurtdışındaki Türk toplumuna yönelik çalışmalarımızın karşılığı, diasporamızın kendi kimlik ve kültürlerini koruyarak bulundukları toplumların her alanında kaydettiği ilerlemelerdir. Son kuşak genç diaspora mensuplarımızın büyük bir çoğunluğu hem anadiline hem de yaşadıkları ülke diline hakimdir. Diasporamızın siyasal, toplumsal, ekonomik ve akademik alanda gösterdiği başarılar, bizleri ziyadesi ile mutlu etmektedir. Türkiye’nin ortak bir tarih ve değerler bütününe paylaştığı kardeş topluluklara yönelik Başkanlığımızca gerçekleştirilen çalışmalar ise, söz konusu topluluklarla ülkemiz arasındaki kültürel, ekonomik ve akademik işbirliğini artırmaya yöneliktir. Ülkemiz, “soydaş ve akraba topluluklar” olarak nitelenen kardeş topluluklarımızla olan ilişkilerini özellikle son dönemde artırmıştır. Başkanlığımızın bu topluluklara ilişkin çalışmalarının karşılığı da bilhassa ikili ve bölgesel ilişkilerde kendisini göstermektedir. Başkanlığımızca uluslararası öğrencilere yönelik gerçekleştirilen faaliyetler, ülkemizin uluslararası eğitimde merkez ülke olma hedefine matuftur. Bununla birlikte, “sempati diasporası” olarak da adlandırılan ve büyük bir çoğunluğu kardeş topluluklardan gelen uluslararası öğrencilere sağladığımız Türkiye Bursları, bu noktada büyük bir önem arz etmektedir. Zira Türkiye Bursları ile ülkemizde yüksek öğrenim gören uluslararası öğrencilere sunduğumuz Türkiye Bursları ile, toplumlar ve kültürlerarası etkileşim sağlanarak barış ve istikrara katkı yapılmaktadır. Türkiye’de okuyan öğrenciler, hem kendi ülkelerinin kalkınma süreçlerine destek olmakta, hem de ülkelerinin Türkiye ile olan ilişkilerinin üst boyutlara taşınmasına vesile olmaktadır.
MEB (eğitim müşavirleri ve ataşelerden geribildirim)	Yurt dışında bulunan eğitim müşavirlerimiz ve ataşelerimiz tarafından faaliyet raporları gönderilmektedir. Bu raporların analiz edilmesiyle Bakanlığımızın sonradan kullanabileceği stratejiler ortaya çıkmaktadır.
YEE (yerel ve ulusal basın taraması ve anketlerden geribildirim)	Kültür merkezlerimiz faaliyetleri planlarken birçok parametreye dikkate alıyorlar ve planlama esnasında faaliyetin başarısını ölçmeye yönelik hazırlık yapıyorlar. Faaliyet esnasında Türkiye’den gelen katılımcılar, yerel katılımcılar ve diğer somut veriler sisteme girilerek kayıt altına alınıyor. Etkinlik bittikten sonra yerel basın taraması, ulusal basın taraması yapılıyor. Türkiye’den gelen katılımcılara anket gönderilerek onların değerlendirmeleri alınıyor ve bütün bunlar sonuçta enstitü tarafından değerlendiriliyor. Yani üç aşamalı bir değerlendirme ile somut veriye dönüştürülüyor.

	Kültür sanat işlerinde çok somut geri dönüş almak, çok ölçülebilir veri elde etmek pek mümkün olmuyor.
ANADOLU AJANSI (reytinglerden geribildirim)	Haberlerin izlenme durumuna göre geri bildirim alıyoruz. Haber/olay bazında ne kadar izlenmiş, ne kadar paylaşılmış bunu sayısal olarak tespit etmek mümkün. AA olarak 14 dilde yayın yapıyoruz. Ülke olarak ilişkilerimizin iyi olduğu coğrafyalarda izlenme oranımız daha yüksek. Bu bir eksiklik, bu konuda ilave çaba harcamak gerekiyor.
TRT (anket, sosyal medya ve izleyici/dinleyici mektuplarından geribildirim)	Belirli dönemlerde anket çalışmaları yapıyoruz. Dış ülkelerde bunun ölçülmesi çok kolay değil. Ayrıca sosyal medyayı geri bildirim almak için etkin olarak kullanıyoruz. İzleyici/dinleyici mektupları da bu kapsamda ayrıntılı olarak incelenip takip ediliyor.
AFAD (diplomatik misyonlardan geribildirim)	Her ülkede uzun süreli bir değerlendirme yapma imkanı her zaman mümkün olmuyor. O ülkede buluna diplomatik misyonlarımız vasıtasıyla geri bildirim alıyoruz. Fakat uzun süreli olarak kaldığımız ülkelerde, mesela Bangladeş'te düzenli olarak ihtiyaç sahiplerinden geri bildirim alıyoruz.
KIZILAY (diplomatik misyonlardan geribildirim)	Sayısal ya da bilimsel bir ölçüm yapmıyoruz. O bölgedeki paydaşlardan, Türkiye'nin dış temsilciliklerinden geri bildirim alıyoruz. Büyükelçiliklere bilgi her kanaldan gidiyor. Olumlu veya olumsuz bir nokta varsa mutlaka bize iletiliyor.
İHH (sonuç raporu, anketler ve sosyal medyadan geribildirim)	Teşkilatlarımızdan sonuç raporu alıyoruz, yurt içinde anketler yapıyoruz, sosyal medyadan geri bildirim alıyoruz. Yurt dışında ise yaptığımız faaliyetlerin imajımıza katkısını oradaki partnerlerden alıyoruz. Fakat profesyonel anlamda, ölçülebilir veri aldığımız bir sistemimiz mevcut değil.

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetlerinin sonunda geri bildirim alma ile bunları paylaşma yöntemleri ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı genel itibariyle yurtdışındaki faaliyetleriyle ilgili işadamları ve sivil toplum kuruluşlarından geri bildirim almaktadır. Bakanlık kültürel diplomasi alanında en çok UNESCO ile işbirliği yapmaktadır. TİKA gözlem yaparak ve kurum içi mekanizmaları işleterek sonuç alacağını düşünmektedir. YTB, misyonu gereği en çok Türk diasporası ile Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin geri bildirimlerini dikkate almaktadır. MEB de eğitim müşavirleri ve ataşelerden geri bildirim alarak yurtdışındaki kültürel diplomasi faaliyetlerini düzenlemektedir. YEE yerel ve ulusal basın taraması ve anketlerden geribildirim almaktadır. AA ve TRT reytinglerden, anket, sosyal medya ve izleyici/dinleyici mektuplarından geribildirim olarak yayınlarına şekil vermektedir. AFAD ve Kızılay ise diplomatik misyonlardan kendilerine gelen bilgileri değerlendirmektedirler. İHH ise kurum içi geribildirimlerin yanında faaliyet raporu, anketler ve sosyal medyadan geribildirim almaktadırlar.

Soru 13: Faaliyetleriniz açısından günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelerine yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü oldu mu? Nasıl?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (ülkedeki farklı etnik ve dini gruplar arasındaki dengeler)	Tarihi ve insani bağlarımızın kuvvetli olduğu Balkanlara yönelik yaklaşımımız, Balkan ülkeleri halklarıyla dostane komşuluk ilişkilerimizin sürdürülmesini ve bölgede yaşayan soydaşlarımızın refah ve esenliğini gözetmektir. Balkan ülkeleriyle ilişkilerimizin karşılıklı yarar temelinde sürdürülmesindeki yapıcı gayretlerimiz, Balkan ülkelerinin ve bölgede yaşayan soydaş ve akraba toplulukların refah, istikrar ve huzur içinde yaşamalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu itibarla, bölgeye yönelik kamu diplomasisi dış politikamızın önemli bir enstrümanı olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda her ülkenin özel durumuna göre farklı yaklaşımlar geliştirilmekte, kamu diplomasisi etkinliklerinde ülkedeki farklı etnik ve dini gruplar arasındaki dengeler gözetilerek hareket edilmektedir. Örneğin 2014 yılında yaşanan sel felaketi neticesinde ülkemizin Bosna-Hersek'te etnik kimlik farkı gözetmeksizin sağlamış olduğu katkılar nedeniyle Sırbıların yoğun yaşadığı bölgelerde Türkiye'ye bakışın olumlu yönde değiştiği tespit edilmiştir.
TİKA (yerel gruplara eşit mesafede olma)	Balkanlardaki hassasiyeti biliyoruz. Biz TİKA olarak yeni bir kurumuz ve 1990'ların başında faaliyete başladık. Faaliyetlerimizde yerel gruplara eşit mesafede olmaya dikkat ediyoruz.
YTB (dış politika hedeflerine katkı)	Başkanlığımız ilgili topluluklara yönelik ülkemiz politikasının ana hatlarının oluşturulması ve yurtdışında faaliyet gösteren diğer kurumlarla birlikte dış politika önceliklerine göre ülkemizce gerçekleştirilen faaliyetlerinin koordinasyonu görevini yürütmektedir. Bu kapsamda, Başkanlığımızın söz konusu coğrafyaya dönük çalışmaları, ülkemizin Balkan coğrafyası bağlamında yakın, orta ve uzun vadeli dış politika hedeflerine katkı sunacak programlarla gerçekleştirilmektedir.
MEB (tüm Balkan ülkelerinde eğitim müşavirliği açılması)	Son 10 yılda özellikle Balkanlarda yapılan faaliyetler neticesinde ülkemiz ile bu coğrafyada yaşayan halk arasındaki gönül birlikteliğinin ve aidiyet duygusunun arttığı gözlenmektedir. Bu kapsamda, neredeyse bütün Balkan ülkelerinde eğitim müşavirliği açılmıştır.
YEE (stratejik vizyon dönüşümü henüz olmadı)	Türkiye'nin etkinliği son yıllarda önemli oranda arttı. YEE on yıldır faaliyet gösteriyor. İlk merkezimiz Saraybosna'da açıldı ve hızla Balkanlarda teşkilatlanarak bütün bölgede çalışmalarına başladı. Stratejik olarak böyle bir yaklaşım oldu ve faaliyetler devam ediyor.
ANADOLU AJANSI (Balkan Ajansı açıldı)	Bir vizyon dönüşümü oldu diyebilirim. Anadolu ajansının Balkan ajansı 2012 yılında açıldı. Haber ihtiyacını giderdik ve tek yönlülüğü kaldırdık. Haber anlamında objektifliği sağladık.
TRT (Balkan temsilcilikleri açıldı)	TRT'nin en yoğun takip edildiği coğrafya Balkanlardır. Bütün Balkan dillerinin bizde bir karşılığı var. Geri dönüşlere bu coğrafyada çok kısa sürede ulaşabiliyoruz. Balkan ülkelerinde temsilciliklerimiz ve ilgili kurum ve kuruluşlarla yaptığımız protokollerimiz mevcut.

AFAD (stratejik vizyon dönüşümü henüz olmadı)	Biz kurum olarak yardım taleplerini karşılamayı sürdürüyoruz.
KIZILAY (stratejik vizyon dönüşümü henüz olmadı)	Balkanlara yönelik stratejik bir vizyon dönüşümü oldu diyemem. Bizim için her zaman stratejik olarak önemli bir bölgedir. En ufak bir sıkıntı anında hemen müdahale etmeye çalıştığımız bir coğrafya. Afrika'daki bir sel taşkınına gidip gitmemek değerlendirilirken Balkanlarda bir sel taşkınına hemen müdahale edilir.
İHH (Bütün etnik azınlıklara yardım başlatıldı)	Balkanlarda oradaki ihtiyaca göre faaliyet planlama konusunda kurum olarak değişime gittik. Oradaki gruplar arasında bir denge sağlama politikası oluşturduk. Türkiye açısından Balkanlardaki en önemli müttefikimiz Arnavutlar ve sonra da Boşnaklardır. Biz bu konuyu işledik ve strateji değişimine gittik. İHH olarak ilk defa Romanlara yardım götürdük. Bütün etnik azınlıklara dokunmaya başladık. Balkanlarda yetim yardım programını biz oluşturduk, uyuşturucu ile mücadele programı başlattık. Yardım, duygusal değil akılla olmalı. Yardımlar politik değil stratejik bir vizyonla yapılmalı.

Tablolardaki bilgilerden hareketle kamu diplomasisi kurumlarının günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelerine yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü geliştirip geliştirmedikleri ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı, TİKA ve İHH Balkanlardaki farklı etnik ve dini gruplara yönelik dengeli bir politika vizyonu belirlemişlerdir. Bu yönüyle belirledikleri politikalar günümüz için en optimum politika olarak kabul edilebilir. Zira Balkanların en önemli sorunu etnik ve dini ayrılıktır. YTB Türkiye'nin dış politikasına paralel bir vizyon takip etmiştir. MEB Balkan ülkelerinde eğitim müşavirliği açılması ile vizyonunu geliştirmeye çalışmıştır. AA, Balkan Ajansı ve TRT Balkan temsilcilikleri açarak bölgenin nabzını tutmaya çalışmıştır. YEE, AFAD ve Kızılay gibi kurumlar ise herhangi bir vizyon değişikliğine gitmemişlerdir.

Soru 14: Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi nedir? Genel kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelere yönelik faaliyetlerin oransal ağırlığı ne kadardır?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (kamu diplomasisi faaliyetlerinin önemli bir kısmı Balkanlara yönelik)	Türkiye tarihi, coğrafi ve sosyo-kültürel bakımdan Balkanların ayrılmaz bir parçasıdır. Bu bağlamda Balkanlar, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri çerçevesinde özel bir yere sahiptir. Ülkemizin Balkan topluluklarıyla yakın komşuluk ve tarihi bağlarını da göz önünde bulundurduğumuzda, genel kamu diplomasisi faaliyetlerimizin önemli bir kısmı Balkanlara yönelik gerçekleşmektedir.

	Ülkemizde yaklaşık 15 milyon Balkan kökenli Türk vatandaşı bulunmaktadır. Bu vatandaşlarımız, bölgeyle olan bağlarına büyük değer vermekte ve Balkanlardaki gelişmeleri yakından takip etmektedirler. Bölgede bir sorun olduğu takdirde Türkiye'nin yardım etmesini beklemektedirler. Balkanlarda kamu diplomasisine atfettiğimiz önem, aynı zamanda kendi vatandaşlarımızın Balkanlara olan bağlarından da kaynaklanmaktadır. Öte yandan Balkan ülkelerindeki toplumlarda ülkemizi ve kültürümüzü daha yakından tanıma, Türkçeyi öğrenme eğiliminin arttığı gözlenmektedir. Ayrıca ülkemiz Balkan ülkelerinde en çok tercih edilen tatil yerleri arasındadır. Coğrafi yakınlığın sağladığı etkileşim imkânları, ticari faaliyet ve temasın artması, her yıl yüzbinlerce turistin ülkemizi ziyaret etmesi ve son dönemde Türk dizilerinin bu ülkelerin televizyonlarında yayınlanması gibi gelişmeler ülkemize ilişkin algının olumlu bir şekilde dengelenmesine yardımcı olmuştur. Buna karşın, ülkemizin bölgedeki artan etkinliğini Neo-Osmanlıcılık ve emperyalizm olarak değerlendiren kesimler de bulunmaktadır. Bu mülahazalar çerçevesinde, Balkanlarda yürütülen kamu diplomasisi çalışmaları, bir yandan önyargıları kırmak, diğer yandan da Türkiye'yi tanıtmak üzere iki hedef üstüne inşa edilmektedir.
TİKA (Osmanlı coğrafyası, yakın komşumuz, Türk ve Müslüman nüfusun yoğunluğu, Avrupa'ya açılan kapı nedeniyle çok önemli)	Balkanlar eski Osmanlı coğrafyası, yakın komşumuz, Türk ve Müslüman nüfusun yoğun olduğu bir bölge, Avrupa'ya açılan kapı konumunda. Bunlardan dolayı çok önemli. Balkan coğrafyası faaliyetlerimizde her zaman önemini korudu ve bu şekilde devam edecek. Bölgede çok önemli bir kültür mirasımız mevcut ve biz de kurum olarak buna katkı sağlamak anlamında restorasyon faaliyetlerinde bulunduk. Hem kendi mirasımıza hem de insanlığın ortak mirasına sahip çıkma gayreti içerisindeyiz. Restorasyon projelerimize çok memnuniyet verici geri bildirimler aldık.
YTB (diğer kamu kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, yerel yönetimlerimiz ve STK'lar tarafından Balkanlara yönelik kültürel işbirliği, akademik, bilimsel ve eğitim işbirliği çalışmaları ön plana çıkmaktadır)	İlgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, yerel yönetimlerimiz ve sivil toplum kuruluşlarımız tarafından Balkan ülkelerine yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerden kültürel işbirliği çalışmaları ile akademik, bilimsel ve eğitim işbirliği çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda; tarihi, kültürel ve coğrafi ortaklık ve yakınlık hasebiyle ülkemizin Balkanlara yönelik hizmetleri Başkanlığımız faaliyet sahasında önemli bir yer tutmaktadır.
MEB (politik, stratejik ve kültürel öneme sahip olduğu için tüm Balkan ülkelerinde eğitim müşavirliği açılmıştır)	Ülkemiz ile Balkanlar arasında Osmanlı İmparatorluğundan bugüne var olan bir gönül birlikteliği bulunmaktadır. Balkanlar, ülkemiz açısından politik, stratejik ve kültürel öneme sahiptir. Dolayısıyla, neredeyse bütün Balkan ülkelerinde eğitim müşavirliği açılmıştır.

YEE (Türk dış politikası için çok önemli olduğu için onlar için de önemli)	Balkanlar Türk dış politikası için çok önemli ve bununla uyumlu olarak YEE bütün Balkanlarda teşkilatlandı. Faaliyetlerimizin oransal ağırlığı konusunda net bir şey söyleyemeyeceğim.
ANADOLU AJANSI (en çok ağırlık verilen bölge)	Balkanlar en çok ağırlık verdiğimiz bölge. Kültürel kodlarımız daha yakın olduğu için buralara nüfuz etmemiz daha kolay. Oransal olarak net bir rakam veremem.
TRT (Çok önemli. Sadece Balkanlara yönelik diziler, haber ve içerikler mevcut.)	Net bir rakam vermem mümkün değil. Ama sadece o coğrafyaya yönelik dizilerimiz var. Bu bölge ile ilgili haber ve içerik planlamalarımız mevcut. Bu bağlamda; tarihi, kültürel ve coğrafi ortaklık ve yakınlık hasebiyle ülkemizin Balkanlara yönelik hizmetleri bizim faaliyet alanımızda önemli bir yer tutmaktadır.
AFAD (Çok önemli)	İnsani yardım kuruluşu olarak AFAD Balkan ülkelerinden gelen yardım taleplerini çok ciddi değerlendirip ona göre karar alıyor.
KIZILAY (Çok önemli. Faaliyetlerde Balkan ülkelerinin oransal ağırlığı % 30 civarında)	Bizim için Balkan ülkeleri her zaman önemlidir. Faaliyetlerimizde Balkan ülkelerinin oransal ağırlığı % 30 civarında diyebilirim. Operasyonlarımızda büyük ağırlık ihtiyacın büyük olduğu bölgeler. Mesela Yemen, Arakan, Gazze gibi insanı krizin yaşandığı bölgeler. Bunların hepsinde faaliyet gösteriyoruz.
İHH (Önemli. Faaliyetlerde Balkan ülkelerinin oransal ağırlığı % 10 civarında)	Balkanlar Türkiye için çok önemli. Balkanlarla ilgili istediğimiz fonu bulamıyoruz. Biz bağışçılarımızın isteklerine göre faaliyet icra ettiğimiz için bunu sağlamak pek mümkün olmuyor. Oransal ağırlık olarak yaklaşık %10 civarında diyebilirim.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı için Balkanlar ile Osmanlıdan günümüze süregelen yakın komşuluk ve tarihi bağlar nedeniyle kamu diplomasisinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. TİKA için ise Türk ve Müslüman nüfusun yoğunluğu, Avrupa'ya açılan kapı olması gibi nedenlerle Balkanlar çok önemlidir. YTB ve YEE için de önemlidir; zira bölgede diğer Türk kurumları da hizmet vermekte ve özellikle eğitim alanında teşkilatlanmaktadır. MEB için Balkanlar, Osmanlıdan günümüze gelen önemini korumuş ve bu nedenle tüm Balkan ülkelerinde eğitim ataşelikleri kurulmuştur. AA ve TRT için bölgedeki kültürel kodların Türkiye ile uyum içinde olması nedeniyle bölgeye yönelik önem artmakta ve Balkanlara yönelik içerikler üretilmektedir. AFAD bir insani yardım kuruluşu olduğu için tüm bölgelere eşit mesafede durmaya özen göstermektedir. Kızılay için de bölge önemlidir ve faaliyetlerin oransal ağırlığı %30, İHH içinse % 10 civarındadır.

Soru 15: Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleniz kimlerdir? Neden?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (resmi kuruluşlar, medya organları, iş çevreleri, düşünce kuruluşları ve üniversiteler)	Dış temsilciliklerimiz tarafından ülkede yaşayan vatandaş ve soydaşlarımıza yönelik etkinliklerin yanı sıra ülkemizin olumlu imajını ve görünürlüğünü görev yaptıkları ülkede daha da güçlendirmeye ve ikili ilişkilere katkı sağlamaya matuf faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, dış temsilciliklerimizin görev çevresi içindeki vatandaş ve soydaşlarımız ile resmi kuruluşlar, medya organları, iş çevreleri, düşünce kuruluşları ve üniversiteler hedef kitleyi teşkil etmektedir.
TİKA (kendi soydaşlarımız ve Müslüman toplumlar)	Öncelikli hedef kitlemiz kendi soydaşlarımız ve Müslüman toplumlar. Fakat diğer gruplara yönelik, onları da kucaklayan projelerimiz mevcut. Mesela Macaristan'da Türk ve Müslüman toplum pek olmadığı halde Macarlara yönelik projemiz var.
YTB (soydaş ve akraba topluluklar ve ülkeler)	Balkan coğrafyasında yaşayan ve ülkemizle tarihi, coğrafi ve kültürel yakınlıkları bulunan, bununla birlikte, köklü ilişkilerimiz ve derin bağlarımızın olduğu soydaş ve akraba topluluklar ve ülkeler Başkanlığımız çalışmalarında öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Balkan coğrafyasını oluşturan tüm ülke ve topluluklarla ilgili faaliyet ve projelerimiz mevcuttur.
MEB (bu coğrafyada mukim halk)	Bakanlığımız kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitlesi bu coğrafyada mukim halktır. Balkan halklarının gönüllerini fethetmek ve var olan bağları daha da güçlendirmek noktasında Bakanlığımız, öğretmen yetiştirilmesi, materyal desteği ve bu bölgeden gelen öğrencilerin okutulması konularında faaliyetler yürütülmektedir.
YEE (akademisyenler, sanatçılar, politika belirleyiciler, gazeteciler ve toplumda ağırlığı olan fikir önderleri)	Yerel halklar, özellikle akademisyenler, sanatçılar, politika belirleyiciler, gazeteciler ve toplumda ağırlığı olan fikir önderleri öncelikli hedef kitlemiz. Bunlara ulaşma konusunda daha çok çaba sarf ediyoruz.
ANADOLU AJANSI (Ayrım gözetmiyor)	Balkan ülkelerinde bütün toplumlar bizim hedef kitlemizdir. Ayrım gözetmeden toplumun bütün kesimleri bizim ilgi alanımızda bulunmaktadır.
TRT (soydaş ve akraba topluluklar)	Balkan coğrafyasında yaşayan ve ülkemizle tarihi, coğrafi ve kültürel yakınlıkları bulunan, köklü ilişkilerimiz ve derin bağlarımızın olduğu soydaş ve akraba topluluklar öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, Balkan coğrafyasını oluşturan tüm ülke ve topluluklarla ilgili faaliyet ve projelerimiz mevcuttur. Bütün gruplar ile ilgili ciddi bir potansiyele sahibiz. Bu coğrafyada kamu yayıncıları ile de işbirliği halindeyiz.
AFAD (Ayrım gözetmiyor)	Herhangi bir ırk, din, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin insanı yardımlarımızı sağlıyoruz.
KIZILAY (kendi soydaşlarımız ve Müslüman azınlıklar)	Uluslararası insanı yardım kuruluşu olarak öncelikli hedef kitlemiz ihtiyaç sahibi insanlar. Bizim için önemli olan kişinin ihtiyaç sahibi olması. Bu soydaşlarımız da olabilir, o ülkenin

	vatandaşları da olabilir. Mutlaka kendi soydaşlarımıza ve Müslüman azınlıklara faaliyetlerimiz içerisinde bir pozitif ayrımcılık var. Ama hassas dengeyi gözeterek bu coğrafyada faaliyet yürütmek durumundayız.
İHH (Arnavutlar ve Boşnaklar)	Balkanlarda öncelikli hedefimiz Arnavutlar ve sonra Boşnaklar. Balkanlarda Avrupa Birliği sürecinde Türkiye için riskli bir durum söz konusu. Genç nesil Avrupa'ya yönelmiş durumda. Bu durum uzun vadede siyasi açıdan Türkiye için olumsuz algılanabilecek bir durum. Uzun vadede dış siyaset bağlamında, bu gruplar ile olumlu ilişkiler geliştirmek gerekiyor.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleleri ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı genel dış politika bağlamından hareketle toplumun tüm kesimleriyle ilişkilerini sağlamlaştırmayı amaç edinmiştir. Bu bağlamda resmi kuruluşlar, medya organları, iş çevreleri, düşünce kuruluşları ve üniversiteler ile öncelikli olarak görüşülmektedir. TİKA, YTB, TRT ve Kızılay için diğer etnik ve dini gruplar dikkate alınsa da öncelikli hedef olarak soydaş ve Müslümanlar seçilmiştir. MEB, YEE ve AA için ise toplumun her kesiminden gruplar hedeflenmiştir. İHH için ise öncelikli hedef olarak soydaş ve Müslümanlar seçilse de bu da kendi içinde şu an için Arnavutlar ve sonra Boşnaklar öncelikli olarak görülmektedir.

Soru 16: Balkan ülkelerine yönelik icra ettiğiniz kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde hangilerini kültürel diplomasi faaliyeti olarak tanımlıyorsunuz? Bu faaliyetlerin toplam kamu diplomasi faaliyetleri içerisindeki oransal ağırlığı ne kadardır?

KURUM VE ÖZET	CEVAPLAR
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Ülkedeki belli başlı üniversiteler ile ilişkiler, ülkemizce her yıl verilen burslar, TİKA, YTB, YETKM, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay gibi kurumlarımızca gerçekleştirilen projeler ve THY, ülkemizin görünürlüğünün	Balkan ülkelerine yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinin tamamı, dış temsilciliklerimizin sosyal medya hesapları üzerinden kamuoyuna duyurulmaktadır. Söz konusu faaliyetlerin oransal ağırlıklarının bu mecralardan takip edilmesi mümkündür. Ülkedeki belli başlı üniversiteler ile ilişkiler, ülkemizce her yıl verilen burslar, TİKA, YTB, YETKM, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay gibi kurumlarımızca gerçekleştirilen projeler ve THY, ülkemizin görünürlüğünün artmasını ve kamu diplomasisi faaliyetlerimizi destekleyen önemli araçlardır. Ayrıca Türk STK'ları tarafından düzenlenen etkinlikler için de gerekli yönlendirme ve destek sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, valiliklerimiz, belediyelerimiz,

artmasını ve kamu diplomasisi faaliyetlerini destekleyen önemli araçlardır)	üniversitelerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız da Balkan ülkelerindeki muadilleri ile ortaklaşa yaptıkları çalışmalarla kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sunmaktadırlar. Dış temsilciliklerimizce dini ve milli günlere yönelik etkinliklerin yanı sıra, Ramazan aylarında iftar programlarına katılım sağlanmakta olup, TİKA, YTB, Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri, THY gibi diğer kurumlarımızla işbirliği içerisinde kültürel faaliyetler düzenlemektedir. Balkanlara olan tarihi ve kültürel bağlarımız nedeniyle, kültürel diplomasi faaliyetlerimiz kamu diplomasimizin ayrılmaz bir bütünüdür. Bu kapsamda, Balkanlarda dış temsilciliklerimizce gerçekleştirilen bazı kültürel diplomasi faaliyetlerinden örnekler aşağıda sunulmaktadır. - Önemli tarihlerdeki anma ve kutlama etkinliklerinin düzenlenmesi/soydaşlarımız tarafından düzenlenenlere iştirak edilmesi, - Ülkemiz bakımından tarihi ve kültürel öneme sahip ortak taşınmaz kültür eserlerinin restorasyonu, - Ülkemizin kültür ve sanat alanında tanıtımı açısından konserlere ve sergiler düzenlenmesi, - Türk Filmleri Haftası ve Türk Müziği Festivali gibi etkinlikler, - Türk Ürünleri Kermesi düzenlenmesi, - Türk modacılarının sergileri, - Türk mutfağını tanıtıcı etkinlikler, - YETKM tarafından düzenlenen kurslar, organize edilen konferanslar ve açılan sergilerin duyurulması ve tanıtılması - Türkiye Mezunları Buluşmaları, - Önde gelen gazete yöneticileri ve dış politika yorumcuları ile çeşitli vesilelerle bir araya gelinmesi, - Ramazan ayı vesilesiyle, iftar programları ve kültürel etkinlikler düzenlenmesi, - Ramazan ayı vesilesiyle ihtiyaç sahiplerine yönelik yardımlar iletilmesi, - Lale soğanları bağışlanması gibi etkinlikler.
TİKA (Kültürel diplomasi faaliyeti yok)	Kültürel diplomasi yapalım diye yola çıkılmadığı için doğrudan bu kapsamda faaliyetimiz yok. Dolaylı olarak katkı sağlıyoruz. Bu kapsamda faaliyet icra eden kurumlara destek sağlıyoruz. Mesela YEE’nu bazı projelerde destekledik.
YTB (bölgedeki tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır)	Bölgeye yönelik kültürel ve sosyal ilişkiler kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetlerimizin yanı sıra, Başkanlığımızın yürütmekte olduğu Türkiye Bursları ile Türkiye Mezunları çalışmaları Başkanlığımızın ilgili coğrafyaya ilişkin öncelik verdiği kamu diplomasisi çalışmalarıdır. Bu anlamda, Başkanlığımızın Balkan ülkeleri ve halklarıyla kültürel ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla yürüttüğü tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak değerlendirilmektedir.
MEB (bölgedeki tüm faaliyetler kültürel)	Balkanlarda yaşayan genç kitleye ülkemizde eğitim verilmesi, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve materyal desteğinin sağlanması doğrudan bu bölgede yaşayan halk ile temas edildiğinin

diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır)	göstergesidir. Kamu diplomasisinin hedef ülke kamularını etkilemeye yönelik faaliyetleri kapsadığı ve ülkemizin kamu diplomasisi aktörlerinin ağırlıklı olarak Türk kültürü ekseninde faaliyetler icra ettiği düşünüldüğünde eğitim konusunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı büyük bir kadrosu ve deneyimli personeli ile dünyanın birçok ülkesinde Türkçe ve Türk Kültürünün yayılması için çalışma yapmakta ancak Balkanlar gerek tarihi gerekse de kültürel bağlar dolayısıyla bu faaliyetler içerisinde önemli bir yere sahip olmaktadır.
YEE (bölgedeki tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır)	Kültürel diplomasi kurumu olan YEE'nun bütün faaliyetleri kültürel diplomasi kapsamındadır.
ANADOLU AJANSI (Kültürel diplomasi faaliyeti yok)	Anadolu Ajansı olarak doğrudan bu kapsamda bir faaliyetimiz mevcut değildir.
TRT (bölgedeki tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır)	Size ait kültürle ilişkilendirilebilecek ne varsa bu kapsama girer. Dil konusu, tarih vurgusu, din kavramı (sizin geleneğiniz ve pratikleriniz bağlamında gelişmiş din anlayışı) işlenen konular bu kapsamdadır. Oranla ilgili net bir rakam vermek pek mümkün değil.
AFAD (Kültürel diplomasi faaliyeti yok)	Faaliyetlerimiz esnasında Türk yardımseverliğini ve güler yüzünü öne çıkarmak bu kapsamda değerlendirdiğimiz konulardır.
KIZILAY (bölgedeki tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır)	Tarihsel anlamda bizim için kıymetli olan bir nokta var ise o faaliyetlere ağırlık veriyoruz. Önemli kültürel yapılarda bir faaliyet icra ederek bir farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz.
İHH (Yetim yardımı, Ramazan ve Kurban yardımı, %100)	Balkanlarda istikrarlı olarak yetimleri destekleme politikamız var. Bunların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için yardım sağlıyoruz. Bunlardan Türkiye'de eğitim almak isteyenlere destek oluyoruz. Yetim yardım çalışmaları ve Ramazan dolayısı ile yapılan dayanışma faaliyetlerini kültürel diplomasi faaliyeti olarak tanımlıyoruz. Kurbanı bir gıda projesi olarak görmüyoruz, kültürel bağlamda değerlendiriyoruz. Balkanlardaki faaliyetlerimizin %100'e yakını bu kapsamda değerlendiriyorum.

Tablolardaki bilgilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisi kurumlarının Balkan ülkelerine yönelik icra ettiği kamu diplomasisi faaliyetleri içerisindeki kültürel diplomasi faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Dışişleri Bakanlığı Balkanlardaki üniversiteler ile ilişkiler, burslar, TİKA, YTB, YETKM, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay gibi kurumlarca gerçekleştirilen projeler ve THY ile Türkiye'nin görünürlük ve prestijini artırmayı hedeflemektedir. TİKA, doğrudan kültürel diplomasi faaliyeti icra etmese de

dolaylı destek sağladığını beyan etmiştir. YTB, MEB, YEE, TRT ve Kızılay bölgedeki tüm faaliyetleri kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır. AFAD, bir insani yardım kuruluşu olduğu için hedef olarak kültürel diplomasi faaliyetinde bulunmamaktadır. İHH ise bölgedeki kültürel diplomasi faaliyetlerini eğitim odaklı sürdürmektedirler.

4.3. Araştırmanın Değerlendirmesi

Katılımcılara sorulan on altı adet sorudan elde edilen bulgular ve bunların yorumları yukarıdaki bölümde ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Bu bölümde ise bulgulardan elde edilen çıkarımlar sıralanmış ve ardından Türk kamu diplomasisi için yapılması gerekenler önerilmiştir. Böylece Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde meydana gelen eksiklikler tespit edilmeye çalışılarak çalışmamızda önerilen modelde bu eksikliklerin bertaraf edilmesi sağlanmış olacaktır. Bu bağlamda çalışmada sorulan sorular kendi aralarında gruplandırılmıştır. Bu gruplar Türkiye'nin genel olarak kamu diplomasisi faaliyetlerindeki eksiklikler ve eleştiriler ile Balkanlara yönelik faaliyetlerindeki eksiklik ve eleştirileri kapsamaktadır. Bu noktadan hareketle elde edilen verilerin değerlendirilmesi şu başlıklar altında yapılmıştır:

i. Türkiye'nin Genel Kamu Diplomasisi

- Kavramsal Bakış
- İmaj
- Dış İşbirlikleri
- İç İşbirlikleri
- Geri Bildirim

ii. Türkiye'nin Balkanlara Yönelik Kamu Diplomasisi

Türkiye'nin genel kamu diplomasisi başlığı altındaki alt başlıklar ile Türkiye'nin kamu diplomasisini uygularken kullandığı retorik ve pratikler sorgulanmıştır. Türkiye'nin Balkanlara yönelik kamu diplomasisinde de aynı yöntem ile genel bir sorgulama yapılmıştır.

4.3.1. Türkiye'nin Kamu Diplomasisine Kavramsal Bakışı

Bu bakış şu iki sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Kamu diplomasisi açısından “siyasal bilgilendirme” ile “ilişki geliştirme” faaliyetlerinden hangisi daha önemlidir? Niçin?
- Genel bir yaklaşım olarak kurumunuz için önemli olan “bilgiyi kontrol etmek” midir yoksa “koordine etmek” midir? Niçin?

Türkiye'nin kamu diplomasi açısından “siyasal bilgilendirme” ile “ilişki geliştirme” faaliyetleri arasındaki tercih konusunda şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Dışişleri Bakanlığı, TRT ve nispeten AA gibi kurumlar ülkeler arası ilişkilerde siyasal bilgilendirmeyi ilişki geliştirme amacından daha önemli görmektedirler. Zira bu kurumlar Türkiye'nin resmi dış politikasını belirleyen ve dünyaya yayan aktörlerdir. Bu bağlamda zaten mevcut ilişkilerin en doğru ve optimize şekilde sürebilmesi için Türkiye'nin argümanlarının savunulması bu kurumlar için esastır.
- ii. İHH için de siyasal bilgilendirme daha önemlidir lakin onlar için bunun sebebi Türkiye'nin doğru bilgiyi savunmasına katkı sağlamaktan ziyade ortak bir koordinasyon kurumunun, devlet politikasının ve uzun vadeli bir stratejinin olmamasından kaynaklanmaktadır.
- iii. TİKA, YTB, Kızılay, YEE, MEB ve AFAD gibi kurumlar için ülkeler arası ikili ve çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi (bu ilişkilerin başlangıcını Dışişleri Bakanlığı yapmıştır) bilgilendirmeden daha önemlidir; zira bu kurumlar politika üreten değil politika uygulayan ajanlardır. Dolayısıyla hükümetin belirlediği politikaların uygulanması için karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi kısa ve uzun vadede pozitif geri dönüşlere imkân verecek yegâne hedeftir.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasisi açısından, ilgili kurumlar “siyasal bilgilendirme” ile “ilişki geliştirme” faaliyetlerinden kendilerine uygun olanı seçerek politikalarını şekillendirmektedirler. Bununla birlikte özellikle İHH'nın üzerinde durduğu gibi ortak bir devlet politikasının ve tek çatı altında toplanmış bir koordinasyon biriminin eksikliği Türk kamu diplomasisinde siyasal bilgilendirme ve ilişki geliştirme

parametrelerinin birbirine geçmesine mani olmaktadır. Yani Dışışleri sadece siyasal bilgilendirme amacıyla faaliyette bulanamayacağı gibi diğer kurumlar da sadece ilişki geliştirme amacıyla hareket etmemesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bunu önlememin tek yolu ise ortak bir koordinasyon merkezinin kurulması olarak düşünülmektedir.

Türkiye'nin kamu diplomasi açısından kurumların bilgiyi kontrol ve koordine ikilemi bağlamında şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Kurumlar için bilginin koordine edilmesi daha güvenli, yaygın ve istenen bir hedeftir.
- ii. Bilginin kontrol edilmesinde yaşanabilecek aksaklıklar kurumlara güven kaybı yaşatacaktır.
- iii. Bilginin kontrol edilmesi her ne kadar daha etkili bir propaganda aracı olsa da bunu destekleyecek altyapı, personel, kurum ve koordinasyon faktörleri ülkemiz için eksiktir.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasisi açısından kurumların bilgiyi kontrol ve koordine ikilemi açısından en çok fayda sağlayanı bilginin kontrolüdür. Bu hedef doğrultusunda bilgi elde edilir, Türkiye'nin kamu diplomasisi bağlamında işlenir ve yorumlanır, elde edilen zenginleştirilmiş bilgi kamuoyu ile paylaşılır. Böylece eksiksiz bir propaganda aracı ortaya çıkar. Bu yöntemin en önemli eksikliği demokratik enstrümanlardan, şeffaflık ve denetlenebilir olmaktan uzak olmasıdır. Dolayısıyla bilginin koordinasyonu çerçevesinde, “başkaları” ve/veya “ötekiler” tarafından elde edilen bilgilerin kullanımını kabul edilmesi gereken yöntem olarak önümüze sunulmaktadır. Bunu önleyebilmek için Türkiye'nin kamu diplomasi ajanlarının bilginin üretimi, işlenmesi, kıymetlendirilmesi ve yayımı konusunda kurumsallaşmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

4.3.2. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde İmaj

Bu bakış şu iki sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Kamu diplomasisi faaliyetleri açısından Türkiye imajı için en önemli riskin ne olduğunu düşünüyorsunuz? Niçin?

- Kültürel diplomasi faaliyetlerinizde Türk toplumunun hangi kültürel özelliklerini, hangi sembolleri ön plana çıkarıyorsunuz? Neden?

Türkiye'nin kamu diplomasi aktörlerinin Türkiye imajı için en önemli gördükleri risk faktörleri şunlardır:

- i. Batı dünyasındaki Türkiye'ye karşı oluşan önyargılar ve karalama kampanyaları,
- ii. Türkiye'ye istenilen değerin verilmemesi,
- iii. Türk ve/veya Müslüman gruplara kültürel diplomasi alanında ayrımcılık yapılıyor algısı,
- iv. Kültürel diplomasi kurumlarında görev alan personelin nitelik sorunu,
- v. Kurumlar arası koordinasyon eksikliği,
- vi. Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetleri için ortak bir politikasının olmaması.

Sonuç olarak bu eksiklikleri gidermek amacıyla Türkiye'nin Batı dünyasındaki algısını pozitifte çevirmek için lobicilik faaliyetlerine hız verilmeli, Türkiye'ye karşı yürütülen karalama kampanyalarına somut belge ve bilgilerle cevap verilmeli, yurtdışı yardım ve tanıtım faaliyetlerinde sadece Müslüman ve Türk azınlıklara değil tüm bölge insanına eşit desteğin sağlanmasına çalışılmalı ve bunun propagandası yapılmalı, ilgili kurumlarda çalışan personelin TOEFL vb. kapsamlı dil sınavlarından geçmesinin zorunlu hale getirilmesi, Türkiye'nin kamu diplomasisiyle ilgili tüm aktörlerin içinde bulunacağı bir çatı kurumun kurularak kültürel diplomasi faaliyetlerinin tek bir elden düzenlenmesi ve gerekirse Başkanlık düzeyinde temsil edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Kamu diplomasisi icra eden kurumların faaliyetlerinde Türk toplumunun hangi kültürel özellik ve sembollerini kullandıkları ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Dışişleri Bakanlığı Türk toplumunun kültürel özelliklerinin tanıtımında Türkiye'nin yemek kültürüne ağırlık vermiştir. YTB, MEB, YEE ve Kızılay ise genel olarak Anadolu'nun kültürel mirasının taşıyıcısı olan, din, tarih,

edebiyat, müzik vb. alanlarda tanınmış tarihî şahsiyetler ile misafirperverlik, dürüstlük, sıcakkanlılık gibi yerleşik kültür unsurlarını kullanmaktadırlar.

- ii. TRT ve AA gibi yayıncılık faaliyetiyle ilgilenen kurumlar için kültürün temeli dil kabul edilmiş ve Türk toplumunun kültürel özelliklerinin tanıtımı çerçevesinde Türkçenin doğru kullanımı ve tanıtılması hedeflenmiştir.
- iii. AFAD, İHH ve TİKA gibi insani yardım kuruluşları faaliyetlerinde Türk bayrağı ve amblemlerini kullanarak söz konusu yardımların menşeyini öne çıkarmayı amaçlamışlardır.

Sonuç olarak kurumların faaliyetlerinde Türk toplumunun kültürel özellik ve sembollerini kullanma konusunda kurumların kendi içlerinde bir tutarlılığa rastlanmamıştır. Daha çok güncel gelişmelere göre değişen bir politika izlendiği düşünülmektedir. Ayrıca TİKA ve AA gibi kurumların kendilerini bir kültürel diplomasi ajanı olarak görmemeleri kurumlar arasındaki koordinasyon ve planlama eksikliğinin de bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Anadolu'nun yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikim unsurları kurumlar için kullanılması gereken önemli özellikler olsa da bu kurumlar arasında bir ortak tema tespit edilmesinin ve her kurumun bu tema doğrultusunda yıllık faaliyetlerini düzenlenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

4.3.3. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Dış İşbirlikleri

Bu bakış şu iki sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Kamu diplomasisi icra ederken yabancı kamularının en önemli beklentisinin ne olduğunu düşünüyorsunuz?
- Faaliyetlerinizde uluslararası Hİ, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren sivil iletişim firmaları ile işbirliği yapıyor musunuz? Hangi yöntemlerle ve ne sıklıkla?

Türkiye'nin kamu diplomasi aktörlerinden yabancı ülkelerin beklentileri şunlardır:

- i. İkili ilişkiler bağlamında dostluk temelli münasebetlerin sürdürülebilir olması ile Türkiye tarafından çözüm odaklı ve ılımlı mesajların verilmesi,

- ii. Balkanlarda Türkçe ve İslami içerikli yayınların artması ve kültürel faaliyetler için burs ve etkinliklerin çoğalması,
- iii. Doğal afet ve felaketlerle ilgili ihtiyaç duyulan konularda derhal yardım edilmesi,
- iv. Yabancı ülkelerin kendi çıkarlarının uluslararası ilişkilerde desteklenmesi,
- v. Türkiye’yi iyi bir rol model olarak görüp örnek alınacak konuların paylaşımı,
- vi. Türkiye’nin kültürel diplomasi faaliyetleri için ortak bir koordinasyon biriminin kurulması.

Bu beklentileri karşılamak amacıyla Türkiye’nin Batı dünyasındaki çözüm odaklı ve ılımlı mesaj veren bir ülke olduğu algısını destekleyecek faaliyetlere hız verilmeli, özellikle Balkan coğrafyasında Türkçe ve İslami içerikli yayın, burs ve kültür faaliyetlerinin artmasına özen gösterilmeli, doğal afet veya felaketle karşılaşan ülkelere derhal yardım edilmeli, Türkiye’nin kültürel diplomasi konusundaki örgütlerin çalışmalarının iyi bir şekilde tanıtılmasının ve tecrübe paylaşımının sağlanması, Türkiye’nin kamu diplomasisiyle ilgili tüm aktörlerin içinde bulunacağı bir çatı kurumun kurularak kültürel diplomasi faaliyetlerinin tek bir elden düzenlenmesi ve gerekirse Başkanlık düzeyinde temsil edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Kurumların kendi alanlarına giren konularda yurt dışındaki sivil şirketlerden hizmet satın almaları konusunda şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Kurumların bazıları bu hizmet alımını proje bazlı yaparken bazıları düzenli olarak yapmakta ve bazıları ise hiç satın almamaktadır.
- ii. Proje bazında Dışişleri bakanlığı Amerika ve Fransa’daki misyonlarında profesyonel sivil iletişim firmaları ile işbirliği yaparken MEB, YTB, YEE, AA, AFAD gibi kurumlar da yerel şirketlerden hizmet almaktadırlar. Düzel olarak hizmet alan kurum isse TRT’dir. TİKA, Kızılay ve İHH ise bu tür hizmetlerden satın almamakta ve işbirliğine de girmemektedirler.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasi açısından ilgili kurumların faaliyetlerinde uluslararası halkla ilişkiler, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren sivil iletişim

firmaları ile yapılan işbirliklerinin eksik kaldığı görülmektedir. Özellikle TİKA ve KIZILAY gibi kamu kurumlarının yerele daha iyi nüfuz edebilmek maksadıyla elde edeceği iletişim yeteneği ile hem hizmet kalitesinin hem de prestijin artacağı açıktır. Buna rağmen TİKA başta olmak üzere yerelden hizmet satın almayan kurumların bu konu ile ilgili vizyon ve misyonlarını gözden geçirmeleri ve revize etmeleri gerektiği uygun olarak değerlendirilmektedir.

4.3.4. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde İç İşbirlikleri

Bu bakış şu dört sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Hedeflerinizi belirlerken hangi kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapıyorsunuz? Kararları alırken nasıl bir süreç uyguluyorsunuz?
- Kamu diplomasisi faaliyetleriniz esnasında Türkiye'deki kurumlarla yaptığınız ortak çalışmalar nelerdir?
- Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların kamu diplomasisi hedeflerine katkısı konusunda ne düşünüyorsunuz? Faaliyet programlarınızda bu tür etkinlikler mevcut mudur?
- Kamu diplomasisi faaliyetlerinizde iletişim uzmanlarının yaptıkları görevler nelerdir? Onlardan en büyük beklentiniz nedir?

Türkiye'nin kamu diplomasi açısından işbirliği yapılan kurumlar konusunda şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. İşbirliklerini kültürel ve insani olarak ikiye ayırmak mümkündür. Kültürel işbirlikleri için dışişleri bakanlığı çatı kurum iken insani yardımlar konusunda AFAD çatı kurum olarak kabul edilmektedir.
- ii. Dışişleri Bakanlığı kamu kurumları ile STK'ların doğal partneridir. Dışişleri ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığını kamu diplomasisinin asli aktörü olarak görmektedir.
- iii. TİKA kendisini bir kamu diplomasisi kurumu olarak görmemekte buna karşın dışişleri bakanlığı dâhil diğer tüm kamu kurumları ve STK'lar onu bir kamu diplomasi aracı olarak görüp işbirliği yapmaktadırlar.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasisi, diğer kurumlarla işbirlikleri konusunda kendi görev ve sorumluluklarına en uygun olan kurumlarla işbirliğine giderek politikalarını şekillendirmektedirler. Bununla birlikte stratejik bir planlama ve etkili bir koordinasyon olduğu yönünde bilgi elde edilememiştir. Dolayısıyla planlama ve koordinasyon eksikliğinin giderilmesi yönünde çalışma yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kurumların faaliyetleri esnasında Türkiye'deki kurumlarla yaptığı ortak çalışmalar konusunda şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Her kurum kendi misyonu bağlamında çalışmalarını çeşitlendirmiştir. Özellikle kültür alanında yapılan çalışmalar oldukça çeşitli ve zengindir.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasisi, diğer kurumlarla işbirlikleri konusunda kendi görev ve sorumluluklarına en uygun olan kurumlarla işbirliğine giderek politikalarını şekillendirmektedirler. Bununla birlikte lüzumsuz tekrarların önlenmesi ve etkili işbirliği için kurumların sorumlulukları yeniden gözden geçirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların kamu diplomasisi hedeflerine katkısı konusunda şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Kurumların hazırladıkları projelerin açılışı Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların açılışına denk getirilerek görünürlük artırılmaktadır.
- ii. Ülkelerin önemli günlerine denk getirilen ziyaretler ayarlanmaya çalışılmakta ve böylece Türkiye'nin ve kurumun bilinirliği ve prestiji yükseltilmektedir.
- iii. Bu faaliyetlerin planlı ve koordineli uygulandığını söylemek çok mümkün değildir.

Sonuç olarak Türk kamu diplomasisinde Devlet Başkanı resmi ziyaretleri ve önemli uluslararası organizasyonların planlanması ve/veya bunları katılımı Türk kamu diplomasisinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu konuda öne çıkan en önemli eksiklik söz konusu faaliyetlerin ortak bir koordinasyondan mahrum olmasıdır. Bu

bağlamda Türkiye'nin, yurtdışı ziyaret ve organizasyonlara katılım konularında ileriye dönük ve çok odaklı ama tek çatı altında planlanmış bir koordinasyon kuruluna ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Kurumların faaliyetleri çerçevesinde iletişim uzmanlarını kullanma durumları bağlamında şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Bazı kamu kurumları için iletişim uzmanlarının kullanımı gerekli görülmektedir. Bu kurumlar söz konusu uzmanları bilginin elde edilmesi, objektif olarak yayımı ve böylece medyada ilgili kurumun görünürlüğünün artırılması için kullanmaktadırlar.
- ii. Kızılay ve TİKA gibi kamu kurumları ise iletişim uzmanlarını bir ihtiyaç olarak görmemektedirler.
- iii. Özel sektör mantığı ile çalışan ve kaynaklarını bu şekilde elde eden STK'lar için de iletişim uzmanlarının yapacağı işler önemli olsa da bu görevi STK'lar kendi uhdelarına almışlardır.

Sonuç olarak kamu ve kültürel diplomasisinin temelinde iletişimin olmasından hareketle kamu diplomasisi aktörü olan kamu kurumlarının Türk kamu diplomasisi açısından iletişim uzmanı ihtiyacı bir gerçektir. Buna rağmen STK'lar bu imkândan faydalanamamaktadırlar. Dolayısıyla kamu tarafından akredite STK'lara devlet tarafından iletişim uzmanları çalıştırılması konusunda teşvik ve destek sağlanmalıdır. Ayrıca kamu diplomasi kurumu olan Kızılay ve TİKA gibi iki kurumun iletişim uzmanından yoksun olması bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu bağlamda bu kurumlara iletişim uzmanları kadrosu açılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

4.3.5. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Geribildirim

Bu bakış şu iki sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Politikalarınızı oluştururken iç kamunun iradesini hangi yöntemlerle tespit ediyorsunuz, bu iradeyi ne oranda ve hangi yöntemlerle faaliyetlerinize dâhil ediyorsunuz?
- Faaliyetlerinizin sonunda geri bildirimi hangi yöntemlerle alıyorsunuz?

Bunları kimlerle paylaşıyorsunuz? Gösterilen çabalar ve alınan sonuç arasındaki ilişki konusunda neler söyleyebilirsiniz?

Kurumların, iç kamunun iradesini alma yöntemleri bağlamında şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Dışişleri Bakanlığı, YEE ve Kızılay için sosyal medya iç kamunun iradesini alma yönteminin başında gelmektedir.
- ii. TİKA ise iç kamunun iradesini almayı bir ihtiyaç olarak değerlendirmemektedir.
- iii. Özel sektör mantığı ile çalışan ve kaynaklarını bu şekilde elde den STK'lar için ise iç kamunun iradesinden kasıt bağışçılardır.

Sonuç olarak iç kamunun iradesini alma yöntemleri konusunda kamu kurumların önemli eksiklikleri vardır. Bu eksikliklerin başında irade alma yöntemi çeşitlerinin sınırlılığıdır. Farklı kaynaklardan beslenilmemektedir. Bu noktalardan hareketle kurumların kamunun iradesine ulaşacak kanalları arttırması, bu irade alımının düzenli olarak yapılmasının sağlanmasının ve denetlenmesinin gerektiği değerlendirilmektedir.

Kurumların faaliyetlerinin sonunda geri bildirim alma ile bunları paylaşma yöntemleri ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Kurumlar soruda istenen cevapları vermemişlerdir. Yani geri bildirimlerin kimlerle paylaşıldığı ve bu konuda gösterilen çabalar ve alınan sonuç arasındaki ilişkinin durumu konusunda düzenli bir geri bildirim sisteminin varlığını gösteren yanıt alınamamıştır.
- ii. Kurumlar kendi görev ve sorumlulukları bağlamında önem verdikleri kişi ve araçlarla geribildirim almaktadırlar. Bu kimisi işadamlarını kullanırken kimisi diplomatik misyonları kimisi de anket, sosyal medya, basın taraması ve faaliyet raporu gibi araçlarla geri bildirimleri izlemektedirler.
- iii. Kurumsal olarak ve görev ve sorumlulukları bağlamında en etkin ve optimum geribildirim mekanizmasını YTB işletmektedir. Zira bu kurum diaspora, uluslararası öğrenciler ve kardeş topluluklar üzerine çalışan bir kurum olduğu

için tüm bu toplumsal kesimlerle ayrı ayrı ilgilenerek geribildirimleri etkin olarak kullanmaktadır.

Sonuç olarak kamu diplomasisi kurumlarının faaliyetlerinin sonunda geri bildirim alma ile bunları paylaşma yöntemleri konusunda kurumların kendi içlerinde bir tutarlılığa rastlanmamıştır. Kurumlar kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde geribildirim takibini düzenlemeye çalışmaktadırlar. TİKA'nın sadece kurum içi geribildirim alması eksik bir yürütme işlemidir. Bu bağlamda kurumlar arasında ortak bir geri bildirim mekanizması tesis edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu mekanizma içerisinde her kurumun faaliyet raporları, anket sonuçları, sosyal medya ve takip raporları, basın taraması gibi kriterler olmalıdır.

4.3.6. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Balkanlar

Bu bakış şu dört sorudan elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

- Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi nedir? Genel kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelere yönelik faaliyetlerin oransal ağırlığı ne kadardır?
- Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleniz kimlerdir? Neden?
- Balkan ülkelere yönelik icra ettiğiniz kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde hangilerini kültürel diplomasi faaliyeti olarak tanımlıyorsunuz? Bu faaliyetlerin toplam kamu diplomasi faaliyetleri içerisindeki oransal ağırlığı ne kadardır?
- Faaliyetleriniz açısından günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelere yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü oldu mu? Nasıl?

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Tüm kurumlar için Balkanlar, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri açısından, çok önemli bir bölgedir.
- ii. Bu önem, tüm kurumlar için, Osmanlıdan günümüze gelen tarihi bağların ve ortak kültürel kodların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

- iii. Dışışleri Bakanlığı'nın, devletin resmi dış politikası bağlamında verdiği cevap Türk kamu diplomasisin Balkanlara bakışını göstermesi açısından önemlidir. Bu bağlamda Türkiye'de yaklaşık 15 milyon Balkan kökenli Türk vatandaşın olması Türkiye'nin Balkanlarla ilgili kamu diplomasisine atfettiği önemi artırmaktadır.
- iv. Kurumlar Balkan ülkelerine yönelik faaliyetlerin oransal ağırlığı konusunda net bir yorumda bulunmamışlardır. İnsani yardım kuruluşları olarak Kızılay ve İHH azalan oranlar bildirmişlerdir. Bu bağlamda özellikle STK'lar bağışçıların isteklerine göre faaliyet icra ettikleri için Balkanlardan daha önemli görülen Ortadoğu ve diğer bölgelerde yardımlarına ağırlık verdikleri görülmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerinin yeri ve önemi konusunda kurumların kendi içlerinde tutarlı bir duruş sergiledikleri ortaya çıkmaktadır. Kurumlar kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde Balkan ülkelerindeki faaliyetlerine önem atfetmektedirler. Bununla birlikte STK'ların bu konudaki yetersizliği onların bağışçılardan elde ettikleri gelirlerle faaliyetlerine yön veriyor oluşudur. Bu bağlama devlet Balkanlarla ilgili akredite STK'lara teşvik ve yardımda bulunulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleleri ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Tüm kurumlar için Balkanlar, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri açısından, soydaş ve Müslümanlara özel önem atfedilen bir bölgedir.
- ii. Bu önem Dışışleri Bakanlığı gibi genel dış politikaya yön veren kurum için daha çeşitli ve kapsayıcıdır.
- iii. İnsani yardım kuruluşu olan AFAD ile objektif yayın standartlarını haiz AA gibi kurumlar ise öncelikli hedef gibi bir konuda, doğal olarak, tarafsızlığı seçmişlerdir. İHH ise bağışçıların isteklerine göre faaliyet icra ettiği için Balkanlardaki birincil hedeflerini Arnavutlar ve sonra Boşnaklar üzerine yoğunlaştırmıştır.

Sonuç olarak Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri içerisinde Balkan ülkelerindeki öncelikli hedef kitleleri ortaya çıkmaktadır. Bu hedefin genel anlamda

Türksoy ve Müslümanlar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte kamu ve kültürel diplomasinin sadece belirli bir etnik ve dini kesime yoğunlaşıyor oluşu Dışişleri Bakanlığının üzerinde durduğu Neoosmanlılık eleştirilerini de beraberinde getirecektir. Dolayısıyla Türkiye'nin tarafsız ve yardım ve tanıtım odaklı bir kamu diplomasisi olması için Balkanlardaki her din ve milletten gruplara eşit mesafede duracak bir diplomasi tarzı belirlemesi gerekmektedir. Elbette bu sürekli olamaz lakin önceki pozitif ayrımcı politikaların diğer gruplara da uygulandığının anlaşılması için bir süre gerekmektedir. Bu bağlama Türkiye önümüzdeki birkaç yıl içerisinde farklı kültürlerin değerlerini önceleyen bir kamu diplomasisi hedeflemesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi kurumlarının Balkan ülkelerine yönelik icra ettiği kamu diplomasisi faaliyetleri içerisindeki kültürel diplomasi faaliyetleri ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- i. Kurumlar Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri açısından Balkanlarda kültürel diplomasiye hizmet etmektedirler.
- ii. Kamu kurumları için misyonları dahilindeki bölgedeki tüm faaliyetler kültürel diplomasi faaliyeti olarak ele alınmaktadır.
- iii. STK'lar için ise konu eğitim ve yardım olarak ele alınmakta ve bu yolla kültürel diplomasiye hizmet edildiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'nin kamu diplomasisi kurumlarının Balkan ülkelerine yönelik icra ettiği kamu diplomasisi faaliyetleri içerisindeki kültürel diplomasi faaliyetleri ve bu faaliyetlerin toplam kamu diplomasi faaliyetleri içerisindeki oransal ağırlığı net olarak tespit edilememiştir. Zira verilen cevaplarda kamu diplomasisi ile kültürel diplomasi eşit anlamda algılanmıştır. Oysaki kültürel diplomasi kamu diplomasisinin bir alt kolu veya alanı olmalıdır. Bu bağlamda kurumlar için kamu ve kültürel diplomasi eğitimlerinin artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Kamu diplomasisi kurumlarının günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelerine yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü geliştirip geliştirmedikleri ile ilgili şu çıkarımlar elde edilmiştir:

- iv. Dışışleri Bakanlığı, TİKA ve İHH etnik ve dini ayrıma gitmeden Balkanlardaki kültürel diplomasi faaliyetlerini yürütmektedirler. YTB hükümetin dış politika hedeflerine uygun bir vizyon izlemektedir. MEB, AA ve TRT kendi alanlarıyla ilgili konularda temsilcilikler açarak vizyonlarını geliştirmektedirler. AFAD ve Kızılay gibi insani yardım kuruluşları ise kendi misyonlarında herhangi bir değişim olmadığı ve olmayacağı için vizyoner bir dönüşüme ihtiyaç duymamışlardır. YEE ise henüz çok yeni bir kurum olduğu için mevcut vizyonu ile görevine devam etmektedir.
- v. Kurumsal olarak ve görev ve sorumlulukları bağlamında en etkin ve optimum stratejik vizyon dönüşümünü İHH gerçekleştirmiştir. Zira önceleri sadece Müslüman ve Türksoy gruplara yardım sağlanırken artık her etnik ve dini kesimden gruba yardım sağlanmaya başlamıştır.

Sonuç olarak kamu diplomasisi kurumlarının günümüzde geçmiş yıllarda yapılan uygulamalardan farklı olarak Balkan ülkelerine yönelik bir stratejik vizyon dönüşümü geliştirip geliştirmedikleri konusunda kurumların kendi içlerinde tutarlı bir politika izledikleri ortaya çıkmaktadır. Kurumlar kendi görev ve sorumlulukları çerçevesinde vizyonların değişimi gerçekleştirmektedirler. Bununla birlikte kurumlar arasında ortak bir vizyon oluşumu için her kurumun geribildirimleri ile oluşacak yıllık raporlarında bir sonraki senenin vizyonu yıllık olarak belirlenmelidir.

Tüm verilerden hareketle Türkiye'nin kamu diplomasisinde uygulaması gereken retorik ve pratiklerle ilgili önerileri şu tabloda özetlemek mümkündür.

Tablo 4. 2: Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İçin Öneriler

1	Türkiye'nin kamu diplomasisini planlayan ve denetleyen ortak bir koordinasyon merkezi kurulmalıdır.
2	Türkiye'nin kamu diplomasi ajanları bilginin üretimi, işlenmesi, kıymetlendirilmesi ve yayımı konusunda kurumsallaşmalıdır.
3	Türkiye'nin Batı dünyasında çözüm odaklı ve ılımlı mesaj veren bir ülke olduğu algısını destekleyecek lobicilik faaliyetlerine hız verilmelidir.
4	Halkla ilişkiler, lobicilik ve benzeri alanlarda faaliyet gösteren yurtdışındaki yerel sivil iletişim firmaları ile işbirlikleri sağlanmalıdır.
5	Yurtdışı yardım ve tanıtım faaliyetlerinde sadece Müslüman ve Türk azınlıklara değil tüm bölge insanına eşit destek sağlanmalıdır.

6	Türkiye önümüzdeki birkaç yıl içerisinde Türk ve Müslümanlar dışında farklı kültürlerin değerlerini önceleyen bir kamu diplomasisi hedeflemelidir.
7	Kurumlarda kamu diplomasi alanında istihdam edilecek personelin bulunulan ülkedeki dili konuşan personel arasından seçilmesine özen gösterilmelidir.
8	Personel tarafından kamu diplomasisi ile kültürel diplomasi eşit anlamda algılanmaması için kurum içi eğitimler artırılmalıdır.
9	Anadolu'nun yetiştirdiği değerli isimler ve yerleşik kültürel birikim unsurları kurumlar için kullanılması gereken önemli özellikler olsa da bu kurumlar arasında bir ortak tema tespit edilmeli ve her kurum bu tema doğrultusunda yıllık faaliyetlerini düzenlemelidir.
10	Akredite STK'larda iletişim uzmanları çalıştırılması için teşvik ve destek sağlanmalıdır.
11	Kamu diplomasi kurumlarının hepsinde iletişim uzmanı kadrosu olmalıdır.
12	İç kamunun iradesini alma yöntemlerinin çeşitliliği artırılmalı ve bu alanda farklı ve yaratıcı kaynaklardan beslenilmelidir.
13	İç ve dış kamunun irade alımı düzenli olarak yapılmalı ve denetlenmelidir.
14	Kurumlar arasında ortak bir geri bildirim mekanizması tesis edilmeli ve her kurumun geribildirimleri ile oluşacak yıllık raporlarında bir sonraki senenin vizyonu ve teması belirlenmelidir.
15	Devlet Balkanlarla ilgili akredite STK'lara teşvik ve yardımda bulunmalıdır.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Türkiye'nin kamu diplomasisi alanında ortaya çıkan temel eksiklikleri koordinasyon, personel, işbirliği, teşvikler, açılım, geri bildirim alanlarında sınıflandırmak mümkündür. Bu noktalardan hareketle bu çalışmadaki kamu diplomasisi modeli bu sorunları bertaraf edecek bir yapıda yeniden inşa edilecektir.

4.4. Stratejik Kamu Diplomasi Modeli

Bu bölümde hem literatur hem de alan araştırması bölümlerinde elde edilen sonuçları kapsayan stratejik önemi haiz bir kamu diplomasi modeli önerilmiştir. Bununla birlikte kamu otoritesinin bu tezden elde edeceği bilgi ve önerilerin hangi çerçevede uygulanması gerektiğiyle ilgili sınırlıklar da bu bölümde ifade edilmiştir. Bu başlık altında ilk olarak strateji kavramı kültür odaklı incelenerek ardından model önerisi sunulmuştur.

4.4.1. Strateji ve Kültür

Strateji, uluslararası ilişkilerin en eski kavramlarından birisidir. Strateji terimi, antik Yunancada “stratos” (ordu) ve “ago” (yön vermek, yönetmek) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Strateji kelimesinin Yunanca karşılığı “stratejik

episteme” ya da (generalin bilgisi) “strategon sophia” (generalin bilgeliği) anlamındadır. Kelime, anlam olarak orduları yönlendirme ve yönetme anlamına gelir (Horwath, 2006: 1-5). Bazı teorisyenler, stratejinin ne olduğunu ve nasıl uygulanabileceğini tanımlamaya çalışmıştır. M.Ö. 5. yüzyılda yazılan Sun Tzu’nın Savaş Sanatı (Giles, 1910), Clausewitz’in (1982) Savaş Üzerine ve Hart’ın (2008) Stratejisi bunlara en önemli örnekler arasında yer almaktadır. İlk olarak savaşın yürütülmesi için uygulanan strateji, ekonomi, siyaset bilimi, işletme ve sosyolojideki insan davranışını tanımlamak için günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. Genel olarak, rasyonelist askeri strateji varsayımları bu sosyal araştırma alanlarına yayılmıştır (Schelling, 1960).

Clausewitz geleneğinde yazan İngiliz stratejist Hart (1967: 335) stratejiyi, “politikanın amaçlarını yerine getirmek için askeri araçları dağıtma ve uygulama sanatı” olarak tanımlar. Daha yakın bir zamanda, Gray (1999: 1), bu tanımını genişletip stratejiyi “siyaset amaçlı örgütlü gücün kullanımı ve kullanım tehdidi ile ilgili teori ve pratiği” olarak tanımlamıştır. Brodie (1949: 476) stratejinin bir uygulamalı bilim olduğunu ve amacının ulusun, maddi ve insani kaynaklarının, ülkedeki toplam verimliliğin en üst düzeye çıkarılmasının nasıl sağlanabileceğini araştırması gerektiğini belirtir. Stratejik politika güç ilişkilerini analiz etmeyi, ilgili araçları seçmeyi ve siyasi hedeflere ulaşmak için en uygun şekilde davranmayı içerir (Mérand ve Forget, 2012: 95). Yirmi birinci yüzyıldaki stratejik çalışmalar kültürel, politik ve psikolojik sınırlara odaklanmıştır (Betts 2000). Stratejik kararlar, kültürel bağlamda değiştirilebilir (Simon 1985), yerel siyasi otorite stratejik anlamda karar vermeyi kısıtlar ve/veya düzenler (Evangelista 1993). Bu bağlamda literatürde artan sayıda stratejik düşünür, rasyonel karar alma idealine rağmen, stratejik politikanın kültürel ve politik süreçlerin sonucu olabileceğini kabul etmiştir (Mérand ve Forget, 2012: 95).

Stratejiyi araçsal bir bilim olarak yorumlayan bilim adamlarına karşı, yapılandırmacılar araştırma gündemlerini stratejik kültür kavramı etrafında yoğunlaştırmışlardır. Konsept, ilk olarak nükleer strateji ile ilgili “genel inançlar, tutumlar ve davranış kalıpları kümesi” olarak nitelendiren Snyder tarafından tanıtılmıştır. Bu yönüyle strateji sadece politikadan ziyade “kültürel” düzeye göre

değerlendirilmesi gereken bir kavramdır (Snyder 1977: 8). Johnston stratejik kültürü, “davranışsal seçimleri sınırlayan düşünsel çevre” olarak tanımlar (Johnston 1995: 36). Dolayısıyla stratejik kültür, nesnel bir stratejik denklemden bağımsız olarak, belirli bir tür stratejik politika, bir dizi norm veya ulusal bir davranış kalıbı tercihini ifade eder. Katzenstein (1996) için kültür, aktörlerin tamamen rasyonel veya tamamen stratejik olmalarını önleyen önemli bir güçtür. Stratejik kültür, karar vericinin belirli normlara ve değerlere bağlılığı nedeniyle istenen/istenmeyen sonuçlar doğuran kararlarda ampirik olarak gözlenir. Bu anlamda, kültür artık irrasyoneldir. Bununla birlikte, diğer teorisyenler için “doğru” strateji diye bir şey yoktur. Her ulusal topluluk, uygun bir strateji olarak kabul ettikleri kendi algı, değer ve değerlendirme kriterlerini geliştirmiştir.

Antropolojik literatürde kültür ise geleneksel olarak, bir grubun üyeleri için eylemi ve anlamı şekillendiren ve yaşamlarını düzenlemeye yön veren insan eylemine aracılık eden bir etki olarak görülmektedir (Milton, 1996). Bu terimlerin ardından kültür, insan anlayışını, tanımlarını ve çevreye yönelik eylemleri destekleyen yorumlama için bir temel ve yönlendirme kuvveti olarak hareket eder. Kültür bu nedenle anlam vermek için işlev görür ve sonuç olarak olayların nasıl görüldüğünü ve yorumlandığını etkiler (Bates, 2001). Bu bağlamda merkezi kültür uygulamaları, belirli bir sosyal grup arasında zaman içinde sosyal olarak iletilen ortak bir anlam, değer veya inanç sistemi olarak tanımlanmaktadır (Keyton, 2005).

Böylelikle “Kültürlerarası diyalog” veya “karşılıklı anlayış” gibi büyük kültürel anlatılara başvurmak, hükümetlerin gizli veya açık ulusal çıkarlarını ilerletmelerini kolaylaştırdığı gibi, bu tutumu benimsemelerini kolaylaştırır. Nitekim dünyadaki politikacılar ve politika yapıcılar, sanat ve mirası ekonomik büyüme, istihdam veya sosyal uyum gibi amaçlara hizmet eden kaynaklar olarak kullanırlar (Yúdice, 2003). Buna karşılık, devletin tutumları konusunda, uluslararası ilişkilerde yeni bir sınır olarak kültürel diplomasinin ele alınması gerekmektedir. Burada üç anahtar soru ortaya çıkmaktadır (Isar, 2010: 33). Kültürel diplomasi, seçkinler arasındaki işbirliğini aşan ve ülkelere çıkar sağlayan bir işbirliği şekli midir? Devlet kurumu, kültürel diplomasinin hedef aldığı kültürlerarası etkileşim hedeflerine

ulaşmak için merkezi midir? Kùltùrel diplomasi, olumsuz ulusal imajların üstesinden gelebilir mi? Bu çalışmaya göre bu soruların üçünün de cevabı evettir.

Bununla birlikte strateji geliştirme üzerine çalışan araştırmacılar, karar vermedeki etkileri anlamak için kùltùrel bir bakış açısı olması gerektiğini kabul etmiştir (Weick, 2001). Strateji oluşturma üzerine kùltùrel bir bakış açısı, bir kurumun kùltürünün, üyeler arasında paylaşılan ve zaman içinde üyeler tarafından iletilen bir sosyal bilgi sistemi olduğu görüşüyle oluşturulmuştur (Durham, 1991). Bu bağlamda, strateji oluşturmak, karmaşık bir durum hakkında ortak bir anlam yaratan kararları tanımlamak, yorumlamak ve ardından karar almak için üyeler tarafından ortak bir çaba gerektirir (Selsky, Goes ve Baburođlu, 2007). Weick (1979) stratejik iletişimin formùlasyonunu kùltùrel bir çerçeveye yerleştirir ve bir grubun paylaşılan ve sosyal olarak iletilen inanç ve değerlerinin, yani kùltürünün, çevreye yönelik anlayışı ve eylemlerinin nasıl şekillendiğini anlama ihtiyacına odaklanır. Bu bağlamda Hallahan, ve arkadaşları (2007: 3) stratejik iletişimi “bir kurum tarafından iletişimin amacını yerine getirmek için amaçlı kullanımı” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, stratejik iletişim, çevresel belirsizlik ile yüzleşmek için bir organizasyonla donatılır. Bu varsayım uygulandığında, stratejik iletişim hem planlanan hem de ortaya çıkan süreçlerden kaynaklanmaktadır (Christensen & Cornelissen, 2011). Aynı zamanda strateji formùlasyonunun kùltùrel perspektifi, örgùtsel üyelerin çevresel bilgileri yorumlama ve uygun şekilde yanıt verme çabalarının temel önemini kabul eder (Mintzberg ve Quinn, 2003).

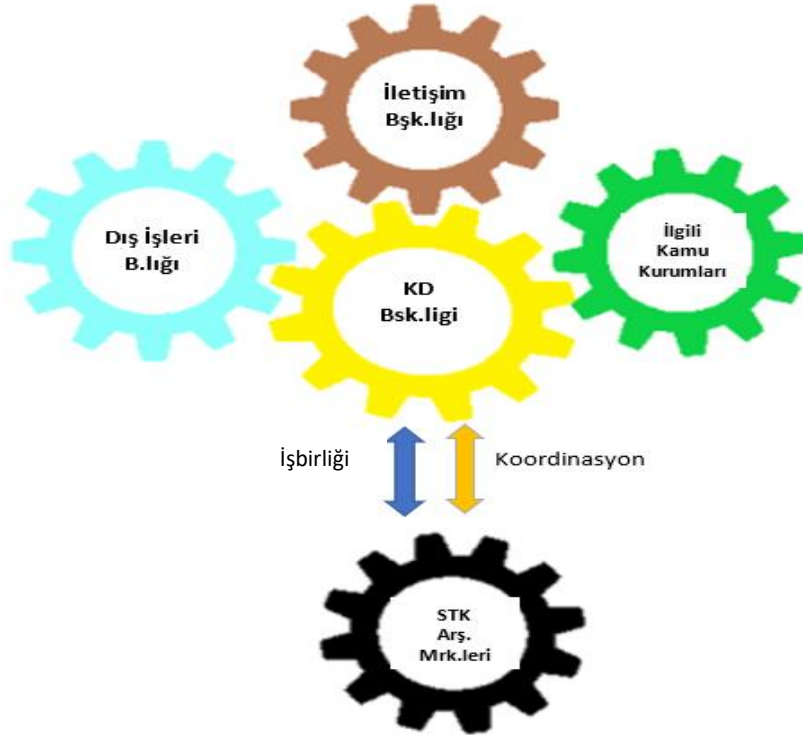
4.4.2. Stratejik Kamu Diplomasi Modeli Önerisi

Strateji kavramının kùltür ile olan ilişkisi netleştirildikten sonra bu bölümde Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin stratejik planlama süreci açıklanmış ve modellenmiştir. Bu bağlamda yukarıdaki bölümlerde ifade edildiği üzere Türkiye’nin kamu diplomasisi alanında ortaya çıkan temel eksiklikleri koordinasyon, personel, işbirliği, teşvikler, açılım, geri bildirim alanlarında sınıflandırmak mümkündür. Bu noktalardan hareketle bu çalışmadaki kamu diplomasisi modeli Türkiye’nin kamu diplomasisi aktörlerine bir referans olacaktır.

Türk Kamu diplomasisi, Cumhurbaşkanlığına bağlı bir başkanlık olarak bütün kamu diplomasi faaliyetlerini planlayıp uygulayacak, kamu ve sivil kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak, kaynak aktaracak bir organizasyon şeklinde olmalıdır. Stratejik hedeflerin dış politika hedefleri ile uyumlu olarak tespit edildiği, mesajların Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ile koordineli olarak tespit edildiği, faaliyetlerin ilgili kamu ve STK'lar ile birlikte planlandığı/koordine edildiği bir işleyiş tarzı benimsenmelidir. Bu çalışmanın literatür bölümlerinde de ifade edildiği üzere Uzlaşmaya Dayalı Karar Alma sürecinin Türk kamu diplomasisinde etkin olarak kullanılması gerekmektedir. Böylelikle devletlerin kamu diplomasisi uygulamalarında başarılı olabilmesi için iç kamuoyundan aldığı geribildirimleri dış politikasına yansıtabilmesi gerekir.

Bu noktalardan hareketle Türk Kamu diplomasisi aşağıdaki model ile eşkilatlanmasının kamu diplomasi faaliyetlerinin etkinliğine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Şekil 4.1: Stratejik Kamu Diplomasi Modeli

Bu modele göre aşağıdaki şartlar yerine getirilmeli ve devlet politikası olarak uygulanmalıdır:

- i. Kamu diplomasisi faaliyetleri tek merkezden yönetilmeli, Kamu Diplomasisi Başkanlığı, Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejisinin oluşturulmasından, kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasından ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu kurum olmalıdır.
- ii. Kamu diplomasisi stratejileri, ülkenin dış politika hedefleri ve güvenlik politikaları ile örtüşmeli, uzun vadeli olarak planlanmalı, uygulanabilir olmalıdır.
- iii. Türkiye kamu diplomasisi kurumu, faaliyetlerini stratejik olarak planlayıp ve uygulayabilmesi için gerekli olan altyapı, personel ve mali kaynaklara sahip olmalıdır.
- iv. Kurum doğrudan Cumhurbaşkanına bağlı olmalı, kurumun başkanı ülkenin dış politika hedefleri ve stratejik iletişim stratejilerinin belirlendiği kurulun içerisinde yer almalıdır.
- v. Kamu diplomasisi stratejileri uzun dönemli, sürdürülebilir ilişkiler geliştirmek üzere planlanmalı, kısa ve orta vadeli politikaları da destekleyebilecek enstrümanlara sahip olmalıdır.

Bununla birlikte yeni Türk kamu diplomasisi kurumsallaşması için yapılacak kurucu çalışmalarda şu sınırlıklar ve faktörler göz önünde bulundurulmalıdır:

- i. Kamu diplomasisini stratejik olarak planlanıp uygulanmasına izin verecek bir yapı olması,
- ii. Kurumlar arasında organik ilişkileri gösteren bir diyagramın hazırlanması,
- iii. Karar alma kurulları ve kurallarının tespit edilmesi,
- iv. Kurumlar arasında sorumlulukların ayrıntılı olarak dağıtılması,
- v. Kararların stratejik dış politika hedefleri ile uyumunu gözeterek bir birimin olması,
- vi. Özerk kurumlar ile STK'ların sürece katılım şekillerinin belirlenmesi,

- vii. Kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesi,
- viii. Hedef gruplarının uygun belirlenmesi,
- ix. İletişim tekniklerinin belirlenip her aşamada kullanılması,
- x. İç ve dış kamunun beklenti, algı ve düşüncelerinin tespit edilip bunların uygulayıcılara düzenli olarak sunulması.

SONUÇ

Bu çalışmanın hipotezleri bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır. Türk kamu diplomasisi kurumlarının kamu diplomasisi faaliyetleri stratejik bir bakış açısı taşısa ve bu faaliyetlerde yönetim kavramına yer verilse de uygulamada bu bakış açısı kendisini kurumların bireysel çabalarına bırakmaktadır. Türkiye'nin Balkan ülkelerine yönelik kamu diplomasisi faaliyetlerinde kültürel diplomasi anlamlı bir yer tutmaktadır. Buna rağmen Türk kamu diplomasisinde kurumlar ve paydaşlar arasında uzlaşmaya dayalı kuram bağlamında bir karar verme süreci işletilmemektedir.

Test edilen bu hipotezlerin Türk kamu diplomasisi için anlamı büyüktür. Bununla birlikte kamu diplomasisi her ne kadar eski bir kavram olsa da Türkiye için oldukça yeni bir kavramdır. Türkiye'nin kamu diplomasisi 2010'da kurumsal düzeyde başlamıştır. Türkiye'de, en etkili kamu diplomasisi faaliyetleri Dışişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi ve resmi kalkınma yardımlarına dâhil olan örgütler tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda STK'lar gibi diğer aktörler ve paydaşlar da daha fazla yer almıştır. Türkiye'nin artan küresel görünürlüğü, stratejik iletişimde çeşitli roller üstlenerek daha iyi koordine edilmiş kamu diplomasisi çabalarını gerektirmektedir. Bu bakımdan tüm devlet kurumlarının faaliyetlerine ilişkin olarak kamu diplomasisi ve Türkiye'nin imajı, Türkiye'nin dış politika öncelikleri ve ulus markasına bağlı tek bir strateji altında birleştirilmelidir.

Türkiye'nin kamu diplomasisinin en önemli tehdit veya zorluk kurumsal işleyişle ilgilidir. Güncel olarak Türkiye'nin resmi kamu diplomasisi kurumları ve ajanlarının birbirleriyle olan koordinasyon ve ilişkisi zayıftır. Dolayısıyla her kamu kurumu kendi doğruları, vizyonu ve uzun vadeli programlarıyla kendi kamu diplomasisine yön vermeye çalışmaktadır. İkinci tehdit STK'ların rolleriyle ilgilidir. STK'lar hükümet ile olan ikili ilişkilerinden ziyade kendi bağışçı ve destekçilerinin etki ve yönlendirmesiyle kamu diplomasi ajanı olmaya çalışmaktadırlar. Diğer bir tehdit kamu diplomasisi konusuyla ilgili uygulamaların, çok yönlü, stratejik bilimsel araştırmalardan eksiktir. Hedef kurum veya toplumla ilgili algıların ölçülmesi ve bunlar doğrultusunda politika önerileri sunulması önemli bir faktör olarak Türk kamu diplomasisini derinden iyileştirecektir. Son ve belki de en önemli tehdit ise milli markaların eksikliğidir. Dünyaca tanınmış Türk markalarının eksikliği Türkiye'nin

özellikle yumuşak gücünü kısıtlayan ve böylece tanıtımına engel olan bir potansiyel taşımaktadır.

Bunlara paralel olarak kültürel diplomasi bir devlete, reklamdan veya markalaşmadan çok daha güçlü bir şekilde kendini gösterme şansı sunar. Kültürel diplomasi ile diğer kültürler ülkelerden halklarla bağlanılabilir. Kültürel diplomasi aynı zamanda iç politikanın güçlü bir aracı olarak da kullanılacak potansiyele sahiptir. Zira bu kavram bir ülkenin ulusal kimliği ve değerleri ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda kültürel diplomasi rolleri –önem sırasına göre– şunlardır:

- i. Yurtdışında ulusal bir imaj yaratmak,
- ii. Kültürel egemenliğin korunmasına yardımcı olmak ve
- iii. Kültürel diplomasi ulusal iç hedefleri ilerletmesini sağlamak.

Yurtdışında ulusal bir imaj yaratmak bağlamında kültürel diplomasi rolü en başta imaj ile ilintilidir. İmaj, ülkeler için önemlidir; zira küreselleşmenin yeni, rekabetçi ve ekonomik dünyasında ülkeler; doğrudan yabancı yatırımlar, düzenli ve vasıflı göçmenler, yüksek değerli bireyler, turistler, öğrenciler vb. için başarılı bir imaj çalışması ile bu grupların taleplerinin artacağını kabul etmektedirler. Bu hedef doğrultusundaki diplomasi pratiği, kamu diplomasisi yoluyla ulusal imaja odaklanmıştır. Diplomasi ulusal ortamdaki değişikliklere ayak uydurması gerektiği görüşünde olan bir hükümet, kamu diplomasisi (ve dolayısıyla ulusal imajın sunulması) uygulamasına daha fazla kaynak ayıracak ve muhtemelen kültürel diplomasiyi kavramsallaştırmaya başlayacaktır. Dolayısıyla çalışmada oraya konan görüş, karşılaştırma ve karşıtlıklar bağlamında kültürel diplomasi, açık olarak, ulusal bir imajın sunulmasıyla ilgilidir. Türkiye'nin kültürel diplomasi bağlamında yurtdışında sunulan imajı Türkiye'nin sadece bir turizm ülkesi olmadığını aynı zamanda çok kültürlü, modern, yaratıcı, yenilikçi, teknolojik ve ekonomik olarak gelişmiş modern bir ulusa, kendine özgü bir kimliğe sahip olduğunu ifade etmek gerekir. Bu bağlamda yeni milenyumda önemi artan kültürel diplomasi bağlamında Türkiye, ulusal bir imaj sunmaya odaklanmalı ve geleneksel bir vurgudan (turizm, gastronomi, tarih vs.) modernliğe vurgu yapan bir odak noktası tespit etmelidir. Tespit edilen ulusal stratejik hedeflere ulaşmak için, bir marka ve slogan kullanılmalıdır. Ulusal markalar ne kadar fazla olursa, bu markaların mesajlarının ulaşacağı hedef

kitlenin büyüklüğü o kadar artar. Türkiye'nin bilinir ulusal markaları ise yukarıdaki paragrafta da bahsedildiği üzere çok sınırlıdır. Bununla birlikte kültürel diplomaside ulusal bir imajın kullanılmasıyla aranan sonuçlar sadece ekonomik çıkarların ilettilmesine yardımcı olmak için modern bir görüntünün sunumu olmamalı (hedeflenen kesim yatırımcılar, öğrenciler, turistler, sinemacılar vs. olmamalı) ulusal bir imajın yaratılmasına katkı sağlanması için tüm ülke ve toplum hedef alınmalıdır. Bu hedef bağlamında örneğin İngiltere uluslararası düzeyde dünya çapında bir bilgi ekonomisi, Avustralya'nın zengin ve çeşitli kültürlerle sahip istikrarlı ve gelişmiş ulusu, Singapur'un çok kültürlü, kozmopolit ve canlı bir şehir devleti olarak görülmesi gibi Türkiye'de de çok kültürlülüğe dayalı bir ulusal kimlik vurgulanmalı, çok sayıda etnik ve dini grubun uyum içerisinde yıllardır birlikte yaşadığı belirtilmelidir.

Devamla Türkiye'nin önde gelen endüstrilerinin, kültürel diplomaside ulusal imajın yaratılması, ekonomik, ticari, siyasi ve sosyal ilişkilerin artırılması amacıyla kullanılması gerekmektedir. Örneğin Yeni Zelanda'nın önde gelen uluslararası kültür endüstrisi film sektörüdür. Ülke, özellikle Yüzüklerin Efendisi filmleriyle kendini uluslararası arenada imajını yükseltmiştir. Bundan sonra da artık Yeni Zelanda filmlerini satmak, Yeni Zelanda'yı film çekilecek yer olarak satmak ve büyük uluslararası film yönetmenlerini ve şirketlerini filmlerini yaparken Yeni Zelanda film endüstrisini kullanmaya ikna etmek için kullanmaktadır. Singapur, İngiltere, İrlanda ve Avustralya gibi diğer gelişmiş ülkeler de kültürel endüstrilerini ekonomilerinin önemli bir büyüme sektörü olarak görmeye başlamışlardır. Kültürel endüstriler ulusal ekonomilerde önemli sektörler haline gelmiş ve ortalama büyümeden daha hızlı bir şekilde büyümüşür. Bu endüstriler yeni ekonominin (inovasyon ve yaratıcılığa dayalı ekonomiler) önemli bileşenleri olarak algılanmış ve ayrıca dünyaya yaratıcı ve modern bir ulusal yüz göstermek için hizmet etmişlerdir. Türkiye de bu konuda adım atmalıdır. Özellikle Balkanlardaki kültürel ve tarihi göz önüne alındığında bu topraklardaki turistik ve görsel sanatlara ilgili çalışmaları arttırmalıdır. Bu topraklardaki kültürel birikimine özel dizi ve filmlerin çekilmesi, yeni turistik destinasyonların Türk halkı ile paylaşılması, ortak bilimsel ve sanatsal faaliyetler gibi sadece hayal gücü ile sınırlı bir hinterlandı Türkiye'nin kullanması gerekmektedir.

Kültürel diplomasinin kültürel egemenliğin korunmasına yardımcı olmak bağlamındaki rolü ise bir devletin başka bir devletten algılanan kültürel bir tehdide direnmek için kendi kültürel “sesini” güçlendirmesine olanak tanıyan bir faaliyet çerçevesinde ele alınan tüm politikalaradır. Türkiye’nin kültürel egemenliğinin korunmasında bu rol, küresel kültürel rekabet ortamında önemle dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda Türkiye’nin kültürel egemenliğini koruma çabaları, serbest ticareti desteklerken aynı zamanda Türk kültürünün yerini korumayı amaçlayan koruma ve tanıtım faaliyetleri çerçevesinde olmalıdır. Her ülkede olduğu gibi Türkiye için de özellikle ABD’den yapılan kültür ithalatı Türkiye’nin kültürel üreticilerinin ve dolayısıyla ulusal kimlik ve kültürün korunması konusunda devlete yeni görevler getirmektedir. Bu tedbirler sonucunda Türk kimliği, Türkiye’yi diğer ülkelerden, özellikle de ABD’den ayıracak, Türkiye’nin, “ötekini” bir taklidi olmadığı, Türkiye’de uyumlu, çok kültürlü bir toplumun var olduğu ve Türkiye’nin diğer ülkelerden farklı kılan değerleri ile gurur duygusunun paylaşıldığı imajı verilmelidir. Yabancı kültür istilası tehdidine karşı alınacak tedbirler bağlamında kültürel ithalat konusu olan “mal veya hizmetlerin” tarife, vergi, kota, mülkiyet ve içerik kısıtlamaları gibi alanların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların Türkiye’nin kültürel sektörünü desteklemesine ve korumasına izin vermesini sağlamak ve Dışişleri Bakanlığı ve Türk kültür diplomasisi aktörleri yoluyla yurtdışında Türk kültürünü teşvik etmek esas olmalıdır. Ve elbette bu gözden geçirmeler hiçbir şekilde kültürler arası etkileşime, ifade hürriyetine engel olmamalı, esas motivasyon Türk kültürünü korumanın ve desteklemenin önemi olmalıdır. Bununla birlikte Balkanlar özelinde Türkiye’nin kültürel diplomasi ajanları sadece Türk ve Müslüman halklara değil tüm etnik ve dini gruplara karşı eşit uzaklıkta olmalıdır.

Kültürel diplomasinin ulusal iç hedefleri ilerletmesini sağlamadaki rolü bağlamında ise ülke içindeki farklı etnik, dini veya cinsi gruplara karşı ortaya konan politikalar da kültürel diplomasinin bir aracı olabilirler. Böylelikle Türkiye’nin kendine özgülüğü, söz konusu grupların anayasal haklarının korunduğu ifade edilmelidir. Bu bağlamda hedef grup veya ülke bağlamında Türkiye’nin o grup veya ülkede daha fazla kabul görmesine katkıda bulunulmalı, ulusal ve sosyal uyumu

arttırmaya çalışılmalıdır. Bu hedefle ortaya çıkan Türkiye'nin bu konulardaki kendine güveni, kısmen uluslararası alanda yer alma kapasitesi, devletin kültürel, sportif, ticari, diplomatik veya başka bir başarıdan uluslararası tanınırlık kazanması durumunda daha da artacaktır.

Ülkeler arasında yapılan kültürel anlaşmalar, önceki dönemlerde diplomasi yoluyla müzakere edilip uygularken artık kültürel anlaşmaların niteliği değişmiş, eski kültürel anlaşma biçimleri gereksiz hale gelmiş, kültürel anlaşmalar ekonomi ile daha ilişkili hale gelerek kültür endüstrilerinin önemindeki büyümeyi yansıtmaya başlamıştır. Bu bağlamda kültürel anlaşmalar, ülkeler arasındaki kültürel ilişkilerin nasıl yönetileceğini belirlemekten ziyade ekonomik ilişkilerin nasıl yönetileceğine (örneğin film ortak yapım anlaşmaları) ya da küreselleşmenin ekonomik etkileriyle nasıl başa çıkılacağına odaklanmaya başlamıştır. Bununla birlikte internet diplomasisinin, beklentilerin ve hayal gücünün arttığı günümüzde standart kültürel diplomasi etkinlikleri (görsel ve sahne sanatçıları, sanat şirketleri, yazarlar, festivaller dâhil kültürel gruplar, akademik değişim programları, öğrenci bursları, sergiler, yol isimleri, filmler ve televizyon programları vb.) ülkenin hayal gücü eksikliği veya yeni kültürel ifadelerin yetersizliğini gösterebilir. Bu bağlamda Türkiye cesur yeni kültürel formlar ve ifade biçimleri geliştirmelidir. Bunlar arasında ilave fonların sağlanması, siyasi destek, Türkiye'nin eşsiz medeniyet mirasını, popüler kültürünü ve dünya standartlarında çağdaş sanat uygulamalarını içeren kültürel zenginliklerin tanıtılması ve Türk diasporasına sahip çıkması ve tüm bunları gerçekleştirmeye istekli olması hayati önemi haizdir. Balkanlar özelinde ise Türk kamu ve kültür diplomasisi bu alanlarda önemli mesafeler kat etmiştir. Bununla birlikte izlenen politikaların farklı etnik ve dini gruplarla paylaşılmasının artırılması ilerleyen yıllarda Türk kamu diplomasisinin önemli bir hedefi olmalıdır.

Bu hedef doğrultusunda kültürel diplomasinin içinde bulunulan resmi doğası yabancı topluluklar için bir engel oluşturmamalıdır. Türkiye hükümetinin yeni kültürel diplomasi programları, bürokratik bir yapı ve tartışmaya kapalı bir yaklaşımla ele alınmamalıdır. Dolayısıyla kültürel diplomasiyi geliştirmek ve sunmak için bağımsız bir kuruma mı ihtiyaç vardır veya dışişleri veya kültür bakanlıkları elinde kalmalı mıdır sorusunun cevabı, hükümetin kültürel diplomasi uygulamasıyla neye ulaşmak

istediğine bağlıdır. Bu çalışmada önerilen bağımsız bir kültürel diplomasi kurumu da hükümetin planladığı hedefinin sınırları içerisinde olup olmaması ile direkt ilintilidir. Resmi kurumlar tarafından uygulanan kültürel diplomasi resmi politikayı yansıtır ve hükümet politikası hedeflerini karşılayan bir devlet imajı sunar. Bununla birlikte farklı ve eleştirel görüş ve ifadeler de temsil edilebilmelidir.

Son olarak Türkiye'nin özelde Balkanlarda genelde ise tüm uluslararası ilişkilerinde kullanabileceği Kamu Diplomasisi Yakınsaklık Modeli çalışmamızda önerilen Türk kamu diplomasi modelinin paradigmatic alt yapısını oluşturmalıdır. Bu model Türkiye'nin dış politikasında kamu diplomasisi, kültürel diplomasi ve halkla ilişkiler alanlarının hepsini içeren ve ortak bir noktada buluşturan kavramların ve politikaların kullanılması ile *sui generis* kültür politikalarının ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Böylelikle Türkiye'nin kültür ilişkileri düşük olan ülkelerle bile küçük bir alanda başlayan ortaklıkları orta ve uzun vadeli politikalarla ülkeler arası barış ve refaha yol açabilecektir. Dolayısıyla Türkiye, yakınsaklık modelini kamu diplomasisinde ortak paydaların bulunması ve arabuluculuk faaliyetleri çerçevesinde ikili ve çok taraflı ilişkilerin geliştirilmesi maksadıyla kullanmalıdır. Türkiye bu modeli işletirken uzlaşıya dayalı karar verme sürecini ihmal etmemelidir. Yani kamu diplomasisi için hedeflenen amaç ve çıkarlar için toplumun mümkün olduğunca çok onayının alınması ile hem dış politika optimizasyonu artacak hem de halkın devlet politikasına verdiği destek nedeniyle uluslararası arenadaki sosyokültürel politikalar çerçevesindeki meşruiyet sağlamlaştırılacaktır. Bu temelden hareketle Balkanlar özelinde Türkiye, yakınsaklık modelini, elinde bulundurduğu tarihi bakiye ile zaten kullansa da hem bölgedeki farklı etnik ve dini grup ve halklar hem de dünyanın geri kalanıyla tesis edilecek kültürel ilişkiler bağlamında bu paradigmayı temel alıcı politikalar üretmelidir.

Tüm bu öneri ve tedbirler sonrasında Türkiye yakın ve uzak çevresiyle barış, refah ve paylaşıma dayalı, uzun vadeli, sağlam ilişkiler tesis ederek uluslararası sistemdeki Türkiye imajını yükseltecek, hem iç kamuya verdiği önemi daha da artıracak, hem de ekonomik yönden müreffeh bir ülke olarak devlet egemenliğini sürdürebilecektir.

KAYNAKÇA

- AA (Anadolu Ajansı): Kuruluşundan Bugüne Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/p/tarihce>, 2019.
- Acar, Zeynep Selin.: “Doktrinleşme Sürecindeki İnsani Müdahale: NATO’nun Kosova Müdahalesi ve Koruma Sorumluluğu Kavramı,” **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi**, C. VI, No: 1, 2015, s. 119-137.
- ACPD (United States Advisory Committee on Cultural Diplomacy), Cultural Diplomacy.: The Linchpin of Public Diplomacy, Report of the Advisory Committee on Cultural Diplomacy, Washington D.C. U.S. State Department, <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2465/Cultural-Diplomacy-Report.pdf>, Eylül 2005.
- AFAD.: AFAD Hakkında, <https://www.afad.gov.tr/afad-hakkinda>, 2019.
- AFAD.: 2015 Faaliyet Raporu, <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3900/xfiles/afad-2015-ifr-web.pdf>, 2019.
- AFAD.: 2016 Faaliyet Raporu, https://www.afad.gov.tr/upload/Node/25321/xfiles/2016-IdariFaaliyetRaporu_04_08_17_1.pdf, 2019.
- Anderson, Benedict.: Benedict. **Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism**, London, Verso Books, 2006.
- Andolt, Simon.: **Competitive Identity The Brand Management for Nations, Cities and Regions**. New York, Palgrave Macmillan, 2007.
- Andolt, Simon.: **Places: Identity, Image and Reputation**. New York, Palgrave Macmillan, 2010.
- Andrei, Verena, and Volker Rittberger.: “Macht, Interessen und Normen–Auswärtige Kulturpolitik Und Außenpolitiktheorien illustriert am Beispiel der deutschen auswärtigen Sprachpolitik.” **Kultur und Außenpolitik**. Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2015, s. 10-37.
- Anholt, Simon.: “Public Diplomacy and Place Branding: Where’s the Link?” **Place Branding**, No: 2, 2006, s. 271-275.

- Aoki, Tamotsu, Seiichi Kondo, and Min Wang.: “Cultural Exchange: A National Priority” **Japan Echo**, C. 32, No: 6, 2005, s. 31-35.
- Arndt, Richard T.: **The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the Twentieth Century**. Dulles, Potomac Books, 2005.
- Aslan, Seyfettin.: “Siyasal İktidarı Etkileme Yöntemlerinden Biri Olarak Lobicilik.” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 23, 2009, s. 1-7.
- Aso, Taro.: **A New Look at Cultural Diplomacy: A Call to Japan’s Cultural Practitioners**. Speech by Minister for Foreign Affairs Taro Aso at Digital Hollywood University, <http://www.mofa.go.jp/announce/fm/aso/speech0604--2.html>, 2006.
- Avcı, Yasin.: “Türk Dış Politikasının Stratejik Derinlik Revizyonunda Balkanlar.” **Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi**, C. II, No: 2, 2017, s. 104-127.
- Bach, Sanja.: “Strategic Public Diplomacy”, Papers from the International Conference of the 13th CEI Dubrovnik, Zagreb, Grafomark, http://da.mvep.hr/files/file/pdf/120228_diplomatska_izdavstvo_vol9.pdf, 2012.
- Barston, R. P.: **Modern Diplomacy**. 2nd ed. London, Longman, 1997.
- Bates, Daniel G.: **Human Adaptive Strategies: Ecology, Culture, And Politics**. Needham Heights, Allyn and Bacon. 2001.
- Bayles, Martha.: **Through a Screen Darkly: Popular Culture, Public Diplomacy, and America’s Image Abroad**, London, Yale University Press, 2014.
- Bekar, Nurgül.: “Kültürel Diplomasi Açısından Batı Balkanlarda Türkiye ve Almanya (2000-2015).” **Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 8, No: 3, 2019, s. 3064-3084.
- Belanger, Louis.: “Redefining Cultural Diplomacy: Cultural Security and Foreign Policy in Canada.” **Political Psychology**, C. 20, No. 4, 1999, s. 677-699.

- Belanger, Louis.: “Globalization, Culture, and Foreign Policy: The Failure of the “Third Pillarization” in Canada.” **International Journal of Canadian Studies** No: 22, Fall 2000, s. 163-195.
- Bellamy, Carol ve Adam Weinberg.: “Educational and Cultural Exchanges to Restore America's image.” **Washington Quarterly**, C. 31, No: 3, 2008, s. 55-68.
- Berridge, Geoffrey.: Berridge, Geoffrey. **Diplomacy: Theory and Practice**. New York, Prentice Hall “Is Strategy An Illusion?” **International Security** C. 25, No: 2, 2000, s. 5-50.
- Bevir, Mark, Rod AW Rhodes ve Patrick Weller.: “Traditions of Governance: Interpreting The Changing Role of The Public Sector,” **Public administration**, C. 81, No: 1, 2003, s. 1-17.
- Bevir, Mark.: **Public Governance. Vol. 1**. New York, Sage Publications, 2007.
- Binark, İsmet.: **Kültür ve Din: Dinin Toplumsal Bütünleşmedeki Yeri**, İstanbul, Zahir Yayınları, 2015.
- Black, Jeremy.: **A History of Diplomacy**, London, Reaktion Books, 2010.
- Bolewski, Wifried.: **Diplomacy and International Law in Globalized Relations**, Berlin, Springer, 2007.
- Borhi, László.: **Hungary in the Cold War, 1945-1956: Between the United States and the Soviet Union**. Budapest, Central European University Press, 2004.
- Bostancı, Meltem.: **Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi**, İstanbul, Anahtar Kitapçılar, 2012.
- Bozkurt, Ömer, Turgay Ergun ve Seriya Sezen.: **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara, TODAİE Yayınları, 1998.
- Bound, Kirsten, Rachel Briggs, John Holden, Samuel Jones (Eds.): **Cultural Diplomacy**, London, Demos, 2007.
- Brakman, Steven, Garretsen, H., Van Marrewijk, C., & Van Witteloostuijn, A.: **Nations and Firms in The Global Economy: An Introduction to International Economics and Business**, Cambridge University Press. 2006
- British Council.: United Kingdom Corporate Plan 2019-2020. <https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/corporate-plan-2019-20.pdf>, 2018.

- Brodie, Bernard.: “Strategy as Science”, **World Politics**, C. I, No: 4, 1949, s. 467–510.
- Bull, Hedley.: **The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics**. London, Macmillan, 1977.
- Burg, Steven L. ve Paul S. Shoup.: **The war in Bosnia-Herzegovina: Ethnic conflict and international intervention**, New York, Me Sharpe, 1999.
- Cambridge Dictionary Online.: “Propaganda” maddesi, <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/propaganda>, 2019
- Carrillo, Maria Victoria.: “Strategic Communication in The Communications Environment Of Today’s Organizations.” **Comunicação e Sociedade** C. 26, 2014, s. 81-89.
- Caute, David.: **The Dancer Defects: The Struggle for Cultural Supremacy During the Cold War**, New York, Oxford University Press, 2003.
- Centre for Arts and Culture.: **Cultural Diplomacy. Recommendations and Research**. Washington, Centre for Arts and Culture, <http://www.culturalpolicy.org/pdf/CulturalDiplomacy.pdf>, 2004.
- Chartrand, Harry Hillman.: “International Cultural Affairs: A Fourteen Country Survey,” **The Journal of Arts Management, Law, and Society**, C.22, No: 2, 1992, s. 134-154.
- Chigas, Diana.: “Track II (citizen) diplomacy.” Beyond Intractability, https://www.beyondintractability.org/essay/track2_diplomacy, 2003.
- Christensen, Lars Thøger ve Joep Cornelissen.: “Bridging Corporate and Organizational Communication: Review, Development and A Look to The Future,” **Organisationskommunikation und Public Relations**, Springer, Wiesbaden, 2013, s. 43-72.
- CIIA.: “Canada Now: Fading Power or Future Power?,” **Canadian Foreign Policy Journal**, C.10, No: 3, 2003, s. 165-165.
- Clausewitz, Carl.: **On War**, Vol. 20. London, Penguin, 1982.

- Constantinou, Constantinos, and Zenonas Tziarras.: “TV Series in Turkish Foreign Policy: Aspects of Hegemony and Resistance.” **New Middle Eastern Studies**, C. 8, No:1, 2018, s. 23-41
- Coombs, Philip Hall.: **The Fourth Dimension of Foreign Policy; Educational and Cultural Affairs**, New York, Harper & Row, 1964.
- Cooper, Jeffrey R.: “Diplomacy in the Information Age: Implications for Content and Conduct,” **USIP Net Diplomacy I, Part 2**, 2002, s. 1-13.
- Cooper, Andrew F. Brian Hocking ve William Maley.: **Global Governance and Diplomacy Worlds Apart?** New York, Palgrave Macmillan, 2008.
- Cull, J.Nicholas.: **Public Diplomacy: Lessons From The Past**, Los Angeles, Figueroa Press, 2009.
- Cull, Nicholas J.: “Public Diplomacy: Seven Lessons For Its Future From Its Past,” **Place Branding and Public Diplomacy**, C. 6. No: 1, 2010, s. 11-17.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı.: **Kurum Hakkında**, <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>, 2019
- Cummings Jr, Milton C.: **Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey**, Washington, Center for Arts and Culture, 2003.
- Çelik, Nihat.: “Black Sea and the Balkans under Ottoman Rule.” **Karadeniz Araştırmaları**, No: 24, 2010, s. 1-27.
- Çınar, Burak.: “Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Jeopolitiğinin Rolü,” **Gazi Akademik Bakış**, C. 8, No: 15, 2014, s. 39-57.
- Dalar, Mehmet.: “Dayton Barış Antlaşması ve Bosna-Hersek’in Geleceği.” **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C. 9, No:16, 2008, s.91-123.
- Davutoğlu, Ahmet.: **Stratejik Derinlik**, İstanbul, Küre Yayınları, 2001.
- Demirtaş, Birgül.: “Kosova’nın Bağımsızlığı ve Türk Dış Politikası (1990-2008),” **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, C. 7, No: 27, 2010, s. 50-85.
- Demirtaş, Birgül.: “Turkey and the Balkans: Overcoming Prejudices, Building Bridges and Constructing a Common Future,” **Perception**, C. 18, No: 2, 2013, s. 163-184.

- Demirtaş, Birgül.: “Turkish Foreign Policy towards the Balkans: A Europeanized Foreign Policy in a De-Europeanized National Context?” **Journal of Balkan and Near Eastern Studies**, C. 17. No: 2, 2015, s. 123-140.
- Depalma, Anthony.: “19 Nations See U.S. As Threat To Cultures”, The New York Times, <https://www.nytimes.com/1998/07/01/arts/19-nations-see-us-as-threat-to-cultures.html>, 1 July 1998.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: 2014 Faaliyet Raporu, <https://stratejigelistirme.diyaret.gov.tr/Documents/2014%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 2019.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: 2015 Faaliyet Raporu, <https://stratejigelistirme.diyaret.gov.tr/Documents/2015%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 2019.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: 2016 Faaliyet Raporu, <https://stratejigelistirme.diyaret.gov.tr/Documents/2016%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 2019.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: 2017 Faaliyet Raporu, <https://stratejigelistirme.diyaret.gov.tr/Documents/2017%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 2019.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: 2018 Faaliyet Raporu, <https://stratejigelistirme.diyaret.gov.tr/Documents/2018%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 2019.
- DİB (T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı).: <https://www.diyaret.gov.tr/tr-TR>, 2019.
- Dinnie, Keith, **Nation Branding: Concepts, Issues, Practice**, Londra, Routledge, 2015.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı).: Kamuda İyi Yönetişim: Özel İhtisas Komisyonu Raporu, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/ezQdE+oik674.pdf>, 2007.
- Duignan, Peter, and Lewis H. Gann.: **The Rebirth of The West: The Americanization of the Democratic World, 1945-1958**, Lanham, Rowman & Littlefield, 1996.

- Durham, William H.: **Coevolution: Genes, Culture, And Human Diversity**, Stanford University Press, 1991.
- Durrer, Victoria, Toby Miller, and Dave O'Brien.: "Towards global cultural policy studies." **The Routledge Handbook of Global Cultural Policy**. (ed.) Victoria Durrer, Toby Miller, Dave O'Brien, Londra, Routledge, 2017, s. 21-36.
- Dursun, Davut.
"Bandung/Bandung Konferansı.:
Ekblad, David, **TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)**, C. V, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, s. 55-56.
- The Great American Mission: Modernization and The Construction of An American World Order**, C. 6. New Jersey, Princeton University Press, 2011.
- Ekinci, Mehmet Uğur.: "Turkey's Zero Problems Era in The Balkans", **SETA Analysis**, No: 1, 2013.
- Elrod, Richard B.: "The Concert of Europe: A Fresh Look at an International System" **World Politics**, C. 28, No: 2, 1976, s. 159-174.
- Emge, Richard Martinus.: **Auswärtige Kulturpolitik: Eine soziologische Analyse einiger ihrer Funktionen, Bedingungen und Formen**, Berlin, Duncker und Humblot, 1967.
- Erdoğan, İrfan.: "Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine," **Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi**, C. 57, No: 5, 2004, s. 7-19
- Eren, Erdem.: **Balkanizasyon, Çözülme ve Matruşka Devletler**, İstanbul, Alibi Yayıncılık, 2016.
- Eren, Halit.: Balkanlar'daki 'Osmanlı' restore ediliyor, <https://t24.com.tr/haber/Balkanlardaki-osmanli-restore-ediliyor,4324>, 31 Ağustos 2008.
- Ertekin, Bülend Aydın.: "Uluslararası Sistemde Görsel-İşitsel Medyanın Kamu Diplomasisi Ve Kamuoyu Yaratmadaki Önemi: TRT'nin Türkçe Dışında Yayın Yapan Kanalları Üzerine Bir İnceleme," **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 11, No: 42, 2012, s. 323-354.
- Evangelista, Matthew.: "Internal and External Constraints on Grand Strategy: The Soviet Case." in R. Rosecrance and A. Stein (eds.) **The Domestic Bases of Grand Strategy**, Ithaca, Cornell University Press, 1993, s. 154-178.

- FCO (Foreign and Commonwealth Office).: Changing Perceptions. Review of Public Diplomacy, London, Foreign and Commonwealth Office, http://www.fco.gov.uk/Files/KFile/PDWiltonReview_March2002.pdf, March, 2002.
- FCO (Foreign and Commonwealth Office).: **Public Diplomacy Review**, London, Foreign and Commonwealth Office, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/272215/6709.pdf. December 2005.
- Feigenbaum, Harvey B.: Globalization and Cultural Diplomacy. Center for Arts and Culture, <https://www.issuelab.org/resources/9467/9467.pdf>, 2001.
- Finn, Helena K.: "The Case for Cultural Diplomacy: Engaging Foreign Audiences." **Foreign Affairs**, C. 82, No: 6, 2003, s. 15-20.
- Fox, Robert.: **Cultural Diplomacy at the Crossroads**, London, The British Council, 1999.
- Frulla, Liza.: "Speaking Points for the Honourable Liza Frulla, Minister of Canadian Heritage and Minister Responsible for Status of Women on the Occasion of a Roundtable on the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions," Speech, Ottawa, Ontario, http://www.pch.gc.ca/pch/discours-speeches/2005/frulla/2005-10-02_e.cfm, 3 October 2005.
- Fukuyama, Francis.: **State-Building: Governance and World Order in the 21st Century**, Cornell University Press, 2014.
- Gaddis, John Lewis.: "New Conceptual Approaches to The Study of American Foreign Relations: Interdisciplinary Perspectives," **Diplomatic History**, C. 14, No: 3, 1990, s. 405-424.
- Geertz, Clifford.: **The Interpretation Of Cultures**, New York, Basic Books, 1973.
- Gilboa, Eytan.: "Searching for A Theory of Public Diplomacy," **The Annals of The American Academy of Political and Social Science**, C. 616, No: 1, 2008, s. 55-77.

- Giles, Lionel.: **Sun Tzu on the Art of War: The oldest military treatise in the world**, Translated from the Chinese, https://sites.ualberta.ca/~enoch/Readings/The_Art_Of_War.pdf. 1910.
- Goff, Patricia M.: “Invisible Borders: Economic Liberalization and National Identity,” **International Studies Quarterly**, C. 44, No: 4, 2000, s. 533-562
- Government of Canada-Cultural Industries Sectoral Advisory Group on International Trade.: An International Agreement on Cultural Diversity. A Model for Discussion. Department of Foreign Affairs and International Trade and the Department of Canadian Heritage. http://www.international.gc.ca/tna-nac/documents/sagit_eg.pdf. September 2002.
- Gökalp, Ziya.: **Türkçülüğün Esasları**, İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1976.
- Gregory, Bruce.: “Public Diplomacy and Strategic Communication: Cultures, Firewalls, And Imported Norms,” American Political Science Association Conference on International Communication and Conflict. <http://media.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2468/gregory.pdf>, 2005.
- Gray, Colin S.: **Modern Strategy**, Oxford, Oxford University Press, 1999.
- Gregory, Bruce.: “Public Diplomacy: Sunrise of An Academic Field,” **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, C.616, No: 1, 2008, s. 274-290
- Gullion, Edmund A.: **What is Public Diplomacy?** Tufts University Press, 2015.
- Güçlü, Yücel.: **Türkiye’nin Dış Ekonomik İlişkileri**, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-dis-ekonomik-iliskileri.tr.mfa, 2019.
- Gül, Abdullah.: Kültür Mirasını Canlı Tutmak, Türkiye’nin En Büyük Gücüdür, <http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/48528/kultur-mirasini-canli-tutmak-turkiyenin-en-buyuk-gucudur.html>, 11 Aralık 2009.

- Gürbüz, Kahraman.: “İkinci Dünya Savaşı’nda Balkanlardaki Gelişmeler ve Türkiye’nin Tutumu,” **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 8, No: 13, 2007, s. 363-373.
- Güvenç, Bozkurt.: **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Boyut Yayıncılık, 2011
- Güvenç, Bozkurt.: **Kültürün ABC’si**. İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2015.
- Hallahan, Kirk, Derina Holtzhausen, Betteke van Ruler, Dejan Verčič, Krishnamurthy Sriramesh.: “Defining Strategic Communication,” **International Journal of Strategic Communication**, C. 1, No: 1, 2007, s. 3-35.
- Halliday, Fred.: “International Relations Theory and The Post-Cold War Period.” **METU Studies in Development**, C. 27, No. 2, 2000, s. 235-263.
- Hamilton, Keith, and Richard Langhorne.: **The Practice of Diplomacy. Its Evolution, Theory, and Administration**, London, Routledge, 1995.
- Harland, Bryce.: “The Opportunities and Limits of Diplomacy,” **The Beeby Fascicles**, (ed.) Geraldine McDonald and Richard Benton, Wellington: Te Aro, 1992, s. 33-55.
- Hart, Basil Liddell.: **Strategy**, London, Faber, 1967.
- Hart, Basil Liddell.: “Strategy: The Indirect Approach” **Strategic Studies**, New York, Routledge, 2008, s. 92-95.
- Hartnett, Tim.: **Consensus-Oriented Decision-Making: The CODM Model For Facilitating Groups To Widespread Agreement**, Gabriola Island, New Society Publishers, 2011.
- Haviland, William A.: **Kültürel Antropoloji**. (Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), İstanbul, Kaknüs Yayınları, 2008.
- Heald, Morrell, and Lawrence S. Kaplan.: **Culture and Diplomacy: The American Experience**, Westport, Greenwood Press, 1977.
- Heine, Jorge.: “From club to network diplomacy.” **The Oxford Handbook of Modern Diplomacy**. (ed.) Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur, 2016, s. Y.
- Heritier, Adrienne.: **Common Goods: Reinventing European and International Governance**, Lanham, Rowman & Littlefield. 2002

- Higham, Robin.: “The World Needs More Canada. Canada Needs More Canada,” **The Handing Down of Culture, Smaller Societies, and Globalization**, (ed.) Jean-Paul Baillargeonm, Ontario, Grubstreet Editions, 2004, s. 134-142.
- Hixon, Walter L.: **Propaganda, Culture and the Cold War**, New York, St. Martin’s Press, 1996.
- Hoffmann, Stanley.: **Duties beyond borders: on the limits and possibilities of ethical international politics**, New York, Syracuse University Press, 1981.
- Holmes, Leslie.: **Communism: A very short introduction**, Oxford University Press, 2009.
- Horwath, Rich.: **The Origin of Strategy**, Strategic Thinking Institute, 2006, s. 1-5.
- Hudson, Valerie M., ed.: **Culture & Foreign Policy**, Boulder, Lynne Rienner Publishers, 1997
- ICD (Institute for Cultural Diplomacy).: **What is Cultural Diplomacy?** http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy”, 26 Mart 2016.
- Ichijo, Atsuko.: “Cultural diplomacy in the contemporary United Kingdom: the case of the British Council,” **Cultural Diplomacy and Cultural Imperialism: European Perspective(s)** içinde, Topic, Martina ve Rodin, Sinisa, (eds.) Frankfurt, Peter Lang. 2012, s. 79-93.
- Ikenberry, G. John.: **After Victory: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order after Major Wars**, Princeton University Press, 2019.
- Iriye, Akira.: “Culture And International History.” **Explaining the History of American Foreign Relations**, No: 2, 1991, s. 241-256.
- Isar, Yudhishtir Raj.: “Cultural Diplomacy: An Overplayed Hand?” **Public Diplomacy Magazine**, No: 3, 2010, s. 29-44.
- Isar, Yudhishtir Raj.: “Kültür Diplomasisi: Şişirilmiş Bir İtiraf Peşinde mi?”, **Kamu Diplomasisi**, Çev. Tuğçe Ersoy Öztürk, Ed. Abdullah Özkan ve Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul, Tasam Yayınları, 2012, s.111-126.

- İsmail, Ensar.: **Balkanlar’da Türk Dizilerinin Kültürel Etkileri**, <https://orhaajans.com/Balkanlarda-turk-dizilerinin-kulturel-etkileri/>, 18 Ocak 2018.
- Jahn, Beate.: “The Power of Culture in International Relations,” **Culture And International History**, (Ed.) Gienow-Hecht, Schumacher, New York, Berghahn Books, 2003, s. 27-44.
- Jakupi, Amir.: “Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti İçindeki Kosova Özerk Bölgesi Sorunu (1980-1989),” **Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi-Trakya Üniversitesi**, C. 6, No: 1, 2017, s. 189-215.
- Jankovic, Branimir M. Ve Bosko Milosavljevic.: **The Balkans In International Relations**, London, The Macmillan Press, 1988.
- Johnston, Alastair Iain.: **Cultural Realism: Strategic Culture and Grand Strategy In Chinese History**, Princeton University Press, 1998.
- Johnston, Douglas ve Brian Cox.: “Faith-Based Diplomacy and Preventive Engagement” **Faith-Based Diplomacy: Trumping Realpolitik**, Ed. Douglas Johnston, 2003, s. 11-29.
- Jönsson, Christer, and Richard Langhorne.: **Diplomacy**, London, Sage, 2004.
- Jönsson, Crister ve Martin, Hall.: **Esence of Diplomacy**, New York, Palgrave Macmilan, 2005.
- Kafesoğlu, İbrahim.: **Türk Milli Kültürü**, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2012.
- Kahramanyol, Mustafa, and Fahriye Emgili.: “Tito ve Balkan Siyaseti.” **Avrasya Etüdleri**, C. 50, No: 2, 2016, ss. 315-349.
- Kalelioğlu, Oğuz.: “Türk Yunan İlişkileri ve Megali İdea.” **Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, C. 11, No: 41, 2008, ss. 105-123.
- Kalın, İbrahim.: “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi,” **Yükselen Değer Türkiye**, (ed.) Ali Resul Usul, İstanbul, MÜSİAD Yayınları, 2010.
- Kalın, İbrahim.: “Soft Power and Public Diplomacy in Turkey,” **Perceptions**, C. 16, No: 3, Autumn 2011, ss. 5-23.
- Kalın, İbrahim.: “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”. **Kamu Diplomasisi** (Ed: Abdullah Özkan-Tuççe Ersoy Öztürk). İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

- Kant, Immanuel.: **Toward perpetual peace and other writings on politics, peace, and history.** New Haven, Yale University Press, 2006.
- Karns, Margaret P. Mingst, Karen A. Stiles, Kendall W.: **International Organizations: The Politics and Processes.** Boulder, Lynne Rienner Publishers, 2004.
- Katzenstein, Mary Fainsod.: **The culture of national security: Norms and identity in world politics.** Columbia University Press, 1996.
- Katzenstein, Peter J.: "Open Regionalism: Cultural Diplomacy and Popular Culture in Europe and Asia." Presented at the Annual Meeting of the American Political Science Association, Boston, MA, August 29-September 1, 2002. <http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/1133/Katzenstei.pdf>.
- Kaya, Ayhan, and Ayşe Tecmen.: "The role of common cultural heritage in external promotion of modern Turkey: Yunus Emre Cultural Centres." Working Paper No: 4 EU/4/2011, 2011.
- Kaya, Ayhan.: **The rediscovery of the Balkans a Bosniak-Turkish figuration in the third space between İstanbul and Sarajevo.** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015.
- Kemming, Jan Dirk, and Özlem Sandikci.: "Turkey's EU accession as a question of nation brand image." **Place Branding and Public Diplomacy**, C. 3, No: 1, 2007, ss. 31-41.
- Kennedy, Liam.: "Remembering September 11: Photography as Cultural Diplomacy." **International Affairs**, C. 79, No: 2, 2003, ss. 315-326.
- Kentaro, Sano.: "Exchange for the Better." **The Japan Journal**, October 2004, ss. 1-17.
- Keyton, Joann.: **Communication and organizational culture: A key to understanding work experiences.** Thousand Oaks, Sage, 2011.
- Kışlalı, A. Taner.: **Siyaset Bilimi.** Ankara, İmge Yayınevi, 2011.
- Kjaer, Anne Mette.: **Governance.** Cambridge, Polity Press, 2004.
- Klein, Maren.: "Managing diversity: is Australia bucking the postmulticulturalist trend or on its way to embrace interculturalism?" **Australian & New Zealand Journal of European Studies**, C. 8, No: 2, 2016, ss. 64-79.

- Kondo, Seiichi.: “A Major Stride for Japan’s Cultural Diplomacy.” **Japan Echo**, C. 32, No: 6, 2005, ss. 36-37.
- Kongar, Emre.: **Kültür Üzerine**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1989.
- Kongar, Emre.: **Demokrasi ve Kültür**. İstanbul, Remzi Kitapevi, 2012.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı):. 2014 Faaliyet Raporu, <https://aregem.ktb.gov.tr/Eklenti/57188,aegm-2014-yili-faaliyet-raporupdf.pdf?0>.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı):. 2015 Faaliyet Raporu, <https://aregem.ktb.gov.tr/Eklenti/57187,aegm-2015-yili-faaliyet-raporupdf.pdf?0>.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı):. **2016 Faaliyet Raporu**, <https://aregem.ktb.gov.tr/Eklenti/57190,aegm-2016-yili-faaliyet-raporupdf.pdf?0>.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı):. 2017 Faaliyet Raporu, <https://aregem.ktb.gov.tr/Eklenti/57189,aegm-2017-yili-faaliyet-raporupdf.pdf?0>.
- KTB (Kültür ve Turizm Bakanlığı):. 2018 Faaliyet Raporu, <https://sgb.ktb.gov.tr/Eklenti/63821,2018idarefaaliyetraporufinalpdf.pdf?0>.
- Lapid, Yosef and Friedrich Kratochwil.: **The Return of Culture and Identity in IR Theory**, Boulder, Lynne Rienner, 1996.
- Lapid, Yosef.: “Culture’s Ship: Return and Departures in International Relations Theory”, in Lapid, Yosef and Kratochwil, Friedrich (eds.), **The Return of Culture and Identity in IR Theory**, Boulder, Lynne Rienner) 1996, ss. 3-20.
- Lending, Mette.: “Change and Renewal. Norwegian Foreign Cultural Policy. 2001-2005”. **Report of Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs**, 2005.
- Leonard, Mark.: Catherine Stead ve Conrad Smewing. **Public Diplomacy**. London, The Foreign Policy Centre, 2002.
- Leonard, Mark.: **Britain TM. Renewing Our Identity**. London, Demos, 1997.
- L’Etang, J.: “Public Relations and Diplomacy in a Globalized World: An Issue of Public Communication”. **The American Behavioral Scientist**, C. 53, No: 4, 2009, ss. 607-626.

- Liland, Frode.: Culture and foreign policy: An introduction to approaches and theory. <https://fhs.brage.unit.no/fhs-xmlui/bitstream/handle/11250/99411/INF0193.pdf?sequence=1>, 1993.
- Löffelholz, Martin.: Claudia Auer, and Alice Srugies. "Strategic dimensions of public diplomacy." **The Routledge handbook of strategic communication**, (ed.) Zerfass, Ansgar, and Derina Holtzhausen, 2015, ss. 439-458.
- Lukes, Steven.: **Power: A radical view**. London, Red Globe Press, 2005.
- Lundestad, Geir.: **The American "empire" and other studies of US foreign policy in a comparative perspective**. Oslo, Scandinavian University Press, 1990.
- Malone, Gifford D.: **Political advocacy and cultural communication: Organizing the nation's public diplomacy**. Lanham, University Press of America, 1998.
- Mark, Simon.: **A comparative study of the cultural diplomacy of Canada, New Zealand and India**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Auckland, University of Auckland, 2008.
- Mark, Simon.: **A greater role for cultural diplomacy**. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2009
- Marwick, Arthur.: **The sixties: Cultural revolution in Britain, France, Italy, and the United States, c. 1958-c. 1974**. Edinburgh, A&C Black, 2011.
- Matondang, Saiful Anwar.: "Multicultural identity of Singapore as ex-British settlement and new Asian global city." **International Journal of Humanities and Social Development Research** C. 1, No: 1, 2017, ss. 49-61.
- McEvoy-Levy, Siobahn.: **American Exceptionalism and US Foreign Policy. Public Diplomacy at the End of the Cold War**. Basingstoke, Palgrave, 2001.
- Mearsheimer, John.: **The Tragedy of Great Power Politics**, New York, WW Norton, 2001.

- MEB (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı):. 2015 Faaliyet Raporu, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/29061209_2015darefaalyetraporu.pdf.
- MEB (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı):. 2016 Faaliyet Raporu, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/28172815_2016_FR_webde_yayYmlanacak_kitap.pdf.
- MEB (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı):. 2017 Faaliyet Raporu, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/28093718_Faaliyet_Raporu_yayYn_28022018_1707.pdf.
- MEB (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı):. 2018 Faaliyet Raporu, https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_03/01175437_MillY_EYitim_BakanlYY_2018_YYIY_Ydar_e_Faaliyet_Raporu_YayYn2.pdf.
- MEB (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı):. Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü, <http://yyegm.meb.gov.tr/www/yurt-disi-okullarimiz/icerik/366>, 2019.
- Melissen, Jan (Ed.):. **The new public diplomacy: Soft power in international relations.** Leiden, Martinus Nijhoff/Brill, 2005.
- Melissen, Jan.: "The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice," **The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations**, (ed.) Jan Melissen, New York: Palgrave Macmillan, 2007, ss. 3-27.
- Melissen, Jan.: "Reflections on Public Diplomacy Today." Speech delivered at the conference 'Public Diplomacy, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Turkey, Ankara, 6th February 2006. http://www.clingendael.nl/publications/2006/20060206_cdsp_online_melissen.pdf.
- Melissen, Jan.: **Beyond the new public diplomacy** (Clingendael Paper No. 3). The Hague, Netherlands: Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2011.
- Mérand, Frédéric, and Amélie Forget.: "Strategy" **Bourdieu in International Relations**. New York, Routledge, 2012, ss. 111-131.
- MFA (T.C. Dışişleri Bakanlığı):. <http://www.mfa.gov.tr>, 2019.
- Milton, Kay.: **Environmentalism and cultural theory: exploring the role of anthropology in environmental discourse**. London, Routledge, 2002.

- Mintzberg, Henry ve Quinn, James Brian.: **The strategy process (4th ed.)**. London, Prentice Hall, 2003
- Mitchell, J. M.: **International Cultural Relations**. London, Allen & Unwin, 1986.
- Moravcsik, Andrew.: "Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics", **International Organization**, C. 51, No: 4, 1997, ss. 513-553.
- Morgenthau, Hans J.: **J. Politics among Nations**, New York: McGraw-Hill, 1993.
- Mueller, Sherry Lee, and Mark Rebstock.: "The Impact and Practice of Citizen Diplomacy. **PD Magazines** Issue 7 Winter, 2012.
- Mulcahy, Kevin V.: "Cultural diplomacy and the exchange programs: 1938–1978." **The Journal of Arts Management, Law, and Society**, 29. No: 1, 1999, ss. 7-28.
- Mulcahy, Kevin V.: "Cultural imperialism and cultural sovereignty: US-Canadian cultural relations." **The Journal of Arts Management, Law, and Society** C. 31. No: 4, 2002, ss. 265-278.
- Murinson, Alexander.> "The strategic depth doctrine of Turkish foreign policy." **Middle Eastern Studies**, C. 42, No: 6, 2006, ss. 945-964.
- Nicolsan, Harold.: **Diplomacy**. London, Oxford University Press, 1942.
- Ninkovich, Frank A.: **The diplomacy of ideas: US foreign policy and cultural relations, 1938-1950**. Cambridge University Press, 1981.
- Ninkovich, Frank.: "Interests and discourse in diplomatic history." **Diplomatic History**, C. 13, No: 2, 1989, ss. 135-161.
- NTV Haber.: Türkiye’de 26 bin yabancı öğrenci var, 03.10.2011, https://www.ntv.com.tr/egitim/turkiyede-26-bin-yabanci-ogrenci-var,Iw3EunaJg0WzhVDPDLviKQ?_ref=infinite.
- Nye Jr, Joseph, Donahue (Eds).: **Governance in a Globalizing World**. Washington D.C., Brookings Institution Press, 2000.
- Nye Jr, Joseph.: **The Paradox of American Power: Why The World’ Only Superpower Can’t Go It Alone**. New York, Oxford University Press, 2002

- Nye Jr, Joseph.: “Soft power and American foreign policy.” **Political science quarterly**, C. 119. No: 2, 2004, ss. 255-270.
- Nye Jr, Joseph.: Soft power and higher education. In Forum for the Future of Higher Education, <http://forum.mit.edu/articles/soft-power-and-higher-education/>, January 2005, ss. 11-14.
- Nye Jr, Joseph.: “Public diplomacy and soft power.” **The annals of the American academy of political and social science** C.616. No: 1, 2008, ss. 94-109.
- Nye Jr, Joseph.: **The Future of Power**. New York, Public Affairs, 2011.
- Oğuz, Esin Sultan.: “Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, C. 28, No: 2, Aralık 2011, ss.123-139.
- Okay, Ayla ve Okay, Aydemir.: **Halkla İlişkiler Kavram Stratejileri ve Uygulamaları**. 4. Basım, İstanbul, Der Yayınları, 2011.
- Okyar, Onur.: “Türkeli’nde Güvenlik ve Refahın Artırılması: Keneş-i Dervişan Modeli” **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi** C. 1. No: 43, 2018, ss. 409-422.
- Oran, Baskın.: “Türk Dış Politikası: Temel İlkeleri ve Soğuk Savaş Ertesindeki Durumu Üzerine Notlar”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C. 51, No: 1-4, 1996, ss. 353-370.
- ORSAM (Ortadoğu Araştırmaları Merkezi): <https://orsam.org.tr>, 2019.
- Otmazgin, Nissim Kadosh.: “Geopolitics and soft power: Japan's cultural policy and cultural diplomacy in Asia.” **Asia-Pacific Review**, C. 19, No. 1, 2012, ss. 37-61.
- Özgen, Cenk.: “Balkanlar’da Güvenliğe Yönelik Bir Tehdit: Yunanistan-Makedonya Anlaşmazlığı.” **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 14, No: 25, 2013, ss. 327-345.
- Özkan, Abdullah ve Öztürk, Tuğçe E.(Eds): **Kamu Diplomasisi**. İstanbul, Tasam Yayınları, 2012.

- Özkan, Abdullah.: “Ülke Markası” İnşasında Kamu Diplomasisinin Stratejik Rolü, <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/138-uelke-markas-nasnda-kamu-diplomasisinin-stratejik-rolue>, 02 Ocak 2017.
- Özkaya, Yücel.: **Milli Mücadele’de Atatürk ve Basın**. Ankara, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, 1989.
- Özlem, Kader.: “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde ABD’nin Ve Türkiye’nin Balkanlar Politikalarının Bosna Hersek, Kosova Ve Makedonya Krizleri Örneğinde İncelenmesi.” **Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi-Trakya Üniversitesi**, C. 1, No: 1, 2012, ss. 23-39.
- Pajtinka, Erik.: “Cultural diplomacy in theory and practice of contemporary international relations.” **Politické Vedy** No: 4, 2014, ss. 95-108.
- Pennee, Donna Palmateer.: “Culture as security: Canadian foreign policy and international relations from the Cold War to the Market Wars.” **International journal of Canadian studies**, No: 20, 1999, ss. 191-213.
- Pierre, Jon ve B. Guy Peters.: **Governance, politics and the state**. New York, St. Martin’s, 2000.
- Potter, Evan.: “Canada and the new public diplomacy.” **International Journal**, C. 58, No: 1, 2003, ss. 43-64.
- Poyraz, Emel ve Melih Dinçer.: “Küreselleşen dünyada Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri.” **Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences** C. 3. No: 4, 2016, ss. 30-48.
- Potter, Evan.: “Canada and the new public diplomacy.” **International Journal** C. 58, No: 1, 2003, ss. 43-64.
- Prelipceanu, Cristina.: “Country branding in a multicultural world. The case of Romania.” **Synergy** C.11. No: 2, 2015, ss. 152-162.
- Prevots, Naima.: **Dance for export: Cultural diplomacy and the Cold War**. Wesleyan University Press, 2012.
- Radan, Peter.: **The Break-up of Yugoslavia and International Law**, London, Routledge, 2002.

- Radikal Gazetesi.: Londra'ya Türk kürsüsü, 18/06/2006, <http://www.radikal.com.tr/turkiye/londraya-turk-kursusu-783607/>, 2019
- Ramet, Sabrina Petra.: **Balkan Babel: The disintegration of Yugoslavia from the death of Tito to the fall of Milosevic.** London, Routledge, 2018.
- Rasor, Eugene L.: **Winston S. Churchill, 1874-1965: a comprehensive historiography and annotated bibliography.** Vol. 6. London, Greenwood Publishing Group, 2000.
- Riordan, Shaun.: **The new diplomacy.** Cambridge, Polity Publishing, 2003.
- Ritter, Rüdiger.: "Between Propaganda and Public Diplomacy" içinde **Popular Music and Public Diplomacy: Transnational and Transdisciplinary Perspectives,** Dunkel, Mario, and Sina A. Nietzsche, eds.. Bielefeld, Transcript Verlag, 2019, ss. 95-116.
- Ross, Christopher.: "Public diplomacy comes of age." **Washington Quarterly,** C. 25, No: 2, 2002, ss. 73-83.
- Rugh, William A.: **Front Line Public Diplomacy: How US Embassies Communicate with Foreign Publics.** New York, Palgrave Macmillan, 2014.
- Rüma, İnan.: "Turkish foreign policy towards the Balkans: New activism, neo-ottomanism or/so what." **Turkish Policy Quarterly,** C. 9, No: 4, 2010, ss. 133-140.
- Ryan, Henry Butterfield.: **The Vision of Anglo-America: the US-UK alliance and the emerging Cold War, 1943-1946.** Cambridge University Press, 1987.
- Sablosky, Juliette.: Recent Trends in Department of State Support for Cultural Diplomacy, Washington D.C. Centre for Arts and Culture, <http://www.culturalpolicy.org/pdf/JASpaper.pdf>., 2003.
- Sancaktar, Caner.: "Balkanlar'da Osmanlı Hâkimiyeti Ve Siyasal Mirası." **Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi,** C. 2, No: 2, 2011, ss. 27-47.
- Sancar, Gaye Aslı.: **Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler.** İstanbul, Beta Basım, 2012.

- Sancar, Gaye Aslı.: "Turkey's Public Diplomacy: Its Actors, Stakeholders, and Tools". **Turkey's Public Diplomacy**, Çevik B.S., Seib P. (eds). Palgrave Macmillan Series in Global Public Diplomacy. New York, Palgrave Macmillan, 2015, ss. 13-42.
- Sander, Oral.: **Siyasi Tarih: 1918-1994** (24. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi, 2014.
- Sandhu, Swaran.: "Strategic communication: An institutional perspective." **International Journal of Strategic Communication**, C. 3. No: 2, 2009, ss. 72-92.
- Saul, John Ralston.: "Culture and Foreign Policy." **Canada's Foreign Policy: Position Papers**, Report Of the Special Joint Committee of the Senate and the House of Commons reviewing Canadian Foreign Policy, Canadian Communication Group - Publishing, Public Works and Government Services Canada, Ottawa, 1994, ss. 83-118
- Saunders, Frances Stonor.: **Who Paid the Piper? The CIA and the Cultural Cold War**. 2nd ed. London, Granta Publishing, 2000.
- Schelling, Thomas.: **The Strategy of Conflict**, Cambridge, Harvard University Press. 1960.
- Schneider, Cynthia P.: "Culture Communicates: US Diplomacy That Works." **The New Public Diplomacy. Soft Power in International Relations**, (ed.), Jan Melissen, Basingstoke: Palgrave Publishing, 2005, ss. 147-168.
- Schulzinger, Robert D.: **American diplomacy in the twentieth century**. New York, Oxford University Press, 1994.
- Scott-Smith, Giles.: "Transatlantic Cultural Relations, Soft Power, and the Role of US Cultural Diplomacy in Europe." **European Foreign Affairs Review** C. 24, No: 2, 2019, ss. 21-41.
- Seib, Philip.(Ed.): **Toward A New Public Diplomacy**. New York, Palgrave Macmillan, 2009.
- Seib, Philip.(Ed.): **Religion and Public Diplomacy**. New York, Palgrave Macmillan, 2013

- Seifer, Bettina.: **Deutsche auswärtige Kulturpolitik in den USA und in Grossbritannien. Ein Vergleich der Mittlerorganisationen und deren Einbettung in das politische System des Gastlandes**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of Constance, 2000.
- Selsky, John W., Jim Goes, and Oğuz N. Babüroğlu.: “Contrasting perspectives of strategy making: applications in ‘hyper’environments.” **Organization Studies** C. 28, No: 1, 2007, ss. 71-94.
- SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), Sharp, Paul.: <https://www.setav.org>, 2019.
- Sharp, Paul.: **Diplomatic Theory Of International Relations**. Cambridge, Cambridge University Press, 2009.
- Signitzer, Benno.: “Public Relations and Public Diplomacy: Some Conceptual Explorations,” **Public Relations Research**, (ed.) Ansgar Zerfass, Betteke Van Ruler, and Krishnamurthy Sriramesh, Netherlands, Verlag für Sozialwissenschaften, 2008, ss. 205-218.
- Simon, Herbert A.: “Human nature in politics: The dialogue of psychology with political science.” **American Political Science Review** C. 79, No: 2, 1985, ss. 293-304.
- Sirmon, David G. ve Peter J. Lane.: “A model of cultural differences and international alliance performance.” **Journal of International Business Studies**, C. 35. No: 4, 2004, ss. 306-319.
- Slaughter, Anne-Marie.: **A new world order**. Princeton University Press, 2009.
- Smith, Philip, Riley Alexander.: **Kültürel Kurama Giriş**. (Çev. Selime Güzelsarı, İbrahim Gündoğdu). Ankara, Dipnot Yayınları, 2016.
- Snow, Nancy ve Philip M.Taylor. (Eds.): **Handbook of Public Diplomacy**. New York, Routledge, 2009
- Snow, Nancy.: “Rethinking public diplomacy.” **Routledge handbook of public diplomacy**. New York, Routledge, 2008, ss. 23-31.

- Somun, Hajrudin.: “Turkish Foreign Policy in the Balkans and Neo-Ottomanism: A Personal Account.” **Insight Turkey**, C. 13, No: 3, 2011, ss. 33-41.
- Sriramesh, Krishnamurthy, Dejan Verčić.: **The Global Public Relations Handbook**. New York, Routledge, 2009.
- Stevenson, David.: **1914–1918: The History of the First World War**. New York, Penguin Books, 2004
- Sümer, Faruk.: “Türkiye kültür tarihine umumi bir bakış.” **Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, C. 20, No: 3-4, 2017, ss. 213-245.
- Snyder, Jack L.: **The Soviet Strategic Culture. Implications for Limited Nuclear Operations**. Vol. 2154. Santa Monica, Rand, 1977.
- TASAM (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi).: <http://www.tasam.org>, 2019.
- TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı).: Arnavutluk, Balkanların Barış ve İstikrarı İçin Kilit Bir Ülkedir, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/67455/arnavutluk-Balkanlariin-baris-ve-istikrari-icin-kilit-bir-ulkeidir>, 21.12.2016.
- TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı).: Balkanlar’ın tam merkezindeki Sırbistan yatırımcılar için büyük fırsatlar sunuyor, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/92781/-Balkanlar-in-tam-merkezindeki-sirbistan-yatirimcilar-icin-buyuk-firsatlar-sunuyor->, 06.05.2018.
- TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı).: Balkanların barış, istikrar, huzur ve refahı bizim için son derece önemlidir, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/106962/-Balkanlariin-baris-istikrar-huzur-ve-refahi-bizim-icin-son-derece-onemlidir->, 08.07.2019.
- TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı).: Batı, Türkiye’nin Balkanlar’daki duruşunu hazmedemiyor, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/92785/-bati-turkiye-nin-Balkanlar-daki-durusunu-hazmedemiyor->, 07.05.2018.

TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı):.

Türk Akımı Projesi'nin Bosna-Hersek'e intikali noktasında elimizden gelen her türlü desteği vereceğiz, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/105234/-turk-akimi-projesi-nin-bosna-hersek-e-intikali-noktasinda-elimizden-gelen-her-turlu-destegi-verecegiz->, 02.05.2019.

TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı):.

Türkiye-Hırvatistan-Bosna Hersek üçlü danışma mekanizması yeniden canlandırılmalı, <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/101613/-turkiye-hrvatistan-bosna-hersek-uclu-danisma-mekanizmasi-yeniden-canlandirilmali->, 16.01.2019.

TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı):.

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Büyükelçi İbrahim Kalın'ın Basın Toplantısında Yaptığı Açıklama, <https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi-sozculugunden/1695/89356/cumhurbaskanligi-sozcusu-buyukelci-ibrahim-kalinin-basin-toplantisinde-yaptigi-aciklama>, 07.02.2018.

TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı):.

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Zirvesi'nde Yaptıkları Konuşma, <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/107023/guneydogu-avrupa-isbirligi-sureci-zirvesi-nde-yaptiklari-konusma>, 09.07.2019.

TCCB (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı):.

Uluslararası Saraybosna Üniversitesi Fahri Doktora Tevcih Töreninde Yaptıkları Konuşma, <https://www.tccb.gov.tr/konusmalar/353/94037/uluslar-arasi-saraybosna-universitesi-fahri-doktora-tevcih-torende-yaptiklari-konusma>, 20.05.2018.

TCİB (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı):.

Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Dizileri Çalıştayı düzenlendi, https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yemel_basin/detay/kamu-diplomasisi-araci-olarak-turk-dizileri-calistayi-duzenlendi, 13 03 2019.

TDK.:
TESEV (Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı):.
THE (Times Higher Education):.

<http://sozluk.gov.tr/>, 2019.
<http://tesev.org.tr>, 2019.

World University Rankings, <https://www.timeshighereducation.com/student/where-to-study/study-in-turkey>, 2019.

- Thomson, Stuart, Steve John (Eds.): **Public Affairs in Practice**. London ve Philadelphia, Kogan Page, 2007.
- TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı): <https://www.tika.gov.tr/tr>, 2019
- TİKA.: 2014 Faaliyet Raporu, <https://www.tika.gov.tr/upload/2016/Prestij%20Eserler/Faaliyet%20Raporu%202014.pdf>
- TİKA.: 2015 Faaliyet Raporu, <https://www.tika.gov.tr/upload/2017/05/Faaliyet%20Raporu%202015/2015%20Faaliyet%20Raporu.pdf>
- TİKA.: 2016 Faaliyet Raporu, https://www.tika.gov.tr/upload/2017/03/2016%20IdareFaaliyetRaporu/%C4%B0dare%20Rapor_2016_WebFormati.pdf
- TİKA.: 2017 Faaliyet Raporu, <https://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf>
- TİKA.: 2018 Faaliyet Raporu, <https://www.tika.gov.tr/upload/publication/TikaFaaliyetWeb2018.pdf>
- TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu): <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>, 2019
- TRT.: 2014 Faaliyet Raporu, <https://trtkurumsal.trt.net.tr/Uploads/application/pdf/2015-09-11-12.12.01/9645c78872e64f198273718ac44225c5.pdf>
- TRT.: 2015 Faaliyet Raporu, <https://trtkurumsal.trt.net.tr/Uploads/application/pdf/2016-07-01-17.30.10/9265eb8ad72841419b654345c00d1a30.pdf>
- TRT.: 2016 Faaliyet Raporu, <https://trtkurumsal.trt.net.tr/Uploads/application/pdf/2015-02-17-13.42.00/fc2378f865884f03b7e76c82fbae6064.pdf>
- True, Jacqui.: “Country Before Money? Economic Globalization and National Identity in New Zealand.” Paper for presentation at the **Annual Convention of the International Studies Association**, Portland, Oregon, February 25-March 1, 2003.

- Tucker, Robert W.: “Woodrow Wilson's” new diplomacy” **World Policy Journal**, C. 21, No: 2, 2004, ss. 92-107.
- Tuch, H.: **Communicating with the world: U.S. public diplomacy overseas**. New York, St Martin’s Press, 1990.
- Turan, Şerafettin.: **Türk kültür tarihi: Türk kültüründen Türkiye kültürüne ve evrenselliğe**. Bilgi Yayınevi, 1990.
- Türbedar, Erhan.: “Turkey’s New Activism in the Western Balkans: Ambitions and Obstacles.” **Insight Turkey**, C. 13, No: 3, 2011, ss. 139-158.
- Türk, Hikmet Sami.: “Anadolu Ajansı Sorunu Ve Çözüm Yolları.” **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 34, No: 1, 1977, ss. 61-85.
- Tylor, Edward Burnett.: **Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom**. Vol. 2. London, Murray Press, 1871.
- UNESCO.: **Mexico City Declaration on Cultural Policies**. http://portal.unesco.org/culture/en/files/12762/11295421661mexico_en.pdf/mexico_en.pdf , 1982.
- Van Dyke, Mark A. ve Dejan Verčič: “Public Relations, Public Diplomacy, And Strategic Communication: An International Model Of Conceptual Convergence”, **The Global Public Relations Handbook, Revised and Expanded Edition**, Sriramesh, Krishnamurthy, and Dejan Vercic (ed.), New York, Routledge, 2009. ss.904-928.
- Van Ham, Peter.: “The Rise of the Brand State: The Postmodern Politics of Image and Reputation,” **Foreign Affairs**, C. 80, No: 5, 2001, ss. 2-6.
- Vatansever, Muzaffer.: “Son Dönem Türk Dış Politikasında Balkanlar: Riskler ve Fırsatlar Ekseninde Bir Bölge”, **USAK Gündem Avrupa**, 2010.
- Vickers, Rhiannon.: “The new public diplomacy: Britain and Canada compared.” **The British Journal of Politics and International Relations**, C. 6, No: 2, 2004, ss. 182-194
- Vracic, Alida.: “Turkey’s Role in the Western Balkans”, SWP Research Paper, No: 11, 2016, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2016RP11_vcc.pdf.

- Vries, Gijs de.: “Cultural Freedom in European Foreign Policy” İFA Report, 2019, https://www.ifa.de/wp-content/uploads/2019/04/ifa_study_deVries_CultureEUForeignPolicy.pdf.
- Vural, Murat Ali.: “Nitelikli Diyalog İçin Nitelikli Bir Siyaset Dili Gerekiyor” (Interview with Abdullah Gül), NPQ Türkiye, C. 8, No: 5, 2011, ss. 28-36. <http://www.bersay.com.tr/assets/images/dergiler/NPQ-c8-s5.pdf>.
- Waltz, Kenneth.: **Man, the State and War**, New York, Columbia University Press, 1959.
- Waltz, Kenneth.: **Theory of International Politics**, New York, McGraw-Hill, 1979.
- Wang, Jian.: **Shaping China’s Global Imagination Branding Nations at the World Expo**. New York, Pelgrave Macmillian, 2013.
- Watson, Adam.: **Diplomacy: The Dialogue Between States**. London, Eyre Methuen, 1982.
- Weick, Karl, E.: **The social psychology of organizing**. New York, Newbery Award, 1979.
- Weick Karl, E.: **Making sense of the organization**, Mass, Blackwell Business, 2001.
- Wendt, Alexander.: **Social Theory of International Politics**, Cambridge, Cambridge University Press, 1999.
- Werz, Nikolaus.: “External Cultural Policy.” **Aussenpolitik** No: 43, 1992, ss. 246-255.
- Williams, Raymond.: **Kültür**. (Çev. Suavi Aydın). Ankara, İmge Yayınları, 1993.
- Williams, Robert J.: “International Cultural Programmes: Canada and Australia Compared.” **Canadian Culture: International Dimensions**, 1985, ss. 83-137.
- Wilson III, Ernest J.: “Hard power, soft power, smart power.” **The Annals of the American Academy of Political and Social Science** C.616. No: 1, 2008, ss. 110-124
- Wiseman, Geoffrey.: “‘Polylatelalism’ and New Modes of Global Dialogue.” **Diplomacy**. (ed.) Christer Jönsson and Richard Langhorne, Vol. 3, Chap. 9. London, Sage Publications, 2004, ss. 36-57.

- Wolf, Charles, Jr. ve Brian Rosen.: **Public Diplomacy: How to Think About and Improve It.** Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2004.
https://www.rand.org/pubs/occasional_papers/OP134.html.
- Wyszomirski, Margaret J.: Christopher Burgess, and Catherine Peila. **International Cultural Relations: A Multi-Country Comparison**, Washington DC, Arts International and Center for Arts and Culture, 2003.
- Yağmurlu, Aslı.: “Halkla ilişkiler yöntemi olarak kamu diplomasisi.” **İletişim Araştırmaları** C.5. No: 1, 2007, ss. 9-38.
- YEE (Yunus Emre Enstitüsü).: <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/neden-yunus-emre>, 2019
- YEE.: 2014 Faaliyet Raporu, <https://www.yee.org.tr/tr/yayin/2014-faaliyet-raporu>.
- YEE.: 2015 Faaliyet Raporu, https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2015_yili_faaliyet_raporu.pdf.
- YEE.: 2016 Faaliyet Raporu, https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2016_faaliyet_raporu_05.02.2018-db.pdf.
- YEE.: 2017 Faaliyet Raporu, <https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2017-faaliyet-raporu-27.11.2018-dusuk-boyut.pdf>.
- Yetişgin, Mehmet.: “Tarih, Coğrafya ve Sosyo-Kültürel Ortamın Türk Kimliğinin Gelişmesine Etkileri”, **Akademik İncelemeler**, C.2, No:1, 2007, ss.37-68.
- Yıldırım, Gonca.: **Uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden kamu diplomasisi.** Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018.
- YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı).: <https://www.ytb.gov.tr>, 2019
- Yúdice, George.: **The expediency of culture: Uses of culture in the global era.** Durham, Duke University Press, 2003
- Zaharna, R.S.: **Battles to Bridges: US Strategic Communication and Public Diplomacy After 9/11.** New York, Pelgrave Macmillian, 2010.

- Zaharna, Rhonda S.: “The network paradigm of strategic public diplomacy.” **Foreign Policy in Focus** C.10. No: 1, 2005, ss. 1-4.
- Zariç, Sami.: “Türkiye’de Think-Tank Kuruluşları ve Karşılaştıkları Sorunlar.” **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, No: 31, 2012, ss. 1-19
- Zetter, Lionel.: **Lobbying: The art of political persuasion.** Harriman House Limited, 2014
- Znined-Brand, Victoria.: **Deutsche und Franzoesische auswaertige Kulturpolitik – eine Vergleichende Analyse,** Frankfurt, Lang, 1999.

EKLER

EK-1: MÜLAKATLARIN YAPILDIĞI KİŞİ VE KURUMLAR

No.	Kurum	Birim/Görev/Personel	Tarih
1	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı/ Kamu Diplomasisi Dairesi Bşk. lığı	Kurum yazılı olarak cevap gönderdi	31 Temmuz 2019
2	Dış İşleri Bakanlığı	İletişim ve Sivil Toplumla İlişkiler Gn.Md.Yrd.	30 Mayıs 2019
3	Kültür Bakanlığı	Kurum yazılı olarak cevap gönderdi	20 Şubat 2019
4	Milli Eğitim Bakanlığı	Dış İlişkiler Gn.Md.lüğü/İkili İlişkiler D.Bşk.	13 Nisan 2019
5	TİKA	Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Bşk. lığı/Program Koordinatörü	12 Nisan 2019
6	AFAD	Uzman	12 Nisan 2019
7	YTB	Kurum yazılı olarak cevap gönderdi	27 Şubat 2019
8	YEE	Uzman	13 Haziran 2019
9	TRT	Dış Yayınlar Daire Başkanı	30 Mayıs 2019
10	Kızılay	Uluslararası Programlar ve Operasyonlar Direktörü	29 Mayıs 2019
11	Anadolu Ajansı	Uzman	04 Nisan 2019
12	İHH	Yönetim Kurul Üyesi	10 Temmuz 2019

EK-2: KÜLTÜR BAKANLIĞININ CEVAPLARI (ÖZET)

Bu bakanlık ilgili mülakat ve görüşme teklifimize olumlu yanıt vermemiş ve 2017 yılında hazırlanan Şura raporlarında bu konu ile ilgili tüm bilgilere ulaşılabacağı bildirilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye'nin zengin kültürel birikimini daha da zenginleştirmek ve yeni kültür politikalarına yön vermek üzere 2017 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen 3. Millî Kültür Şûrası'nda Balkanlarla ilgili olarak kültürel diplomasi ve yurtdışı hizmetler ilgili önemli kararlar alınmıştır. İlgili kararlar kendi konuları altında raporlaştırılmıştır.⁴

Kültür Diplomasisi Komisyonu Sonuç Raporuna göre⁵ komisyon üyelerinin de ortak kararıyla Kültür Diplomasisi "Zengin mirası uluslararası platformlara taşıyarak kültür sanat vasıtasıyla dostluk ve barışa katkıda bulunma sanatı" olarak tanımlanmıştır. Kültür diplomasisi yürütürken klasik propaganda ve reklam yöntemlerini kullanmak yerine, kültürümüzü doğru bir şekilde aktaracak yol ve yöntemlerin belirlenmesi temel ihtiyaç olarak belirlenmiştir.

Kültür diplomasisinde yöntem belirleme aşamasında; kamu, kitleler, gruplar öne çıkarılırken kişiden kişiye iletişimin gücü ve etkisi gözden kaçırılmamalıdır. Kültürel diplomamızın öncelikli hedefi, Türkiye'nin zengin medeniyet birikimini bütün dünyaya tanıtmak ve bu mirasın aslında insanlığın mirası olduğunu vurgulamaktır.

Ülkemizin kısa vadede kültür envanterini çıkarmasının ardından, orta ve uzun vadeli planlamaları hayata geçirmesi gerekmektedir. Bu yönde yapılacak çalışmaların merkezini ise, kültürler arası paylaşım, dil, uluslararası etkinliği olan kurumlar ve yabancı kurumlarla işbirliği oluşturmaktadır. Kültür Diplomasisi Komisyonunda sırasıyla;

- Medeniyetimizin "üstün evrensel değere sahip" unsurlarının kültürel zenginlik ve çeşitliliğimizin bir parçası olarak öne çıkarılması,
- Bu kapsamda UNESCO'da oluşturulan uluslararası dil ve imkânların kullanılması,
- Farklı kültürler ve milletler arasındaki ortak semboller üzerinden, çeşitli projeler yürütülmesi, kalıcı diyalogların kurulması, bunun için belgesel çekimi, kültür yolculuğu/kervanı, edebiyat günleri türünden etkinlikler düzenlenmesi,
- Farklı bölge ve ülkelerin özgün durum, değer ve hassasiyetlerini de dikkate alan kuşatıcı bir ufuk benimsenmesi,
- Kültür diplomasisinin mali kaynaklarının güçlendirilmesi ve çeşitlendirilmesi,
- Sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve tüzel kişilerin kültür diplomasisine katkı sağlamalarının teşvik edilmesi,
- Yerel yönetimler, STK'lar, üniversitelerle işbirliği ve eşgüdüm sağlanarak ortak çalışma alanları oluşturulması ve kültürel çeşitliliğimizi öne çıkaran projeler geliştirilmesi,

⁴ <https://kultursurasi.ktb.gov.tr/TR-175968/komisyon-raporlari.html>

⁵ <https://kultursurasi.ktb.gov.tr/TR-176615/kultur-diplomasisi-komisyonu---sonuc-raporu.html>

- Büyükelçilikler başta olmak üzere Türkiye’de ve yurtdışında kültür diploma-sisine katkı sunan millî kurumlar, uluslararası paydaşlar ve hedef kurumlar ile
- Öğrenci değişim programlarının yönetiminin etkin kılınması,
- Yine bu kurumların insan kaynağının güçlendirilmesi,
- Kültür diplomasisi konusunun akademik sisteme entegre edilmesi ve bu alanda yüksek lisans ve doktora düzeyinde programlar oluşturulması,
- Dijital diplomasi ve iletişim teknolojilerinin etkin şekilde kullanılması,
- Özel müzelerin ve kamu müzelerinin, kültür diplomasisine katkı sağlayacak şekilde desteklenmesi ve yenilerinin kurulması için teşvik edilmesi,
- Türk sanatının ve sanatçıların eserlerinin, uluslararası organizasyonlara dâhil edilmesi,
- Dünyadaki başarılı modellerden ve tecrübelerden Yunus Emre enstitülerinin gelişimi ve güçlenmesi için faydalanılması,
- En önemli kültürel diplomasi aracı olan dilimizin, yani Türkçe’nin kullanımının dünyada daha da yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar yapılması,
- Yabancılar Türkçe öğretimini kültür diplomasisinin etkili unsurlarından biri olarak görerek, yurtdışında Türkçe ve Türkçeden çevrilen kitapların satış ve dağıtımının desteklenmesi,
- Balkanlar, Orta Asya, Ortadoğu, Kuzey Afrika’ya dönük özel çalışma ve projeler üzerinde yoğunlaşması,
- Bu coğrafyalar ile kendi coğrafyamız arasındaki benzerlikler üzerinden yeni ortaklıkların kurulması,
- Bu ülkeler ile ikili işbirlikleri tesis edilmesi, arşiv ve tarihî belge paylaşılması teklif edildi.

Bunların sonucunda III. Millî Kültür Şûrası Kültür Diplomasisi Komisyonu, Komisyon Çalışmaları Yönergesi çerçevesinde 04-05 Mart 2017 tarihlerinde bütün üyelerinin katılımıyla gerçekleştirdiği toplantılarda yapılan müzakereler sonucunda kültür diplomasisini “kültür ve sanat aracılığıyla ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında diyalog ve karşılıklı iletişim yoluyla dostluk ve barışa katkıda bulunma” olarak anlamlandırarak aşağıdaki hususların işbu Sonuç Raporu’nda yer almasını oybirliğiyle kararlaştırmıştır:

- i. Devletin kültür diplomasisi konusunda belirlenmiş stratejileri olmalı, münhasıran bu konuda çalışan kurumlar ile yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanmalı, bilgi ve görev paylaşımı güçlendirilmeli, stratejiler de bu işbirliği ve eşgüdüm ağı içinde uygulanmalıdır.
- ii. Sivil Toplum Kuruluşları ile özel ve tüzel kişilerin kültür diplomasisine katkı sağlayan inisiyatifleri teşvik edilmeli ve öncelikle desteklenmelidir.
- iii. Kültür diplomasisinin sadece uluslararası alanda değil, yerel ve ulusal alanda da yürütülmesi gerektiği hatırd tutularak, millî kurumlar (Dışişleri

Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, T KA, UTMK, YEE, YTB, TRT, BYGM, AA, THY, Y K, Maarif Vakfı, STK'lar); uluslararası paydaş ve hedef kurumlar (Türk Keneşi, Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Vakfı, TÜRKSOY, BM, BM M , UNESCO, AB, AK, ISESCO, OECD, İ T, IRCICA, AG T, E T, KE , K  K, AL, AB , İ  PAB gibi kuruluşlar) ve ERASMUS, Farabi, Mevlana ve benzeri  ğrenci Değişim Programları ile kültür diplomasisi stratejisi çerçevesinde işbirliği ve eşgüdüm güçlendirilmelidir.

- iv. Kültür diplomasisinin mali kaynakları güçlü tutulmalıdır.
- v. Kültür diplomasisi yürüten kurumlarımız özellikle insan kaynakları bakımından daha donanımlı h le getirilmelidir.
- vi. Kültür diplomasisi akademik sistemde güçlü bir şekilde yer almalı ve bu alanda yüksek lisans ve doktora düzeyinde programlar oluşturulmalıdır.
- vii. Uluslararası kuruluşlarda nitelikli Türk personel istihdamı desteklenmeli, ihtisas konuları yanında birden fazla uluslararası dili iyi bilen uzmanların yetiştirilmesi ve hedef kuruluşlarda istihdamı için gerekli imkânlar yaratılmalıdır.
- viii. Kültür diplomasisinde temayüz etmiş kişilerden dış temsilciliklerimizde daha fazla yararlanılması teşvik edilmelidir.
- ix. Kültür diplomasisi için BM Medeniyetler İttifakı Girişimi'nden yararlanılmalı, Medeniyetler İttifakı Forumunun bu amaç doğrultusunda güçlendirilmesine gayret edilmelidir.
- x. Kültür diplomasisinde insanlığın ortak eserleri olan köklü ve kadim kültür miraslarının yanı sıra medeniyetimizin ‘‘ st n evrensel değere sahip’’ unsurları kültürel zenginlik ve çeşitliliğiyle  ne çıkarılmalıdır.
- xi. Kültür diplomasisinde farklı bölge ve ülkelerin özgün durum, değer ve hassasiyetlerini de dikkate alan küresel bir vizyon benimsenmelidir.
- xii. Kültür diplomasisinin propaganda ve reklam amacı taşımayan bir iletişim ve etkileşim dili olduğu hatırd tutulmalıdır.
- xiii. Kültür diplomasisinde kamu, kitleler, gruplar  ne çıkarılırken kişiden kişiye iletişimin gücü ve etkisi gözden kaçırılmamalıdır.
- xiv. Kültür diplomasisinde dijital diplomasi ve iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılmalıdır.
- xv. Özel ve kamu müzeleri kültür diplomasisine katkı sağlayacak şekilde desteklenmeli, yenilerinin kurulması teşvik edilmelidir.
- xvi. Yabancılar  Türkçe  ğretimi kültür diplomasisinin etkili unsurlarından biri olarak görülmeli, yurtdışında Türkçe ve Türkçeden yapılan  eviri kitapların satış ve dağıtımı desteklenmelidir.
- xvii. Yunus Emre Enstitüleri dünyadaki başarılı tecrübe ve modeller göz önünde bulundurularak zengin kültürel mirasımızın bütün unsurlarını kapsayacak şekilde geliştirilmeli ve güçlendirilmelidir.

- xviii. Kültür diplomasisinde evrensel bir dilin yanı sıra özellikle BM'nin kültür kurumu olan UNESCO'da oluşturulan uluslararası terminoloji kullanılmalı, kültür diplomasisinde UNESCO sözleşme, liste, program ve ağlarında yer alan kültür unsurlarından ‐insanlığın ortak mirası‐ anlayışı içinde ve karşılıklılık ilkeleri doğrultusunda yararlanılmalıdır.

Yurtdışı Türkler ve Kültür Komisyonu Sonuç Raporunda ise⁶ Komisyonu tarafından anavatanından uzakta kalmış, farklı bir kültür ikliminde dilini, kültürünü muhafaza etme gayretinde olan vatandaşlarımızın sorunlarının kaynakları ve ihtiyaçlarına yönelik tespitler yapılmış, bu bağlamda getirilen öneriler ortak bir irade ile beyan edilmiştir.  ne çıkan sorunlardan biri olarak yeni nesillerin, anadillerini konuşması ve kültürel mirasımıza sahip çıkması amacıyla belirlenen stratejilerin istenilen sonucu vermekten uzak kaldığı belirtilmiştir.

Ayrıca kültürel diplomasi unsurları ve siyasi, ekonomik unsurlar arasındaki koordinasyon eksikliğine dikkat çekilmiş; Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı ile kültür, din ataşelikleri gibi kurum ve kuruluşların bilgi üretme noktasında beklenen seviyenin gerisinde kaldığı ifade edilmiştir. Gerçekleştirilen müzakereler sonucunda yurtdışında bulunan Türklerin ortak iletişim aracı olan Türkçenin önemine işaret edilmiş, bu bağlamda yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza yönelik okul öncesi eğitimin teşvik edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Yurtdışı Türkler ve Kültür Komisyonunda sırasıyla,

- Entegrasyon sürecinde dilini, kültürel kimliğini muhafaza eden bir nesil yetiştirilmesi,
- İşlevselliği olmayan bir dilin, sadece ‐kültürel amaçlı ‐öğretilmesi ve yaşatılmasının zorluğundan hareketle çocukların ve gençlerin Türkçe öğrenebilmeleri adına yapılan çalışmaların yanı sıra Türkçeyi aktif olarak kullanabilecekleri alanların ve ortamların oluşturulması,
- Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın anadil eğitiminde iki dilli eğitim programlarının tercih edilmesi, buna uygun ders materyallerinin hazırlanması ve her iki dilde de eğitim yeterliliğe sahip öğretmenler tarafından eğitim verilmesi,
- Kültürel mirasımızı yeni nesillere tanıtmaya yönelik çeşitli organizasyonlar ter-tip edilmesi, karşılaşılan sorunları çözme kabiliyetine sahip gençlerin sivil toplum kuruluşlarında istihdam edilmesi,
- Yurtdışında Türklerin kurmuş oldukları STK'ların önce ülke düzeyinde, sonra Avrupa düzeyinde çatı kuruluşlar şeklinde  rg tlenmesi, STK'lar arasında koordinasyonun sağlanması; yurtdışında Türkçe yayın yapan internet, gazete, dergi gibi yayınların Türkiye ile irtibatı, takibi konusunda çalışmalar yapılması,
- İşlam medeniyetinin birlikte yaşama kültürü bağlamında sahip olduğu zenginlik göz önünde bulundurularak, bu birikimin analiz edilmek suretiyle çağın diline aktarılması ve bu dili kullanarak ilgili ülke özelinde din dersi müfredatları hazırlanması,

⁶ <https://kultursurasi.ktb.gov.tr/TR-176629/yurtdisi-turkler-ve-kultur-komisyonu---sonuc-raporu.html>

- Din eğitiminin örgün eğitim içinde yer alabilmesi için Müslümanların yurtdışında “topluluk/toplum” olarak hukuki statülerinin kabul edilmesi anlamına gelen Kamu Hukuku Tüzel Kişiliği veya “Dinî Cemaat” statüsü kazanmaları için çalışmaların önünün açılması,
- Türkiye’yi uluslararası platformlarda kültür sanat dili aracılığıyla tanıtarak yurtdışındaki yerleşik algıları değiştirmek ve Türkiye imajını güçlendirmek için stratejiler geliştirilmesi,
- TRT’nin yurtdışındaki Türklere yönelik kültür ve sanat programlarının içeriklerinin zenginleştirilmesi; bu konuda TRT ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yakın bir işbirliğine gidilmesi, gerekirse yeni bir kültür kanalının hayata geçirilmesi,
- Türkiye’nin yurtdışındaki kültür diplomasisi aktörlerinin ve uygulayıcılarının bir envanterinin çıkarılması,
- Türk kültür, sanat ve edebiyatına yurtdışındaki Türklerin zihnî olarak katılımı önem taşıdığından Türkiye’deki yayın sürecine yurtdışındaki isimlerin katılımı, yurtdışındaki yayınlara da Türkiye’deki isimlerin katılımı gerekliliğine binaen süreli yayınlar arasında ortaklıklar tesis edilmesi,
- İslamofobi ve farklı ırkçı hareketler karşısında vatandaşlarımızın yaşadıkları ülkelerde haklarının hukuki güvenceye alınması; Türkiye vatandaşlarının kültürel kimliğine daha çok sahip çıkarak maruz kaldıkları saldırıları karşılaması; Türkiye’nin yurtdışında yaşayan Türkler için kültür politikaları ve stratejilerin belirlenebilmesi amacıyla bir “Yurtdışı Kültür Şûrası” yapılması teklif edildi.

Bunların sonucunda Kültür Diplomasisi ve Eşgüdümü bağlamında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- i. Uluslararası ilişkiler alanında kültür diplomasisi, kamu diplomasisinden sonra kullanılmaya başlayan en önemli araçlar arasında yer almaktadır.
- ii. Kültür diplomasisi İslamofobi, zenofobi ve Türk düşmanlığı; terör örgütlerinin ülkemize yönelik dezenformasyon ve olumsuz algı yönetimi çabaları karşısında yumuşak bir güç olarak ciddi bir potansiyele sahiptir.
- iii. Kültür diplomasisinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için kamu ve sivil aktörlerin işbirliği içerisinde hareket etmesi gerekmektedir.
- iv. Yurtdışındaki eğitimli yeni kuşak gençler, kültür diplomasisi için potansiyel aktörler olarak değerlendirilmelidir.
- v. Kültür diplomasisinin vazgeçilmez aktörleri olan Türk STK’larının da bu alanda ciddi şekilde eşgüdümünün sağlanması gerekmektedir.
- vi. Yurtdışındaki başarılı Türkler tespit edilerek bir rol-model olarak kültür diplomasisinde değerlendirilmelidir.
- vii. Kardeş belediyeçilik olgusunun da kültürel diplomasinin farklı bir aracı olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

EK-3: TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ AKTÖRLERİNİN BALKANLARA YÖNELİK KÜLTÜREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİ

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

Aşağıda ilgili açıklamalar orijinal haliyle alıntılanmış ve konu bütünlüğü içerisinde sıralanmıştır. Bu noktalardan hareketle Cumhurbaşkanlığı sözcüsü büyükelçi İbrahim Kalın’ın basın toplantısında yaptığı açıklamada Balkanların önemine şu şekilde işaret edilmiştir (TCCB, 07.02.2018):

Balkan coğrafyasıyla ilişkili olarak bildiğiniz gibi evvelki hafta önemli bir ziyaret ve bir mini zirve gerçekleştirildi. Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic ile Bosna Hersek Başkanlık Konseyi üyesi Sayın Bakir İzzetbegović ülkemizi ziyaret etti. Burada hem Türkiye-Sırbistan, hem Türkiye-Bosna hem de Sırbistan-Bosna Hersek ilişkileri kapsamlı bir şekilde ele alındı ve Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde Bosna Hersek-Belgrad otoyolunun (Saraybosna Belgrad Otoyolu Projesi) hayata geçirilmesi için çok önemli tarihî bir adım atıldı. Bu, Balkanların barış yolu olarak tarihe geçecek bir projedir. Bunun hem Türkiye’nin bu iki ülkeyle ilişkilerini, hem de Balkanlarda Boşnaklar, Sırlar, Hırvatlar arasında bir barış yolu münasebetiyle yeni ilişkilerin kurulmasına çok önemli katkı sağlayacağını biliyoruz. Özellikle yıllardır konuşulup ortada duran bu projenin şu kritik dönemde Bosna Hersek’in seçimlere giderken hayata geçirilecek olması şüphesiz oradaki barış ve istikrara da çok ciddi bir katkı sağlayacaktır.

Cumhurbaşkanının Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Zirvesi’nde yaptığı konuşmada ise Balkanların özellikle jeopolitik ve ekonomik önemine dikkat çekilmiştir (TCCB, 09.07.2019). Bu bağlamda Makedonya ve Arnavutluk’un AB üyesi olması gerektiği ifade edilmiş, Saraybosna-Belgrad Otoyolu Projesinin önemi, Balkan ülkeleri olarak ekonomik ve teknolojik iş birliğine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Sürecinin başarısı, sadece ülkelerimizin değil, Avrupa kıtasının da huzuru, istikrarı ve refahı için mühimdir. Süreç aynı zamanda Balkan ülkelerinin Avrupa Atlantik kurumlarıyla entegrasyonuna da kritik katkılarda bulunuyor. Türkiye, Balkanlar’ın Avrupa Atlantik Kurumlarına entegrasyonuna daima güçlü destek vermiştir, vermeyi de sürdürecektir. Kuzey Makedonya ve Arnavutluk ile katılım müzakerelerine dair Avrupa Birliği’nin alacağı kararlar tüm bölgenin geleceğini etkileyecektir. Birliğin bu süreçleri taahhütlerine aykırı şekilde yürütmesi, bölgenin barış ve istikrarına olduğu gibi kendi inandırıcılığına da zarar verecektir. Son dönemde Avrupa Birliği’nin genişleme siyasetinin kimi dar görüşlü popülist çevrelerce esir alındığını görüyoruz. Kıta genelinde yükselen ayrımcı ve dışlayıcı akımlar sadece Avrupa’nın iç barışını değil, geleceğini ve umut olma potansiyelini de tehdit ediyor. Avrupa liderlerinin vizyoner bir şekilde hareket edeceklerine, Balkanların Avrupa’yla bütünleşmesi idealine sahip çıkacağına inanıyoruz. Saraybosna Belgrad Otoyolu Projesi son derece önemli ve stratejik bir

çalışmadır. Güneydoğu Avrupa'nın iki önemli merkezini bu barış yolu projesiyle birbirine bağlamayı amaçlıyoruz. Küreselleşen dünyada rekabet gücümüzü arttırmak için de Balkan ülkeleri olarak ekonomik iş birliğimizi geliştirmek zorundayız. Dünyanın dijitalleştiği bir dönemde bizim bundan geri kalmamız düşünülemez. Ülkelerimiz arasındaki dijital altyapı ağlarını güçlendirmemiz önemlidir. Kısa süre önce imzalanan telefon dolaşım maliyetlerinin düşürülmesine yönelik anlaşmayı memnuniyetle karşılıyoruz. Balkan ülkeleri olarak en değerli kaynaklarımızdan biri teknoloji ana diline sahip genç nüfuslarımızdır. 21. yüzyılın gerektirdiği ekonomik şartları karşılayan ve teknolojik inovasyonu teşvik eden bir bölge haline gelmemiz gereklidir.

Cumhurbaşkanının Uluslararası Saraybosna Üniversitesi Fahri Doktora Tercih Töreninde yaptığı konuşmada Türkiye ile Balkanlar arasındaki eğitim ve kültür ilişkilerine dikkat çekmiştir (TCCB, 20.05.2018).

Türkiye'de Bosna Hersek'tekinden daha fazla Boşnak, Arnavutluk nüfusundan daha fazla Arnavut bulunuyor. Türkiye'nin hemen her şehrinde Balkanlar'dan, Kafkaslar'dan, Türkistan coğrafyasından kardeşlerimiz yaşıyor. Hal böyle iken Balkanlar'la sınırı dahi olmayan ülkeler Türkiye'yi Balkanlar'da adeta hasım bir güç gibi göstermeye çalışıyorlar. Tabii biz bunların asıl karın ağrısını çok iyi biliyoruz. Türkiye'nin Balkanlar'da barış ve istikrarı koruma çabalarının bunların planlarına, projelerine ket vurduğunun farkındayız. Bunlar Balkanlar'ı kendi nüfuz alanları olarak görüyor. Biz ise bu coğrafyanın kalıcı istikrara kavuşmasını, gerilimle değil daima huzurla, istikrarla anılmasını istiyoruz. İnşallah bundan sonra da mücadelemizi de aynı şekilde sürdüreceğiz. Boşnak kardeşlerimizle beraber Sırp, Hırvatlar, Arnavutlar, Makedonlar da kucaklamaya devam edeceğiz. Son dönemde bu doğrultuda çok önemli adımlar attık, çok önemli mesafeler kat ettik. İnşallah gelecekte farklılıklardan güç alarak yükselen bir Balkan ruhunu hep birlikte inşa edeceğiz. Şimdiye kadar Türkiye bursları kapsamında 860 öğrencimiz mezun olarak Bosna Hersek'e döndüler ve ülkelere hizmet etmeye başladılar. Diğer yandan Bosna Hersek'te Saraybosna, Mostar, Tuzla ve Zenica'daki üniversitelerde Türkoloji bölümleri faaliyet gösteriyor. Bu bölümlerde 500'e yakın öğrenci eğitim alıyor. Türkiye'yi, Türkçeyi, Türk kültürünü ve sanatını Bosna Hersekliyle tanıtan Yunus Emre Enstitüsü'nün Mostar ve Foynitsa'da şubeleri var. Bosna Hersek'teki sertifikalı kurslarına yaklaşık 6 bin öğrenci katılan Yunus Emre Enstitüsü, 'Tercihim Türkçe Projesi' kapsamında Bosna Hersek'te seçmeli yabancı dil olarak Türkçe hizmeti vermeye de başladılar. 2011-2012 eğitim-öğretim yılında 43 okulda yaklaşık 1000 öğrenciyle başlayan projede, bu yıl 150 okulda 8243 öğrenciye ulaşıldı. Bu çalışmaları devletimizin kurumları yanında sivil toplum kuruluşlarımızın, vakıf ve derneklerimizin desteğiyle yürütüyoruz. Ağırlığı uluslararası Saraybosna Üniversitesinde olmak üzere çeşitli şehirlerde 1500'ün üzerinde Türk Üniversite öğrencisi öğrenim görüyor. Uluslararası Saraybosna Üniversitesinin kurucusu olan Sedef Vakfı Bosna Hersek'te ayrıca bir ilköğretim ve bir ortaöğretim okuluyla da gençlerimize hizmet sunuyor. Ayrıca, Türkiye Maarif Vakfı da Bosna Hersek'teki kuruluş sürecini hamdolsun tamamladı. Vakfımız Bosna Hersekli öğrencilere eğitim desteği vermek için kısa sürede harekete geçecektir. Bu kurumlarımızın Bosna Hersek'teki eğitim seferberliğini FETÖ ile mücadele bakımından da kritik önemde görüyoruz. Darbe girişimi esnasında pek

çok ülke sessiz kalırken Bosna Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Başkanı Sayın Bakir İzetbegoviç'in şahsında Bosna Hersek'in göstermiş olduğu kararlı ve samimi dayanışmayı asla unutmayacağım.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bosna Hersek ziyareti öncesi yaptığı açıklamada ise Türkiye'nin tarihî, beşeri, dini ve kültürel kökleriyle aynı zamanda bir Balkan ülkesi olduğunu belirtmiş, Bosna soykırımını tekrar yâd ederek Türkiye olarak bu suçun hatırlanması için çaba gösterdiğini, bölgede görev alan Türk askerlerini ziyarete edeceğini belirtmiştir (TCCB, 08.07.2019).

Balkanlar'ın barış, istikrar, huzur ve refahı bizim için son derece önemlidir. Ülkemizin bu coğrafyada yaşanan gelişmeleri uzaktan seyretme lüksü yoktur. Biz de bu anlayışla bölgenin çok kültürlü dokusunu ve iç barışının muhafazası için gayret ediyoruz. Türkiye'nin sadece ikili planda değil, çeşitli iş birliği platformlarıyla da bölgesel istikrarın devamına katkı sunmaktadır. Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci ise Balkan ülkelerinin tamamını kapsayan tek bölgesel iş birliği ve diyalog platformudur. Türkiye bu platforma kuruluşundan bu yana ciddi destek vermiştir. Saraybosna Zirvesi kapsamında Balkanlar'da ekonomi, ticaret, ulaştırma, altyapı yatırım alanları başta olmak üzere iş birliği faaliyetlerini ele alacağız. Bölgenin Avrupa Atlantik mekanizmalarıyla entegrasyonu da zirvede görüş teatisinde bulunulacak başlıklar arasında yer alıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ziyareti sırasında başta Bosna Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi olmak üzere diğer bazı ülkelerin liderleriyle de ikili görüşmeler gerçekleştireceğini, Saraybosna Butmir'de konuşlu Avrupa Birliği'nin ALTHEA Harekâtı karargâhını ziyaret edip Türk askerleriyle bir araya geleceğini ve Saraybosna'da Srebrenitsa soykırımı kurbanları anısına düzenlenecek resmigeçide iştirak edeceğini anlattı. "Bosnalı kardeşlerimizin acılarını da paylaşacağız. 8 bin 373 Boşnak kardeşimizin şehadetiyle sonuçlanan soykırımın 24. yıl dönümünde aziz şehitlerinin hatıralarını inşallah bir kez daha hürmetle yâd edeceğiz. Bu ziyaret ve temasların Balkanlar'daki komşularımızla ilişkilerimizin güçlendirilmesine önemli katkılarda bulunacağına inanıyorum".

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bosna-Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Başkanı Dodik ile birlikte düzenlediği ortak basın toplantısında yaptığı açıklamada Bosna Hersek'in huzur ve istikrarı, ülkelerimiz arasındaki ticari ve ekonomik faaliyetlerin güçlendirilmesi, Bosna Hersek'in NATO üyeliği gibi konularda görüşlerini belirtmiş ve Bosna tarafının da Türkiye'ye olan güveni tespit edilmiştir (TCCB, 02.05.2019).

Erdoğan, Bosna-Hersek'te bir an önce hükûmetin kurulmasını beklediklerini, bu yöndeki çabaların Bosna-Hersek'in NATO üyeliği başta olmak üzere Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesine yönelik gayretlerine ivme kazandıracağını söyledi. "Bosna-Hersek, adeta Balkanlar'ın mozaïği gibidir" diyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bosna-Hersek'in huzur ve istikrarının yalnızca Balkanlar için değil tüm Avrupa'nın barışı, istikrarı ve güvenliği bakımından önemli olduğunu kaydetti. "Bosna-Hersek'teki ekonomik kalkınmanın toplumun refahına, ülkenin iç siyasi istikrarına, birlik ve bütünlüğüne katkı sağlayacağı düşüncesiyle; ülkelerimiz arasındaki ticari ve ekonomik faaliyetlerin daha da güçlendirilmesi imkânlarını görüştük. İkili ticaretimizin yükselen bir grafik çizdiğini memnuniyetle tespit ettik. Bugün imzaladığımız güncellenmiş serbest ticaret anlaşması 1 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşmamıza katkı sağlayacaktır" diye konuştu. Mutabakat muhtırası

imzalanan Saraybosna-Belgrad Otoyolu Projesi'nin, Bosna-Hersek'in istikrarına çarpan etkisi yapacağına inandığını sözlerine ekleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, projenin en kısa sürede hayata geçirilmesi için çalışmaları devam ettirdiklerini belirtti. Enerji, savunma sanayii, turizm, tarım ve hayvancılık alanında atılabilecek adımların da gündemlerinin üst sıralarında olduğunu ifade eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, özellikle de Türk Akımı Projesi'nin Bosna-Hersek'e intikali noktasında ellerinden gelen her türlü desteği vereceklerini açıkladı. TİKA'nın Bosna-Hersek'teki çalışmalarına da vurgu yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, görüşmelerde bölgesel ve uluslararası konuları da görüşme imkânı bulduklarını, Balkanlar'daki bölgesel iş birliğinin ilerletilmesi üzerinde durduklarını, Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan ve Türkiye-Bosna-Hersek-Hırvatistan üçlü mekanizmalarının toplantılarının en kısa zamanda gerçekleştirilmesi hedefini dile getirdiklerini kaydetti. Bosna-Hersek'ten et ithali konusunda da gerekli talimatları verdiklerine işaret eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, ilgili bakanların da et ithali noktasında atması gereken adımları görüşeceklerini kaydetti. Bosna-Hersek Devlet Başkanlığı Konseyi Başkanı Milorad Dodik de Bosna-Hersek ile Türkiye arasındaki ilişkileri derinlemesine ele aldıkları söyledi. Enerji ve eğitim alanındaki ortak çalışmaları önem verdiklerini ifade eden Konsey Başkanı Dodik, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Bosna-Hersek'e yönelik destekleri dolayısıyla teşekkür etti. Saraybosna-Belgrad Otoyolu konusunda Türkiye'nin desteklerine ihtiyaç duyduklarını kaydeden Konsey Başkanı Dodik, projenin gerçekleştirilmesi konusunda Erdoğan'a müteşekkirdiğini söyledi. NATO üyeliğinin Bosna-Hersek için önemli olduğuna işaret eden Dodik, bu konuda da Türkiye'nin desteklerine ihtiyaç duyduklarını vurguladı. Türk Akım Projesi'ne Bosna-Hersek'in dahil edilmesinin de ülkesi için son derece önemli olduğuna dikkat çeken Konsey Başkanı Dodik, "Bildığınız gibi bugün doğal gaz çok çok önemli bir faktördür, etkendir, tabii ki ekolojik olarak da çok önemlidir. Bildiğiniz gibi Saraybosna özellikle kış aylarında büyük bir ekonomik sorunlar yaşıyor. Tabii ki bunu en kolay çözebilecek şekilde yeterli gazın gelişyle olur. Dolayısıyla bu sorun Saraybosna'da muhtemelen bu şekilde çözülmüş olacaktır" diye konuştu. Konsey Başkanı Dodik, "Türkiye bütün Bosna-Hersek'te yaşayan halklara aynı şekilde davranıyor. Çünkü ben bu vesileyle Sayın Cumhurbaşkanını bilgilendirdim, işte Ziraat Bankası sadece Federasyon kısmında değildir Banja Luka'daki tahvilleri satın almıştır, işte burada ne kadar güven içerisinde olduğumuzun ve ne kadar birbirimize güvendiğimizin en güzel göstergesidir" dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitarović ile birlikte düzenlediği ortak basın toplantısında Hırvatistan'la Türkiye'nin müttefik olduklarını ve ekonomik, kültürel ve siyasi alanda işbirliklerinin artırılacağını, Hırvatistan'ın, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecindeki desteğini devam ettirmesi gerektiğini, Hırvatistan'daki Türk yatırımlarının değerinin artırılması gerektiğini ve Dayton Anlaşması'nın gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir (TCCB, 16.01.2019).

Erdoğan, "Müttefikimiz Hırvatistan'la ortak coğrafyamız Balkanlar başta olmak üzere pek çok alanda kuvvetli bir iş birliğine sahibiz" dedi. Türkiye ve Hırvatistan arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin, gerçek potansiyelini yansıtacak düzeye yükseltilmesi yönünde ortak iradenin teyit edildiğini vurgulayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu alanda atılabilecek adımlar üzerinde görüş alışverişinde bulunduklarını, karşılıklı yatırımların ve ticaret hacminin artırılması üzerinde çabaların daha da yoğunlaştırılacağını kaydetti. Ziyaret vesilesiyle, "Kültür ve Sanat Alanlarında İşbirliği Programı" ve "Sisak İslam Kültür Merkezi Projesi Hakkında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı"nın imzalanmasından duyduğu memnuniyeti dile getiren

Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Bu metinlerin, ülkelerimiz ve halklarımız arasındaki kültürel ve insani bağların daha da güçlendirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum” ifadesini kullandı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye-Hırvatistan-Bosna Hersek üçlü danışma mekanizmasının yeniden işletilmesinin büyük yarar sağlayacağına olan inancını konuk Cumhurbaşkanı Grabar-Kitaroviç ile paylaştığını belirtti. Hırvatistan’ın, Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik sürecinde her zaman en büyük destekçilerinden biri olduğunu dile getiren Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu desteğin, Hırvatistan’ın 2020’nin ilk yarısında üstleneceği dönem başkanlığında daha da güçleneceğine inandığını kaydetti. Türkiye ve Hırvatistan arasında özellikle ekonomik ve ticari iş birliğinin güçlendirilmesi noktasında Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitaroviç ile mutabık kaldıklarına vurgu yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, 2017 yılında 531 milyon dolara ulaşan ticaret hacminin, 2018’in Kasım ayı itibarıyla 575 milyon dolar seviyesini geçtiğini, bir milyar dolarlık ticaret hedefine de yaklaşmış olduğunu söyledi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Karma Ekonomik Komisyon ve Kara Ulaştırması Karma Komisyonu gibi mekanizmaları canlandıracaklarını belirterek, iş adamlarını teşvik etmeyi sürdüreceklerini bildirdi. Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitaroviç’in ülkesindeki Türk müteşebbislere güçlü destek verdiğini kaydeden Cumhurbaşkanı Erdoğan, bu destekler neticesinde Hırvatistan’daki Türk yatırımlarının toplam değerinin 350 milyon avroyu bulduğunu, Türk müteahhitlik firmalarınca üstlenilen projelerin bedelinin de 610 milyon doları geçtiğini açıkladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, temennisinin önümüzdeki dönemde her iki ülkenin yatırımlarını karşılıklı olarak artırması olduğunu vurgulayarak, liderler olarak üzerlerine düşeni yapmayı sürdüreceklerini kaydetti. Ayrıca Bosna Hersek’te hükümetin kurulmadığını, temennisinin hükümetin kurulmasından sonra üçlü mekanizmanın tekrar çalıştırılması olduğunu ifade eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Bana göre Dayton Anlaşması’nın gözden geçirilmesi şarttır. Dayton Anlaşması bu hâliyle Bosna Hersek’in geleceğine yönelik bir çözüm üretemediği bugüne kadar geçen sürede ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili olarak Birleşmiş Milletler’in aslında yeniden devreye girmesi ve burada çok daha güçlü bir adımın atılması gerekir” dedi. Dayton Anlaşmasının 21 gün içerisinde yapıldığını ve eksiklikleri olduğunu aktararak, “8 aylık dönemler hâlinde orada dönem başkanlarının olması, daha doğru dürüst bir ordusunun dahi oluşamaması, bunlar Bosna Hersek için ciddi sıkıntılardır. Bosna Hersek’in; Boşnak’ıyla, Hırvat’ıyla, Sırp’ıyla dayanışma içerisinde olması temennimizdir. Bu dayanışmanın neticesinde de barış içinde yaşayan bir Bosna Hersek yeniden tesis edilmelidir” şeklinde konuştu.

Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vučić ile birlikte ortak basın toplantısı düzenleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan 5 milyar dolar ticaret hacmi hedeflediklerini, Belgrad-Saraybosna otoyolunun bir dostluk ve barış projesi olduğunu ve Sırbistan’ın bu projede muhakkak yer alması gerektiğini, Balkanlar’ın barış ve istikrarın artırılması için Sırbistan’la ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerin artırılması gerektiğini belirtmiştir (TCCB, 07.05.2018).

Erdoğan, iki ülke arasındaki ticaret hacminin 2017 yılında 1 milyar dolar eşliğini aşmasının sevindirici olduğunu söyleyerek, “2018’de temenni ediyorum ki bu 1 milyar doları 2 milyar dolara, daha sonra 3 milyar dolara ve hedef 5 milyar dolara çıkarmak. Yatırımların karşılıklı olarak artırılması öncelikli hedeflerimiz arasındadır” dedi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Sırbistan’ın ulaştırma altyapısının geliştirilmesi için tecrübelerimizi paylaşmaya devam edeceğiz. Bu projeler bölgesel istikrar, huzur, refah ve bütünleşme yolunda da önemli bir rol oynayacaktır.

Ülkemizin de katkılarıyla inşa edilmesi öngörülen Belgrad-Saraybosna otoyolu projesi bölgesel ticari ve ekonomik ilişkilerin güçlenmesini sağlayacak, her şeyden önce bir dostluk, bir barış projesidir.” ifadelerini kullandı. Erdoğan ziyaret çerçevesinde yapılan görüşmelerde Sırbistan’la ulaştırma, bilgi ve iletişim teknolojileri, enerji ve polis iş birliği başta olmak üzere bazı önemli belgeleri imzaladıklarını söyleyerek, bu temel üzerinde tüm alanlarda ilişkileri derinleştirerek sürdüreceğini ifade etti. “TİKA’nın Sırbistan’da hayata geçirdiği 220’nin üzerindeki proje de ikili iş birliğimizin önemli bir ayağını oluşturuyor. Aynı şekilde Yunus Emre Kültür Merkezi, Türkçe öğrenmek isteyen Sırp dostlarımıza hizmet veriyor. Türkiye burslarıyla her yıl Sırbistan’dan onlarca öğrenciye ülkemizde üniversite imkânı sunuyoruz. Sırbistan’daki Sancak halkıyla Türkiye’deki Sancak kökenli vatandaşlarımız ise iki ülke arasındaki en güçlü insani köprüdür. Bu bağı güçlendirmek ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.” “Şüphesiz meyve veren ağaç taşlanır” diyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Türkiye’nin çabaları da kriz ve istikrarsızlıktan medet umanların planlarına, bölgeye dair heveslerine çok büyük darbe indirmektedir. Bizim bu kesimlere tavsiyemiz, boş işlerle uğraşmak yerine Balkanlar’ın barış ve istikrarına katkı verecek konularla yoğunlaşsınlar ve burada bir gayret ortaya koysunlar” şeklinde konuştu. Erdoğan, özellikle turizm konusu üzerinde önemle durduklarını ifade ederek, “Turizmde gerek Sırbistan’dan Türkiye’ye, gerek Türkiye’den Sırbistan’a giden turist sayısı büyük önem arz ediyor, çünkü bu hizmet sektörüne bir hareket getirecektir. Hizmet sektörüne bir hareketin gelmesi, inanıyorum ki ciddi manada Sırbistan’ı rahatlatacaktır. Ve bizim bu konuda çok ciddi deneyimimiz var. Örneğin bu yıl bizim turist sayısı, şu andaki hesaplar onu gösteriyor, 40 milyonu bulacak. 40 milyonluk bir turist potansiyeliyle Türkiye ciddi bir tırmanış içerisinde. Ve hizmet sektöründeki bu birikimimiz, bu tecrübemizi istiyoruz ki Sırbistan’la paylaşalım ve Sırbistan’la gerekirse paket turizm noktasında planlamalara girelim, çünkü birbirimize yakın iki komşuyuz, bu adımları da atmamız mümkün” şeklinde konuştu. Ayrıca Erdoğan, Balkanlar’da Türkiye’nin izlediği aktif politikadan duyulan rahatsızlıkla ilgili olarak, “Batı özellikle Türkiye’nin Balkanlar’daki duruşunu pek hazmedemiyor ve Türkiye’nin bölgede attığı adımları, girişimleri, gayretleri hazmedemiyor. Fakat hazmetse de, hazmetmese de biz özellikle, Balkanlar’da bu tür yapabileceğimiz ne varsa ki bunları TİKA’yla yoğun bir şekilde yapıyoruz. Özellikle tarihi eserlerin ihyası için, inşası için elimizden gelen bütün gayretleri gösteriyoruz. Bundan sonraki süreçte de bunları yapmaya devam edeceğiz” dedi.

Ayrıca Erdoğan, Türkiye-Sırbistan İş Forumu’nda yaptığı konuşmada Sırbistan’ın, Balkanlar’da barış ve istikrar için kilit ülke olduğunu, Türk şirketlerinin istihdam oluşturan yatırımları katlanarak arttığını, Halkbank’ın, Sırbistan’da önemli işlere imza attığını, paket turizm ile Türkiye Sırbistan ortak ticaretin artacağını belirtmiştir (TCCB, 06.05.2018).

Bankacılık sektöründe Halkbank’ın Sırbistan’da gurur verici işlere imza attığını kaydeden Cumhurbaşkanı Erdoğan, konuşmasına şöyle devam etti: “Geçen yılki ziyaretimiz sırasında Halkbank’ın Sırbistan’da sermaye artırımına gideceğinin sözünü vermiştik, hamdolsun bu sözümüzü hayata geçirmeye başladık. 40 milyon avroluk sermaye artışının ilk 20 milyon avroluk bölümü Şubat ayında gerçekleşti. Kalan 20 milyon avroluk sermaye artışı da inşallah önümüzdeki aylarda gerçekleşecek. Böylece Halkbank, Sırbistan’da 90 milyon avroluk sermaye ve 400 milyon avrodan fazla büyüklüğe ulaşacaktır. Bu kritik adım Sırbistan’da yatırım yapmak isteyen firmalarımızın işlerini kolaylaştıracağı gibi, ayrıca bir güven

ortamını da hazırlayacaktır. Şüphesiz bütün bu başarı hikâyelerinin yazılmasında kıymetli dostum Vuçiç'in katkılarını memnuniyetle ifade etmem gerekir." Türkiye ile Sırbistan'ın ilişkilerini daha da geliştirebileceği sektörlerden biri de turizmdir. Paket turizm ile Türkiye-Sırbistan ortak bir çalışmanın içerisine girebilir. 2017 yılında Sırbistan'dan 150 bin turisti ülkemizde ağırladık. Türkiye'den de yaklaşık 100 bin turist Sırbistan'ı ziyaret etti. Bu sayının içinde bulunduğumuz yıl daha da artacağını düşünüyorum." Altyapı dâhil ulaştırma alanının iki ülke arasında yatırım ve iş birliği için önemli fırsatlar sunduğunu belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan sözlerini şöyle sürdürdü: "Ülkemizin de katkılarıyla inşa edilmesi öngörülen Belgrad-Saraybosna Otoyolu projesini bölgesel ticari ve ekonomik ilişkilerin güçlenmesini sağlayacak, her şeyden öne bir dostluk projesi olarak görüyoruz. Sırbistan'la sahip olunan vizyon birliğini bölge için büyük bir fırsat olarak gördüklerinin altını çizen Cumhurbaşkanı Erdoğan "Ortak geçmişi ve pek çok ortak özelliği paylaştığımız Sırbistan'la şimdi de küresel iş dünyasında ortak olmak için yola çıkıyoruz. Bu yolda siz iş dünyamızın da bizimle beraber yürümesini, bizlere yoldaşlık yapmasını özellikle istiyoruz" dedi.

Arnavutluk Cumhurbaşkanı Nişani ile ortak basın toplantısı düzenleyen Erdoğan Türkiye'nin Arnavutluk'a katkıları devam edeceğini, ikili ticaret hacmini 1 milyar dolara çıkaracaklarını, Tiran Namazgâh Camiinin inşa edileceğini ifade etmiştir (TCCB, 21.12.2016).

Erdoğan, Arnavutluk'un güvenlik alanına yaptığı katkılardan dolayı memnun olduklarını, Türkiye'nin Arnavutluk ordusunun uluslararası görünürlüğüne, eğitimine ve modernizasyonuna olan katkılarının devam edeceğini; Arnavutluk'un Avrupa Birliği'yle bütünleşme sürecinde kaydettiği ilerlemeyi yakından takip ettiklerini, Arnavutluk'un AB'ye büyük katkı sunacağına inandıklarını belirtti ve "Zira Arnavutluk, Balkanların barış ve istikrarı için kilit bir ülkedir. Son yıllarda Arnavutluk'un bu yolda, başta Sırbistan'la ilişkilerin normalleştirilmesi olmak üzere izlediği yapıcı politikayı takdir ediyoruz" diye ekledi. Türkiye'nin Arnavutluk'la ikili ticaret hacminin geçen yıl 300 milyon doları aştığını; ancak bu rakamın yeterli olmadığını belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, şunları söyledi: "Serbest Ticaret Anlaşmamızın, yatırımlar, hizmetler ve tarım ürünlerini kapsayacak şekilde genişletilmesini, bu sayede ikili ekonomik ilişkilerimizde yeni bir sıçrama yakalanmasını temenni ediyoruz. İkili ticaret hacmimizin en kısa sürede, en az 1 milyar dolara çıkması hedefimizdir. Türk firmalarının Arnavutluk'taki yatırımları yaklaşık 3 milyar dolara, bunların sağladığı istihdam gücü ise 9 bin kişiye ulaştı. Özellikle enerji, tarım, altyapı, turizm, imalat gibi sektörlerde Arnavutluk, müteşebbislerimize cazip imkânlar sunuyor." Ayrıca Erdoğan, "Ülkemizde yaşayan Arnavut kökenli kardeşlerimiz, bizler için kültürel bir zenginliktir. Tiran ve İşkodra'daki Yunus Emre Enstitülerimiz ile Ankara'daki Şemseddin Sami Fraşeri Arnavut Kültür Merkezi'nin faaliyetlerinden duyduğumuz memnuniyeti bir kez daha ifade etmek istiyorum. 13 Mayıs 2015 tarihinde değerli dostum Nişani'yle temelini attığımız Tiran Namazgâh Camii, hamdolsun hızla yükseliyor. Namazgâh Camii, iki ülke arasındaki sarsılmaz dostluğun bir nişanesi olacaktır. İnşallah ortak gayretlerimizle, bu camiye kısa zamanda bitirip, kardeşlerimize hediye edeceğimize inanıyorum" dedi.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı da kendi bünyesinde İstanbul Üniversitesi (İÜ) İletişim Fakültesi iş birliğinde "Kamu Diplomasisi Aracı Olarak

Türk Dizileri Çalıştayı” düzenlemiş ve bu konuda Balkanların önemi üzerinde durmuştur (TCİB, 13 03 2019).

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkan Yardımcısı Mehmet Zahid Sobacı, dizi ve sinema sektörü sayesinde devletlerin kültürlerini ve birbirlerini daha iyi tanıma imkânı elde ettiğini belirterek, ülkelerin turistik ve kültürel alanlarının tanıtıldığını, gıda turizminin canlandığını, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olarak ülkenin kamu diplomasisi çalışmalarına büyük önem attıklarını, Türkiye’nin yumuşak gücünün en önemli unsurlarından biri olan Türk dizi ve sinema sektörünü tabii ortakları olarak gördüklerini anlattı. Türkiye’nin son 16 yılda sadece ekonomi ve sağlık gibi alanlarda değil aynı zamanda sinema ve dizi sektöründe de önemli başarılar elde ettiğini belirterek, şöyle devam etti: “Dünyanın dört bir tarafından kalpleri Türkiye’yle atanların ülkemizle sıcak diyalog kurmasının aracı oldu, bu yönüyle de ülkemizin yumuşak gücünün ayrılmaz bir parçası haline geldi. Ülkemizin tarihi dokusunu modern çehresiyle birlikte anlatan Türk dizilerimiz 156 ülkeden yaklaşık 500 milyon seyirciyle buluşarak önemli bir başarı hikâyesine imza atmıştır. Orta Doğu’dan başlayıp, Balkanlar ve Orta Asya ile devam eden başarı hikâyemiz bölgesel ölçekli kalmayıp; artık Fransa’dan Japonya’ya, Şili’den Peru’ya, Hindistan’a kadar dünyanın dört bir yanına ulaşıyor. Türk dizi sektörü, 350 milyon doların üzerinde ihracat hacmiyle bu alanda Amerika’dan sonra ikinci sıraya gelmiş durumda.” Fahrettin Altun da sektörün bu konuda daha büyük bir potansiyeli olduğuna inandığını belirterek, “Özellikle Batı Avrupa pazarında. Bu bölgeye yönelik yapılacak yeni çalışmaların Türk dizi sektörünü 2023 hedeflerimiz olan yıllık 1 milyar dolar ihracat rakamlarına ulaştıracağına inanıyorum.” ifadelerini kullandı. Türk dizilerinin başlı başına bir ihracat kalemi olduğunu ve farklı sektörlerin gelişmesine katkı sağladığını dile getiren Altun, şöyle konuştu: “Bu anlamda Türkiye, başarılı kültürel diplomasi uygulamalarına harika bir örnek teşkil etmektedir. Nitekim doğru kültürel diplomasi uygulamaları, yaşam tarzlarının ve estetik anlayışlarının da paylaşılarak ülkenin itibarının gelişmesinde ve ekonomik rekabetçiliğinde kaldıraç etkisi göstermektedir. Bu olumlu etkilerin ilki turizmde gözlemlenmektedir. Dünyaya açılan dizilerimiz, medyanın gücüyle Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlamıştır. Başta İstanbul’umuz olmak üzere dizilerimize set haline gelen şehirlerimiz, coğrafi zenginliklerimiz ve tabii güzelliklerimiz markalaşmıştır. Aynı şekilde Türk insanının yaşam tarzı, zevkleri ve değerleri farklı coğrafyalarda benimsenir ve hayranlık uyandırır olmuştur. Yapılan araştırmalarda Türk dizilerinin yayınlandıkları ülkelerde günlük tüketim alışkanlığına dönüşerek; toplumsal hayatın bir parçası haline geldiği tespit edilmiştir. Bugün dizilerin çekildiği lokasyonları görebilmek ve Türk kültürünü tecrübe edebilmek için pek çok yabancı turist Türkiye’yi ziyaret etmekte; bu da Türkiye’yi yeterli ölçüde tanımayan ülke vatandaşlarının Türkiye ile ilgili olumlu bir algı geliştirmelerine yol açmaktadır. Sektörel çalışmalar, dizilerimizin Orta Doğu’ya açılmasını takip eden ilk dört yılda bölgeden gelen turistlerde yüzde 100’ün üzerinde artış olduğunu göstermektedir. Yine Müslüman olmayan Balkan ülkelerinde yapılan araştırmalar, henüz Türkiye’yi görmemiş ancak Türk dizileri izleyen seyircilerin yüzde 80’den fazlasının Türkiye’yi ziyaret etmek istediğini ortaya koymaktadır.” Fahrettin Altun, dizilerde kendilerine yer bulan Türk tasarımları, tekstil ürünleri ve mobilyalar, Türk mutfağı ve Türk gıda ürünleri ile Türkiye menşeli teknoloji ürünlerinin dünyaya tanıtıldığını belirterek, Güney Amerika’dan Japonya’ya yayılan bu kültürel diplomasi ağıyla Türk markalarının yeni pazarlara erişim imkânı bulunduğunu anlattı. Dizilerin dünyadaki başarısının, yayınlanan ülkelerde Türk dilini öğrenme isteği artırdığını dile getiren Altun, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın da dizilerin farklı coğrafyalara açılması, farklı dillere çevrilmesi için bizzat temasta bulunduğunu, devletin sektörle açık bir diyalog halinde olduğunu kaydetti. Son yıllarda Türk dizi oyuncularını ve yeni yapımların ABD, Güney Kore, Dubai menşeli organizasyonlarda ve Uluslararası Emmy Ödülleri’nde başarılı performans gösterdiğini anlatan Altun,

amaçlarının kaliteli yapımların artmasıyla birlikte bu başarı hikâyelerinin çoğalması ve ihracat hacminin de bu başarıyla aynı seyrinde ilerlemesi yönünde olduğunu kaydetti. Türk dizi sektöründe, metin yazarları, bestekârlar, oyuncular, görüntü ve kurgu yönetmenleri, özverili teknik çalışanlar ve daha pek çok iş kolunun yer aldığını belirten Altun, sektörün sorunlarını, güçlü yanlarını yapımcılar, yönetmenler, senaristler, oyuncular ve akademisyenlerle tartışılacağını anlattı.

T.C. Dışişleri Bakanlığı

Dışişleri Bakanlığı tarafından kamuoyu ile paylaşılan bilgilere göre Türkiye'nin genel olarak Balkanlar politikası ve hedefleri şöyledir (MFA, 2019):

Balkanlar, coğrafi, siyasi ve ekonomik açıdan olduğu kadar, tarihi, kültürel ve insani bağlar bakımından da Türkiye için öncelik taşımaktadır. Coğrafi olarak Türkiye'nin Avrupa kıtasına uzantısını teşkil eden Balkanlar, Türk ulusunu şekillendiren tarihi süreçteki özel konumu, bölgesel bütünleşme ve tüm bölge ülkeleriyle paylaştığımız Avrupa Birliği üyelik hedefi bağlamında geleceğe dönük içerdiği potansiyel ile de büyük önemi haizdir. Yugoslavya'nın dağılması ile Balkanlar'daki tüm dengeler sarsılmış ve bu süreçte ortaya çıkan istikrarsızlık uluslararası barış açısından tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Bölge, 1990'lı yıllarda tahripkâr savaşlara ve etnik temizliğe sahne olmuş, bugünkü barış ve istikrar ortamı ancak uluslararası müdahale sonunda sağlanabilmiştir. Karadağ'ın 2006, Kosova'nın da 2008 yılında bağımsızlıklarını ilan etmeleri ile Balkanlarda yeni bağımsız devletlerin sınırları kesinlik kazanmıştır. “Bölgesel sahiplenme” ve “kapsayıcılık” ilkeleri gözetilerek şekillendirilen Balkan politikamızın dört ana eksenini; üst düzeyli siyasi diyalog, herkes için güvenlik, azami ekonomik entegrasyon ve bölgedeki çok etnili, çok kültürlü, çok dinli toplumsal yapıların muhafazası teşkil etmektedir. Bölge ülkeleri arasında “ortak çıkar alanları” yaratılarak mevcut işbirliğinin hızlandırılması ve kapsamlı bir bölgesel entegrasyon sağlanması hedeflerimizin başında gelmektedir. Bir bölge ülkesi sıfatıyla Türkiye, Balkan ülkeleri ile ikili ilişkilerine büyük önem atfetmekte ve bölge ülkelerinin tümüyle iyi ilişkiler sürdürmektedir. İkili ilişkilerimiz bağımsızlık, egemenlik ve toprak bütünlüğüne saygı ve içişlerine karışmama prensipleri üzerine kurulmuş, tarihi bağlarımız ve iyi komşuluk ilkesi ışığında daha da gelişmiştir. Türkiye ve Balkan ülkeleri halkları arasında tarihsel ve güçlü bağlar bulunmaktadır. Balkan ülkelerinde azınlık, soydaş ve akraba topluluklar, diğer yandan ise ülkemizde Balkan kökenli vatandaşlarımız yaşamaktadır. Bu nedenle, Balkanlar'da ortaya çıkan bunalımlar Türkiye'yi yakından etkileyebilmektedir. Balkanlar'da barış ve istikrarın korunması Türkiye için bu açıdan da hayati önem taşımaktadır. Türkiye, Balkanlar'daki uluslararası mevcudiyetin özellikle Kosova ve Bosna-Hersek'te hem bu ülkelerin devlet yapılanmasının güçlendirilmesi hem de bölgesel istikrar açısından önemli ve gerekli olduğuna inanmakta, bu anlayışla Balkanlardaki tüm uluslararası mevcudiyet ve girişimlere katılmaktadır. Bosna-Hersek'te ve Kosova'da uluslararası mekanizmalara etkin desteğinin bir yansıması olarak Türkiye uluslararası askeri (KFOR ve EUFOR) ve sivil mevcudiyetlere (UNMIK, EULEX) asker ve emniyet personeli ile katkıda bulunmaktadır. Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ) bölgeden kaynaklanan yegâne girişim olarak önem taşımaktadır. Türkiye'nin kurucu üyeleri arasında yer aldığı söz konusu girişime üye olan ülke sayısı Slovenya ile birlikte 12'ye ulaşmıştır. Türkiye, Haziran 2009-Haziran 2010 tarihleri arasında üstlendiği GDAÜ Dönem Başkanlığı görevini başarıyla yerine getirmiş ve bölgesel sahiplenmenin en güzel örneklerinden birini sergilemiştir. Ülkemizin ön almasıyla, GDAÜ içindeki işbirliğinin daha etkin ve sonuç odaklı olmasını sağlayacak somut önerileri GDAÜ Siyasi Direktörleri'nin değerlendirmesine sunmak üzere bir Çalışma Grubu oluşturulduğu 18 Şubat 2014 tarihinde yapılan GDAÜ Dışişleri Bakanları Gayri resmî Toplantısı'nda resmen açıklanmıştır. Ayrıca, GDAÜ Parlamenter Asamblesi'nin oluşturulması yönündeki çalışmalar da tamamlanmıştır.

GDAÜ'nün operasyonel kolunu teşkil eden Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin (BİK) temel görevleri, Güneydoğu Avrupa'da bölgesel işbirliğine odaklı anlayışın sürdürülmesi, bu amaçla somut veri sağlanması, bölgesel işbirliğinin belirli alanlarında aktif inisiyatifler alınması ve bölgenin Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarına entegrasyonunun teşvik edilmesidir. Türkiye, BİK'in kurucu üyeleri arasında yer almakta, bütçesine önemli miktarda katkıda bulunmakta ve bölgesel nitelikteki ortak projelerde belirleyici rol üstlenmektedir. İyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel işbirliğine yaptığımız katkıların en somut örneğini Türkiye'nin inisiyatifi ile gerçekleştirilen Türkiye-Hırvatistan-Bosna-Hersek ve Türkiye-Sırbistan-Bosna-Hersek üçlü danışma mekanizmaları oluşturmaktadır. Bölgede kısa sürede kayda değer güven artırıcı önlem olarak kabul gören bu işbirliği mekanizmaları ile bir yandan Bosna-Hersek'te barış, istikrar ve refahın pekiştirilmesine çalışılmakta, diğer yandan ise, Balkanların daha istikrarlı hale gelmesine çaba gösterilmektedir. Ülkemizin inisiyatifi ile 2009 yılında ihdas olunan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Danışma Mekanizması çerçevesinde, üç ülkenin Dışişleri Bakanları, sonuncusu BM 68. Genel Kurulu marjında 24 Eylül 2013 tarihinde New York'ta olmak üzere bugüne kadar dokuz defa bir araya gelmişlerdir. B-H'in Sırbistan'a Büyükelçi ataması, Sırbistan Parlamentosu'nda Srebrenica katliamı hakkında kınama ve özür kararı çıkartılması, dönemin Sırbistan Cumhurbaşkanı Tadić'in Sayın Başbakanımızla birlikte Srebrenica'yı ziyaretleri Zirvelerin yarattığı olumlu atmosferle mümkün olmuştur. Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan katılımıyla "Geleceği Birlikte İnşa Etmek" teması altında düzenlenen Üçlü Zirve'de, Nisan 2010'da İstanbul'da başlatılan Üçlü Zirveler sürecinin daha kapsamlı ve ileri bir noktaya eriştiği liderler tarafından belirtilmiştir. Zirve'de bu sürecin artık kriz çözme ve tarafları buluşturma aşamasından, pozitif bir gündem temelinde ortak projeler üretme safhasına geçtiği, üç ülke arasındaki diyalog ve eşgüdümü daha da güçlendirdiği ve bölgesel istikrar ile işbirliğine katkıda bulunduğu kaydedilmiştir. "Ankara Zirve Bildirisi"nde istikrarlı, barış içinde ve müreffeh bir Balkanlar'ın yaratılması yönündeki temel hedef vurgulanmış; Avrupa yapıları içinde bütünleşme alanlarında son on yılda Balkanlar'da kaydedilen ilerlemeler memnuniyetle karşılanarak, Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan'ın AB ile bütünleşmelerinin karşılıklı olarak teşvik edilip desteklenmesi ve tarafların katılım sürecindeki deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları taahhüt edilmiş; ayrıca önceki Üçlü Zirvelerde mutabık kalındığı üzere ekonomi, kültür, eğitim, bilim, enerji, altyapı, ulaştırma, spor ve turizm alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi hususlarında üçlü danışma sürecinin işlevsel bir kurumsal çerçeve olarak taşıdığı öneme dikkat çekilmiştir. Zirve marjında, üç ülkenin Ekonomi Bakanları, Üçlü Ticaret Komitesi kurulmasına yönelik olarak, Ekonomik ve Ticaret İşbirliğine İlişkin Deklarasyonu imzalamışlardır. Ayrıca Türkiye, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında "Üçlü Ticaret Mekanizması"nın kurulması da kararlaştırılmıştır. Türkiye, bölgede kalıcı barış ve istikrarın temini bakımından tüm bölge ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarına entegrasyonunun elzem olduğunu değerlendirmekte ve bölge ülkelerini bu doğrultuda desteklemeyi sürdürmektedir. Türkiye bölge ülkelerine, siyasi ilişkilerin dışındaki alanlarda da destek ve yardım sağlamaktadır. Ekonomi, kültür, ortak tarihi miras, eğitim, askeri ve güvenlik gibi pek çok alanı kapsayan bu yardımlar ilgili devlet kurumlarımız tarafından ikili anlaşmalar çerçevesinde ve dayanışma ruhu içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanlığı

TİKA 2014 Faaliyet Raporuna göre TİKA'nın ilgili ülkelerdeki faaliyetlerini aşağıdaki tablolarda özetlemek mümkündür (TİKA, 2014).

TİKA'nın ilgili ülkelerdeki 2014 yılı faaliyetleri:

ÜLKELER	YAPILAN FAALİYETLER
ARNAVUTLUK	
Eğitim	Haxhi Sheh Shamia Lisesine Ek Bina İnşaatı, Vlora Mustafa Kemal Atatürk Okulu Tadilatı, İşkodra Kreşine Tadilat ve Donanım Desteği, Kruja Belediyesi 1 No'lu Kreşin Tadilatı, Öğrenci Yurtlarına Bilgisayar Laboratuvarı Kurulması
Sağlık	Kukes Hastanesi Acil Servisinin Tadilatı ve Donanım Desteği Üst Koplik Sağlık Ocağı'nın Tadilatı Tiran Obstetrik Jinekoloji Hastanesine Laboratuvar Malzemesi Tiran 1 No'lu Polikliniğine Biyokimya Laboratuvarı Kurulumu Ana e Malit Sağlık Ocağının Tadilatı ve Malzeme Desteği Rrogozhina Sağlık Ocağının Tadilatı ve Sağlık Malzemesi Temini Vlora Bölge Hastanesinin Tadilatı ve Donanım Desteği Down Sendromlu Çocuklara Destek Arnavutluk Sağlık Personeline Eğitim Uluslararası Sağlık Mezunları Kurultayına Destek Ulusal Klinik Nöroloji Kongresine Katılıma Destek
İdari Ve Sivil Altyapılar	Arnavutluk Sayıştay Başkanlığı Teknik Altyapısının Yenilenmesi Uluslararası Polis Eğitimi Başbakanlık İletişim Dairesi Uzmanlarının Türkiye Ziyareti VII. Uluslararası Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresine Katılıma Destek Arnavutluk Devlet Arşivi Personelinin Türkiye Ziyareti Vlora Müftülük Binasının Tadilatı Tiran Belediyesi Şehir Genel Müdürlüğüne Teknik Destek Tiran İtfaiyesi'nin Tadilatı ve Donanım Desteği Kukes Belediyesi'ne Metal Konteynerler ve Diğer Temizlik Malzemeleri
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Geleceğin Alternatifi Vakfı (ALSAR) Yetim Eğitim Merkezine Donanım Desteği Berat Kadın Sığınma Evi'ne Malzeme Desteği Ramazan Ayı İftar Programları Tertibi Balkanlarda Ahilik Kültürü ve Esnaf Bayramı Kutlamalarına Destek Balkanlarda Tasavvuf Sempozyumu
İletişim	Düşünce Medyatik Grubuna Prodüksiyon Stüdyosu Kurulumu Tiran RKJ Radyosuna Destek
Enerji	Enerji Verimliliği ve Yönetimi Eğitimine Destek
Tarım Ve Ormancılık	Arnavutluk Ulusal Gıda Kurumunun Türkiye Ziyaretine Destek Arnavutluk Elbasan Bölgesinde Orman Fidanlığı Kurulumu
Sanayi, Ticaret Ve Turizm	13. Uniswork Uluslararası Çalıştayına Destek ArnavutlukTürkiye Ticaret ve Sanayi Odası'na Destek Arnavutluk Turizm ve Kentsel Kalkınma Bakanlığı'nın Teknik Altyapısının Yenilenmesi
Restorasyon	Gjirokastra Tarihi Şehrinin Rölöve ve Restorasyonu Osmanlı Dönemine Ait Camilerin Restorasyonu Rrogozhina Camii Tadilatı Vlora Neşat Paşa Caminin Tadilatı İşkodra Truş Cami İnşasına Katkı
BOSNA HERSEK	
Eğitim	Hamdiya Kreşevlyakoviç İlköğretim Okulunun İnşası ve Donanımı II. Srednja Skola Okulu'nun Yarım Kalan İnşaatının Tamamlanması Gorajde'ye Kültür ve Eğitim Kompleksi Bosna Hersek Genelindeki 100 Okula Bilgisayar Laboratuvarı Saraybosna Yüksek Öğretim Öğrenci Yurdu'na Malzeme Desteği

	Banja Luka Okulöncesi Eğitim Öğretim Merkezi Çamaşırhanesinin Kapasitesinin Arttırılması Srebrenica Öğrenciler Birliğine Teknik Donanım
Sağlık	Gorajde Kanton Hastanesi Tadilatı ve Ek Bina İnşası Trim Laboratuvarı ve Fizik Tedavi Merkezinin Tadilatı ve Donanımı Saraybosna Üniversitesi Klinik Merkezine Ürodinami Cihazı
İdari Ve Sivil Altyapılar	Bosna Hersek Devlet Arşivinin Tadilatı Srebrenitsa ve Jepa Anneleri Hareketi Derneği'nin Teknik Kapasitesinin Geliştirilmesi Yeşilay BİH Cemiyetine Destek
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Bosna Hersek'te Kültürel Faaliyetlere Destek Zivinice Cebari Cami Avlusunda Müze Oluşturulması
İletişim	Radyo Bir'e Teknik Ekipman Kültür Ajanda Bosna Hersek Özel Sayısına Destek
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	Kırsal Kesimlere Ahududu Fidanı Dikimi Una Sana Kantonu Tarım Enstitüsü Laboratuvarlarının Kapasitelerinin Geliştirilmesi Bosna Hersek Vakıf Arazilerine 400 Adet Ceviz Fidanı Dikimi Sanski Most Bölgesi'nde Aronia Bitkisi Ekimi Bijeljina İslam Birliği'ne Traktör, Biçerdöver, Mısır Ekim Makinesi, Sulama Makineleri ve Pulluk Selden Zarar Gören Kaçuni ve Zel jezno Polje Bölgesine Arıcılık Desteği Meyve Suyu ve Pekmez Üretimine Destek
İnsani Yardım, Restorasyon vd.	Alija İzzetbegović'in Doğduğu Evin Tadilatı 16 Camiye Toplam 3.350 m2 Halı Maglay, Jelyezno Polye, Topçič Polye, Jepçe, Begov Han, Doboy ve Doboy Yug, Biyelina ve Yanya'ya İnsani Yardım 23 Nisan Çocuk Bayramı Kutlamaları Üç Yol Filminin Galasına Destek Balkanlar'da İrfani Geleneğin İhyası Velez Mostar Futbol Kulübüne Çim Temini
KARADAĞ	
Eğitim	Braça Seliç Meslek Lisesi Tadilatı ve Donanımı Grahovo Köy Okulunun İnşaat ve Donanımı Fatih Sultan Mehmed Medresesi Desteklenmeye Devam Ediliyor Mahmut Lekić İlköğretim Okulu Toplantı Salonunun Donanımı Kız İmam Hatip Lisesi Bahçe ve Çevre Düzenlemesi Rojayeli Çocuklara Anaokulu Karadağ Milli Eğitim Bakanlığı'na Teknolojik Ekipman Karadağ'da Türkçe Kursları
Sağlık	Blajo Orlandić Devlet Hastanesi Jinekoloji ve Kardiyoloji Bölümlerine 2 Adet Ultrason Cihazı II.Uluslararası Sağlık Mezunları Kurultayına Destek Vidre Köyü'ne Su İsale Hattı
İdari Ve Sivil Altyapılar	Karadağ Anayasa Mahkemesine Asansör Yapımı Uluslararası Polis Eğitimi İşbirliği Projesi
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Lipa Engelliler Merkezi'ne Oyun Alanı Ramazan Erzak Paketi Dağıtımı Selimiye Cami ve İslam Kültür Merkezi Hizmete Açıldı Ulçin Eğitim Kültür Merkezi Tadilatı ve Tefrişatı
Tarım	Karadağ'da Meyveciliğin Geliştirilmesi
Restorasyon	Mekkei Mükerrreme Cami Tadilatı
KOSOVA	
Eğitim	Nazım Hikmet İlköğretim Okuluna Ek Sınıf İnşası, Donanım ve Tefrişat Desteği

	Donje Ljubinja 25 Mayıs İlköğretim Okulunun Tadilatı Priştine Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Destek Planjane İlköğretim Okuluna Isıtma Sistemi
Sağlık	Kosova Merkezi Üniversite Kliniği Personelinin Kapasitesinin Arttırılması II. Uluslararası Sağlık Mezunları Kurultayına Destek Anestezi Günleri Kongresi'ne Destek
İdari Ve Sivil Altyapılar	Kosova Adalet Akademisi Kapasite Geliştirme Programı Deprem Mühendisliği ve Afet Yönetimi Eğitimi
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Jupa Agro Red Gold Derneği'ne 3 Adet Soğuk Hava Deposu Mamuşa Gönül Eli Yardımlaşma Derneğine Ofis Donanımı Balkan Türk Müziği Derneği'nin Tadilat ve Tefrişatı Kosova Kadınlar Yardımlaşma Derneği'ne Teknik Donanım Kosova Genç İzçiler Birliği'ne Muhtelif Destekler
İletişim	Radyo Astra'ya İnterör ve Akü VI. Gelecekle İletişim Çalıştayına Destek Kosova Prizren Zanaatçılık, Yok Olan Zanaatlar ve Unutulan Eşyalar Kitabının Basımı
Enerji	Sanayide Enerji Verimliliği ve Yönetimi Eğitimi
Tarım ve Hayvancılık	Kosova Gıda ve Veterinerlik Ajansı Gıda ve Veterinerlik Laboratuvarı Uzmanlarına Eğitim Mamuşa VI. Uluslararası Domates Festivaline Destek
Restorasyon vd.	Kosova Mehmet Akif Ersoy Cami Tadilatı Lokaç Cami Çeşmesinin Restorasyonu Sinan Paşa Caminin Donanımı
MAKEDONYA	
Eğitim	Çalıkli ve Budaklar Köy Okulunun Tadilatı ve Donanımı Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulunun Tadilatı ve Donanımı Öğrenci Yurtlarının Tefrişatı Tetova Üniversitesi'ne Teknik Donanım 427 Öğrenci ve 45 Öğretmene Taşınabilir Eğitim Desteği 600 Makedonyalı Öğrenciye Burs Desteği 6.753 Ders Kitabı İle Toplam 7.610 Kültürel İçerikli Kitap Temini Makedonyalı Öğrencilerin Türkiye Gezisine Destek Makedonya'da Türkçe Kursları 100 Kişiye El Sanatları Kursları
Sağlık	Mayka Tereza Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesinin Projelendirilmesi
İdari Ve Sivil Altyapılar	Makedonya Hâkimler Yüksek Kurulu'na Teknik Donanım Uluslararası Polis Eğitimi İşbirliği Sivil Toplum Kuruluşlarına Destek
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Dedeli Köyüne Çok Amaçlı Spor Tesisi
İletişim	Makedonya Milli Haber Ajansı'na Teknik Donanım
Tarım ve Hayvancılık	Doğu Makedonya'da Meyveciliğin Geliştirilmesi Doğu Makedonya'da Analığın Geliştirilmesi
Restorasyon vd.	Ali Rıza Efendi Anı Evi Çevre Düzenlemesi Radanya Mahmut Ağa Camisi Restorasyonu Mustafa Kebir Çelebi Camisinin Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi 21 Aralık Türkçe Eğitim Bayramı Kutlamalarına Destek
MOLDOVA	
Eğitim	Liselere Bilgisayar Laboratuvarı Türkçe Dil Sınıfına Donanım
Sağlık	Kişinev B.P.Hasdeu Kütüphanesine Donanım Desteği
İdari Ve Sivil Altyapılar	Çadır Lunga Kimsesizler Okulu Kazan Dairesi ile Yemekhane Isıtma Sisteminin Yenilenmesi

Diğer Sosyal Hizmetler	Gökoğuz Yeri III. Ekonomik Forumuna Destek Türkiye Moldova Gümrük İdareleri Arasında İşbirliği Eguane Lonescu Tiyatro Grubuna Festivale Katılım Desteği
Restorasyon vd.	Kültür Evi Tadilatı
SİRBİSTAN	
Eğitim	Bogatiç Okulu'na Isıtma Sistemi Kurulması ve İç ve Dış Cephe İyileştirmesi Aleksa Dyilas Beco İlköğretim Okulunun İnşaatı ve Donanımı 400 Öğrenci Kapasiteli Senitsa Anaokulu'nun Yapımı Preşevo Medresesi Yapım ve Donanımı İslam Eğitim Kurumları Medresesine Yakıt Desteği Boşnakça Okul Kitabı Temini
Sağlık	Novipazar Hastanesi Nefroloji Bölümü'ne Tıbbi Ekipman
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Meroşina'ya Spor Sahası
Ulaştırma	Novi Pazar Raşka Köprüsü Yapımı
Tarım ve hayvancılık	Meroşinalı Çiftçilere 5.000 Adet Vişne Fidanı Prokuplye Belediyesi'ne 500 Kilogram Kapasiteli Tünel Tipi Kurutma Tesisi Kučevo Belediyesine 20 Ton Kapasiteli Soğuk Hava Deposu Ljuboviya Belediyesi'ne 15 Adet Damlatma Tipi Sulama Sistemi Hibesi Peşter'e 20 Adet Süt İneği Brus Belediyesi'ne Süt Sağma Makinesi

TİKA'nın ilgili ülkelerdeki 2015 yılı faaliyetlerini şöyle tablolandırmak mümkündür (TİKA, 2015):

	Ülkelerde Yapılan Faaliyetler
Eğitim	Makedonya Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu Tadilat ve Donanım Projesi Kosova Fizik, kimya, biyoloji ve bilgisayar laboratuvarları kurulmasına yönelik olarak gerekli destek Moldova Dil laboratuvarı için gerekli donanım
Sağlık	Karadağ 1 Ambulans Hibe Karadağ'ın Sancak bölgesinde bulunan Rojaye Sağlık Merkezi Göz Kliniği Bölümüne ultrasonik pakimetre cihazı temin edilmiştir. Moldova Vulkaneşti Bölge Hastanesine fakoemülsifikasyon cihazı temin edilmiştir. Sırbistan'ın başkenti Belgrad'da Zvezdara Hastanesi Göz Hastalıkları Kliniği'ne fakoemülsifikasyon cihazı temin edilmiştir. Lezha Hastanesi (Arnavutluk), Biyokimya Laboratuvarı Kurulum Gürcistan'da; Gürcistan Sağlık Bakanlığı İşbirliğinde Staj Eğitimi Projesi: 20 kişi (17 doktor ve 3 hemşire) Rene İlk Yardım Merkezi Tefrişatı Gürcü Sağlık Personeline Türkiye'de Staj Eğitimi: 9 doktor Diğomi Polikliniği Tadilatı ve Tefrişatı Gorcomi İlk Yardım Merkezi Tıbbi Ekipman Alımı Refakatçi Evi Tadilatı ve Tefrişatı Batum Enfeksiyon Hastalıkları Hastanesi A Blok Tadilatı
İdari Ve Sivil Altyapılar	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile işbirliğinde Makedonya Gümrük İdaresinden daire başkanı düzeyinde temsilcilerden oluşan 4 kişilik heyete yönelik yolsuzlukla mücadele konusunda bir eğitim programı düzenlenmiştir. Türkiye Adalet Akademisi ile işbirliğinde Makedonya Cumhuriyeti hâkim ve savcılarının oluşturulan 15 kişilik heyet için Türk Yargı Sisteminin Tanıtılması ve Olay Yeri İnceleme konulu bir eğitim programı düzenlenmiştir. Kosova Liderlik Eğitim Programı

	Bosna-Hersek Liderlik Eğitim Programı Uluslararası Polis Eğitimi İşbirliği Projesi
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Kosova'lı kadınlar için dikiş-nakış atölyesi kurulmasına destek verilmiştir. Kosova'lı kadınlara yöresel giysilerin üretimi için malzeme desteğinde bulunulmuştur. Arnavutluk'ta yetim çocuklara yönelik faaliyetlerde kullanılmak üzere bir minibüs temin edilmiştir. Arnavutluk'un farklı şehirlerinde yaşayan 537 yetime giyim ve gıda desteğinde bulunulmuştur. Makedonya'da Yetim Dayanışma Günleri kapsamında Makedonya'nın farklı bölgelerinde yaşayan sosyo-ekonomik durumu zayıf olan yetim çocuklara kitap dağıtımı yapılmıştır.
İletişim	Makedonya Cumhuriyeti Sivil Havacılık Ajansı'nın çalışma kapasitesinin arttırılabilmesi amacıyla teknik altyapısının yenilenmesine yönelik olarak teknik donanım desteği sağlanmıştır. Sırbistan'ın Razany Belediyesi Braçin Köyüne Yeni Köprü Yapımı Arnavutlukta Tiran'a Radyo Teknik Ekipman Desteği Moldovada Moldovalı Medya Mensuplarının Türkiye Ziyareti
Tarım Ve Ormancılık	Makedonya'da 500 Aileye Sera Sebzeciliği Desteği Hırvatistan'da Gunja Sebzeciliğinin ve Seracılığının Geliştirilmesi (150 m2'lik sera ve sebze tohumu hibesi) Sırbistan Genelinde Az Gelişmiş Belediyelere Sera Temini (100 sera)
Sanayi, Ticaret Ve Turizm	Arnavutluk'ta turizm bölgelerinde bulunan sağlık merkezlerine malzeme desteği verilmiştir. Sırbistan Turizm Geliştirme Stratejisi'ne destek sağlanması amacıyla ihtiyaç duyulan tanıtım materyalleri ile strateji kitapçığının basımı işleri gerçekleştirilmiştir. Karadağ Ulçin şehrinde bulunan Osmanlı taşınmaz kültür varlıklarının tespiti ve kataloglanmasına yönelik Boşnakça hazırlamış olduğu "Ulçin'in Kültürel Mirası" adlı kitabının, tasarım, tashih, İngilizceye tercüme ve fotoğrafların yenilenmesi yoluyla 500 adet basımına Başkanlığımızca destek verilmiştir.
Restorasyon-Tarihi Ve Kültürel Mirasın Korunması	Konya Büyükşehir Belediyesince Bosna-Hersek'e hibe edilen 30 prefabrik konutun lojistiği yapılmıştır. Makedonya'nın Kalkandelen Osmanlı Hamamı Restorasyonu Arnavutluk'ta Gjirokastra Tarihi Eserlerinin Korunması, Berat Kurşunlu Camisi ve Restorasyonu, Korça İmrahoru İlyas Bey Cami ve Elbasan Nazire Cami'nin Restorasyonu, Preza Kale Camisi Restorasyonu, Kruja Şehri Murat Bey Camisi Restorasyonu Bosna-Hersek'te Fatih Sultan Mehmet Camisi Restorasyonu, Ferhadiye Camisinin Restorasyonu ve Kalem İşlerinin Yapılması, Foça Sultan II.Beyazıt Camisi Hünkâr Camisi İnşaatının Tamamlanması, Şariç Han İnşasına Yönelik Destek, Mostar Karagöz Bey Medresesi Restorasyonu, Azize Meryem Kutlu Doğum Katedrali Çevre Düzenleme Projesi, Saraybosna Mevlevihane'sine Kütüphane ve Çit Yapılması Karadağ'da Bişevo Camii Yapım İş, Podgoritsa Nizam Camii Restorasyonu, Rojaye Sultan İkinci Murat Camii Haziresi Çevre Düzenlemesi Kosova'da Priştine Lokaç Çeşmesi Koruma Camının Değiştirilmesi ve Kamera Sisteminin Kurulması, Emin Paşa Camisi Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi, Yanova Murat Paşa Camisi Restorasyonu, Mehmet Akif Ersoy Camisi Rekonstrüksiyonu Macaristan'da Kanuni Sultan Süleyman'ın Türbesinin Bulunması Projesi Kapsamında Kazı Çalışmaları Makedonya'da Manastır İshak Çelebi Camisi Çevre Düzenleme Projesi, Kalkandelen Osmanlı Hamamı Restorasyonu Sırbistan'da Valide Sultan Camisi Restorasyonu, Sokollu Mehmed Paşa Çeşmesi Restorasyonu, Damat Ali Paşa Türbesi Restorasyonu, Subotica Muhacir Camisi'ne Güvenlik Donanımı

İnsani Yardım	Makedonya’da İştıp ve Kalkandelen Bölgesine Gıda Yardımı Doğu Makedonya’da meydana gelen sel felaketi sebebiyle İştıp Belediyesi’ne bağlı köy yollarının tıkanması ve ulaşımın sekteye uğraması neticesinde temel ihtiyaçlarını karşılamayan 8 köye acil ve hızlı bir şekilde gıda malzemesi ulaştırılmıştır. 2015 yılının Ağustos ayında Makedonya’nın birçok bölgesinde etkili olan yoğun Yağmurun etkisiyle Kalkandelen Bölgesi’ndeki Pena Nehri’nin taşması sonucu sel ve toprak kaymaları neticesinde can ve mal kayıpları yaşanmıştır. Temel ihtiyaçlarını Karşılamayan bölge halkına acil ve hızlı bir şekilde gıda ve barınma malzemesi ulaştırılmıştır. Arnavutluk’ta Ardhmeria Kültür Derneği’nin Tiran’da tadilatını yaptığı kreşte 1-7 yaş arasındaki 150 çocuğa eğitim verilmektedir. Kreşin ihtiyaç duyduğu çocuk oyuncak parkı kurulumu Başkanlığımız tarafından gerçekleştirilmiştir. Romanyada Türk ve Tatar öğretmenler tarafından işletilen ve Rumen, Türk ve Tatar çocuklarına hizmet veren anaokuluna yeni bir oyun parkı yaptırılmıştır. Romanya’nın Dobruca Bölgesinde bulunan Mecidiye Kemal Atatürk Ulusal Koleji Anaokulu’nun park düzenlemesi ile donanımı yapılmıştır.
----------------------	---

TİKA’nın 2016 yılında Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı Bütçe Ödeneği 43.165.000 TL olmuştur. TİKA Ana Hizmet Birimlerinin Toplam Harcamalar İçerisindeki Oranları Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı %11,04 ile Orta Doğu ve Afrika Dairesi Başkanlığından sonra ikincidir. TİKA’nın ilgili ülkelerdeki 2016 yılı faaliyetlerini şöyle özetlemek mümkündür (TİKA, 2016):

- i. Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı Teknik Altyapısının Yenilenmesi Projesi
- ii. Arnavutluk İştıme Engelli Çocuklar Enstitüsü’ne Destek
- iii. Bosna-Hersek’te Fizik, Kimya ve Biyoloji Laboratuvarına Donanım Sağlanması
- iv. Karadağ Şavnik Belediyesi’nin Şehir Meydanının Yenilenmesi Projesi
- v. Kosova Ştime Belediyesi Aile Hekimliği Ana Merkezine Tıbbi Cihaz ve Donanım Desteği
- vi. Karadağ Rojaye ve Petnitsa Bölgelerinde Örtü Altı Yetiştiriciliği Teşvik Projesi
- vii. Kosova Gilan Belediyesi Çiftçilerine Tarım Makineleri Desteği
- viii. Macaristan Munkacs Mihaly Okulu Sanat Sınıfı Tadilat ve Donanım Projesi
- ix. Macaristan Obuda Lisesi’ne Tam Donanımlı bir Yabancı Dil Laboratuvarı Kurulması
- x. Gökoğuz Yeri Vulkaneşti Belediyesi 15 Temmuz
- xi. Makedonya Debre Belediyesi Lisesi Yeni Bina İnşaatı Projesi
- xii. Bükreş Engelli Okulları Duyusal Stimülasyon Odaları Projesi
- xiii. Kışinev Anne ve Çocuk Sağlığı Enstitüsü Rehabilitasyon Bloğunun Tadilatı
- xiv. Micul Rotterdam Yetimhanesi
- xv. Şehit Ömer Halisdemir Spor Kompleksi Projesi
- xvi. Vrbas Dostluk Parkı Projesi
- xvii. Sancak Bölgesinde Genç Arıcıların Yetiştirilmesi
- xviii. Sırbistan’da İlkokul Çatı Katı Tadilatı ve Donanımı
- xix. Ukrayna Diplomasi Akademisi’ne Destek
- xx. Ukrayna Kamu Yönetimi Akademisi’nde İnteraktif Telekomünikasyon İletişim Sistemi Kurulması

TİKA’nın ilgili ülkelerdeki 2017 yılı faaliyetlerini şöyle özetlemek mümkündür (TİKA, 2017):

	Ülkelerde Yapılan Faaliyetler
--	--------------------------------------

Eğitim	Makedonya - Gostivar Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu Yenilenmesi Romanya - Köstence İli İlk ve Orta Dereceli 23 Okulda Türkçe Sınıfı Oluşturulması Kapsamında 23 Sınıf ile Müfettiş Odasının Tadilat ve Tefrişatı Kosova - Öğrenci Yurdu Tadilatı Bosna Hersek - Saraybosna Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kütüphane Binasının Tadilat ve Tefrişatı
Sağlık	Moldova - Kişinev Anne Çocuk Sağlığı Koruma Enstitüsü Rehabilitasyon Merkezinin Tadilat ve Donanımı Sırbistan - Novi Pazar Devlet Hastanesi Jinekoloji ve Doğum Bölümü'nün Yenilenmesi Makedonya - Üsküp Devlet Hastanesi Çocuk Hastalıkları Kliniği Yoğun Bakım Ünitesinin Yenilenmesi
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Moldova – Sel Mağdurlarına Yönelik Konut İnşası
Tarım Ve Ormancılık	Bosna Hersek - Savaş Mağduru Ailelere Sera Desteği Makedonya - Nar Yetiştiriciliğine Destek
Restorasyon-Tarihi Ve Kültürel Mirasın Korunması	Gül Baba Türbesi Restorasyonu Kosova - Priştine Yaşar Paşa Camisi Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi Podgoritsa Osmanlı Saat Kulesi, Arnavutluk'un Gjirokastra kentindeki Osmanlı Saat Kulesi, Sultan Murad Kulliyesi'nin bir parçası olan Üsküp Saat Kulesi ile Karadağ Saat Kulesi'nin restorasyonları.

TİKA'nın 2018 yılında Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı Bütçe Ödeneği 64.358.000 TL olmuştur. TİKA Ana Hizmet Birimlerinin Toplam Harcamalar İçerisindeki Oranları Balkanlar ve Doğu Avrupa Dairesi Başkanlığı %23,80 ile Orta Doğu ve Afrika Dairesi Başkanlığından sonra ikincidir. TİKA'nın ilgili ülkelerdeki 2018 yılı faaliyetlerini şöyle özetlemek mümkündür (TİKA, 2018):

	Ülkelerde Yapılan Faaliyetler
Eğitim	Bosna Hersek – “Özel Eğitimde Türkiye-Balkanlar Tecrübe Paylaşımı, Engelimli Türkiye İle Aşıyorum” projesi Moldova – Çocuk Kreşi (Nasreddin Hoca Kreşi) İnşası Makedonya – Üsküp İsa Bey Medresesi Eğitim ve Yurt Binası Modernizasyonu Kosova – Öğrenci Yurdu Modernizasyonu Arnavutluk – Mustafa Kemal Atatürk Kreşi Yenilenmesi Makedonya – Uluslararası Balkan Üniversitesi'ne Destek Bosna Hersek – Saraybosna Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Kütüphane Binasının Modernizasyonu Romanya – Türkçe Sınıflarının Modernizasyonu
Sağlık	Bosna Hersek – Klinik Merkezi Hematoloji Bölümü Modernizasyonu Makedonya – Ambulans Temini Moldova – Aziz Sancar Tanı ve Tedavi Merkezi Yapımı Romanya – Mecidiye Hastanesi Poliklinik Tadilatı
İdari ve Sivil Altyapıların Geliştirilmesi	Moldova – Cumhurbaşkanlığı Binası'nın Yenilenmesi Sırbistan – Yüksek Mahkeme Binası Modernizasyonu Makedonya – Adalet Bakanlığı'na Teknik Ekipman Desteği
Diğer Sosyal Altyapılar Ve Hizmetler	Bosna Hersek – Saraybosna Kantonu'na Otobüs Desteği Bosna Hersek – Yanya Nehri Islahı Arnavutluk – İşkodra Sel Mağdurlarına Destek
Tarım, Ormancılık, Balıkçılık	Kosova – Küçükbaş Hayvan Islahı ve Üretimin Geliştirilmesi Karadağ – Zeytin İşleme Tesisi Donatımı Karadağ – Örtü Altı Yetiştiriciliği Gelişimine Destek

	Makedonya – Arıcılığın Geliştirilmesine Destek Balkanlar ve Doğu Avrupa Ülkeleri Yaşam ve Gıda Güvenliği Destekleme Programı
Restorasyon- Tarihi Ve Kültürel Mirasın Korunması	Macaristan – Gül Baba Türbesi’nin Restorasyonu ve Rekonstrüksiyonu ile Çevre Düzenlemesi Bosna Hersek – Mostar Karagöz Bey Medresesi Restorasyonu Hırvatistan – Sisak İslam Kültür Merkezi İnşası Sırbistan – Sokollu Mehmet Paşa Çeşmesi Restorasyonu Bosna Hersek – Spor Salonu İnşası Bosna Hersek – Elçi İbrahim Paşa Medresesi’nin Restorasyonu Sırbistan – Valide Sultan Cami Restorasyonu Makedonya – Üsküp Hüseyin Şah Camisi ve Müştemilatlarının Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi Arnavutluk – Tiran Ethem Bey Camisi Restorasyonu Sırbistan – Ram Kalesi Restorasyonu Arnavutluk – Berat Hünkâr Camii ve Halveti Tekkesi Restorasyonu

Görüldüğü üzere TİKA, Balkanlarda hem kültürel hem de ekonomik olarak oldukça etkin bir kültürel diplomasi kurumu olarak öne çıkmaktadır. Bu durumda TİKA, özellikle 2014 yılında gerçekleştirdiği projeler sonrası elde ettiği başarılar ile sonraki yıllarda daha da önemini artırmıştır.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)

2016 faaliyet raporuna göre MEB, yurtdışında okutulan Türkçe dersi ve Türk kültürüne yönelik faaliyetlerin yürütülmesi bağlamında çeşitli faaliyetler yapmıştır (MEB, 2016). Yurtdışında Türkçe ve Türk kültürünün tanıtılması ve yaygınlaştırılması amacıyla yurtdışındaki vatandaşlarımızın çocukları ile soydaş ve akraba topluluklarının; Türkçelerinin geliştirilmesi ve Türk kültürü ile bağlarının güçlendirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Türkçe ve Türk kültürü ders ve kaynak kitap ihtiyaçları karşılanmaktadır. Bu kapsamda; 2016 yılında, Uzaktaki Yakınlarımız Projesi çerçevesinde Bakanlığımızca hazırlanan 64.213 adet Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı, Batı Trakya’daki soydaşlarımız 47.970 adet ders kitabı, değişik branşlarda 10.305 adet ders ve kültür kitabı, 3300 adet eğitim materyali olmak üzere toplam 125.788 adet ders ve kültür kitabı ile eğitim materyali gönderilmiştir. Yurtdışındaki çocuklarımızın kullandığı Türkçe ve Türk Kültürü kitapları ile Batı Trakya’da ki soydaşlarımızın ders kitaplarının güncellenmesi için çalışmalar devam etmektedir. Bakanlığımız ile Bosna Hersek Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlığı himayesinde 20 Nisan 2016 tarihinde “Tercihim Türkçe Projesi” kapsamında Bosna Hersek devlet okullarında seçmeli ders olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için

düzenlenen “IV. Geleneksel Çocuk Şenliği” programına katılım sağlanmıştır. Yurt dışında Eğitim Müşavirlik ve Ataşeliklerimiz görev bölgelerinde; 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 10 Kasım Atatürk’ü Anma Günü, 24 Kasım Öğretmenler Günü kutlamaları kapalı ve açık alanlarda öğrenci ve vatandaşlarımızın katılımı ile yapılmaktadır. Ayrıca Romanya Eğitim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı Azınlık Dilleri Eğitimi Genel Müdürlüğünce düzenlenen Türkçe Olimpiyatlarında dereceye giren 33 öğrenci için 26-29 Ağustos 2016 tarihleri arasında İstanbul’da Türkiye Gezisi düzenlenmiştir.

2017 faaliyet raporuna göre MEB, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza sunulan Türkçe ve Türk kültürü dersleri materyalleri ihtiyaçlara uygun olarak arttırmayı planlamış ancak Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının kullanım sürecinin sonuna gelinmiş olması, 2010 yılında hazırlanan bu kitaplarda FETÖ iltisaklı yazarlardan alıntılar yapıldığı ve referanslar gösterildiğinin tespit edilmesi üzerine, kitaplar üzerinde dış temsilcilikler tarafından top yükün bir güncelleme talebinin gündeme getirilmesi nedeniyle, konunun bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda yeni ders kitabı ve materyallerin güncellenmesi çalışmaları başlatılmış ve devam etmektedir (MEB, 2017). Bu nedenle, 2017 yılında yurt dışına gönderilmesi planlanan ders kitabı sayısının hedefine ulaşamamıştır. Bununla birlikte Yurtdışında okutulan Türkçe dersi ve Türk kültürüne yönelik faaliyetler yürütülmesine ilişkin faaliyet kapsamında yapılan çalışmalar belirtilmiştir: Yurt dışında Türkçe’nin ve Türk kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için; Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü dersleri verilmektedir. Bu kapsamda; 2017 yılında başta Federal Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarından 137.250’sinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine katılımı sağlanmıştır.

Ülkemiz ile dil, tarih veya kültür birliği bulunan ülke ve topluluklar ile diğer ülkelerde Türk dilinin öğretilmesi ve Türk Kültürünün tanıtılması, yayılması ve korunması amacıyla 2017 yılında yurtdışına toplam 59.830 adet ders ve kültür kitabı ile 12.109 adet eğitim materyali gönderilmiştir. Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması amacıyla Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Olgunlaşma

Enstitüleri personelinin; Moskova –Türkiye Festivali kapsamında Geleneksel Türk Sanatları, Amerika’da düzenlenen Türk Festivali, Karadağ’da düzenlenen Osmanlıdan Günümüze Türk Defilesi, Arnavutluk’ta düzenlenen Kıyafet Koleksiyonu, Danimarka’da düzenlenen Geleneksel Türk El Sanatları, sergilerine katılımları sağlanmıştır (MEB, 2017).

2018 faaliyet raporuna göre MEB, 2018 yılı içerisinde 793 öğretmen ve 71 okutman yurt dışında görev yapmıştır (MEB, 2018). Yurtdışına 57.468 adet ders ve kültür kitabı ile 12.022 adet eğitim materyali gönderilmiştir. Fransa’da yapılan Türkçe ve Türk Kültürü Derslerinin uygulamasının iyileştirilmesine yönelik olarak Fransız tarafıyla 17 Ocak 2018 tarihinde Paris’te bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Yurt dışı teşkilatlarınca görev bölgesindeki vatandaşların bilinçlendirilerek Türkçe ve Türk Kültürü derslerine katılımın artırılması amacıyla Eğitim Müşavirlikleri ve Ataşelikleri tarafından Türkçe tanıtım materyalleri hazırlanarak dağıtımlarının yapılması sağlanmıştır. Ayrıca Kamu Spotu çalışmaları devam etmektedir. Türk kültürünün tanıtılması amacıyla Güney Kore’de yapılan Anadolu Destanı Geleneksel Kıyafet Sunumu, Rusya’da yapılan Türkiye Festivali ile ABD Chicago’da düzenlenen Türk Festivaline personel görevlendirilerek katılım sağlanmıştır. Ayrıca yurtdışındaki Müşavirlik ve Ataşeliklerimizce Türk kültürünün tanıtılması amacıyla çok sayıda faaliyet düzenlenmiştir. Almanya’daki çocuklarımızın eğitim alanındaki sorunlarına çözüm bulmak amacıyla 15-17 Ekim 2018 tarihleri arasında Berlin’de 21. Türkiye-Almanya KEUK Toplantısına katılım sağlanmıştır. Bu doğrultuda Protokol imzalanmıştır. Yurtdışında yaşayan okul çağındaki soydaşlarımıza yönelik düzenlenen Türkçe ve Türk Kültürü Dersinin Öğretim Programı Talim ve Terbiye Kurulunun 15.05.2018 tarihli ve 77 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Onaylanan program doğrultusunda öğretim materyallerinin hazırlanması için hizmet alımı süreci başlatılmış ve gerçekleştirilen ihale sonrasında Yüklenici firma ile Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasında 28.09.2018 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Öğretim materyalleri yüklenici firma tarafından hazırlanmaktadır. Ayrıca Yabancı Dil Projesi uygulayan AİHL’lerin hazırlık sınıfı öğrencileri ve öğretmenleri için yurt dışında kısa süreli yabancı dil eğitim etkinlikleri bağlamında 2018 yılı bahar ve yaz döneminde uluslararası hareketlilik kapsamında etkinlikler düzenlenmiştir. Yabancı Dil Projesi

uygulayan AIHL'lerin hazırlık sınıfı öğrencileri yabancı dil becerilerini geliştirmek için bu etkinliklere katılmışlardır. Öğrenciler; Bosna Hersek, Ürdün, Sudan, İngiltere, Makedonya, Kosova gibi ülkelerde eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Bununla birlikte MEB'in bu dönemde yurt dışında Türkçe öğreniminin daha yaygın ve nitelikli hale gelmesi için görevlendirilen okutman, öğretmen ve yurt dışı temsilciliklerinin sayısını artırmak amacıyla hazırladığı projelerin büyük kısmı Türkiye'deki tasarruf tedbirleri nedeniyle iptal edilmiştir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB)

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2014 faaliyet raporuna göre (KTB, 2014) Türkiye'nin uluslararası alandaki kültürel diplomatik çalışmaları gene itibari ile orta Asya merkezli olmuş ve Balkanlarla ilgili özel bir yoğunlaşma görülmemiştir. Bu dönemde sadece, UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listeleri başlığı altında, Hırvatistan, Makedonya, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Türkiye adına ortak dosya olarak hazırlanan “Bahar Kutlaması: Hıdrellez/Saint George Günü” kapsamında Hıdrellez ve Saint George Günü Kutlamaları temalı gerçek zamanlı ve temsili; profesyonel video ve fotoğraf çekimleri yaptırılmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2015 faaliyet raporuna göre Balkanlarla ilgili herhangi bir faaliyete rastlanmamıştır (KTB, 2015). 2016 faaliyet raporuna göre ise, sadece, Türkiye'nin moderatörlüğünde Makedonya'nın katılımıyla “Bahar Kutlaması: Hıdrellez” çok uluslu aday dosyası hazırlanmış ve UNESCO'ya gönderilmiştir (KTB, 2016).

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2017 faaliyet raporuna göre (KTB, 2017) Türkiye ve Makedonya ile çok uluslu ortak dosya olarak sunduğu “Bahar Kutlaması: Hıdrellez” UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne kaydettirilmiştir. Ayrıca Güney Doğu Avrupa Somut Olmayan Kültürel Miras Ağı 11. Toplantısı 27-28 Haziran 2017 tarihleri arasında Bosna Hersek- Saraybosna'da gerçekleştirilmiştir. Somut olmayan kültürel miras uygulama örneklerini konu alan toplantıya uzman düzeyinde katılım sağlanmıştır. Bununla birlikte Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi başlığı altında Türk Halk Kültürü Kongrelerinin ilki 1975'te yapılmış ve 1981 yılından itibaren 5 yılda bir düzenli olarak yapılmaya başlanmıştır. Kongre; Bakanlığımızın Türk halk kültürü alanındaki çalışmalarının en

önemlilerinden biri iken ulusal ve uluslararası sosyal bilimler camiasında da önemli bir yere sahiptir. Kongrelerin dokuzuncusu, 20-23 Kasım 2017 tarihleri arasında Ordu’da gerçekleştirilmiştir. Türkiye’nin yanında 17 ülkeden (Azerbaycan, Çin, Filistin, Gürcistan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Kırım, Kosova, Moğolistan, Moldova, Özbekistan, Rusya, Sırbistan ve Türkmenistan’dan) gelen 396 başvuru, Bilim ve Değerlendirme Kurulunda görüşülmüş ve 205 bildiri kabul edilmiştir. Ordu Kültür Sanat Merkezi’nde yapılan Kongre’de, Halk Edebiyatı, Gelenek-Görenek ve İnançlar, Maddi Kültür, Genel Konular, Müzik, Oyun ve Eğlence ve Somut Olmayan Kültür Mirası olmak üzere altı bölümde 36 oturum düzenlenmiştir. 8. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi bildiri kitabı yayımlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 2018 faaliyet raporuna göre (KTB 2018) Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın desteğiyle Türk Dünyası Vakfı tarafından yürütülmek üzere “Uluslararası Telif Hakları ve Bağlantılı Haklar Alanında İş birliği Projesi” kapsamında Balkanlar ve Orta Asya’daki 15 ülke ve Türkiye’nin (Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan, Gürcistan, Azerbaycan, Ukrayna, Moldova, Makedonya, Arnavutluk, Karadağ, Kosova, Sırbistan, Bosna Hersek) katılımıyla telif hakları alanında, bir iş birliği platformu oluşturulmuştur. Uluslararası Kültürel İş Birliğinin Arttırılması Amacıyla Yapılan Anlaşmalar başlığı altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşma imzalanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Bulgaristan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Arasında Taşınmaz Kültürel Mirasın Korunması Alanında 2017-2021 Yılları İçin İş Birliği Program taslağı imzalanması için Bulgaristan tarafına iletilmiştir. Sırbistan Matika Kütüphanesi, Macaristan Akademi Kütüphanesi ve Bulgaristan Sofya Üniversitesi Kütüphanesine kitap bağışı yapılmıştır. Sofia ve Filibe’de 27-31 Ekim 2018 tarihleri arasında düzenlenen “Cumhuriyet Bayramı” etkinliklerinde Devlet Çoksesli Müzik Korosu tarafından konser verilmiştir. 03-06 Ağustos 2018 tarihleri arasında Makedonya’nın Gostivar şehrinde düzenlenen 4. Uluslararası Unutulmuş Değerler Festivali’ne çini, telkârî-gümüş işleme, hüsn-ü hat, minyatür, ebru, sedefkârlık, cam üfleme, geleneksel giysili bebek yapımı ve tezhip sanat dallarıyla katılım sağlanmıştır. TİKA ve Diğer Kurumlarla Yürütülen Çalışmalar kapsamında;

Kosova Priştine Fatih Camii Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi, Kosova Prizren Sinan Paşa Camii Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi, Kosova Priştine Sultan Murat Hüdavendigâr Türbesi Selamlık Binası Teşhir-Tanzimi, Kırım / Ukrayna Zincirli Medrese ve Hacı Giray Han Türbesi'nin Restorasyonu, Macaristan Zigetvar'daki Türk Evi Teşhir-Tanzimi, Makedonya Mustafa Paşa Cami Restorasyonu, Makedonya Kocacık Köyü, Ali Rıza Efendi Proje ve Uygulaması, Lübnan Trablusşam Mevlevihanesi Restorasyonu, Moğolistan Türk Eserlerinin Bakım ve Onarımı Göktürk Abideleri ve KhosoTsaidam'da Bulunan Binanın Orhun Müzesi Haline Getirilmesi, Meksika Şehri'ndeki Osmanlı Saat Kulesinin Onarımı, Sırbistan Belgrad Şeyh Mustafa Türbesi Restorasyon projesi, Yunanistan/ Selanik Atatürk evi teşhir ve tanzimi yapılmıştır. Bakanlığın kendisinin yürüttüğü çalışma olarak Makedonya, Üsküp Kurşunlu Han Projelerine ait iş devam etmektedir. Makedonya Cumhuriyeti ile Ülkemiz arasında "Karşılıklı Kültür Merkezi Kurulması" amacıyla Üsküp'te bulunan Kurşunlu Han'ın han ve avlu bölümü ülkemize, İstanbul Taksim'deki Seyran Apartmanı'nın bir katının ise Makedonya Cumhuriyeti'ne tahsis edilmesine karar verilmiş olup Seyran Apartmanının bir katı İstanbul Beyoğlu Belediyesi'nce restore edilmiştir. "Bender Kalesi Kale İçi Müze Restorasyonu ve Teşhir-Tanzimi" proje ve uygulama işine ait maliyet hazırlanmasına yönelik çalışmalar ile Moldova Kültür Bakanlığı ve Transdinyester Moldova Cumhuriyeti ile yapılacak Protokol Taslağı ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Bakanlık tarafından yapılması planlanan çalışmalar kapsamında, Makedonya, Üsküp Kurşunlu Han'ın Restorasyon Uygulaması, Lübnan Trablusşam Mina Tren İstasyonu Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projesi Yapımı, Lübnan Trablusşam Muallak Camii (Mahmut Zaim Külliyesi), Hankah ve Külliye Saray Yapısı Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon Projesi Yapımı, Moldova Bender Kalesi Kale İçi Müze Restorasyonu ve Teşhir Tanzimi planlanmıştır.

3.1.1. Yunus Emre Enstitüsü (YEE)

Yunus Emre Enstitüsü'nün 2014 faaliyet raporuna göre enstitünün Balkanlarda birçok kültürel faaliyeti olmuştur (YEE, 2014). Makedonya'da Osmanlı'nın Kültürel Etkileri Sergisi, Prizren Türk sanat müziği konseri, Prizren Ethno Flamenco Konseri, Prizren Müsküler Distrofi Derneği Fotoğraf Sergisi, İşkodra da Türk Şiirleri Akşamı, Üsküp mabetlerimiz sergisi, Bosna Hersek Türkiye Kardeşliği Resim Sergisi, Saraybosna heykel sergisi, Priştine caz haftası, tiranda Balkanlar'da Tasavvuf Sempozyumu, Üsküp film festivali, İşkodra sema gösterisi, Priştine Hacivat gösterisi, Üsküp Geleneksel Türk Kahvesi Tanıtımı ve Burhan Öçal- Hüsnü Şenlendirici Konseri, Saraybosna Filarmoni Orkestrası Ortak Ramazan Konseri, Uluslararası Sanatla Uyanmak Festivali, Köstence Poetik Şehirler İstanbul-Edirne Sergisi, Tulça'da 9. İnternet Film Festivali, Saranda Türk Kültür Tanıtımı Günleri, İşkodra Türk kültürü tanıtım günleri, Saraybosna ve İstanbul resimleri sergisi, 6. Uluslararası Durres Film Festivali-Türkan Şoray'la Söyleşi, Köstence'de İsmail Gaspıralı konferansı, Tiran'da 16. Maria Kraja Uluslararası Şan Festivali, Saraybosna hat sergisi, Köstence'de Türk yemekleri kursu, Balkanlar ve Kosova'daki Türk- İslam Mimarisi Konferansı düzenlenmiştir. Bununla birlikte Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezlerinde düzenlenen Türkçe kursları, Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri ve dil seviyelerine göre gerçekleştirilmektedir. 2014 yılı itibariyle 38 Merkezin 31'inde Türkçe kursları verilmektedir. Bosna Hersek'te Türkçe seçmeli yabancı dil dersi olarak resmî müfredatlarda yer bulmuştur. 2014'te 107 okulda 5.037 öğrenci ikinci seçmeli yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi görmüştür. Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri aracılığıyla ayrıca merkez dışında da Türkçe kursları verilmektedir. Astana, Beyrut, Brüksel, Köstence, Mostar, Podgoritsa, Saraybosna, Tahran, Tokyo ve Üsküp bu kursların düzenlendiği başlıca yerlerdir. Ayrıca Türkoloji Projesi Kapsamında Uluslararası İşbirliği kapsamında Bosna Hersek'te Tuzla Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mostar Cemal Biyediç Üniversitesi / Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Zenica Üniversitesi / Pedagoji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Saraybosna Üniversitesi / Felsefe Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bulgaristan'da Plovdiv (Filibe) Paisiy Hilendarski Üniversitesi / Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Bulgar Dili Bölümü, Shumen

(Şumnu) Episkop Konstantin Preslavski Üniversitesi / Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Hırvatistan'da Zagreb Üniversitesi /Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Türkoloji Bölümü, Karadağ'da Karadağ Üniversitesi / Nikşiç Felsefe Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Programı, Kosova'da Priştine Üniversitesi / Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Makedonya'da Aziz Kiril ve Metodiy Üniversitesi / Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İştıp Götse Delçev Üniversitesi / Filoloji Fakültesi Türkoloji Bölümü, Kalkandelen Devlet Üniversitesi / Şarkiyat Fakültesi, Romanya'da Ovidius Üniversitesi ve Andrei Saguna Üniversitesi, Sırbistan Novi Sad Üniversitesi felsefe bölümü ile işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Projeler olarak “Türkiye-Bosna Elersek Kültürlerarası Sanat Diyalogları” projesi kapsamında, Suna ve İnan Kırâç Pera Müzesi, Yunus Emre Enstitüsü ve İKASD İstanbul Kültürlerarası Sanat Diyalogları Derneği işbirliğiyle, “Konstantiniyye'den İstanbul'a - 19. Yüzyıl Ortalarından 20. Yüzyıla Boğaziçi Fotoğrafları” ve “Bir Flikâyem Var - Türkiye'den Genç Sanat” sergileri, 12 Eylül-12 Ekim 2014 tarihleri arasında Bosna Elersek Ulusal Galerisi'nde gerçekleştirildi. 1992-1995 yılları arasında Bosna Savaşı'nı yaşayan insanların hikâyelerini anlatan, yönetmen Onur Kök ve Raşit Görgülü tarafından çekilen, “Bosna Ruleti” isimli filmin 27-28 Ekim 2014 tarihinde Saraybosna Kültür Merkezimiz tarafından galası yapıldı. Yunus Emre Enstitüsü ve Kubbealtı Akademisi Kültür Sanat Vakfı ortaklığında Saraybosna'da Osmanlı Padişah Türbeleri sergisi gerçekleştirildi. Konferansın devamında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu sahne aldı. “Balkanlarda Geleneksel Türk El Sanatlarının ihyası” projesinin tanıtım ve yılsonu sergi etkinlikleri ve Geleneksel Üsküp Yazı Festivali kapsamında Üsküp'te Burhan Öcal- Hüsnü Şenlendirici konseri düzenlenmiştir. Üsküp Türk Kültür Merkezimizde Türkçe eğitimi alan Makedon devlet memurları için 31 Mayıs-6 Haziran 2014 tarihleri arasında bir İstanbul gezisi düzenlenerek Türkiye tanıtımı gerçekleştirildi. Karadağ'da düzenlenen Üçüncü Uluslararası Kukla Festivaline, Cengiz Özek Gölge Tiyatrosunun Enstitü desteğiyle katılarak 10-14 Eylül 2014 tarihlerinde Karagöz gösterisi yapması sağlanmıştır. 22-23 Mayıs 2014 tarihlerinde Arnavutluk'un başkenti Tiran'da Tüm Bilim insanları ve Akademisyenler Derneği tarafından “Uluslararası Balkanlarda Tasavvuf Sempozyumu” konulu bilimsel etkinlik Enstitü katkılarıyla gerçekleştirildi. Yurtdışında Türk-Osmanlı tarihi üzerine çalışma yapmakta olan lisans ve lisansüstü

öğrencilere konu ile ilgili gerekli araştırma becerileri, vizyon ve donanım kazandırmak amacıyla ve İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile ortaklaşa “Osmanlı Kültür Tarihi Yaz Okulu 2014” projesi gerçekleştirildi. Yönetmen Özge Çelikaslan, Enstitü desteği ile “Karadağ’da Osmanlı Kültürünün izini Sürmek” konulu belgesel filmini çekti. Balıkesir Üniversitesi, Karadağ Üniversitesi, Karadağ İslam Meşihatı ve Enstitü işbirliğinde “II. Uluslararası Balkan Tarihi Araştırmaları Sempozyumu: Balkanlarda Osmanlı Mirası ve Defter-i Hakani” 1-4 Mayıs 2014 tarihleri arasında Podgorica’da gerçekleştirilmiştir. Balkanlarda İslam: Vakt-i Azizden Vakt-i Zelalet” isimli projeye çeviri hizmetleri, yazıların tahsisi, araç kiralama, tercümanlık, rehberlik hizmeti vb. amaçlarla kullanılmak üzere destekte bulunulmuştur. 6-9 Mayıs 2014 tarihlerinde Romanya-Köstence’de Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliğinin (GESAM) düzenlediği “Uluslararası Türk Sanatçıları Sergisine” destek verilmiştir. Balkanlar’da Geleneksel Türk El Sanatlarının İhyası Projesi-Ustadan Çırağa Türkiye’den Balkanlara Sanatın Yolculuğu projesi kapsamında Halkbank işbirliği ile gerçekleştirdiği “Balkanlarda Geleneksel Türk El Sanatlarının ihyası-Ustadan Çırağa Türkiye’den Balkanlara Sanatın Yolculuğu” projesi kapsamında Türk el sanatları ve zanaatları alanında yeni ustalar yetiştirilmesine yönelik kurslar açılmakta, eğitim ve seminerler düzenlenmekte, atölye çalışmaları yapılmaktadır. Balkanlar’da Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi kapsamında T.C. Merkez Bankası ve Yunus Emre Enstitüsü’nün birlikte hayata geçirdiği Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden inşası, 2012yılından itibaren Balkan coğrafyasındaki Osmanlı döneminden kalma el yazmalarını dijital ortama aktararak koruma altına almayı amaçlayan bir kültür projesidir. Proje ile toplamda 9618 el yazması eser arşivlenmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü’nün 2015 faaliyet raporuna göre (YEE, 2015) Balkanlar’da 13 (7 ülke) kültür merkezi ile devam etmiştir. Bu dönemde artan kültür merkezi sayılarıyla doğru orantılı olarak faaliyet sayısı, niteliği ve çeşitliliği de artış göstermiştir. Bu dönemdeki projeler arasında Tiran’da “Konstantiniyye’den İstanbul’a: 19. Yüzyıl ortalarından 20. Yüzyıla Boğaziçi Fotoğrafları” ve “Bir Hikâyet Var: Türkiye’den Genç Sanat” Sergileri, Prizren’de Piyano ve Flüt Konseri, Romanya Köylüler Müzesinde Osmanlı Kıyafetleri Seramik Sergisi, Foyunitsa’da 100.

Yılında Çanakkale Zaferi Resim Sergisi, Priştine’de İsmet Bölükemini Sulu Boya Resim Sergisi, Saraybosna’da “Matrakçı Nasuh Balkanlarda” Panel ve Minyatür Sergisi, Tiran’da Piyanist Tuluyhan Uğurlu Konseri, Kosovada Caz Haftası, Köstence’de Mevlâna’nın Hoşgörüsünden Yunus’un İlmine Sevgi Buluşmaları, Uluslararası Podgoritsa Kitap Fuarı, Köstence’de Sultan Kıyafetleri Defilesi, Tiran’da Devrim Erbil’in İstanbul’dan Sevgilerle Sergisi, Zagreb Türk Filmleri Haftası, Saraybosna’da “Mistik Işık” Sergisi, Podgoritsa’da Geleneksel Osmanlı Mutfağı Tanıtımı, Tiran’da Berat Multikültürel Festivali, İşkodra’da 2. “Türkiye Günleri”, Saraybosna’da Can Atilla Konseri, Saraybosna’da “Sanata Dokun” Resim Heykel Sergisi, Üsküp’te Kerem Görsev Trio Konseri, Priştine’de Itri ve Bach Esintileri Konseri, İşkodra’da 742. Vuslat Yıldönümünde Mevlana Anması sayılabilir. Ayrıca 100 yıllık Barış Projesi kapsamında yıl boyu birçok Kültür Merkezinde sergi, film gösterimi, konferans, söyleşi, tiyatro, konser ve seminer gibi çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Örneğin, Çanakkale temalı sergiler Astana, Budapeşte, Priştine, Tiflis, Varşova, Bakü, İşkodra ve Londra’da ilgililerin beğenisine sunulmuştur. Çanakkale Son Mektup filmi, Türkiye’de vizyona girdiği tarihte Beyrut, Bükreş, Köstence, Üsküp ve Roma Kültür Merkezlerimizde izleyiciyle buluşmuştur. Bununla birlikte T.C. Merkez Bankasının destekleriyle yürütülen Proje’nin temel amacı; Rumeli bölgesinde bulunan para vakıflarına ait kayıtların tespiti, okunması, transkripsiyonu, yayımı ve sonuçların değerlendirilmesidir. Tespit ve yayımı yapılacak olan bu kayıtlar sayesinde para vakıflarının finans aracı olarak da ekonomik ve sosyal hayattaki rolünün ortaya çıkarılması önemli bir önceliktir. Bu çalışmanın Rumeli bölgesine hasredilmesinin temel nedenleri arasında para vakıflarının en yaygın kullanımının bu coğrafyada görülmesidir. Finans kurumu olarak bu kurumsal yapının Balkan coğrafyasında şekillenmesi projenin çıktıları açısından dikkate değer niteliktedir. Balkan bölgesindeki para vakıflarının bu kapsamda daha önce hiç çalışılmamış olması projenin önemini arttırmaktadır. Proje kapsamında Türkiye’de Tekirdağ, Kırklareli, Edirne; Yurt dışında ise Makedonya, Yunanistan, Arnavutluk, Kosova, Romanya ve Yugoslavya olmak üzere 9 para vakfında 2015 yılı sonu itibariyle 648 belgenin tespiti yapılmıştır. Ayrıca Balkanlar’da Geleneksel El Sanatlarının İhyası Projesi kapsamında 2013 yılında başlayan proje kapsamında yaklaşık iki yıldır Türk el sanatları ve zanaatları alanında yeni ustalar

yetiştirilmektedir. Türkiye’den giden eğitimciler tarafından telkâri, ebru, ahşap oymacılığı, sim sırma, tel kırma, hat, kazaziye, takı tasarımı, ahşap kakma ve ahşap boyama kursları verilmiştir. 10 şehirde, 10 farklı branşta açılan 16 kursta yaklaşık 2000 kursiyer eğitim almıştır. Ayrıca Balkanlar’da Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi kapsamında T.C. Merkez Bankası ve Yunus Emre Enstitüsünün birlikte hayata geçirdiği Balkanlar’da Kültürel Mirasın Yeniden İnşası, 2012 yılından itibaren Balkan coğrafyasındaki Osmanlı döneminden kalma el yazmalarını dijital ortama aktararak koruma altına almayı amaçlayan bir kültür projesidir. Balkanlarda Kültürel Mirasın Yeniden İnşası Projesi kapsamında 2012 yılından bu yana Bosna Hersek, Makedonya, Hırvatistan ve Kosova’da bulunan Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça yaklaşık 10.000 yazma eser, 5.000 matbu eser dijital ortama aktarılmıştır.

Yunus Emre Enstitüsü’nün 2016 faaliyet raporuna göre (YEE, 2016) Belgrad Yunus Emre Enstitüsü tarafından Konstantiniye’den İstanbul’a 19. Yüzyıl Ortalarından 20. Yüzyıla Boğaziçi Fotoğrafları Sergisi, Türkiye-Sırbistan Kültürlerarası Sanat Diyalogları Projesi kapsamında, Yunus Emre Enstitüsünün de desteklemiş olduğu Konstantiniye’den İstanbul’a 19. Yüzyıl Ortalarından 20. Yüzyıla Boğaziçi Fotoğrafları sergisinin açılışı gerçekleşti. Osmanlıdan Önce ve Sonra Balkanlarda Devlet ve Toplum Sempozyumu kapsamında Belgrad Yunus Emre Enstitüsünde Sırbistan tarihini aydınlatan sempozyumlar düzenlendi. İlk sempozyumu, Belgrad Tarih Enstitüsü’nde araştırma görevlisi olan Dr. Aleksandar Krstic gerçekleştirdi. Ayrıca Sadık Yalsızuçanlar ile Sırpçaya çevrilen kitabı “Gezgin” üzerine, kitabı Sırpçaya kazandıran Dereta Yayınevi adına Aleksandar Surbatovic ve medyanın katılımıyla Muhyiddin İbnü’l-Arabî’den Yunus Emre’ye uzanan keyifli bir sohbet gerçekleştirdi. Kanuni Sultan Süleyman Sergisi Budapeşte’de açıldı. 11. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Budapeşte’de gerçekleşti. Bükreş’te Tuluyhan Uğurlu Konser verdi. Bükreş’te Etnorama Azınlıklar Festivali düzenlendi. Bükreş’te Geleneksel Türk Börekleri Kursu verildi. Foyntsa’da Sufi Müzik Konseri verildi. İpek’te Odhise Paskali Uygulamalı Güzel Sanatlar Lisesi Yılsonu Sergisi Açıldı, Kosova’nın Sesleri Türk Müziği Konseri Gerçekleşti, Fotoğrafçılık Kursu açıldı. İşkodra’da “Hayalimdeki İstanbul” Resim Yarışması ve Süleyman Saim Tekcan’ın Gravür Sergisi “At’nağme” yapıldı. Köstence’de “Tuna Boylarında Balkan Ezgileri”

Konseri verildi. Köstence’de Geleneksel Türk Takıları ve İpek Kozası Tanıtıldı. Mostarda 2. Karagöz-Hacivat Gölge Oyunu Festivali düzenlendi. Karadağ’da “Türkiye Günleri” Programı ve Podgoritsa’da Türk Yemekleri Tanıtıldı. Podgoritsa’da Sema Gösterisi yapıldı. Kosova’da Halı Dokuma ve Tel Kırma Kursları verildi. Priştine’de Kadınlar Günü Konseri, Prizren’de “Balkanlarda Türk Müziği Esintisi” Konseri, Prizren’de Engelliler İçin Ahşap Boyama Kursu verildi. Hilve-i Şerif Sergisi Saraybosna’da Açıldı, Bosna Hersek 23 Nisan Çocuk Bayramı’nı Kutladı. Tiran’da “Türk Oyunları Gösterisi” Programı, “Deveran Aralığı” Resim Sergisi yapıldı. Üsküp’te Rumeli Saray Müziği Konseri verildi. Türk Masalları Tsevoto’da Anlatıldı.”Konstantiniyye’den İstanbul’a Boğaziçi Fotoğrafları Sergisi” Zagreb’de Açıldı. Ayrıca Kültürel diplomasinin pratiği konusunda dünya genelinde başarılı uygulamalar geliştiren Yunus Emre Enstitüsü, bu konuda teorik çalışmalar yapmak üzere Kültürel Diplomasi Akademisi’ni kurmuştur. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü geleceğin kültür diplomasinin temellerini 2016 yılında attı. Yunus Emre Enstitüsü tarafından kurulan Kültürel Diplomasi Akademisi’nin (KDA) ilk programı “Kültürel Diplomaside Stratejik Analiz Eğitimi” 24 Kasım’da İstanbul’da başlayıp 27 Kasım’a kadar sürdü. Hâlihazırda diplomasi görevi ifa edenlere yardımcı olmayı ve geleceğin diplomatlarını yetiştirmeyi amaçlayan Kültürel Diplomasi Akademisi’nin ilk kursiyerleri de yurt dışında görev yapan Yunus Emre Enstitüsü müdürleri oldu. Türkiye’nin ilk ve tek kültürel diplomasi akademisinin dört günlük eğitim ve çalışma programı “Sınırların Dışında Düşünmek” sloganı ile gerçekleştirildi.

Yunus Emre Enstitüsü 2017’de merkezlerde 12.323, Türkoloji bölümlerinde 3.000 ve Tercihim Türkçe projesinin uygulandığı okullarda 8.741 olmak üzere toplamda yaklaşık 25 bin kursiyere yüz yüze Türkçe öğretilmiştir. Başarılı olanların Türkiye’de hazırlık okumadan üniversite eğitim almasını sağlayan Türkçe Yeterlik Sınavı’na ise 2017 yılında 2.131 kişi katılmıştır enstitü ile sergiden sinemaya, müzikten el sanatlarına kadar 16 farklı kategoride gerçekleştirilen 900’e yakın kültür sanat faaliyeti ile kültür ve sanatımız yurt dışında başarılı bir şekilde temsil edilmiştir. Kemankeş Türk Okçuluğu, Anadolu’nun Renkleri, Misafirimiz Olun, Türkiye Günleri gibi projeler de düşünüldüğünde yılda binden fazla kültür sanat faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Yunus Emre Enstitüsü; 46 Ülkede 56 Kültür Merkezi

ve 50 Ülkede 100 Türkoloji Bölümü ile dünya genelinde 71 ülke ve 156 irtibat noktasıyla hizmet vermektedir. Balkanlar, enstitünün en çok teşkilatlandığı bölge olmuştur (YEE, 2017).

Yunus Emre Enstitüsü'nün 2017 faaliyet raporuna göre (YEE, 2017) Belgrad'da "Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Sırbistan Şehirleri" Seminer Dizisi, "Modern Türkiye, Balkanlar ve Avrupa" Konferans Dizisi, "Modern Türkiye, Balkanlar ve Avrupa" Konferans Dizisi, "Modern Türkiye, Balkanlar ve Avrupa" Konferans Dizisi, "Türk Edebiyatından Hikâyeler", "Mavi Kırmızı İstanbul" Duygu Serin Resim Sergisi, "İstanbul'dan Belgrad'a Balkan Ezgileri", "Balkanlar Bağlamında Osmanlı İmparatorluğu – Venedik İlişkileri" başlıklı Uluslararası Sempozyum, "Penceremden İstanbul" Zeljka Micanovic Miljkovic Resim Sergisi, 'Andan İçeri' Konser, "Filmstreet" Film Gösterimi, Üç Boyutlu Resim Sergisi, "Geleneksel Tatlar" Aşure Günü, Güray Başol Klasik Müzik Konseri, "Belgrad 1521-1867" başlıklı Uluslararası Sempozyumu, Türkoloji Konferansları, Borusan Dörtlüsü Klasik Müzik Konseri düzenlenmiştir. Foynitsa'da Bilgisayar, Grafik, Web Tasarım Kursu, 28 Mayıs Geleneksel Ahidname Günü Kutlamaları, Geleneksel Ramazan İftarları, Resim Sergisi ve Atölye Çalışmaları, Folklor Şenliği (Engelli Gruplar), Geleneksel Aşure Günü, Tel Kırma, Sim Sarma ve Tel Sarma Kursları, Feretiko (Rize Bezi Dokuma) Kursu, Foynitsa Yazı -Türk Müziği Gecesi düzenlenmiştir. İpek'de Nemide Begolli Yönetiminde OJQ Kadınlar Korosu, Fotoğrafçılık Kulübü, Okumak Engel Dinlemez Kulübü, Arnavutça Türkçe Ezgilerle Gitar Kursu, Alzem Shkreli Uluslararası Edebiyat Toplantıları, Geleneksel Sanattan Zanaata: Ortak Kültür Ürünleri Sergisi, III. İpek Kitap Fuarı, İpek'te Türk Sineması Günleri, Shushica'dan Türkiye'nin Kalbine Yolculuk (Annma-Söyleşi), Mehmet Akif Ersoy Sohbetleri-2: "Son Mektup" Film Gösterimi yapılmıştır. İşkodra'da Gelenekten Geleceğe Gösteri, Defile, Yunus Emre Kültür Ve Edebiyat Söyleşileri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlaması, İşkodra'da Bir Başka Ramazan, Yunus Emre Aşkın Sesi Film Gösterimi, Klasik cilt sanatları söyleşi ve sergisi, İşkodra'da Türkiye Günleri, Mevlana Celaleddini Rumi Aşkın Dansı Film Gösterimi, Osmanlı Devlet Arşivlerinde İşkodra, Somuncu Baba Aşkın Sırrı Filmi Gösterimi ve Gala gecesi, Haxhi Kastrati Söyleşi ve Resim Sergisi, İşkodra Yunus Emre Enstitüsü Söyleşileri, İstanbul'un

Renkleri Fotoğraf Sergisi, “Gidenin Ardından” Edita Muça Ebru Sergisi, Aşure Paylaşmanın Tadı yapılmıştır. Köstence’de Kırkyama ve Misk Sabunu Atölyesi. Sanat Kursları, Türk Sineması Film Gösterimleri, Geleneksel Tulça Film Festivali, Yunus Emre ve Mihai Eminescu Konferansı, Bahar Bayramı (Nevruz), 23 Nisan’da Tiyatro Gösterisi, 6. Geleneksel Şiir Akşamları, Kültür ve Gençlik Festivali, Sarı Saltuk Buluşmaları, İstanbul Kent Orkestrası, Köstence TKM’nin 6. Yıl Dönümü ve Bükreş Sanat Lisesi Sergisi, Türk Dünyası Kültür Başkentleri Fotoğraf Sergisi, 4. Geleneksel Çocuklar için Türkçe Rumence Şiir Yarışması, “Doğu Ekspresi” Konferansı, “Scoală Altfel” Programı – Okullarda Türkiye Tanıtım Günleri yapılmıştır. Priştine’de Çifteli-Şarkıya kursu, Zerina Arnavut Kadınlar Korosu Kursu, Enstrüman Kursu – Ud ve bağlama kursları, Türk Müziği Kadınlar Korosu Kursu, Osmanlı Türkçesi Kursu, Arnavutçada Yunus’un Divanı, Çanakkale’den, Prekaz’a Kurtuluş Savaşları, Anadolu Motiflerinin Dili Sergisi, Priştine Korolarla Dostluk Konseri, 11 Haziran Priştinem Günü Anısına 3’ncü Priştine Yunus Emre Enstitüsü, Benim Priştine’m Resim ve Fotoğraf Yarışması, 6’ncı Uluslararası Sanat Buluşmaları Festivali, Çiçeklerin Dili Resim Sergisi -Semra Toprak, Uluslararası Şiir Festivali, Halit Gaş’ı Anma Paneli, Priştine Şiir Akşamları, Deveran Aralığı Sergisi, 23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı, İstiklal ve İstiklal Şairi Mehmet Akif Programı, 6. Türk Caz Haftası, Priştine Film Festivali, Priştine Yöresi Mezar Taşları Transkripsyonu ve Çevirisi, İpek Halı Dokuma Kursu, Priştine Film Gösterimleri düzenlenmiştir. Mostar’da 15 Temmuz Darbe Girişimi Paneli ve Fotoğraf Sergisi, Konjic Klasik Müziği Gecesi (İnstrümental Trio Türk Müzik Programı), Osmanlı Dönemi Işığında Tasavvuf Hoşgörüsü, Çanakkale Konferansı, Sergi ve Film Gösterimi, Seyfullah Efendi Proho Festivali Kapsamında Hersekli Şairler Gecesi (Konjic), Dzemat Biyediç Üniversitesi Öğrencileri ile Hersek Bölgesi’ndeki Osmanlı Eserleri Gezisi, Konjic Tiyatro Festivali, Konjic Kur’an Bülbülleri Gecesi, KAYMEK Kursları Mütercimlik, Stolac Ramazan Eğlenceleri, Boşnak ve Türk Edebiyatında Bayram ve Ramazan, Stolac Ramazan Bayram Konseri, Bayrampaşa Boşnak Kültür Gecesi, Mostar Türk Sineması Festivali/Tanıtım günleri (Mostar/Konjic/Jablanica/Stolac-Prozor-Blagaj), Türk Yemekleri Tanıtım Programları, Türk Sanatları Kursları Ve Dönem Sonu Sergisi, Namık Kemal Halk Oyunları Grubu (Mostar Yaz Festivali Katılım), Mostar Yaz Festivali, 15 Temmuz Darbe Girişiminin 1. Yılı, Blagaj Uluslararası Folklor Festivali

Katılım, Bosna-Hersek Süreli Yayınlarında Türk Edebiyatı, Türk Kültür Haftası, Çuvarkuça/ Ömür Çiçeği Kitap Tanıtımı, Mostarlı Divan Şairleri Akşamı, Konjic Kitap Günleri, Türk Masalları Haftası, Bosna Hersek'in Avrupa Birliği Sürecinin Hukuksal ve Ekonomik Yönleri, Bosna Asasının Sırrı Kitabının Türkçeye Çevrilmesi ve Basılması, Türk Sanat Kursları Güz Dönemi, Ebru ve Filografi Kurslarının Kapanış Programı, Aşure Günü düzenlenmiştir. Prizren'de Fotoğrafçılık Kulübü, Bağlama Kursu, Zübeyde Hanım Türk Kadınlar Korosu Kursu, Okumak Engel Dinlemez Kulübü, Osmanlı Türkçesi Kursu, Üreten Engelsiz Eller Kursları, Kütüphane Sohbetleri-7: Hem Gora'dan Hem Drağaç'dan Çanakkale Türküsü, Takı Tasarım Kursu, Kütüphane Sohbetleri-5: Balkan Ramları, Kütüphane Sohbetleri-6: Balkan Boşnakları, Kütüphane Sohbetleri-3: Bilgelerin İzinde Sarı Saltuk, Türk Kültür ve Sanatı ile 9'ncu Mamuşa Domates Festivali, Camiler Kenti Prizren Kitap Tanıtım Programı, Kütüphane Sohbetleri-4: Türkçem Dergisi ve İmza Dergisi, Korolarla, Dostluk Konseri, Prizren Kütüphane Sohbetleri-1: Tasavvuf ve Kosova Tekkeleri düzenlenmiştir. Saraybosna'da Yunus Emre Kültür Sohbetleri Ocak Mayıs arası 5 Program, Osmanlı Türkçesi Kursu, 18 Mart Çanakkale Programı, Türkiye'nin Renkleri Konseri, Saraybosna Uluslararası Kitap Fuarı, Çocuk Festivali, Karagöz-Hacivat Geleneğinin Canlandırılması, IUS Bahar Şenliği, Ahidname Festivali, Muhacirin İzinde, Ramazan Akşamları Konseri, 500 Yıllık Geleneksel Ayvaz Dede Anma Programı, Srebrenica Anma Günü, Fetih Şenliği, Belediye Günü, Çağdaş Türk Edebiyatı Odak Noktasında, Sarayevo Oda Müziği Festivali, Ney Kursu, Yunus Emre Kültür Sohbetleri, Osmanlı Türkçesi Kursu, Türk Çalgıları Atölye Çalışması, Saraybosna Jazz Festivali, Selâm Ya Resulallah Film Gösterimi, Geleneği Unutulmaktan Kurtaralım, Minyatür ve Tezhip Kursu, Türk Yemekleri Kursu, Hat Kursu, Sarajevo Film Festivali, Türk Yemekleri Kursu, Minyatür ve Tezhip Kursu, Hat Kursu, El Sanatları Festivali, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesinin Osmanlı Vesikaları Kataloğu Projesine Destek Verilmesi, Yazma Eser Restorasyonu Eğitim Programı, Kültür Sanat Kursları Kapanış Programı, Boşnakçaya Tercüme Edilen Türkçe Klasik Eserler, 15 Temmuz Demokrasi Koşusu, Bosna Hersek'in Şehir Planlaması, Kültürü ve Mimarisi konulu kitabın Türkçeye çevrilmesi, 15 Temmuz Demokrasi Sergisi, İslam'ın Uç Beyi Aliya Belgeseli Gala Programı, Kemankeş Türk Okçuluğu Sergisi, Ney Kursu düzenlenmiştir. Tiran'da Fotoğrafçılık Kursu 7. ve 8.

Dönem, Ünlü Türk Ressam Ahmet Yeşil'in resim sergisi, Türk Film Günü, Türk Lezzetleri Buluşmaları, Şeref Malkoç ile Söyleşi, Uyuşturucu Özgürlüğün Sonu, Halk Oyunları Gösterisi, Tasavvuf konseri ve sema gösterisi, Türkiye Günleri, Jazz & Word Music, Berat Multicultural Festival, Yunus Emre Söyleşileri Prof. Dr. Karlığa, Yunus Emre Sohbetleri Prof.Dr. Aleksander Meksi, Yunus Emre Sohbetleri, Osmanlıca Yaz Okulu, Osmanlı Dönemindeki Arnavut Sadrazamlar Sergisi ve Konferans, Kitap Fuarı düzenlenmiştir. Üsküp'te "Osmanlı Mezar Taşlarının Edebî ve Estetik Değerleri", Abide Şahsiyetler 2017, Torununun Dilinden Mehmet Akif ERSOY ve İstiklâl Marşı Konferansı, Uluslararası Çalıklı Hıdırellez Festivali kapsamında Balkan Havaları Konseri, Proza Balkan Uluslararası Edebiyat Festivali, "Türk Halk Oyunları" Gösterisi, Uluslararası Struga Şiir Akşamları Festivali, Makedonya'da Osmanlı Dönemi Kadın Kıyafetleri Sergisi, 26. İnterfest Bitola Festivali, "Balkanlardan Göç" –PANEL, Hislerin Ortak Dili: Şiir "Türkiye Makedonya Şiir Akşamları", Medeniyetler ve Şehirler Kitap Tanıtım ve İmza Günü "Ahmet Davutoğlu", Kütüphane Sohbetleri , "Türk Masal Saati" Nisan Kasım Arası, "Modernizmin Çıkmazları ve Yeni Medeniyet Arayışları" -Kademe Dersleri, Yaşayan Çınarlar, Üsküp Yaz Festivali "Açılış Konseri", "Yedi İklim Yedi Sofra" Türk Yemekleri Akşamı, Cinedays 16. Avrupa Film Festivali, "Beyaz Perdeye Yansıyanlar" Türk Filmleri Gösterimi Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Aralık, Yeni Yol Kültür Sanat Derneği Müzik Konseri, Deveran Aralığı Sergisi, Kitabımı Al Gel, Geleneksel Türk Okçuluğu, Rumeli Türkleri ve Göç Realitesi Konulu Söyleşi, Üsküp Çay ve Bitki Festivali düzenlenmiştir. Zagreb'de Türk Filmleri Gösterimi, Türkiye Günleri, Ömür Akkor ile Gastroshow-Türk mutfak hakkında söyleşi ve tadım günü, Çağdaş Türk Filmleri Haftası ve Türk Filmleri Afiş Sergisi, Tabakta dünya mutfak festivali, Rijeka Türk film günleri, Bir Fincan Mutluluk: Bir Türk Kahvesi Hikâyesi, Dede Korkut Hikâyeleri Okuma Atölyesi, "Doğudan Batıya" konseri, Rijeka Dantel Sergisi ve Defilesi, Türk-Hırvat Diplomatik İlişkilerinin 25. Yılı Konseri, Türk-Hırvat Diplomatik İlişkilerinin 25. Yılı Konseri, Bahar Şenliği, Duvardaki Bereket: Yörük Gelini Fotoğraf Sergisi, One İstanbul Fotoğraf Sergisi, Uluslararası Çocuk Festivali "Sunay Akın Söyleşisi ve Oyuncak Müzesi Sergisi", 51. Uluslararası Halk Kültürü Festivali "Hacivat-Karagöz Gölge Oyunu", Dubrovnik Yaz Festivali "Hakan Şensoy şefliğinde Dubrovnik Flarmoni Orkestrası Konseri", Türk Müziği Atölyesi, Zagreb

Kitap Fuarı, Avrasya Tüneli Sunumu, İpek Yolu-Diyalog Yolu Film Festivali, 2. Tarda Festivali, 5. Zagreb Uluslararası Harp Festivali “Şirin Pancaroğlu Konseri”, 15 Temmuz Anma Fotoğraf Sergisi, Zagreb Break Kahve Festivali, TURFest Rijeka Türkiye Festivali düzenlenmiştir.

Ayrıca 2017 faaliyet raporuna göre bu dönemde kültürel diplomasi ile ilgili çalışmalara da ağırlık verilmiştir. Bu bağlamda Küresel Kamu Diplomasisi Ağı (Global Public Diplomacy Network-GPDNet) 2014 yılında Güney Kore’nin başkenti Seul’de Yunus Emre Enstitüsünün de aralarında bulunduğu dokuz ülkenin (Filipinler, İsveç, Kore, Macaristan, Nijerya, Polonya, Portekiz, Singapur ve Türkiye) kamu ve kültür diplomasisi kurumları tarafından kurulmuştur. Son olarak Macaristan’ın da eklenmesiyle 10 üye ülkesi mevcuttur. Bu ağ, dünyanın farklı bölgelerinde yer alan kültür ve kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren Enstitülerin teorik ve pratik sahada bilgi paylaşımını sağlamak, ikili ve çok yönlü projeler hazırlamak amacıyla 23 Ekim 2014 tarihinde enstitü temsilcileri tarafından “Küresel Kamu Diplomasisi Kurumları Mutabakat Zaptı” imzalanarak kurulmuştur. Küresel Kamu Diplomasisi Ağı (Global Public Diplomacy Network-GPDNet), kamu diplomasisi ve onun içerdiği kültür diplomasisi yoluyla insanlık ailesinin menfaatlerini gözeterek küresel toplumun sağlıklı gelişimini hedefleyen, bu yolda çalışmalar yürüten ülkelerin ilgili kurum ve kuruluşlarının bir araya gelerek aralarında bilgi ve tecrübe paylaşımı esaslı etkin bir iletişim zemini kurmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, ikili ve çok yönlü projeler hazırlanması suretiyle diğer ülke ve temsilcilerinin katılımı sayesinde ağın daha da genişlemesi ilk hedefler olarak belirlenmiştir. İlk ikisi Güney Kore’nin Seul şehrinde olmak üzere şu ana kadar üç genel kurul toplantısı yapılmış olup 24-25 Haziran 2016 tarihlerinde Polonya’nın Krakov şehrinde sonuncusu düzenlenen genel kurulda, Enstitümüz marifetiyle ülkemiz 2016-2019 yılları arasında GPDNet’in üç yıllık dönem başkanı olarak seçilmiştir. Dönem başkanlığının Yunus Emre Enstitüsüne geçmesinin ardından iki ana proje gerçekleştirilmiştir. Bunlardan ilki Ekim 2016’da yapılan Anadolu Medeniyetleri Turu’dur. Etkinlik kapsamında üye ülkelerin Türkiye’nin belli başlı tarihi ve kültürel noktalarını ziyaret eden üyeler, Türkiye ev sahipliğinde birbirlerini tanıma fırsatı bularak GPDNet platformu kapsamında yapılacak çalışmaları tartışmışlardır. Proje, İstanbul’da medya ve ilgililerinin katıldığı lansman

programı ile son bulmuştur. Ardından Nisan 2017’de gerçekleştirilen Herkes İçin Masallar projesi 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı haftasında gerçekleştirilmek suretiyle hem çocuklara hem de yetişkinlere çok dilli ve anadili masallar anlatarak dünyanın evrensel mirası olan masallar aracılığıyla kültürlerarası etkileşimi teşvik etmeyi amaçlamıştır. Yunus Emre Enstitüsü temsiliyle Türkiye’nin de kurucu ve asil üyesi olduğu ağ, sürdürülebilir bir küresel büyüme ve gelişme için çaba gösteren, bu amaçla kamu ve kültür diplomasisi yürütmekte olan dünyadaki tüm benzer kurum ve kuruluşların bir araya gelerek bilgi, tecrübe paylaşımı yoluyla ortak bir zemin oluşturmalarını hedeflemektedir.

3.2.4. Diyanet İşleri Başkanlığı

Diyanet İşleri Başkanlığı 2014 faaliyet raporuna göre (DİB, 2014) ülkemizde okutulmak üzere imam hatip okullarına 1045, ilahiyat fakültelerine (yüksek lisans ve doktora dâhil) 1028 öğrenci Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas Ülkeleri, Orta Asya ve Afrika ülkelerinden getirilmiştir. Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas Ülkeleri, Orta Asya ve Afrika ülkelerinden ülkemizde bulunan Kur’an kurslarında eğitim görmek amacıyla 1710 öğrenci getirilmiştir. Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas ülkelerinde görev yapan 218 mahalli din görevlisi ilave eğitime tabi tutulmak üzere kursa alınmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 2015 faaliyet raporuna göre (DİB, 2015) Diyanet TV’de Dış yapım Olarak Yayınlanan Programlar başlığı altında 65 bölümden oluşan Balkanlarda Osmanlı İzleri programı hazırlanmıştır. Ayrıca Balkan Ülkeleri Diyanet İşleri Başkanları Toplantısı Edirne’de gerçekleştirilmiş ve 10 ülke katılmıştır. Türk Cumhuriyetleri, Bal-kan-Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden imam-hatip liselerine getirilen öğrenci sayısı 392, Türk Cumhuriyetleri, Bal-kan-Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden lisans eğiti-mi için getirilen öğrenci sayısı 43, Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden yüksek lisans doktora eğitimi için getirilen öğrenci sayısı 0, Türk Cumhuriyetleri, Bal-kan-Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden Kur’an kurslarında eğitim için getirilen öğrenci sayısı 1.700 olmuştur. Bununla birlikte Bosna Hersek Kitap Fuarına katılım gerçekleştirilmiştir. 2015 Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde Arnavutluk, Azerbaycan, Belarus, Bosna-Hersek, Bulgaristan, KKTC, Litvanya, Moğolistan,

Romanya ve Rusya Federasyonu'na konuşmacılar, tasavvuf musikisi koroları, sazende ve kariler gönderilmiştir. TİKA'nın katkılarıyla Arnavutluk ve Bulgaristan'da 190 mahallî din görevlisine kurslar düzenlenmiştir. Arnavutça Peygamberimi Öğreniyorum ve Arnavutça Temel Dini Bilgiler kitabı çevirisi 10.000 adet basılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 2016 faaliyet raporuna göre (DİB, 2016) Diyanet TV'de Dış yapım Olarak Yayınlanan Programlar başlığı altında 90 bölümden oluşan Balkanlarda Osmanlı İzleri programı hazırlanmıştır. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden imam-hatip liselerine getirilen öğrenci sayısı 303, Türk Cumhuriyetleri, Balkan Kafkas ülkeleri ile Asya ve Afrika ülkelerinden lisans eğitimi için getirilen öğrenci sayısı 1.700 olmuştur. Arnavutça Peygamberimi Öğreniyorum, Arnavutça Hadislerle İslam kitapları yedinden basılmıştır. 2016 yılına ait yabancı dil ve lehçelerde takvimlerin basımı (Rusça, Arnavutça, Kırgızca, Tacikçe, Moğolca, Kazakça, Tatarca) gerçekleştirilmiştir. Bulgaristan ve Tataristan'da görev yapan mahalli din görevlilerinin eğitimi için 11 personel görevlendirilmiştir. Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Vakıf Eserleri Envanteri (2 cilt) olarak bastırılmıştır. Bulgaristan din görevlilerine yönelik Tekirdağ Eğitim Merkezi'nde 25 gün süreyle 15 kişiye, Afganistanlı, Iraklı Türkmen din görevlilerine yönelik Ankara Eğitim Merkezi'nde 15 gün süreyle 19 kişiye, Bulgaristan din görevlilerine yönelik Tekirdağ Eğitim Merkezi'nde 45 gün süreyle 18 kişiye eğitim verilmiştir. 2016 Yılında 1. Baskısı Yapılan ve Ücretsiz Dağıtılan Eserler başlığı altında Bulgaristan'da Osmanlı Dönemi Vakıf Eserleri Envanteri 2000 adet basılmıştır. Bulgarca Temel İslam Bilgileri (İnancım, İbadetim, Peygamberim, Ahlakım) 20.000 adet basılmıştır. İlk defa Sırbistan Belgrad Din Hizmetleri Müşavirliğine atama yapılmış ve müşavir göreve başlamıştır. Bununla birlikte münhal bulunan 4 müşavirlik ve 1 ataşeliğe atamalar yapılmış ve görevlerine başlamışlardır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 2017 faaliyet raporuna göre (DİB, 2017) Arnavutluk, Makedonya ülkelerinde yapımı planlanan/devam eden projelerle ilgili teknik incelemelerde bulunulmuştur. Ücretsiz dağıtılmak üzere İnancım (Arnavutça), Hadislerle İslam (Arnavutça), Ahlakım (Arnavutça), Temel Dini Bilgiler (Arnavutça), Dualarımı Öğreniyorum (Arnavutça), Kitabımı Öğreniyorum (Arnavutça), Dinimi Öğreniyorum (Arnavutça), Kur'an-ı Kerim Meali Orta ve Küçük Boy (Bulgarca)

baskıları yapılmıştır. Yabancı dil ve lehçelerde (Rusça, Arnavutça, Kırgızca, Moğolca, Kazakça) takvimlerin basımı gerçekleştirilmiştir. 2017 yılında İstanbul, Konya, Kayseri ve Kocaeli dini yüksek ihtisas merkezlerimizde 88 yabancı uyruklu öğrenci kursa devam etmiştir. Mayıs ayı itibarıyla 44 kursiyer mezun olmuştur. Kursiyerler Kazakistan, Kırgızistan, Gürcistan, Moğolistan, Çin-Uygur, Bulgaristan, Kosova ve KKTC vatandaşlarıdır. Mezun olan öğrencilerin hemen hemen tamamı ülkelerine dönmüş ve ülkelerindeki dini idareler ve eğitim kurumları tarafından istihdam edilmişlerdir. Sofya Din Hizmetleri Müşavirliği ve Bulgaristan Müslümanları Baş müftülüğü iş birliğiyle Bulgaristan'da yürütülen eğitim-öğretim hizmetleri kapsamında Şumnu ve Filibe/ Ustina'da düzenlenen hizmet içi eğitim kursları Başkanlıkça desteklenmiştir. Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliğiyle yürütülen yurt dışı eğitim öğretim hizmetleri kapsamında, 2017 yılında Bulgaristan, Romanya, Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Somali'de eğitim öğretim hizmetleri devam eden dini orta ve yükseköğretim kurumlarına mali ve insan kaynakları desteği sunulmuştur. Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliğiyle yürütülen yurt dışı eğitim öğretim hizmetleri kapsamında, 2017 yılında Bulgaristan, Romanya, Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Somali'de eğitim öğretim hizmetleri devam eden dini orta ve yükseköğretim kurumlarına mali ve insan kaynakları desteği sunulmuştur. 2017 yılı içinde Başkanlık tarafından, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Rusya, Hırvatistan, Ürdün, Tunus, İran, Cezayir, Malezya'da düzenlenen Uluslararası Hafızlık ve Kur'an-ı Kerim Güzel Okuma yarışmalarına ülkemizi temsilen yarışmacı ve jüri üyesi düzeyinde katılımcı gönderilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 faaliyet raporuna göre (DİB, 2018) Makedonya T.C. Üsküp Din Hizmetleri Müşavirliğine 10 takım Hadislerle İslam, Gürcistan T.C. Tiflis Din Hizmetleri Müşavirliğine 100 adet Rusça Kur'an-ı Kerim Meali, Polonya Din Görevlileri Yöneticiliğine 26 adet her dilden birer adet Kur'an-ı Kerim Meali gönderilmiştir. Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, İbadetim, Peygamberim kitapları Arnavutça basılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı 2018 yılında Almanya, Belçika, Fransa, Romanya, Arnavutluk, Bulgaristan, Kosova, Kazakistan, K.K.T.C, Özbekistan, Türkmenistan, Gürcistan, İran, Somali, Etiyopya ve Sudan'a din

hizmetleri müşaviri görevlendirilmiştir. Bulgaristan Müslümanları Baş müftülüğünün din hizmetleri ve din eğitimi alanındaki faaliyetleri Başkanlığımızca imkânlar ölçüsünde desteklenmektedir. Bu bağlamda, Baş müftülük tarafından Bulgaristan'daki camilerde istihdam edilecek din görevlisi adayları için Filibe/Ustina ve Şumnu Eğitim Merkezlerinde 2018 yılı boyunca düzenlenen Kur'an-ı Kerim ve meslekî dersler ağırlıklı hizmet içi eğitim kurslarında rehber öğretici olarak görev yapmak üzere Başkanlığımızdan iki veya üçer aylık sürelerle Bulgaristan'da personel görevlendirmeleri yapılmıştır. Kur'an-ı Kerim Meali (Orta Boy), Selimiye Camii (Broşür), Temel Dini Bilgiler kitapları Bulgarca basılmıştır. Yurt dışında Japonya, Karabağ, Kosova ve Romanya ülkelerinde yapımı planlanan/devam eden projelerle ilgili teknik incelemelerde bulunulmuştur. Romanya'ya 100 adet Kur'an-ı Kerim, 100 adet Kur'an-ı Kerim Meali (orta boy), 120 adet Kur'an-ı Kerim Meali (cep boy), 120 adet Kur'an-ı Kerim Meali (Metinli), 1 takım Hak Dini Kur'an Dili, 4 takım Mecelle, 100 adet İslam İlmihali, 100 adet Dinim İslam, 100 adet Hz. Muhammed'in Hayatı, 100 adet Kendi Dilinde FETÖ, 10 takım Hadislerle İslam, 20 takım Riyazü-Salihin, 20 adet hatlı takvim, 20 adet kitap seti ve 20 adet çeşitli dini yayın gönderilmiştir. Kosova T.C. Priştine Din Hizmetleri Müşavirliği'ne 600 adet orta boy Kur'an-ı Kerim gönderilmiştir.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

Bu bağlamda TRT'nin 2014 faaliyet raporuna göre (TRT, 2014) kurumsal tanıtıma yönelik olarak 7. Uluslararası Balkan Forumu, Dünya Türk Forumu, 2014 Saraybosna İş Forumu, Türk Dünyası Şehircilik Kurultayı, Uluslararası Yatırım Zirvesi, Akıllı Şebekeler 2014, 5. Karayolu Trafik Güvenliği Sempozyumu ve Fuarı, 14. Frankfurt Türk Filmleri Festivali, Hollanda Kırmızı Lale Film Festivali, Malatya Kitap ve Kültür Fuarı vb. etkinliklerde medya sponsorluğu gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Türk Dünyasının ortak sesi TRT Avaz 21 Mart 2009 tarihinde Nevruz Bayramı ile aynı günde yayın hayatına başlamıştır. Türk Cumhuriyetlerinin ortak sesi olarak, Uzak Asya'dan Balkanlara kadar uzanan Türk Dünyasında etkin bir kültür kanalı olarak varlığını sürdürmektedir. Yayın yaptığı geniş coğrafyayı, kültürel bir çatı altında toplamayı hedefleyen TRT Avaz, Orta Asya, Kafkasya ve Balkanlar'daki Türk halklarının ortak televizyon kanalı olma iddiasını taşımaktadır. Bu geniş coğrafyada

yaşayıp Türk dili konuşan büyük bir izleyici kitlesine yönelik yayınlar hazırlamaktadır. Bu geniş kitleye kültür, sanat, müzik, eğlence, çocuk, belgesel, gezi, drama dallarındaki programlarıyla ulaşmayı amaçlamaktadır. Kapsama alanında Çin Şincan Uygur Özerk Bölgesi, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Afganistan, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Moldova, Gürcistan, Suriye, Irak, İran, Bulgaristan, Yunanistan, Balkan ülkeleri, Doğu Avrupa ülkelerinin tamamı yer almakta, ayrıca Türk Cumhuriyetlerinde Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da ve Bosna Hersek'te yayın yapan ulusal kablo şirketlerinden yayınları izlenebilmektedir. Türkiye'nin ilk ve tek çok dilli kanal olma özelliği taşıyan TRT Avaz, yayın coğrafyasında konuşulan Özbekçe, Türkmence, Azerbaycan Türkçesi, Kırgızca, Kazakça, Boşnakça ve Arnavutça programlar hazırlamaktadır. Kültür-sanat, belgesel ve müzik programları ile birlikte yine bu dillerde çekilmiş dizi ve film programlarını içerdiği gibi, söz konusu programlar aynı zamanda Türkçe altyazı ile izleyicilere ulaştırılmaktadır. Ayrıca TRT'nin beğenilen ve bölge ülkelerine hitap eden arşiv programları bölge dillerinde seslendirilmekte ve Türkçe altyazılı olarak yayınlanıp ait olduğu bölgenin yerel sunucuları ile sunulmaktadır. TRT Avaz, yakından ilgilendiği Balkan coğrafyasında, yayın hayatını sürdüren televizyon kanalları ile de işbirliği içindedir. Türkiye ile Balkan Türkleri arasında bir köprü kurarak iki toplumu birbirine daha sıkı bağlarla bağlamayı hedefleyen kültür, müzik ve eğlence programları hazırlamaktadır. TRT Avaz'ın yayın tarihi olan 2009 yılında da hedef aldığı konulardan biri, yayın verdiği her bir coğrafyanın kendine özgü dilinde sunduğu haber bülteni uygulamasına, 2014 yılında da devam edilmiştir. Boşnakça ve Arnavutça haberlerle Balkan coğrafyasına hitap edilmektedir. Bu dönemde ayrıca Arnavutluk Planet TV ile İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Ayrıca yurt dışında yaşayan soydaş, yurttaş ve akraba topluluklara yönelik "Selam Olsun" programı, TRT Yurt Dışı Temsilcilikleri ve kardeş yayın kuruluşlarının katkılarıyla TRT Müzik'te yayınlanmaya başlamıştır. Programda; Washington, Berlin, Köln, Brüksel, Saraybosna, Taşkent, Aşkabat, Bakü, Kıbrıs, Makedonya, Kosova'da yaşayan gurbetçilerimizin isteklerine yer verilmiştir. TRT'nin yurt dışına yönelik radyo yayınlarını gerçekleştiren, çeşitli iç ve dış konularda Türkiye'nin görüşlerini yansıtan ve Türkiye'yi tanıtıcı yayınları yapan "Türkiye'nin Sesi Radyosu"ndan,(TSR) 2014 yılında her gün; Türkçe, Afganistan Özbekçesi, Almanca, Arapça, Arnavutça,

Azerbaycan Türkçesi, Boşnakça, Bulgarca, Çince, Darice, Ermenice, Farsça, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Kazakça, Kırgızca, Macarca, Makedonca, Özbekçe, Peştuca, Romence, Rusça, Sırpça, Tatarca, Türkmence, Urduca, Uygurca ve Yunanca yayın yapılmıştır. Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Makedonca, Bulgarca,, Almanca, Macarca, İtalyanca, Romence, Sırpça, İspanyolca, Özbekçede ve Swahili, Hausa dillerinde Latin alfabesi ile, WEB sayfasında yapılmıştır. 504. Ayvaz Dede Şenlikleri'nin canlı yayını, Bosna-Hersek'ten TRT Avaz ortak yayını ile gerçekleştirilmiştir. Şubat 2013 yılı itibariyle Bosna Hersek Radyo Televizyonu (BIIRT) binası içinde göreve başlamıştır. TRT Bosna Hersek Temsilciliği, 2014 Ocak ayından itibaren toplam 100 kadar görüntülü haber, 60 civarında Bosna Hersek ve çevre ülkelerin gündemlerine dair 3G bağlantısı, 25 kadar telefon bağlantısı ve 8 defa 8-10 dakikalık Bosna Tanıtım Serisi 3G bağlantısı gerçekleştirmiştir. Ramazan ve Kurban bayramı ve diğer dini günlerle ilgili haberler, ülkenin ekonomik durumuna ait haberler, medreseler, ahitname etkinlikleri ve 23 Nisan, 30 Ağustos, 29 Ekim gibi resmi bayramların Bosna Hersek'te kutlanması ile ilgili haberler yapılmış ve bunun gibi birçok alanda haber üretilmiştir. Ülkede her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve binlerce kişinin katıldığı programlar, anma törenleri ve şenliklerde yine temsilciliğimizin odaklandığı haberler içerisinde yer aldı. Her yıl düzenlenen Srebrenica anma törenlerinde temsilciliğimiz vasıtasıyla Srebrenica şehrinden canlı yayın gerçekleştirildi. Yine Bosna Hersek'te her yıl binlerce insanın katıldığı, İslam'ın Bosna Hersek'e gelişini sembolize eden Ayvaz Dede Şenlikleri, temsilciliğimiz vasıtasıyla canlı olarak verildi. Bosna Hersek'te yılın en önemli olayları seçimler, sel felaketi ve protestolar olmuştur. Bosna Hersek'te geçtiğimiz Mayıs ayında yaşanan sel felaketleri ülkenin en önemli gündem maddesi olarak uzun bir süre yer etti. Temsilcilik olarak, olayların yaşandığı ilk günden itibaren ülke genelinde yaşanan felaket, yapılan canlı yayınlarla ve hazırlanan haberlerle ekranlara taşımaya çalışıldı. Bu süreçte hemen her gün 3G bağlantısı vasıtasıyla haber bültenlerine bağlanılarak mevcut durum anlatılmaya çalışıldı. Sel felaketinin yaşandığı yerlere gidilerek bölgede özellikle yardım faaliyetlerinde bulunan Kızılay, Afad, İstanbul Belediyesi gibi kurumların faaliyetleri yerinden yapılan yayınlarla izleyiciye aktarılmaya çalışıldı. Ülkede diğer bir öne çıkan olay Bosna Hersek'te yaşanan seçimlerdi. Seçim öncesi yapılan canlı yayınlar ve haberlerle seçim öncesi atmosfer

ekranlara getirilmeye çalışıldı. Seçim günü de sabahın erken saatlerinden gece geç saatlere kadar merkez seçim kurulu takip edilerek sonuçlar hızlı bir şekilde merkeze bildirildi. Bosna Hersek Türk siyasetçilerinin de sık ziyaret gerçekleştirdikleri bir nokta. Yıl içerisinde Ahmet Davutoğlu, Ali Babacan, Bülent Arınç, Emrullah İşler, Nihat Zeybekçi, Sadullah Ergin gibi çok sayıda siyasetçi ve bürokrat ülkeye ziyaretlerde bulundu. Gerçekleşen bu ziyaretlerin hepsi başından sonuna kadar takip edilmiş, yapılan görüşmeler gerek 3G bağlantılarla gerekse hazırlanan haberlerle haber merkezine iletilmiştir.

TRT'nin 2015 faaliyet raporuna göre (TRT, 2015) TRT Avaz'ın Balkan coğrafyasındaki yayınları; Kosova, Makedonya, Bosna Hersek ve Sırbistan'ın Sancak bölgesinde yer almaktadır. Balkanlara yönelik yayınlar son iki yıldır önemli ölçüde artırılmış, "Balkan Yayın Birliği" oluşturmak için iki önemli panel düzenlemiştir. Panellerin üçüncüsünün Bosna Hersek ya da Makedonya'da düzenlenmesi öngörülmekte, bu konudaki çalışmalar sürdürülmektedir. 2015 yılında da TRT Avaz; Kazakça, Kırgızca, Türkmençe, Azerbaycan Türkçesi, Özbekçe, Boşnakça ve Arnavutça haber yayınlarını sürdürmüştür. Bunun dışında TRT Balkanlarla ilgili birçok belgesel ve programa da imza atmıştır. TRT Avaz hâlen çok dilli tek kanal olma özelliğini taşımaktadır. Söz konusu dillerdeki yayınlar Türkçe alt yazılarla desteklenmekte ve bu anlamda Türkiye'de bir ilke imza atmaktadır. Aynı sistem Türkçe yayınlar için de geçerli olup, belirlenen yayınlar söz konusu dillerde alt yazılarla yayınlanmaktadır. 2015 yılında da TRT Avaz; Kazakça, Kırgızca, Türkmençe, Azerbaycan Türkçesi, Özbekçe, Boşnakça ve Arnavutça haber yayınlarını sürdürmüştür. Ayrıca TRT Saraybosna Temsilciliği Bosna Hersek-Sırbistan ve Slovenya'dan canlı bağlantı, özel yayın ve dosyadan oluşan 254 faaliyet gerçekleştirdi. Makedonya, Kosova, Sırbistan, Arnavutluk'taki radyo ve televizyon kurumlarıyla işbirliği protokolleri imzalandı. Yurt dışındaki vatandaş ve soydaşlara yönelik yayın yapan uluslararası radyolar, 2015 yılında, Türkiye'nin Sesi Radyosu'ndan her gün; Türkçe, Almanca, Arapça, Arnavutça, Azerbaycan Türkçesi, Boşnakça, Bulgarca, Çince, Darice, Ermenice, Farsça, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Kazakça, Kırgızca, Macarca, Makedonca, Özbekçe, Afganistan Özbekçesi, Peştuca, Romence, Rusça, Sırpça, Tatarca, Türkmençe, Urduca, Uygurca, Yunanca,

Japonca, Portekizce, Malayca, Swahili ve Hausa olmak üzere 37 dilde yayın yapılmıştır. 09.11.2015 tarihinde Üsküp (Makedonya) temsilciliği açıldı. TRT Bosna Hersek Temsilciliği 2015 yılında kültür, sanat, ekonomi, siyaset, spor gibi haberciliği ilgilendiren her alanda yaklaşık 254 haber, 88 canlı bağlantı, 3 özel canlı bağlantı ve 5 özel dosya üreterek, Türkiye'ye ulaştırmıştır. Bosna Hersek Türk Devlet kurumlarının en yoğun çalıştığı ve halk nezdinde de kabul görmüş önemli ülkelerden birisidir. Bosna Hersek'te Türkiye Cumhuriyeti Elçiliğinin dışında, Türk İş Kalkınma Ajansı (TIKA), Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, Türk Temsil Heyeti Başkanlığı (Türk Ordusu) ve bunun yanında Türkiyeli STK'lar birçok alanda faaliyet göstermektedir. Temsilcilik, Bosna Hersek ziyaretinde bulunan siyasilerin yanı sıra sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini de takip ederek haberleştirmiştir. Temsilcilik sadece TRT televizyon kanallarına değil aynı zamanda TRT bünyesinde bulunan radyo kanallarına da yayın üretmektedir. Kurum bünyesinde bulunan radyolarla çok sayıda telefon bağlantısı gerçekleştirilmiş, Bosna veya yakın ülkelerdeki gündemler radyo kanallarımız vasıtasıyla dinleyicilere ulaştırılmıştır.

TRT'nin 2016 faaliyet raporuna göre (TRT, 2016) 2. Balkan Medya Temsilcileri buluşması 30 Eylül 2016 tarihinde Üsküp'te düzenlenmiştir. Medya buluşmasında Kosova, Arnavutluk, Makedonya, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'dan yaklaşık 60 yazılı ve görsel medya temsilcisi hazır bulunmuştur. Toplantıda, TRT Genel Müdürü, darbe girişimi sonrasında yaşanan gelişmeler hakkında bölge halklarının doğru bilgilendirilmesi adına temsilcilere TRT olarak haber ve program desteği vereceklerini belirtmiştir. Göka'nın bölgeden katılan temsilciler ile toplantı sonrası birebir yaptığı görüşmelerde, program paylaşımı başta olmak üzere eğitim, teknik ve benzeri konularda yapılabilecek işbirlikleri de ele alınmıştır. Balkanlar'daki etkinliğini güçlendirmek amacıyla haber büroları ve temsilcilikler oluşturulmaktadır. İlk adım olarak Üsküp Temsilciliği reji sistemi ve görüntü sistemleri temin edilerek hizmete verilmiştir. Yabancı ülkelere katılımcılara yönelik eğitimler başlığı altında Türk Cumhuriyetleri'nin radyo ve televizyon kuruluşlarının yayıncılarına, ülkemiz sınırları dışında yaşayan ve bulundukları ülkelerde Türkçe radyo ve televizyon yayını yapma izni verilen soydaşlarımıza, radyo ve televizyon alanında ikili protokol imzalanan diğer ülkelerin radyo ve televizyon kuruluşlarında görevli personeline,

devletimizin dış politikası doğrultusunda, mesleki konulardaki talepleri dikkate alınarak düzenlenen eğitim programları ile yurt dışındaki üniversite öğrencilerine yönelik 15 eğitim etkinliğine 48 ülkeden (ABD, Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bangladeş, Belarus, Butan Krallığı, Bosna Hersek, Cezayir, Çin Sincan, Etiyopya, Fas, Fiji, Filistin, Gagavuzya, Güney Sudan, Gürcistan, Hırvatistan, Kamerun, Karadağ, Kazakistan, Kenya, Kırgızistan, KKTC, Kosova, Lübnan, Namibya, Macaristan, Makedonya, Maldiv, Moğolistan, Moldova, Mynmar, Özbekistan, Pakistan, Romanya, Senegal, Somali, Sırbistan, Sudan, Tataristan, Tunus, Türkmenistan, Ukrayna, Ürdün, Yemen, Yunanistan, Zambiya) toplam 262kişi katılmıştır. 14 Ekim 2016 tarihinde, Romanya/Bükreş'te düzenlenen COPEAM'ın (Akdeniz Görsel İşitsel Daimi Konferansı) Yönetim Kurulu toplantısı esnasında, 15 Temmuz darbe girişimi ile ilgili bir konuşma yapılmış ve o gece yaşananları özetleyen bir belgesel katılımcılara sunulmuştur. Bosna Hersek Radyo Televizyon Kurumu (BHRT) ile Teknik İşbirliği Protokolü, Hırvatistan Radyo Televizyon Kurumu (HRT) ile İşbirliği Protokolü, Saraybosna Bölge Televizyonu (TVSA) ile İşbirliği Protokolü, Bosna Hersek'te yerleşik Bandic D.O.O.MTV Igman Televizyonu ile İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. TRT Avaz; 2016 yılında Rusça, Kazakça, Kırgızca, Türkmence, Azerbaycan Türkçesi, Özbekçe, Boşnakça ve Arnavutça haber yayınlarını sürdürmüştür. TRT Saraybosna Temsilciliği 2016 yılında 150 haber, 10 özel haber, 14 dosya haber, 76 canlı bağlantı ve 9 canlı yayın ile 2'si programdan oluşan toplam 261 faaliyet gerçekleştirmiştir. Bosna Hersek'teki haber ve program çalışmalarının önemli bölümünü, Boşnakların uğradığı soykırım ile bununla ilgili gelişmelerin Türkiye ve dünyaya aktarılması oluşturmuştur. Temsilciliğin İstanbul Haber Müdürlüğü ve TRT Bakü Temsilciliği ile yaptığı ortak çalışma ile Çanakkale'de şehit düşen Balkan Türkleri, Boşnaklar ve Müslümanlar, Bakü'yü işgalden kurtaran Kafkas İslam Ordusu'ndaki Boşnaklar ve Çanakkale'deki Boşnak asıllı Türkleri anlatan 3 dosya haber yayınlanmış ve büyük ilgi görmüştür. Lahey'deki Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi'nin, Bosnalı Sırpların eski lideri Radovan Karaciç'i Srebrenitsa soykırımından sorumlu bulmasına ilişkin kararı, gazeteci ve öğretim üyesi konukların da katıldığı, gün boyu devam eden canlı bağlantılarla ekranlara taşınmıştır. Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un Uluslararası Mostar Fuarı'ndaki temasları canlı yayın bağlantılarıyla haber yapılmıştır. Zenica şehrinde yaklaşık 7000 öğrencinin

katılımıyla her yıl düzenlenen ve Türkiye’deki 23 Nisan kutlamalarının benzeri olan Çocuk Şenliği temsilcilik tarafından baştan sona canlı yayınlara taşınmıştır. TİKA’nın girişimiyle aslına uygun olarak inşa edilen, Türkiye’nin Başbakan ve yardımcıları düzeyinde temsil edildiği 5 asırlık Ferhadiye Camii’nin açılış töreni, temsilcilik tarafından yapılan çalışmalarla TRT Diyanet, TRT Avaz ve TRT Haber kanallarında canlı olarak yayınlanmıştır. Geleneksel Ayvaz Dede Şenlikleri dosya haberle ele alınmış, Prijedor Katliamı canlı bağlantılarla haber yapılmıştır. Binlerce Boşnak’ın şehit edildiği Srebrenitsa Katliamı’nın yıldönümü törenleri, temsilciliğin canlı yayınladığı en önemli organizasyonlardan biridir. Anma törenleri TRT Avaz ve TRT Diyanet tarafından ekrana getirilmiş, ayrıca Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu ile özel canlı yayın yapılmıştır. Saraybosna Film Festivali, Karadağ ve Makedonya seçimleri haber ve canlı bağlantılarla izlenmiştir. “Saraybosna’da Mevlevilik” ve Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı Yalçın Topçu ile “Türkiye ve Balkanlar”, “Bosna Hersek Seçimleri” program olarak ekrana getirilmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

AFAD’ın 2015 yılı idari faaliyet raporuna göre (AFAD, 2015) Türkiye, dört yılda bir İklim Değişikliği Ulusal Bildirimleri hazırlamakla yükümlüdür. İklim Değişikliği 6. Ulusal Bildirimi’nin Hazırlanmasında “Afetler” başlığı Teknolojik Afetler Risk Azaltma Çalışma Grubumuzca şekillendirilmiştir. Bunun yanı sıra Avrupa Birliği adaylık sürecindeki Balkan ülkeleri ile ülkemizde çevre ve iklim değişikliği alanında kapasite geliştirilmesi amacıyla Avrupa Birliği Çevre ve İklim Bölgesel Katılım Ağı (ECRAN) oluşturulmuş olup, çalışma gruplarından biri olan iklim değişikliğine uyum konusuna ilişkin çalışmalara aktif katılım sağlanmaktadır. Bu kapsamda, risk ve etkilenebilirlik değerlendirmesi ve uyum planlamasına yönelik kapasite geliştirilmesi, oluşturulan iş programı ile faydalanıcı ülkelerde uyum ihtiyaçlarının önceliklendirilmesi, uyum seçeneklerinin belirlenmesi, uyum seçeneklerinin önceliklendirilmesi ve politik ve yasal düzenlemeler geliştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca IPA CP Cooperation Programme II (AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Sivil Korunma İşbirliği Programı II. Dönemi) kapsamında Nisan 2015’te iki etkinlik düzenlenmiştir. Arnavutluk, Bosna Hersek, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, Kosova, Sırbistan, Karadağ ve Türkiye’den katılımcıların

yer aldığı, Ankara AFADEM’de düzenlenen etkinlikler şunlardır: 13 – 16 Nisan 2015 tarihleri arasında “Operational Management Training Follow-up Course” (Operasyonel Yönetim Eğitimi Kursu), 14 – 17 Nisan 2015 tarihleri arasında “Advanced Training Follow-up Course” (İleri Düzey Eğitim Kursu), ki kursun toplam katılımcı sayısı 40’dır. Ayrıca IPA Sivil Koruma Programı II kapsamında Sırbistan’da ve Bosna Hersek’te düzenlenen sırasıyla Personel ve Takım Yönetimi kurslarına katılım sağlanmıştır. Diğer taraftan Programı kapsamında Makedonya’da düzenlenen tatbikata da katılım sağlanmıştır. Avrupa Afet Risk Azaltma Forumu BM tarafından Avrupa ülkelerinin afet risk azaltmaya yönelik çalışmalarını aktardığı bir forumdur. 2016 yılında ülkemiz forumun başkan yardımcılığı, 2017 yılında ise başkanlık görevini yürütecektir. Yılda 1 kez toplanmaktadır. “İklim değişikliği”, “yerel düzeyde risk azaltma çalışmaları”, “yönetişim” ve hesap verebilirlik” konuları ile spesifik olarak çalışmaktadır. EFDRR kapsamındaki Afet Zararlarını Azaltılmasında Yönetişim ve Hesap Verebilirlik Çalışma Grubunun başkanlığını Türkiye adına AFAD yürütmektedir. Ermenistan, Belarus, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Monako, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Rusya Federasyonu, Sırbistan, İspanya, İsveç, İsviçre, Makedonya, Türkiye ve Birleşik Krallık olmak üzere 25 üyesi bulunmaktadır. Afet ve acil durumlarda işbirliğini güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Ülkemiz 2013-2015 yılları arasında çalışma grubuna başkanlık etmiştir. Ülkemiz başkanlığında etkili ve verimli bir işbirliğini sağlamak amacıyla bölge ülkelerinin en fazla maruz kaldığı deprem, sel ve fırtına, orman yangını afetlerine ilişkin alt çalışma grupları kurulmuştur. Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya, Türkiye, Ukrayna ve Yunanistan olmak üzere 11 üyesi bulunmaktadır. Ayrıca 2015 yılı içerisinde Bosna-Hersek, Afganistan, Sırbistan, Irak ve Filistin’e yönelik insani yardım faaliyetleri yürütülmüştür. Arnavutluk’a 184,76 Bin ₺’lik insani yardım yapılmıştır. Arnavutluk’un güneyinde meydana gelen sel felaketinden etkilenen ailelere bin 700 koli gıda paketi yardımında bulunuldu. Ayrıca BM, “Okul Güvenliği Küresel Girişimi” kapsamında Türkiye’yi Güneydoğu Avrupa Bölgesi’nde lider ülke seçti. Türkiye, liderliği AFAD’ın “Afete Hazır Türkiye Kampanyası” kapsamında “Afete Hazır Okul Projesi”ndeki tecrübesinden dolayı aldı. Girişim kapsamında AFAD nezdinde Türkiye; Makedonya, Bosna Hersek,

Arnavutluk, Sırbistan ve Bulgaristan’da okulların afetlere dayanıklı hale gelmesi için liderlik yapmıştır. IPA (Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği İnisiyatifi) kapsamında Makedonya’da yapılan 2015 CAPEX Tatbikatına 3 afet ve acil durum arama kurtarma birliğinden 30 personel ve 7 araçla katılım sağlanmıştır. Makedonya’da gerçekleştirilen Kamp Yönetimi Tatbikatına iştirak edilmiştir. Ayrıca AFAD Sivil Savunma Dairesi ile Güneydoğu Avrupa Afetlere Hazırlık ve Önleme Girişimi (DPPI SEE) işbirliğiyle 7-9 Eylül 2015 tarihleri arasında Ankara’da “KBRN Konularında En İyi Uygulamalar ve Çıkarılan Dersler Üzerine Bilgi Değişimi” başlığı adı altında bir seminer ve çalıştay düzenlenmiştir. DPPI SEE, amacı Güneydoğu Avrupa Ülkeleri arasında işbirliği sağlayarak, bu ülkelerdeki doğal ve insan kaynaklı afetlerin önlenmesi olan bir örgüttür. Arnavutluk, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Sırbistan, Slovenya ve ülkemizden temsilcilerin katıldığı seminer ve çalıştayda DPPI SEE oluşumuna üye ülkeler arasında KBRN yönetim sistemleri hakkında bilgi paylaşımı amaçlanmıştır.

AFAD’ın 2016 yılı idari faaliyet raporuna göre (AFAD, 2016) IPA “Seller” Projesi Ülkelerin sel direktifleri ve sel durumunda botla arama kurtarma çalışmalarına yönelik Batı Balkanlar ve Türkiye’yi kapsayan bir projedir. Ülkemiz de yararlanıcı olan 8 ülkeden birisidir. Proje kapsamında dairemiz koordinasyonu vasıtasıyla ilgili daireler ve kamu kurumları ile çalışmalar yürütülmektedir. Sel felaketi sırasında müdahale kapasitesinin artırılması ve sel risklerinin azaltılması projenin hedefi olup gerekçesi Batı Balkanlar ve Türkiye’nin bazı bölgelerinin sel afetinden yoğun şekilde etkilenmesidir. 3 milyon € bütçeli projenin çalışmaları müdahale dairesi tarafından yürütülmektedir. Ayrıca Güneydoğu Avrupa Afete Hazırlık ve Önleme İnisiyatifi (DPPI SEE), 2000 yılında afetlere hazırlık ve afetlerle mücadele alanında bölgesel işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine amacıyla, ‘Güneydoğu Avrupa İstikrar Paketi’ kapsamında kurulmuştur. Türkiye’nin 2008 yılında üye olduğu DPPI SEE, ülkemizin yanı sıra Makedonya, Bulgaristan, Hırvatistan, Arnavutluk, Slovenya, Romanya, Bosna Hersek, Karadağ ve Sırbistan’dan oluşmaktadır. DPPI SEE kapsamında, yılda iki kez düzenlenen bölge-sel toplantılar ile inisiyatifin güncel durumu değerlendirmekte, ülkeler arası bilgi ve tecrübe paylaşımı gerçekleştirilmektedir. İnisiyatif çerçevesinde her yıl tüm ülkelerin katıldığı ortak

tatbikatlar, eğitimler, seminer, konferans ve çalıştaylar düzenlenmektedir. Bu kapsamda; Ülkemizin de üyesi bulunduğu DPPI SEE (Güneydoğu Avrupa Afete Hazırlık ve Önleme İniyasitifi)’ye katkı sağlamak amacıyla 17-18 Kasım 2016 tarihleri arasında Başkanlığımızda “Güvenli Okul – Afet Riskini Azaltma Tartışma Platformu” düzenlenmiştir. Başkanlığımız ve Sağlık Bakanlığı arasında yapılan görüşmeler neticesinde Başkanlığımız ve 81 İl Müdürlüğünde görev yapmakta olan sağlık personellerine yönelik 5 günlük “İlkyardım Eğitici Eğitimi” verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda; 21 kişiden oluşan ilk grup 31 Ekim 04 Kasım 2016 tarihleri arasında Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi’nde 5 günlük “İlkyardım Eğitici Eğitimi” almıştır. Ayrıca Makedonya’ya 366,4 Bin TL’lik insani yardım yapılmıştır. Bu bağlamda 13 Ekim 2016 tarihinde 500 adet çamaşır makinesi ve 500 adet mutfak seti 6-7 Ağustosta meydana gelen sel afetinden etkilenenlere dağıtılmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Ömer Atcı, 1969 yılında Kayseri’de doğdu. İlk ve Ortaokul öğrenimini Kayseri’de tamamladı. 1987 yılında Kuleli Askeri Lisesi’ni, 1991 yılında Kara Harp Okulu’nu bitirdi. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin çeşitli birlik ve karagahlarında görev yaptı. Barışı destekleme görevleri kapsamında Afganistan ve Bosna Hersek’te görevlerde bulundu. NATO ve EUFOR Madalyası sahibidir.

2015 yılında emekli oldu ve halen Birleşmiş Milletler İstanbul ofisinde görev yapmaktadır. Beykent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde Yüksek Lisans yaptı. Atcı, ileri düzeyde İngilizce ve başlangıç seviyesinde İspanyolca bilmektedir.